

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

- ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
ในเขตตำบลไร่สะท้อน จังหวัดเพชรบุรี 4
- The effect of an empowerment program on competency development among
the elderly with non-chronically disease elderly in Rai-Saton sub-district, Phetchaburi Province
สุขศิริ ประสมสุข ณิชกร นิลเนตร พันธ์ ชัยรัมย์ และ มารยาท ถ้ามะนา
- สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 16
- Situation of the Thai Elderly in Mueang Phetchaburi
ภัทรา ชูริก เพ็ญโพยม เชยสมบัติ จินตนา สันธสุวรรณ และประเสริฐ ศรีนวล
- การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้น
ภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 25
- A Comparison of the Useful to Technology by Task Based Learning through Augmented Reality with
Normal Teaching Methods of Phathomsuksa 4 Students
หทัยรัตน์ ศรีสวัสดิ์ ณัฐกานต์ ภาคพรต และ กฤษณา วรพิน
- การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบุรีโดยบูรณาการภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษา 35
- The Development of Activities for Learners Development to Improve the Ability of Local Guides in
Phetchaburi Province by Intergrating English for Elementary students
กาญจนา เตียววนากุล และ รักชนก โสภพิศ
- ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
(สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 45
- The Learning Achievement Development Results in Department of Social Studies, Religion and Culture
(Subject Matter 3, Economics) by Using Handouts on Economics and Life in Grade 5
เรณู ศรีกรรณ

บทความวิจัย

- ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน
โรงแรมสีเขียวในประเทศไทย 56
A Causal Model of Factors Influencing Environmental Behaviors of Employees Green Hotel in Thailand
วรรณชนก ไกรเพชร และ วัชร เวชประสิทธิ์
- การประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 68
The Right Occupations in Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy
For Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western
พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต
- กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ 78
Strategies for Managing Excellence in the Army Sponsor Schools
รณพงษ์ เรืองชัย นภาเดช บุญเชิดชู และ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
- รูปแบบการบริหารต้นทุนกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนดของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเพชรบุรี 89
Model of Cost Management for Jaggery Palm Sugar Producers of Community Enterprise in Phetchaburi
รัตนาภรณ์ ปรีดาศักดิ์ และ รัชชิตา กุฎีศรี
- การศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 98
A Study of Physical Activity Level of Secondary School Students in Bangkok Metropolitans
ธำรงค์ บุญพรหม สุทธนะ ดิงศภักดิ์ และ รัชณี ขวัญบุญจัน
- แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 107
Guidline for Develop the Quality of Education in Schools which has an Unstable Number
of Teacher Problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1
กาญจนา บุญส่ง ไพรัช มณีโชติ นวรัตน์ ประทุมตา และ ชنانุช เงินทอง
- กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 116
Culture Awareness Participation for Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western
พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)

บทความวิจัย

การพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเอง 125

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลสมอพลือ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

The Development of Health Media, Changing Self-Care Behaviors to Improve

the Quality of Life of the Aged, Samorplue District, Phetchaburi Province

โสภภาพร กล้าสกุล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น 135

พื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

The Development of Training Course Curriculum in Learning Management Design Basic Education

Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)

เมธา พาทีทิน และ สุดาพร พงษ์พิชญ์

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี 145

Factors Affecting Efficiency of Tax Collection of Local Administrative Organization

in Ratchaburi Province

อังคณา ทัพไพฑูรย์ กิ่งพร ทองใบ และ นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ

บทความวิชาการ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 155

Action Learning

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย ปัญญา ทองนิล นภาเดช บุญเชิดชู ชัยยุทธ มณีรัตน์ โยธิน ศรีโสภา

และมุกทิศา ทาคำแสน

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ

ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ในเขตตำบลไร่สะท้อน จังหวัดเพชรบุรี

The effect of an empowerment program on competency development among the elderly with non-chronically disease elderly in Rai-Saton sub-district, Phetchaburi Province

สุขศิริ ประสมสุข^{1*}, ณฐกร นิลเนตร¹, พันัส ชัยรัมย์² และ มารยาท จำมะนา¹
Suksiri Prasomsuk^{1*}, Nathakon Nilnate¹, Panus Chairum² and Marayat Chammana¹

¹คณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Faculty of Nursing and Allied Health Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: suksiridrko@gmail.com

Received: 10 September 2020, Revised: 14 October 2020, Accepted: 1 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยใช้กรอบแนวคิดของเฟลอร์รี่ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะประเมินความพร้อมโดยการระบุปัญหาในด้านการจัดการ ความรู้สึกและอารมณ์ของครอบครัวที่มีต่อปัญหา 2) การเปลี่ยนแปลงโดยการกำหนดเป้าหมาย การแสวงหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา 3) การผสมผสานเข้าเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตโดยการวางแผนปรับเปลี่ยนความคิด และการประเมินผล โดยใช้วิธีการศึกษาแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจำนวน 60 คนได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงและสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน ทำการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจที่ให้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี การคัดเลือกเข้ากลุ่มโดยวิธีการจับคู่ตามลักษณะของเพศ อายุและประสบการณ์ดูแลในเวลาที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบไคสแควร์ และสถิติทดสอบที ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยพลังอำนาจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนการรับรู้การจัดการโรคของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 การค้นพบครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นสถานการณ์จริง การรับรู้ความสามารถในตนเองเพื่อส่งผลต่อการปฏิบัติที่เหมาะสมที่จะนำแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจไปใช้กับผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในบริบทอื่นต่อไป

คำสำคัญ : การเสริมสร้างพลังอำนาจ, ผู้สูงอายุ, โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

Abstract

The purpose of the study was to investigate the effectiveness of an empowerment program for caring elderly with non-communicable disease. The empowerment program was adapted in accordance with Fleury's concept included 3 steps 1) appraising readiness for identification of problem areas for self-management; exploration of emotions associated with these problems; 2) changing for development of a set of goals and strategies to overcome these problems to achieve these goals; 3) integrating change for creation and

implementation of behavioral change plans; ideas modification and evaluation. This study was a quasi-experimental research which was implemented for 4 weeks. The qualified 60 samples who attended to the sub-district health centers were purposively assigned into an experimental group (n=30) and a control group (n=30). The subjects in each group were matched by sex, age, and caring experience in difference time. All data were analyzed by mean, standard deviation, Chi-square and t-test. The results were illustrated that mean scores of an experimental group had a significantly greater improvement than the control group ($p < 0.05$). And the mean scores of disease management perception of an experimental group had a significantly higher than the control group ($p < 0.05$). This exploration was revealed that real situation, self-care ability perception and their ability to achieve proper practices in order to bring empowerment guidelines to applied with the non-chronically disease elderly in other area.

Keywords : Empowerment, Elderly Person, Non-Communicable Disease

บทนำ

ปัจจุบันประชากรโลกมีจำนวน 7,349 ล้านคน มีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 901 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 12.0 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งถือว่าประชากรโลกได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว [1] จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2545, 2550, 2554 และ 2557 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทั่วประเทศ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4, 10.7, 12.2 และ 14.9 ตามลำดับ [2] และในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้สูงอายุถึง 11 ล้านคนหรือร้อยละ 16 ซึ่งคาดการณ์ว่าในปี 2564 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) เมื่อประชากรสูงอายุมีถึงร้อยละ 20 [1] ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้าน การแพทย์และสาธารณสุข ทำให้อัตราการเกิดน้อยลงและประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังพบว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 31.7 โรคเบาหวานร้อยละ 13.3 โรคหัวใจร้อยละ 7 อัมพาต/อัมพฤกษ์ร้อยละ 2.5 โรคหลอดเลือดสมองตีบร้อยละ 1.6 และโรคเมเร็งร้อยละ 0.5 [3] และมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลในระยะยาว ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ค่าใช้จ่ายทั้งภาครัฐและภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและญาติที่ต้องรับภาระดูแล ทั้งนี้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นหากยังไม่เตรียมระบบรองรับสังคมสูงวัย[4]

ในปี พ.ศ.2561 จังหวัดเพชรบุรีมีผู้สูงอายุจำนวน 77,941 คนคิดเป็นร้อยละ 17.78 แบ่งเป็นกลุ่มติดสังคมที่ยังสามารถพึ่งตนเองได้ดีและช่วยเหลือผู้อื่นได้ร้อยละ 93.09 กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยหรือกลุ่มติดบ้านร้อยละ 5.46 และกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้หรือกลุ่มติดเตียงร้อยละ 0.80 จากผลการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุของจังหวัด พบว่า มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 19.57 โรคเบาหวานร้อยละ 11.29 สุขภาพช่องปากร้อยละ 14.85 เข่าเสื่อมร้อยละ 9.20 โรคซึมเศร้าร้อยละ 3.35 สมองเต็มร้อยละ 3.12 ภาวะทุพโภชนาการร้อยละ 22.27 [5] สำหรับอำเภอบ้านลาดเพชรบุรีมีผู้สูงอายุจำนวน 22,325 คน คิดเป็นร้อยละ 20.43 ซึ่งเป็นอำเภอที่มีร้อยละของประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละของจังหวัดเพชรบุรีและของประเทศไทย จาก ผลการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่ามีกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ภาวะอ้วนร้อยละ 41.5 ภาวะเสี่ยงโรคหัวใจและหลอดเลือดร้อยละ 45.1 ข้อเข่าเสื่อมร้อยละ 30.3 สุขภาพช่องปากร้อยละ 20.6 สมองเต็มร้อยละ 12.7 ภาวะหกล้มร้อยละ 9.9 เบาหวานร้อยละ 7.1 ความดันโลหิตสูงร้อยละ 6.2 และซึมเศร้าร้อยละ 2.6 โดยเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านติดเตียงจำนวน 1,073 คนหรือร้อยละ 5.06 [6] และในเขตพื้นที่ตำบลไร่สะทอนมีผู้สูงอายุจำนวน 800 คนหรือร้อยละ 17.8 นับว่าเป็นตำบลหนึ่งที่มีผู้สูงอายุอยู่ในสังคมเป็นจำนวนมากและมีผู้สูงอายุป่วยด้วยโรคในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสูงถึงเกือบร้อยละ 50 ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุติดบ้านและติดเตียงจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 1.01 [7] อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคลังสมองที่เป็นผู้ทรงความรู้ความชำนาญที่มีคุณค่า เป็นผู้สร้างไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีและเป็นสายใยความรักแห่งครอบครัวเชื่อมต่อระหว่างบุคคลในช่วงวัยต่าง ๆ แต่ในขณะที่เดียวกันผู้สูงอายุ

เป็นวัยแห่งการเสื่อมถอยทางสุขภาพ มีปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้านสังคมและปัญหาด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นกว่าวัยอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความพร้อมในการดูแลตนเอง ได้อย่างเหมาะสม

การสร้างเสริมสมรรถนะในการดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองในผู้สูงอายุที่นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในเรื่องการรักษาไว้ซึ่งสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสามารถดำรงชีวิตอยู่กับโรคประจำตัวที่มีอยู่ได้อย่างปกติสุข สามารถควบคุมความรุนแรงหรือภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากโรคประจำตัวที่มีอยู่ได้ รวมถึงการมีสุขภาพจิตที่ดีตามมาด้วย โดยกระบวนการที่จะทำให้นุคคลมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก่อนที่จะมีภาวะพึ่งพิงนั้น จะต้องได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา สาเหตุและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ดังที่ Kemmiss and Mc Taggart [8] กล่าวว่า การร่วมมือกันต้องเป็นหมู่คณะ จะกระทำคนเดียวไม่ได้ ต้องทำเป็นกลุ่มเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเองจนกว่าจะค้นพบวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของบุคคลนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของธนายุส ธนชิต และกนิษฐา จำริญสวัสดิ์ [9] ที่พบว่า แนวโน้มภาวะความเจ็บป่วยหลังการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุลดลง และการศึกษาของคมกริช หุตะวัฒนะ [10] เพ็ญจันทร์ สิทธิปรีชาชาญ [11] ที่พบว่า การสร้างเสริมสุขภาพในชมรมผู้สูงอายุด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องเหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยเน้นการมีส่วนร่วมและควรจัดกิจกรรมให้ครบ 3 ด้านคือ ด้านการออกกำลังกาย การรับประทานอาหารและการคลายเครียดซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของกระทรวงสาธารณสุข [12] ที่พบว่าเกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้อง การออกกำลังกายที่ไม่ถูกต้อง และขาดทักษะการควบคุมอารมณ์ที่ถูกต้อง ทำให้ไม่สามารถควบคุมภาวะแทรกซ้อนของโรคได้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะในการดูแลตนเอง ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ [13]

แนวคิดการสร้างพลังอำนาจได้รับการยอมรับว่ามีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของบุคคล เนื่องจากแนวคิดของเพรยเร่ได้นิยามการสร้างพลังอำนาจว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม จากการทำกิจกรรมร่วมกันในการที่จะจัดการกับชีวิตของตนเองผลลัพธ์ของกระบวนการนี้ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ตระหนักถึงศักยภาพของตนเองที่จะจัดการกับปัญหาหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เป็นภาวะที่คนมีความรู้สึกเป็นอิสระในการตัดสินใจตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตน และสามารถพึ่งตนเองได้ [16] ประกอบกับบุคลากรสุขภาพในเขตตำบลไร่สะท้อนมีความต้องการที่จะเสริมสร้างสมรรถนะของผู้สูงอายุในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับคำกล่าวของ สเตอร์แมน [14] ที่กล่าวว่า การสร้างเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วมสามารถสนองความต้องการ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจ และการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่าผลของการใช้การเสริมสร้างพลังอำนาจสามารถทำให้ผู้ป่วยเกิดการรับรู้ถึงการมีพลังอำนาจในตนเอง มีแรงสนับสนุนทางสังคม มีพฤติกรรมดูแลตนเองเพิ่มสูงขึ้น และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น และขั้นตอนที่สำคัญในการทำการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ การทำให้ผู้ป่วยหรือกลุ่มตัวอย่างเกิดความตระหนักและยอมรับปัญหาสุขภาพว่าเป็นปัญหาที่ตนต้องการการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลของ คมกริช หุตะวัฒนะ [10] คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่กลุ่มตัวอย่าง พบว่าภายหลังการให้การเสริมสร้างพลังอำนาจ กลุ่มตัวอย่างระดับการรับรู้พลังอำนาจสูงขึ้น ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมดูแลตนเองเพิ่มสูงขึ้นเกิดพฤติกรรมดูแลตนเองที่ยั่งยืน

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวข้างต้นการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ จะเป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสามารถลดปัญหาภาวะแทรกซ้อนจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในพื้นที่ตำบลไร่สะท้อนจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ภายหลังสิ้นสุดการทดลองกลุ่มทดลองที่ได้รับบริการตาม โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมีคะแนนการรับรู้สูงกว่ากลุ่มกลุ่มตัวอย่างควบคุมที่ได้รับบริการปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi – experiment research) แบบ pre-posttest control group design [15]

ประชากร เป็นผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่สะท้อนอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ปี 2561 จำนวน 800 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดให้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยการคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกในการทดสอบ (Power Analysis) ตามแบบของ โทเชน เพื่อควบคุม Type 2 Error ได้กำหนดค่า Effect Size เพื่อใช้ในการหาอำนาจจำแนกในการทดสอบแบบมีจำนวนมากและเท่ากันที่ระดับเท่ากับ .8 กำหนดค่าแอลฟาเท่ากับ .05 [15] และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้อย่างน้อย 20 คน ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจงได้เกณฑ์คัดเข้าและเกณฑ์คัดออกดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria)

1. เป็นผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มาแล้วอย่างน้อย 1 ปี
2. อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป
3. ไม่มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ โรคหัวใจ สมอ และไต
4. การรับรู้และสติสัมปชัญญะดีมีความ สามารถสื่อสารได้ตามปกติ การได้ยินปกติ
5. มีความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมในการ ศึกษาวิจัยครั้งนี้และได้รับการพิทักษ์สิทธิ์

เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria)

1. บอกละเลิกการเข้าร่วมในการวิจัย
2. เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มขณะทำวิจัยไม่ ครบทุกครั้ง

เครื่องมือการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 อย่าง ดังนี้

1) โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Fleury [16] แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนใช้เวลา 4 สัปดาห์ ๑ ละ 1-2 ชั่วโมงในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความพร้อม โดยการสร้างสัมพันธภาพและแรงจูงใจ (สัปดาห์ที่ 1) โดยการแนะนำตัวเอง การซักถามเกี่ยวกับเรื่องปัญหาของครอบครัว การเจ็บป่วย ปฏิสัมพันธ์ของตนเองต่อบุคคลอื่นและในครอบครัวเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยทำความเข้าใจกับตนเองเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอย่างไร ขณะอยู่บ้านได้พูดคุยกับใครบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับความเจ็บป่วยที่เป็นอยู่โดยโน้มน้าวให้ทราบถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิต รวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพทางด้านอารมณ์ จิตใจและการจัดการกับปัญหาเหล่านั้น

ขั้นตอนที่ 2 การเปลี่ยนแปลง โดยวิธีการ

1) ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการค้นหาสถานการณ์จริงของผู้ป่วย (สัปดาห์ที่ 2) โดยค้นหาการตอบสนองต่อความเจ็บป่วยด้านอารมณ์ พฤติกรรม ความคิด ภาวะการสูญเสียพลังอำนาจ ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น ประเมินวิเคราะห์สถานการณ์จริงเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา รวมทั้งประเมินแหล่งพลังอำนาจบุคคล

2) การสร้างพลังในการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยด้วยการสะท้อนความคิด และสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ โดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ป่วยเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติสิ่งใหม่เหมือนเป็นเรื่องปกติของชีวิต (สัปดาห์ที่ 3-4) โดยวิธีการดังนี้

1) เป็นการให้ความรู้เรื่อง โรคเรื้อรัง การป้องกันภาวะแทรกซ้อน ทักษะการสื่อสารสำหรับผู้ป่วย การดูแลสุขภาพตนเองในชุมชน โดยประเมินความต้องการความรู้จากกลุ่ม แล้วผู้วิจัยให้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นนั้น ๆ

2) การดำเนินการด้วยตนเองในการจัดการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยโดย สนับสนุน และสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการจัดการจัดการกับอาการข้างเคียงจากยารวมถึงการที่ผู้ป่วยตัดสินใจด้วยตนเองในการหาแนวทางในการแก้ปัญหา

3) การเสริมสร้างความมั่นใจและคงไว้ซึ่งการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายในชีวิต เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการจัดการกับความเจ็บป่วย ส่งเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสามารถในการจัดการแก้ปัญหาด้วยตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิต

2) แบบประเมินพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรของผู้สูงอายุโรคเรื้อรัง ข้อคำถามเป็นแบบเติมคำตอบและเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังซึ่งมีองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังเกี่ยวกับความสามารถในการทำหน้าที่ด้านร่างกาย ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

2) ด้านการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวกับความสามารถในการทำหน้าที่ด้านจิตใจและจิตสังคม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

3) ด้านการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวกับโรค/ความเจ็บป่วย เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อการให้คะแนน ผู้วิจัยจะพิจารณาคำตอบของกลุ่มตัวอย่างแล้วประเมินความถูกต้องเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องโรค/ความเจ็บป่วย

4) ด้านการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการกับโรค/ความเจ็บป่วยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

คุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาค่าความตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบประเมินพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและคู่มือการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม ดำรา เอกสารงานวิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบ โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC ได้เท่ากับ 0.76)

2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบประเมินพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เมื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้เท่ากับ 0.88

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ค่า Chi-square

2. เปรียบเทียบพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังวิเคราะห์โดยใช้ค่า paired t-test [15]

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (COA No. 012/2562) ผู้วิจัยมีการแนะนำตัวและให้ข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่างชี้แจงวัตถุประสงค์ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการทำวิจัยและให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเองโดยความสมัครใจและชี้แจงให้ทราบว่าสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกข้อมูลจะไม่มีภาระบุชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัยข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและนำมาใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยจึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจำนวน 60 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73.30 เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี ร้อยละ 60.0 (โดยกลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ย 66.13 ± 10.68 ปี กลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 65.77 ± 9.67 ปี) สถานภาพสมรส ร้อยละ 73.33 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 66.67 มีแหล่งที่มาของรายได้หลักมาจากการทำงาน ร้อยละ 58.33 ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ร้อยละ 61.67 มีโรคแทรกซ้อนอย่างน้อย 1 โรค ร้อยละ 85 ได้แก่โรคเบาหวาน ร้อยละ 38.33 รองลงมาคือโรคไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 28.33 ไม่ดื่มสุรา ร้อยละ 95 แต่ยังคงดื่มเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน ร้อยละ 61.67 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบด้วยสถิติ Chi-square พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวน ร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		$X^2_{(df)}$	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ					0.341	0.559
ชาย	7	23.30	9	30.00		
หญิง	23	76.70	21	70.00		
อายุ (ปี)					0.690	0.952
60-69	18	50.00	18	50.00		
70-79	10	33.30	10	33.30		
80-89	2	6.70	2	6.70		
สถานภาพสมรส					0.402	0.940
คู่	23	76.70	21	70.00		
โสด	2	6.70	3	10.00		
หม้าย	4	13.30	5	16.70		
หย่า	1	3.30	1	3.30		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		$X^2_{(df)}$	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ระดับการศึกษา					0.433	0.933
ประถมศึกษา	21	70.00	19	63.33		
มัธยมศึกษา	5	16.67	7	23.33		
อนุปริญญา	2	6.67	2	6.67		
ปริญญาตรี	2	6.67	2	6.67		
แหล่งที่มาของรายได้หลัก					0.081	0.960
สวัสดิการรัฐบาล	10	33.30	9	30.00		
การทำงาน	17	56.70	18	60.00		
บุตรหลาน/ครอบครัว	3	10.00	3	10.00		
สภาพการอยู่อาศัย					0.138	0.987
อยู่คนเดียว	2	6.67	2	6.67		
อยู่กับคู่สมรส	5	16.67	5	16.67		
อยู่กับคู่สมรสและบุตร	18	60.00	19	63.33		
อยู่กับบุตรหลาน	5	16.67	4	13.33		
โรคแทรกซ้อน					0.884	0.927
ไม่มี	5	16.70	4	13.30		
โรคเบาหวาน	12	40.00	11	36.70		
ไขมันในเลือดสูง	7	23.30	10	33.30		
โรคหัวใจ	3	10.00	3	10.00		
โรคไต	3	10.00	2	6.70		
การดื่มสุรา					0.351	0.554
ไม่ดื่ม	29	96.70	28	93.30		
ดื่ม	1	3.30	2	6.70		
การดื่มกาแฟ					0.071	0.791
ไม่ดื่ม	12	40.00	11	36.70		
ดื่ม	18	60.00	19	63.30		

ส่วนที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวกับความสามารถในด้านต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า การรับรู้ของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวกับความสามารถในการทำหน้าที่ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและสังคม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองและพบว่า ด้านการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังเกี่ยวกับโรคและความเจ็บป่วย ด้านการจัดการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวกับความสามารถในด้านต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายการประเมิน	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		t	p-value
	Mean	SD	Mean	SD		
ด้านร่างกาย						
ก่อนการทดลอง	18.92	3.55	18.57	3.63	.166	.857
หลังการทดลอง	19.13	3.43	18.97	3.77	.176	.861
ด้านจิตใจและจิตสังคม						
ก่อนการทดลอง	20.98	3.35	21.12	4.26	.378	.702
หลังการทดลอง	22.78	3.30	22.92	4.41	-.072	.938
ด้านรับรู้ความเจ็บป่วย						
ก่อนการทดลอง	13.25	3.29	13.02	4.10	.195	.824
หลังการทดลอง	16.93	3.84	14.92	4.59	2.375	.028*
ด้านการจัดการโรคและความเจ็บป่วย						
ก่อนการทดลอง	53.92	8.92	58.45	12.27	.029	.928
หลังการทดลอง	64.62	8.03	52.41	7.22	6.222	< .001*

*p-value < .05

ส่วนที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ภายในกลุ่มเกี่ยวกับความสามารถด้านต่าง ๆ ของกลุ่มทดลอง พบว่า การรับรู้ด้านความสามารถด้านการทำหน้าที่ด้านร่างกายของผู้ป่วยก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถด้านการทำหน้าที่ด้านจิตใจและจิตสังคมของด้านการรับรู้เกี่ยวกับโรคและความเจ็บป่วยของผู้ป่วย ด้านการรับรู้ความสามารถในการจัดการกับโรคและความเจ็บป่วยและพลังอำนาจโดยรวม ภายหลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 คะแนนการรับรู้ของกลุ่มทดลอง เกี่ยวกับความสามารถด้านต่าง ๆ เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง (ภายในกลุ่ม)

รายการประเมิน (การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถ)	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		t	p-value
	Mean	SD	Mean	SD		
1. ด้านการทำหน้าที่ด้านร่างกาย	18.97	3.77	18.97	3.77	-	-
2. ด้านการทำหน้าที่ด้านจิตใจและจิตสังคม	20.98	3.35	22.78	3.30	-3.943	.001*
3. ด้านโรคและความเจ็บป่วย	13.25	3.29	16.93	3.84	-6.245	.006
4. ด้านการจัดการกับโรคและความเจ็บป่วย	53.92	8.92	64.62	8.03	-4.560	.027
5. ด้านพลังอำนาจโดยรวม	105.46	9.95	112.48	9.26	-5.767	.035

* p-value ≤ .001

ส่วนที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ของกลุ่มควบคุมเกี่ยวกับความสามารถด้านต่าง ๆ พบว่า การรับรู้ความสามารถด้านการทำหน้าที่ด้านร่างกาย ก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนคงเดิม ส่วนการรับรู้ความสามารถการทำหน้าที่ด้านจิตใจและจิตสังคมของผู้สูงอายุโรคเรื้อรังหลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ การรับรู้

เกี่ยวกับโรคและความเจ็บป่วยของผู้ป่วย ภายหลังจากทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ด้านการรับรู้ความสามารถในการจัดการกับโรคและความเจ็บป่วย พบว่าภายหลังจากทดลองมีคะแนนต่ำกว่าก่อนทดลอง ส่วนพลังอำนาจโดยรวมก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 คะแนนการรับรู้ของกลุ่มควบคุม เกี่ยวกับความสามารถด้านต่าง ๆ การเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง (ภายในกลุ่ม)

รายการประเมิน (การรับรู้ความสามารถ)	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		t	p-value
	Mean	SD	Mean	SD		
1. ด้านการทำหน้าที่ด้านร่างกาย	18.57	3.63	18.57	3.63	-	-
2. การทำหน้าที่ด้านจิตใจและจิตสังคม	21.12	4.26	22.92	4.41	-4.220	.001*
3. ด้านโรคและความเจ็บป่วย	13.02	4.10	14.92	4.59	-3.258	.009**
4. ด้านการจัดการกับโรคและความเจ็บป่วย	58.45	12.27	52.41	7.22	2.122	.032***
5. ด้านพลังอำนาจโดยรวม	110.42	22.45	109.24	4.42	.254	.864

* p-value \leq .001 ** p-value \leq .01 *** p-value \leq .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจสามารถส่งผลทำให้เพิ่มระดับพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้านเนื่องมาจากในแต่ละขั้นตอนของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ทำการทดลองประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก ๆ คือ 1) การประเมินความพร้อมโดยการสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจ 2) การเปลี่ยนแปลงโดยการประเมินความต้องการของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้าน และ 3) การผสมผสานเข้าเป็นเรื่องราวของชีวิตโดยกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Fleury [16] โดยที่ผู้สูงอายุโรคเรื้อรังและครอบครัวจะต้องเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของโปรแกรม และบทบาทของพยาบาลจะปรับเปลี่ยนจาก “ผู้เชี่ยวชาญ” มาเป็น “ผู้สนับสนุน” การวิจัยครั้งนี้ได้มีการใช้การมีส่วนร่วมของครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่เป็นญาติผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในทุกขั้นตอนของการเสริมสร้างพลังอำนาจทำให้ญาติผู้ดูแลรู้สึกว่าได้รับการยอมรับในความคิดเห็น สามารถดูแลหรือจัดการกับปัญหาได้ มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีการรับรู้พลังอำนาจในตนเองที่ดีขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีพฤติกรรมการดูแลดีขึ้น ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในผู้ป่วยอื่น ๆ เช่นการศึกษาของปรังกาศทิพย์ อูจะรัตน [17] ที่พบว่า ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนาศักยภาพการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ เอกภพ จันทร์สุคนธ์ [18] ที่พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจมีผลให้ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการดูแลตนเองมีพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้านพบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จำนวน 30 ราย ภายหลังจากการทดลอง การรับรู้พลังอำนาจในการดูแลผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมที่สร้างตามแนวคิดของเฟลอร์รี่ซึ่งได้แบ่งกระบวนการทำโปรแกรมเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 การประเมินความพร้อมเป็นขั้นตอนการสำรวจความพร้อมในการปรับความรู้สึกให้สามารถเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยการสร้างสัมพันธภาพและให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกิดความไว้วางใจ แล้วจึงให้ความช่วยเหลือ เปิดให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งเกี่ยวกับตนในสังคมไทย ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังด้านกำลังใจและทางด้านจิตใจ [19] ระยะที่ 2

การเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้เรียนรู้ข้อมูลที่เป็นปัญหาด้านร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นและเสนอวิธีการจัดการกับปัญหาโดยใช้เทคนิคการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับนี้ไปวิเคราะห์ใช้แก้ไขปัญหของตน ระยะที่ 3 การผสมผสานเข้าเป็นเรื่องปกติของชีวิต การสร้างความมั่นใจให้กับผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพื่อที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องที่จะพัฒนาความรู้และเพิ่มพลังอำนาจอีกทั้งมีการอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับญาติทำให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังรู้สึกผ่อนคลายอารมณ์และมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีความรู้สึกที่สามารถควบคุมหรือจัดการกับปัญหาได้ รวมทั้งมีการให้แรงเสริมทางบวกและหาวิธีการแก้ไข และตัดสินใจเลือกการแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเนติยา แจ่มทิม [20] ที่ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ภายหลังจากใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ กลุ่มตัวอย่างเกิดการค้นพบสภาพการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง มีการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติในการดูแลตนเองที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของตนเอง

หลังการทดลองคะแนนด้านพลังอำนาจของผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสูงกว่าก่อนการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานในกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจได้มีการให้ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกระทำปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จึงทำให้ตนเองมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น เป็นความรู้สึกภายในต่อคุณค่าของตน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อภิวรรณ แหวนทอง [21] ได้ศึกษาการประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ กระบวนการในการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีการดำเนินการสร้างสัมพันธ์กับญาติผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ทำให้ญาติผู้ดูแลมีความไว้วางใจ ยอมเปิดเผยข้อมูลและปัญหาในการดูแลเพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการของญาติผู้ดูแล ได้มีการให้ความรู้ในส่วนที่ญาติผู้ดูแลขาด เพื่อให้ญาติผู้ดูแลใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกตัดสินใจ ปฏิบัติการแก้ปัญหา ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหตามสาเหตุ และให้ญาติผู้ดูแลเลือกวิธีปฏิบัติทำให้ญาติผู้ดูแลได้รู้สึกภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมและได้พัฒนาตนเองในการแก้ปัญหา มีการแจกคู่มือการดูแลผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หลังจากนั้นให้ญาติผู้ดูแลนำไปปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผล และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง และประเมินผลในทางบวกเพื่อให้ญาติผู้ดูแลมีกำลังใจ ทำให้ญาติผู้ดูแลมีการรับรู้พลังอำนาจในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลที่ดี หลังจากนั้นติดตามการคงไว้ ซึ่งพฤติกรรมดูแลที่เหมาะสม และการดูแลอย่างต่อเนื่องผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ น้ำทิพย์ ยิ้มแย้ม [22] ที่ศึกษา ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงพบว่าการสร้างเสริมพลังอำนาจในผู้ดูแลในขั้นตอนของการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณและการตัดสินใจเลือกทางออกช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้ดูแลและผู้สูงอายุที่ได้จากการร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจหาทางปฏิบัติที่เหมาะสมด้วยตนเอง

ข้อจำกัด

การศึกษานี้มีข้อจำกัดในการควบคุมปัจจัยรบกวน โดยเฉพาะปัจจัยด้านระดับการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจซึ่งอาจจะทำให้มีผลต่อผลลัพธ์การทดลองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรติดตามการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้านอย่างต่อเนื่องเป็นระยะทุก 3 เดือน เพื่อวัดระดับพลังอำนาจ เนื่องจากการรับรู้จากการจัดโปรแกรมจะหายไปในช่วงเวลา 3-6 เดือน หากไม่มีการกระตุ้นหรือติดตามให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2) ครอบครัวผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลตั้งแต่ผู้ป่วยเริ่มป่วย และควรได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจตั้งแต่ต้น จากการวิจัยในครั้งนี้และหลายๆ งานวิจัยที่ศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยตั้งแต่ต้นจะเกิดผลในด้านบวกกับผู้ป่วย

3) ควรมีการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้สูงอายุโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่มาตรฐานปฏิบัติการพยาบาลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการประเมินผลระหว่างการทำงานตาม โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้สูงอายุโรคไม่เรื้อรังที่บ้าน หลังการทดลอง 12 เดือนขึ้นไปและหาวิธีการควบคุมปัจจัยรบกวนเพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีความเชื่อถือและขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ได้

2) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเชิงประจักษ์เพื่อค้นหาประสบการณ์จริงของผู้สูงอายุโรคไม่เรื้อรังตามแต่ละบริบทของแต่ละชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ปราโมทย์ ปราสาทกุล. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), 2559 ; 6-7.
- [2] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562]. เข้าถึงได้จาก :<http://nso.go.th>
- [3] วิมล บ้านพวน. คู่มือแนวทางการฝึกอบรม การสร้างเสริมพลังอำนาจ Care manager. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2558 ; 11-15.
- [4] เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การปฏิรูประบบรองรับสังคมสูงวัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2558 ; 7-9.
- [5] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี. สรุปผลการตรวจราชการและนิเทศงานกรณีปกติ รอบที่ 2 ประจำปีงบประมาณ 2559.
- [6] ศูนย์อนามัยที่ 9. รายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดเพชรบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.
- [7] โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่สะท่อน. รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ; 2559.
- [8] Kemmis, S. and McTaggart, C. The action research planner. 3rd ed. Deakin University: Victoria; 1990.
- [9] ธนายุส ธนธิตและกนิษฐา จารุญสวัสดิ์. การพัฒนาพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ 2558 ; 35 : 57-70.
- [10] กมลกริช หุตวัฒนะ. การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลพันชนะ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มหบัณฑิต สาขาการพัฒนสุขภาพชุมชน (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; 2553.
- [11] เพ็ญจันทร์ สิทธิปรีชาชาญ, ปนัดดา ปรีชชฤกษ์และ ญาณิศา โชติกะคาม. กระบวนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางแค. วารสารพยาบาลทหารบก 2555 ;13 : 8-17.
- [12] สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารข้อมูล: สถานการณ์โรคเบาหวาน/ความดันโลหิตสูงและภาวะแทรกซ้อนในประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561]. เข้าถึงได้จาก http://203.157.39.7/imrta/images/data/doc_dm_ht.pdf
- [13] นริศรา พงษ์ประเทศ. การพัฒนาการดูแลตนเองด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ศูนย์สุขภาพชุมชนโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต] นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; 2554.
- [14] Marsh, C.J. Perspectives: Key Concepts for Understanding Curriculum. London: Falmer Press; 1997.
- [15] ชวิชัย วรพงศธร. หลักการวิจัยทางสาธารณสุขศาสตร์. กรุงเทพมหานคร; 2540.
- [16] Fleury, J.D. Empowering potential: A theory of wellness motivation. Nursing Research 1991; 40(5): 286-291.
- [17] ปรางค์ทิพย์ อุจะรัตน์, วัฒนา พันธุ์ศักดิ์ และฉวีวรรณ โปธิศรี. ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการพัฒนา ศักยภาพการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารการพยาบาลทหารบก 2557; 15(2) : 216-224.

- [18] เอกภพ จันท์สุคนธ์ และอนงค์นาคู คงประชา. ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2560; 2(1): 24-34.
- [19] สุภาพร แนวบุตร. ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยในครอบครัว. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2558 ; 8(4) : 30-40.
- [20] เนติยา แจ่มทิม, สนิพร ยืนยง, และ ปุรินทร ศรีศลักษณ์. ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของประชากร ที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคความดันโลหิตสูง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี.วารสารวิทยาลัยบรมราชชนนีนครราชสีมา 2558 ; 22(1) : 65-76.
- [21] อภิวรรณ แหวนทอง. ความรู้สึกรู้สึกรู้ค่าในตนเอง ความกังวลห่วงใย และคุณภาพชีวิตของมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต] นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล 2547.
- [22] น้ำทิพย์ ยิ้มยิ้ม และ ชูดี รอดจากภัย. ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ดูแลในการดูแล ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น 2560; 24(2): 46-58.

สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

Situation of the Thai Elderly in Mueang Phetchaburi

ภัทรา ชูริค^{1*} เพ็ญโพยม เชยสมบัติ² จินตนา สินธุสุวรรณ² และประเสริฐ ศรีนวล¹
Pattara Zurick^{1*} Penpayom Choeisombat² Jintana Sinthusuwan² and Pasert Srenaul¹

¹ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

²ภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Department of Public Health Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

²Department of Adult and Elderly Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: pattara.jun@mail.pbru.ac.th

Received: 26 September 2020, Revised: 10 November 2020, Accepted: 16 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาวะผู้สูงอายุ (active aging) ตาม 1) ดัชนีพดพลั่งผู้สูงอายุ 2) ด้านสุขภาพ 3) การมีส่วนร่วม ความมั่นคง และ 4) สภาพที่เอื้อต่อพดพลั่งของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบประเมินสุขภาพแบบสอบถามและแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในวัยสูงอายุตอนต้นอายุระหว่าง 60-69 ปี ดัชนีพดพลั่งผู้สูงอายุ (Active Aging Index : AAI) มีค่า 0.6901 แสดงให้เห็นว่า 1) ผู้สูงอายุ สูงวัยอย่างมีพลังในระดับปานกลาง 2) ดัชนีสุขภาพ(Health Index :HI) ที่เป็นเสาหลักของดัชนีพดพลั่งผู้สูงอายุ มีค่า 0.6361 แสดงว่า ผู้สูงอายุ มีสุขภาพที่จะสูงวัยอย่างมีพลังในระดับปานกลาง 3) ดัชนีร่วม ประกอบด้วย ดัชนีความมั่นคง (Security Index : SI) มีค่า 0.7248 ผู้สูงอายุมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตที่จะสูงวัยอย่างมีพลังในระดับปานกลาง ดัชนีการมีส่วนร่วม (Participation Index : PI) มีค่า 0.502 แสดงว่าผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งระดับกลุ่ม/ชมรมและระดับชุมชน ส่งเสริมการสูงวัยอย่างมีพลัง ในระดับปานกลางและดัชนีสภาพที่เอื้อต่อพดพลั่งผู้สูงอายุ (Enabling Environmental Index : EI) มีค่า 0.8885 แสดงว่า ผู้สูงอายุมีสภาพที่เอื้อต่อการสูงวัยอย่างมีพลังในระดับสูง

การพัฒนาให้ผู้สูงอายุให้สูงวัยอย่างมีพลังเพื่อยกระดับดัชนีพดพลั่งที่จากระดับปานกลางสู่ระดับสูงต้องพัฒนา จัดการแก้ไขปัญหาในแต่ละองค์ประกอบของดัชนีในระดับกลาง ยกกระดับให้เข้าสู่ระดับสูง โดยเฉพาะดัชนีสุขภาพซึ่งเป็นเสาหลัก ต้องมีค่าสูงสุดกว่าทุกดัชนี แต่ส่วนใหญ่ยังเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุมีความสุขน้อยกังวลกับสุขภาพและเรื่องคนในครอบครัว ผู้สูงอายุหนึ่งในสองคนมีปัญหาการได้ยิน โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยปลายทุกราย มองเห็นไม่ชัด และไม่มีแว่นตาใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ ดัชนีพดพลั่ง เพชรบุรี

Abstract

The purpose of this research was to study the Active Aging Index (AAI) in Phetchaburi pertaining to the following: 1) the Health Index (HI); 2) the Security Index (SI); 3) the Participation Index (PI); and 4) the Enabling Environmental Index (EI). The sample size was 30 elderly people, the research tool was a questionnaire, and statistics used for data analysis were percentage, and mean. The findings were: 1) the majority of the sample were females aged between 60-69 years old; 2) the AAI was fair mean 0.6361, the HI was fair mean 0.6361, the SI was fair mean 0.7248, the PI was fair mean 0.502, and the EI was good mean 0.8885; 3) The guidelines for strengthening and enabling Active Aging for an Aging society needed to focus to improve the HI regarding NCD and LTC, hearing, happiness and blurred vision - no

eyes glasses. Further, improving the SI regarding friendly housing for the aging to prevent falls, strengthening the care giver programs and developing a system to provide daily care and home health care.

Keywords : Aging Active Aging Index, Phetchaburi

บทนำ

ผู้สูงอายุ (Older/Elderly person) องค์การสหประชาชาติและพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ของประเทศไทย ให้ความหมายว่า คือ ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ หมายถึง ผู้มีอายุ 65 ปี ขึ้นไป หลายประเทศทั่วโลก เข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged Society) มีประชากรอายุ 60ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ10 หรือมีประชากรอายุ65ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย ตั้งแต่ปี 2548 และเข้าใกล้สังคมสูงวัยสมบูรณ์(Complete Aged Society ประชากรอายุ 60 ปี ร้อยละ 20)ในปี 2560 ด้วยดัชนี ร้อยละ 16.7 ขณะที่จังหวัดเพชรบุรี มีค่าร้อยละ 19.15 สูงกว่าระดับประเทศ และบางอำเภอของ จังหวัดเพชรบุรี เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ คือ อำเภอบ้านลาด ร้อยละ 21.69 อำเภอเขาชัย ร้อยละ 21.21 และอำเภอเมือง ร้อยละ 20.43 แต่เมื่อพิจารณาเชิงจำนวนผู้สูงอายุ อำเภอเมืองเพชรบุรี มีผู้สูงอายุมากที่สุด 20,540 คน และมีประชากรวัยผู้ใหญ่ที่จะ เคลื่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ จำนวน 25,119 คน สูงสุดในจังหวัดเพชรบุรี [1]

ผลกระทบจากการสูงวัยของประชากรที่สำคัญในประเด็นแรก คือ ศักยภาพในการดูแลตนเองลดลง จากความเสื่อมตามวัย ส่งผลให้อัตราพึ่งพิงสูงขึ้น เป็น สองเท่า จากร้อยละ 3.8 เป็น ร้อยละ 7.7 ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง 1.3 ล้านคน ในปี 2581 และประเด็น ที่สอง คือ การเจ็บป่วย ทั้งเฉียบพลันและเรื้อรังและภาวะโรค ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งประเทศในปี 2561 ร้อยละ 84 เป็นค่ารักษาพยาบาลผู้สูงอายุ ร้อยละ 31 ประชากรสูงอายุจะเพิ่มเป็น 20 ล้านคน ในปี 2581 ผู้ป่วยด้วยโรคสมองเสื่อมจะเพิ่มเป็น 1.4 ล้านคน ผู้สูงอายุวัยปลายอายุ 80 ปี ร้อยละ 60 ป่วยเรื้อรังด้วยโรคความดันเลือดสูง และร้อยละ 10 ป่วยด้วยโรคเบาหวาน [2]

ขณะที่การขยายอายุการทำงานประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการจัดระบบสวัสดิการ และการประกันสังคม แก่ ผู้สูงอายุ การบริการทางด้าน สุขภาพอนามัยและการดูแล ผู้สูงอายุ ค่าใช้จ่ายในการยังชีพ และการดูแลเกี่ยวกับการอยู่อาศัยที่ เหมาะสม ที่จะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมรับมือกับสถานการณ์ประชากรสูงวัยอย่างรวดเร็วนี้ จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2559 แสดงให้เห็นว่า มีผู้สูงอายุจำนวนมากที่อาจจัดอยู่ในภาวะเปราะบาง หนึ่งในสามของ ผู้สูงอายุมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน บุตรซึ่งเคยเป็นแหล่งรายได้สำคัญของผู้สูงอายุ มีสัดส่วนลดลง ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่ ตามลำพัง และอาศัยอยู่ตามลำพังกับผู้สูงอายุด้วยกัน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง [1]

สถานการณ์สังคมสูงวัยเป็นประเด็นที่สำคัญของสังคมไทย เพราะภายในปี 2575 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่าง เต็มที่ (Super aged society) คือ มีประชากรสูงวัย 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ [2] การเตรียมก้าวสู่สังคมสูงวัย อย่างมี ศักยภาพ จะต้องเตรียมการให้ผู้สูงวัยสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี (Dignity) มีส่วนร่วม (Participation) และ ได้รับการ ดูแล (Care) อย่างเหมาะสม การศึกษาดัชนีพดพลั่ง (Active Ageing Index: AAI) เป็นการศึกษาดัชนีรวมที่เกี่ยวข้องที่จะส่งผลใน การสูงวัยอย่างมีพลัง ประกอบด้วนดัชนีด้านสุขภาพ ดัชนีด้านความมั่นคงในชีวิต ดัชนีด้านการมีส่วนร่วม และดัชนีด้านสภาพที่ เอื้อต่อการมีภาวะพดพลั่งของผู้สูงอายุ [3] เพื่อได้ข้อมูลสำคัญของผู้สูงอายุ ในการในการกำหนดนโยบาย การวางแผนเกี่ยวข้องกับ ผู้สูงอายุ เพื่อให้สังคมไทยเต็มไปด้วยผู้สูงอายุ ที่ยังมีพลังพร้อมผลักดันสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัย

1. สถานการณ์ผู้สูงอายุ โดยใช้ดัชนีพดพลั่งผู้สูงอายุ (active ageing) ซึ่งประกอบด้วยดัชนีด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความมั่นคง และสภาพที่เอื้อต่อพดพลั่งผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

2. ใช้ข้อมูลจากดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุ ดัชนีด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความมั่นคง และสภาพที่เอื้อต่อพหุพลังผู้สูงอายุ และองค์ประกอบของแต่ละดัชนี เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา พัฒนา เตรียมความพร้อม ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับให้ผู้สูงอายุสูงวัยอย่างมีพลัง สามารถเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร คือ ผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 2. กลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง ชั้นที่ 1 เลือกตำบลของอำเภอเมืองเพชรบุรี ที่มีผู้สูงอายุตั้งแต่ ร้อยละ 20 ของประชากร ตำบลที่เข้าเกณฑ์เลือกที่มีประชากรสูงอายุสูงสุด 1 ตำบล แล้วเลือกหมู่บ้าน ที่มีผู้สูงอายุตั้งแต่ ร้อยละ 20 ได้ผู้สูงอายุ จำนวน 151 คน ชั้นที่ 2 จำนวนขนาดตัวอย่างด้วยค่าร้อยละ ใช้ร้อยละ 20 ได้ตัวอย่าง 30 คน ชั้นที่ 3 กำหนดเกณฑ์การเลือกเข้า ได้แก่ 1. ช่วงอายุ 1) วัยต้น อายุ 60 – 69 ปี 2) วัยกลาง อายุ 70-79 ปี และ 3) วัยปลาย อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

2. อาศัยอยู่ต่อเนื่องอย่างน้อย 6 เดือน ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล 3. สามารถสื่อสารได้ 4. ยินดีเข้าร่วม

3. เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบประเมินดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุ (active aging) เป็นเครื่องมือมาตรฐานในการประเมินศักยภาพผู้สูงอายุของประเทศไทยในการสำรวจระดับประเทศโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2560 ประกอบด้วย 4 ดัชนี คือ

1) ดัชนีสุขภาพ (Health Index : HI) มี 6 องค์ประกอบ คือ (1) การประเมินสุขภาพของตนเอง (2) ความสุข (3) ความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันและการเคลื่อนไหว (4) ความสามารถในการมองเห็น (5) ความสามารถในการได้ยิน (6) พฤติกรรมการออกกำลังกาย

2) ดัชนีความมั่นคง (Security Index : SI) มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) ความเพียงพอของรายได้ (2) การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (3) ลักษณะการอยู่อาศัย (4) สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ปลอดภัย

3) ดัชนีการมีส่วนร่วม (Participation Index : PI) มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) การมีงานทำ (2) การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ (3) การเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน /ชุมชน (4) การดูแลสมาชิกครอบครัว

4) ดัชนีสภาพที่เอื้อต่อการมีศักยภาพของผู้สูงอายุ (Enabling Environmental Index : EI) มี 2 องค์ประกอบ คือ (1) การอ่านออกเขียนได้ (2) การมีการใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ก่อนนำมาใช้โดย ทดสอบในผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.756

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และสังเกตที่บ้าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุ (Active Aging Index : AAI) และการแปลผล

1) ค่าดัชนีรวมศักยภาพของผู้สูงอายุ (Active Aging Index : AAI) $AAI = HI + PI + SI + EI / 4$

2) การแปลผลดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุ (Active Aging Index : AAI) ใช้ตามเกณฑ์การแบ่งระดับศักยภาพในการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) ของสหประชาชาติ ดังนี้ (1) ระดับต่ำ คะแนน 0.000 – 0.499 (2) ระดับปานกลาง คะแนน 0.500 – 0.799 3) ระดับสูง คะแนน 0.800 – 1.000

ผลการวิจัย

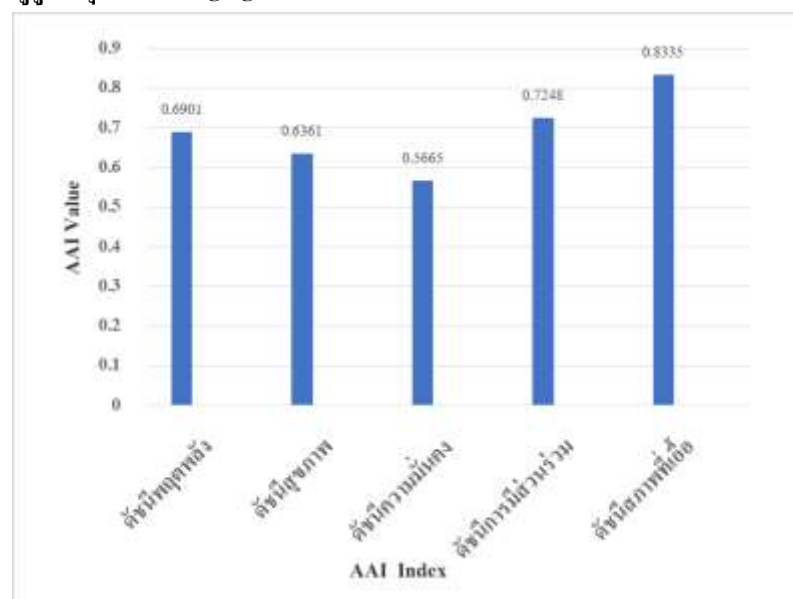
1. ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในวัยสูงอายุตอนต้น ร้อยละ 56.7 วัยสูงอายุตอนปลาย ร้อยละ 13.3 สถานภาพสมรส คู่ ร้อยละ 50 หม้าย-หย่า ร้อยละ 26.7 โสด ร้อยละ 23.3 ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลางร้อยละ 73.3 ยังสามารถทำงาน แต่มีรายได้เชิงเศรษฐกิจ เพียง ร้อยละ 10 ผู้สูงอายุ ร้อยละ 50 รายได้อยู่ในเกณฑ์รายได้น้อย คือ น้อยกว่า 2,685 บาท/เดือน

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ	ข้อมูลส่วนบุคคล			ร้อยละ และ จำนวน (คน)	
	หญิง	ชาย			รวม
	66.7 (20)	33.3(10)	-		100 .00 (30)
อายุ (ปี)	วัยสูงอายุตอนต้น	วัยสูงอายุตอนกลาง	วัยสูงอายุตอนปลาย		
	60 – 69	70 – 79	80 ปีและมากกว่า		
	56.7 (17)	30.0 (9)	13.3 (4)		100 .00 (30)
สถานภาพสมรส	คู่	หม้าย -แยก	โสด		
	50.0 (15)	26.7(8)	23.3(7)		100 .00 (30)
การทำงาน	ยังสามารถทำงาน	ไม่ทำงาน / ไม่สามารถทำงาน	-		
	73.3 (22)	26.7(8)	-		100 .00 (30)
การทำงานที่มีรายได้เชิงเศรษฐกิจ	มีรายได้เชิงเศรษฐกิจ	ไม่มีรายได้เชิงเศรษฐกิจ	-		
	10.0 (3)	90.0 (27)	-		100 .00 (30)
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	ผู้มีรายได้น้อย	2,686 – 6,000	6,001 – 8,000		
	< 2,685		และมากกว่า		
	50.0 (15)	26.7(8)	23.3(7)		100 .00 (30)

2. ดัชนีพดพพลังผู้สูงอายุไทย (Active Ageing Index: AAI) เท่ากับ 0.6901 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละดัชนี พบว่า มีดัชนีระดับสูง คือ ดัชนีสภาพที่เอื้อต่อการมีศักยภาพของผู้สูงอายุ (Enabling Environmental Index : EI) เท่ากับ 0.8335 ดัชนีระดับปานกลาง คือ ดัชนีความมั่นคง (Security Index : SI) 0.7248 รองลงมาเป็น ดัชนีสุขภาพ (Health Index ;HI) 0.6361 และน้อยที่สุด คือ ดัชนีการมีส่วนร่วม(Participation Index : PI) 0.5665 ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ดัชนีพดพพลังผู้สูงอายุ (Active Aging Index : AAI) และดัชนี ทั้ง 4 ด้าน

การศึกษาดัชนีทั้ง 4 ในระดับองค์ประกอบ

1. ดัชนีสุขภาพ คะแนน 0.6361 พบว่า 1.1 การประเมินสุขภาพของตนเอง ค่าคะแนน 0.0889 ส่วนใหญ่ประเมินว่าสุขภาพไม่ดี มีการเจ็บป่วยเรื้อรัง 1.2 ความสุข คะแนน 0.0861 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีความสุขน้อย มีความกังวลกับสุขภาพ 1.3 ความสามารถทำกิจวัตรประจำวันและการเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง ค่าคะแนน 0.1445 ผู้สูงอายุ 26 คน จาก 30 คน ที่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง 1.4 ความสามารถในการมองเห็น คะแนน 0.1334 ผู้สูงอายุมองเห็นชัดเจนร่วมกับ ใส่แว่นตา แต่ยังมีผู้สูงอายุที่มองไม่ชัดเจน และไม่ใส่แว่นตาใช้ในชีวิตประจำวัน 1.5 การได้ยิน ค่าคะแนน 0.0722 ผู้สูงอายุหนึ่งในสองคนมีปัญหาการได้ยิน โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยปลายทศวรรษ และผู้สูงอายุวัยกลางบางส่วน 1.6 พฤติกรรมการออกกำลังกาย ค่าคะแนน 0.1112 พบว่า ผู้สูงอายุมีการเคลื่อนไหวและออกกำลังกายลดลงน้อยกว่าวัยอื่น โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยปลาย มีเฉพาะการเคลื่อนไหวบ้าง แต่ไม่มีการออกกำลังกาย

2. ดัชนีความมั่นคงของผู้สูงอายุ มีค่าคะแนน 0.7248 พบว่า 2.1 ความเพียงพอของรายได้ ค่าคะแนน 0.2333 2.2 การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ค่าคะแนน 0.241 มีผู้สูงอายุ 29 จาก 30 คน มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง 2.3 ลักษณะการอยู่อาศัย ค่าคะแนน 0.2083 ผู้สูงอายุ 25 คน จาก 30 คน อยู่ร่วมกับครอบครัวและสมาชิก 2.4 สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ปลอดภัย ค่าคะแนน 0.0416 ระดับต่ำ และต่ำสุดจากทุกองค์ประกอบ 25 ครอบครัว ยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย เสี่ยงต่อการพลัดตกจากการขึ้นลงบันไดบ้าน และมีความเสี่ยงต่อการลื่นล้มในบ้าน ในห้องน้ำ เพราะพื้นลื่น พื้นต่างระดับ แสงสว่างไม่เพียงพอ และไม่มีการราวจับ หรือช่วยพยุงตัว และทุกบ้านไม่มีกริ่งกดขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน มีเพียง 5 ครอบครัว จาก 30 ครอบครัว ที่มีการจัดการสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เช่น การมีราวจับยึด เมื่อขึ้นลงบันได มีการปรับพื้นบ้านไม่ให้ลื่น ทำทางลาด ปรับพื้นต่างระดับ ปรับห้องส้วมเป็นแบบนั่งห้อยขา

3. ดัชนีการมีส่วนร่วม ค่าคะแนน 0.5665 พบว่า 3.1 การมีงานทำ ค่าคะแนน 0.1833 ผู้สูงอายุ 28 คน จาก 30 คน มีงานทำ แต่สามารถทำงานที่สร้างรายได้ เพียง 3 ราย 3.2 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ค่าคะแนน 0.1500 3.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน ค่าคะแนนน้อยที่สุด 0.0832 และ 3.4 การดูแลสมาชิกครอบครัว ค่าคะแนน 0.1500

4. ดัชนีสภาพที่เอื้อต่อการมีศักยภาพของผู้สูงอายุ มีค่าคะแนน 0.8335 พบว่า 1.1 การอ่านออกเขียนได้ ค่าคะแนน 0.5000 ระดับปานกลาง ผู้สูงอายุอ่านออกเขียนได้ และ 1.2 การมีการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าคะแนน 0.3335 ระดับต่ำ ผู้สูงอายุสี่คนจากหกคน มีและใช้เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือ และอินเทอร์เน็ต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีทั้ง 4 และองค์ประกอบรายดัชนี

ดัชนี	ดัชนี / ค่าคะแนน	องค์ประกอบรายดัชนี / ค่าคะแนน					
สุขภาพ	0.6361	ประเมินสุขภาพ	ความสุข	ทำกิจวัตรประจำวัน	การมองเห็น	การได้ยิน	การออกกำลังกาย
		0.0889	0.0861	0.1445	0.1334	0.0722	0.1112
ความมั่นคง	0.7248	ความเพียงพอของรายได้	เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	ลักษณะการอยู่อาศัย	สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย	-	-
		0.2333	0.241	0.2083	0.0414		
การมีส่วนร่วม	0.5665	การมีงานทำ	เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ	เข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน/ชุมชน	-	-	-
		0.1833	0.15	0.0833	0.15		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ดัชนี	ดัชนี / ค่าคะแนน	องค์ประกอบรายดัชนี / ค่าคะแนน					
สภาพที่เอื้อ	0.8335	การอ่านออก เขียนได้	มีและใช้ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสาร สนเทศและ สื่อสาร	-	-	-	-
		0.5	0.3335				

อภิปรายผล

การศึกษาศักยภาพหรือพหุพลังของผู้สูงอายุ (active aging) ในการศึกษา ครั้งนี้ พบว่า ค่าดัชนีรวมศักยภาพหรือพหุพลัง (Active Aging Index : AAI) มีค่าเท่ากับ 0.6901 หมายความว่า การสูงวัยอย่างมีพลัง อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาระดับประเทศ ในปี 2560 ดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุไทย อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน มีค่าเท่ากับ 0.685 [6] องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมาย Active Aging คือ “การสูงวัยอย่างมีพลัง” โดยมีสุขภาพเป็นเสาหลัก ร่วมกับความมั่นคงในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมในสังคม [8] และ สภาพที่เอื้อต่อการสูงวัยอย่างมีพลังหรือพหุพลัง [3] ดัชนีสุขภาพซึ่งเป็นเสาหลัก นับเป็นดัชนีอันดับแรกของการสูงวัยอย่างมีพลัง การศึกษาระดับประเทศพบเป็นอันดับแรก มีค่าคะแนน 0.797 อยู่ในระดับปานกลาง [3] แตกต่างกับผลการศึกษารุ่นนี้ พบเป็นอันดับสาม ค่าคะแนน 0.6361 แต่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดัชนีอันดับสองความมั่นคงในการดำรงชีวิต ผลการศึกษาสอดคล้องทั้งกับองค์การอนามัยโลก [8] และระดับประเทศ ค่าคะแนน 0.751 และ 0.7248 และอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดัชนีอันดับสามขององค์การอนามัยโลกคือ การมีส่วนร่วมในสังคม แตกต่างกับผลการศึกษารุ่นนี้ ซึ่งอยู่ในอันดับสี่ แต่ สอดคล้องกับระดับประเทศ ค่าคะแนน 0.5665 และ 0.502 อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดัชนีอันดับสี่ ขององค์การอนามัยโลก คือ สภาพที่เอื้อต่อการสูงวัยอย่างมีพลังหรือพหุพลัง [8] สอดคล้องกับระดับประเทศ แต่แตกต่างกับผลการศึกษารุ่นนี้ ซึ่งอยู่ในอันดับแรก ค่าคะแนน 0.8335 อยู่ในระดับสูง [3]

พิจารณารายดัชนี พบว่า ดัชนีสุขภาพที่เป็นเสาหลักในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ สูงวัยอย่างมีพลังนั้น ยังอยู่ในอันดับสาม ผู้สูงอายุประเมินสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับไม่ดี จนถึงไม่ดีมาก ๆ ร้อยละ 16.7 สอดคล้องกับการสำรวจประชากรสูงอายุทั้งประเทศไทย พ.ศ. 2560 [1] การมองเห็น เห็นไม่ชัดและไม่มีแว่นตาใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 20 น้อยกว่าระดับประเทศ พบ ร้อยละ 48.8 การได้ยิน มีปัญหา ร้อยละ 56.7 สูงกว่าระดับประเทศ สอดคล้องกับผลการศึกษาผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ผู้สูงอายุเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ร้อยละ 100 และร้อยละ 50 ป่วยด้วยโรคเบาหวาน [7] ผู้สูงอายุ ร้อยละ 15.3 ความต้องการการดูแล ช่วยเหลือในการทำกิจกรรมประจำวันและเคลื่อนไหว ร้อยละ 13.3 สูงกว่าระดับประเทศ ซึ่งพบ ร้อยละ 5 ผู้ดูแล คือ ลูก และคู่สมรส ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ไม่มีผู้ดูแล ร้อยละ 16.7 จัดเป็นกลุ่ม “ประชากรเปราะบาง” [1] ผลการศึกษาแต่ละองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่า ต้องให้ความสำคัญในการยกระดับดัชนีสุขภาพในแต่ละองค์ประกอบ ให้ดีขึ้น

ดัชนีความมั่นคงในการดำรงชีวิต พบว่าองค์ประกอบ ที่มีค่าคะแนนในระดับต่ำสุด เข้าใกล้ 0 คือ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในการอยู่อาศัย ค่าคะแนน 0.0416 มีปัญหาเรื่องความปลอดภัย ต่อการพลัดตก จากการขึ้นลงบันไดบ้าน และมีความเสี่ยงต่อการลื่นล้มในบ้าน ในห้องน้ำ เพราะพื้นลื่น พื้นต่างระดับ แสงสว่างไม่เพียงพอและไม่มีการจัดจับหรือช่วยพยุงตัว และทุกบ้าน ไม่มีกริ่งกดขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน มีเพียง ร้อยละ 16.7 ที่มีการจัดการสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เช่น การมีราวจับยึด เมื่อขึ้นลงบันได มีการปรับพื้นบ้านไม่ให้ลื่น ทำทางลาด ปรับพื้นต่างระดับ

ปรับห้องส้วมเป็นแบบนั่งห้อยขา ปรับห้องนอนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นอีกตัวชี้วัด ที่สำคัญสำหรับความเหมาะสมของที่อยู่อาศัย หากผู้สูงอายุบนชั้นบน ต้องขึ้นลงบันไดทุกวัน มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ผลการศึกษา ครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยเป็นบ้านชั้นเดียว แต่ยกพื้นสูงมีบันได และบางคนอยู่บ้านหรือตึกสองชั้น ต้องขึ้นลงบันไดทุกวัน ร้อยละ 76.7 แสดงให้เห็นว่ายังต้องมีการปรับที่อยู่อาศัยเพื่อเพิ่มความปลอดภัย และลดโอกาสเสี่ยงในการพลัดตก หกล้มของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของฐานญา สมภูและคณิต เขียววิชัย [4] และนอริณี ตะหวา และปวิตร ชัยวิสิทธิ์ [5] ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสำหรับผู้สูงอายุ คือ ในห้องน้ำ ลักษณะของส้วมที่เหมาะสมกับสรีระของผู้สูงอายุ คือ นั่งแบบห้อยเท้า ในต่างจังหวัดของ ประเทศไทย โดยเฉพาะในชนบท ส่วนหนึ่งยังใช้ส้วมแบบนั่งของเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีราวช่วยยึดจับ ซึ่งไม่เหมาะกับผู้สูงอายุ มีความลำบากในการลุกการนั่ง ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 40 ยังต้องใช้ส้วมแบบนั่งของ สอดคล้องกับผลการสำรวจประชากรสูงอายุระดับประเทศ ในปี 2560 ยังมีผู้สูงอายุ ร้อยละ 49.5 ที่ยังต้องใช้ส้วมแบบนั่งของ [1] ผู้สูงอายุ 1 ใน 2 ประเมินว่ามีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต แต่รายได้ < 2,685 บาท ต่อเดือน ซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อย สอดคล้องกับผลการสำรวจความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุ ไทย พ.ศ. 2560 พบว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุไทย มีรายได้ไม่ถึงเส้นความยากจน [2]

ดัชนีการมีส่วนร่วม การมีกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างสม่ำเสมอ เป็นปัจจัยสำคัญ ในการสูงวัยอย่างมีพลัง ความพึงพอใจในชีวิตและเพิ่มระดับคุณภาพชีวิต ซึ่งจะช่วยเหลือกระบวนการการสูงวัย คงความแข็งแรงของร่างกาย และสุขภาพจิตใจได้นานขึ้น แต่ค่าดัชนี 0.5665 ยังไม่เข้าใกล้ 1 ต้องส่งเสริมพัฒนาเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ สูงกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน แตกต่างกับกับผลการสำรวจ ระดับประเทศในปี 2560 ที่การเข้าร่วมกิจกรรมชมรม /สังคม สูงกว่าชมรมผู้สูงอายุ [1]

ดัชนีสภาพที่เอื้อต่อการมีภาวะพลัดหลัง อยู่ในระดับสูง เพราะผู้สูงอายุทุกรายสามารถอ่านออกเขียนได้ การมีและการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการใช้โทรศัพท์มือถือ และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 66.7 สอดคล้องกับผลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2560 ผู้สูงอายุ ร้อยละ 62.4 ใช้โทรศัพท์แบบ Feature phone ซึ่งเป็นโทรศัพท์ที่ไม่ต้องเรียนรู้ การใช้งานมากนัก แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน [5]

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุ ด้วยดัชนีพัฒนาผู้สูงอายุ (Active Aging Index : AAI) พบว่า ระดับพัฒนาผู้สูงอายุไทยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลการศึกษาในดัชนี ทั้ง 4 ตามแนวทางองค์การอนามัยโลก ตามอันดับดัชนี ดังนี้

ดัชนีสุขภาพเป็นเสาหลัก (Health Index :HI) มีค่าเท่ากับ 0.6361 แสดงว่า ผู้สูงอายุ มีสุขภาพที่จะสูงวัยอย่างมีพลังในระดับปานกลาง ดัชนีสุขภาพที่เป็นเสาหลักในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ สูงวัยอย่างมีพลังนั้น ค่าคะแนนยังอยู่ในอันดับสาม ผู้สูงอายุประเมินสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับไม่ดี จนถึงไม่ดีมาก เพราะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง มีความสุขในระดับน้อยเพราะกังวลกับการเจ็บป่วยเรื้อรัง พร่องความสามารถในการได้ยิน ร้อยละ 56.7 และพร่องความสามารถในการมองเห็นร่วมกับไม่มีแว่นตาใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 20 พร่องความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันและการเคลื่อนไหว ต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้ดูแลหรือสมาชิกในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 15.3

การพัฒนาผู้สูงอายุในแต่ละองค์ประกอบที่ยังเป็นปัญหา จะช่วยยกระดับดัชนีสุขภาพผู้สูงอายุมีค่าคะแนนเข้าใกล้ 1 ซึ่งจะเพิ่มข้อบ่งชี้การพัฒนาผู้สูงอายุให้สูงวัยอย่างมีพลังในระดับสูง พร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

ดัชนีความมั่นคงในการดำรงชีวิต (Security Index : SI) มีค่าเท่ากับ 0.7248 แสดงว่า ผู้สูงอายุ มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตที่จะสูงวัยอย่างมีพลังในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และอยู่ร่วมกับครอบครัวมีความมั่นคงด้านจิตใจและการช่วยเหลือดูแลจากครอบครัว ร้อยละ 83.3 ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ร้อยละ 16.7 ผู้มีรายได้น้อย คือ น้อยกว่า 2,685 บาท ต่อ เดือน ร้อยละ 50 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ไม่ปลอดภัย ร้อยละ 83.3 เสี่ยงต่อการพลัดตก

หกล้มมีเพียง ร้อยละ 16.7 ที่ครอบครัวมีการดัดแปลงบ้านให้มีความปลอดภัยและเอื้อต่อวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งการพัฒนาด้านความปลอดภัยในที่อยู่อาศัย การจัดการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังและการจัดการรายได้ จะช่วยยกระดับความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในการสูงวัยอย่างมีพลังจากระดับกลางสู่ระดับสูง

ดัชนีการมีส่วนร่วมในสังคม (Participation Index : PI) มีค่าเท่ากับ 0.502 แสดงว่าผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งระดับกลุ่ม/ชมรมและระดับชุมชน ที่ส่งเสริมการสูงวัยอย่างมีพลัง ในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ร้อยละ 60 และเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ชุมชน ร้อยละ 33.3 การออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม/ชมรมและ กิจกรรมชุมชนที่เอื้อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงและเข้าร่วมได้สะดวกและสม่ำเสมอ ลดข้อจำกัดในการเดินทางที่ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมได้ด้วยตนเอง เพื่อช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุจากระดับกลางสู่ระดับสูง

ดัชนีสภาพที่เอื้อต่อการสูงวัยอย่างมีพลังหรือพหุพลัง(Enabling Environmental Index : EI) มีค่าเท่ากับ 0.8885 แสดงว่า ผู้สูงอายุมีสภาพที่เอื้อต่อการสูงวัยอย่างมีพลังในระดับสูง ผู้สูงอายุทุกคนอ่านออกเขียนได้ มีและใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ และเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ร้อยละ 66.7

ข้อเสนอแนะและแนวทางการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา การสูงวัยอย่างมีพลังของผู้สูงอายุ

1. พัฒนาสุขภาพซึ่งเป็นเสาหลักของการสูงวัยอย่างมีพลัง ยกระดับจากปานกลางสู่ระดับสูง โดยแก้ปัญหา พัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ ระบบ หรือกิจกรรม ในประเด็นตามองค์ประกอบ ที่อยู่ในระดับต่ำและระดับปานกลาง คือ 1) ภาวะสุขภาพมีปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง 2) ไม่มีความสุขกังวลกับการเจ็บป่วย 3) พร่องความสามารถในการได้ยินและการมองเห็น 4) ความต้องการการดูแลในกิจวัตรประจำวัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยปลาย

2. พัฒนาความมั่นคง แก้ปัญหา เพื่อยกระดับความมั่นคงในชีวิตผู้สูงอายุ จากระดับปานกลางสู่ระดับสูง โดยแก้ปัญหา พัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ ระบบ หรือกิจกรรมปรับปรุง 1) สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ปลอดภัย ยกระดับจากองค์ประกอบที่มีคะแนนระดับต่ำสุดในทุกองค์ประกอบ อาทิ บ้านผู้สูงอายุต้นแบบ ชุมชนหรือเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ร่วมกับการจัดการ 2) รายได้ค่าอยู่ในเกณฑ์ผู้มีรายได้น้อย

3. ยกระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ จากระดับปานกลางสู่ระดับสูงหรือมีค่าคะแนนสูงขึ้น ในด้าน 1) การมีงานทำที่มีผลทางเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุที่ 2) การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมของผู้สูงอายุ และชุมชน

4. รักษากระดับสภาพที่เอื้อต่อการมีภาวะพหุพลังในระดับสูงไว้จากการอ่านออกเขียนได้ และเพิ่มเติมการมีใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จากระดับต่ำ สู่ระดับปานกลางและระดับสูงในที่สุด

การพัฒนาให้ผู้สูงวัยอย่างมีพลัง ตามข้อมูลดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุ ดัชนีด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความมั่นคง และสภาพที่เอื้อต่อพหุพลังผู้สูงอายุ และองค์ประกอบของแต่ละดัชนี เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา พัฒนา เตรียมความพร้อม ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับให้ผู้สูงวัยอย่างมีพลัง สามารถเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2560.
- [2] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2560.
- [3] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น; 2560.
- [4] ฐานญา สมภูและคณิต เขียววิชัย. การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภาวะพหุพลังของชมรมผู้สูงอายุไทย. วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์ 2562;12:35-45.
- [5] นอริ นิ ทะหาว และปวิตร ชัยวิสิทธิ์. การจัดการสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2559; 5: 31-39.

- [6] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2560.
- [7] ลอ อิง ไซติสุขแพทย์. ผลของการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบปรับประคองต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีปี 2562; 1: 38-46
- [8] WHO. World Health Organization. Active ageing: a policy framework. Geneva: WHO; 2002.

การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้น ภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

A Comparison of the Useful to Technology by Task Based Learning through Augmented Reality with Normal Teaching Methods of Phathomsuksa 4 Students

หทัยรัตน์ ศรีสวัสดิ์ นัฐกานต์ ภาคพรต และ กฤษณา วรพิน

Hathairat Srisawat, Nuttakan Pakprod and Krissada Worapin

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: hathairat.aew@gmail.com

Received: 15 August 2020, Revised: 29 September 2020, Accepted: 20 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม 2) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ แบบประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 ค่า t-test เท่ากับ 37.73 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 ค่า t-test เท่ากับ 23.58 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม วิธีสอนแบบปกติ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare students the useful to technology before and after using task based learning through augmented reality 2) to compare students the useful to technology between task based learning through augmented reality with normal teaching methods. Research designs were quasi-experimental design. The samples used in the research were sixty students from prathomsuksa 4 under Cha Am municipality, Phetchaburi province with simple random sampling, and divided in 2 groups, 30 students were in experiment group and 30 students were in control group. The tools used in the research were learning management plans by task based

learning through augmented reality, learning management plans by normal teaching methods, the useful to technology form. The statistics used to analyze data were the mean, standard deviation and t-test.

The research found that 1) the useful to technology after using task based learning through augmented reality significantly higher than before learning at .05 level. The mean was 7.40, standard deviation was 0.81 before learning. The mean was 13.40, standard deviation as 0.72 after learning and T-test was 37.73 2) students after learning by task based learning through augmented reality have significantly higher than learning by normal teaching methods at .05 level. Students in the experimental group, the mean was 13.40, standard deviation was 0.72 after learning. Students in the Control group, the mean was 8.57, standard deviation was 0.86 after learning. T-test was 23.58, respectively.

Keywords : Task Based Learning, Augmented Reality, Normal Teaching Methods, Useful to Technology

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2554 - 2563 หรือ ICT 2020 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาทุนมนุษย์ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจารณ์ญาณและรู้เท่าทัน โดยมีนโยบายให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นการสร้างนวัตกรรม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น มีสัดส่วนของจำนวนชั่วโมงเรียนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนชั่วโมงเรียนทั้งหมดในหลักสูตร และปรับปรุงเนื้อหาการสอนที่เสริมสร้างทักษะ 3 ประการ คือ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy) การรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Information literacy) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างสนุก มีแรงจูงใจในการเรียนและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน [1]

สำหรับการจัดการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหานักเรียนขาดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทั้งในการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเกิดจากครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่ดี ใช้การสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง สอนแบบบรรยายแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ซึ่งผู้เรียนบางคนอาจตามครูไม่ทัน ไม่สามารถจดจำและไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ดังบทความของรัชนี อมาตยกุล [2] ที่ได้กล่าวว่า บ้านเราครูสอนดีก็มีมาก ครูสอนให้ยากก็มีไม่น้อย การสอนสับสนขาดเทคนิคที่ชัดเจน ทำให้เด็กไม่อยากเรียน ไม่เก่ง สมองไม่เปิด ดูจากคะแนนสอบของเด็กแล้ว ครูส่วนใหญ่ต้องมีปัญหาเรื่องเทคนิคการสอนแน่นอน จากปัญหาดังกล่าว จึงถือเป็นปัญหาสำคัญที่ครูผู้สอนต้องคิดหาวิธีจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีสอนจากผู้นำเป็นผู้ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ เน้นให้ผู้เรียนคิดและเรียนรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติเองแก้ปัญหาเอง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการเรียนคอมพิวเตอร์พื้นฐานของอานนท์ สายคำฟู [3] ที่พบว่า เด็กไทยปัจจุบันชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น แต่ไม่สามารถเป็นผู้พัฒนาทางด้านคอมพิวเตอร์ได้ เพราะเด็กไทยมักได้เรียนรู้ในรูปแบบทฤษฎี ฝึกปฏิบัติน้อย ไม่มีการนำความรู้มาต่อยอดทางความคิด ซึ่งธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ควรสอนทฤษฎีน้อย เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ถ้านักเรียนคนใดพบปัญหาหรือมีข้อซักถามผู้สอนควรเข้าไปอธิบายที่เครื่องโดยตรง อีกทั้งจากรายงานการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ (Local Competency Test : LCT) ด้านที่ 5 เรื่องความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า ในภาพรวมของสถานศึกษาทั่วประเทศมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ [4]

กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีตามการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) เลือกและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย 2) มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี

3) สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาตนเอง 4) ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี [5] องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในทุกด้านของชีวิต โดยเฉพาะการศึกษา ที่เน้นให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ หากผู้เรียนไม่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีจะเรียนรู้ได้ช้า ใช้ชีวิตลำบาก

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีสอนจนพบว่าการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการปฏิบัติผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task - based learning) เป็นวิธีที่ช่วยให้การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมเปลี่ยนไป เนื่องจากภาระงานเป็นสิ่งที่วัดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน การออกแบบภาระงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรคำนึงถึง เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการนำมาสร้างภาระงาน ได้แก่ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality : AR) เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่ผสมโลกของความจริง (RealWorld) เข้ากับโลกเสมือน (Virtual World) โดยใช้วิธีซ้อนภาพสามมิติที่อยู่ในโลกเสมือนไปอยู่บนภาพในโลกของความจริง ทำให้ผู้ใช้ได้เห็น ได้รู้สึกเหมือนเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นจริงผ่านกล้องดิจิทัลของแท็บเล็ต สมาร์ทโฟน หรืออุปกรณ์อื่น ๆ รัชพล ธนาบุญ [6] และในปัจจุบันมนุษย์มีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดนิ่ง มีการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้โดยการสแกนผ่านคิวอาร์โค้ด เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้านการแพทย์ การทหาร การใช้ชีวิต และที่สำคัญ คือ ด้านการศึกษาหรือที่เรียกว่า นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งช่วยให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจง่าย และการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเข้ามาใช้ในการเรียน จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ความสนุกสนาน ตื่นเต้น ใฝ่ใจ มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ในการเรียน

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมความสุขในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สร้างสรรค์ชิ้นงานที่เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความน่าสนใจ สามารถแสดงรูปภาพแบบ 3 มิติเพื่อประกอบการเรียนได้อย่างสมจริง เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งเสริมความสามัคคี การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนในการทำงาน และเกิดเป็นชิ้นงานที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และยังเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 9 โรงเรียน 447 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 8 สวนสนชะอำ (วันครู 2501) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเทศบาลเมืองชะอำ จำนวน 60 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมใช้วิธีสอนแบบปกติ จำนวน 30 คน

แบบแผนการวิจัย เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม ได้มาโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Randomized

Control Group Pretest-posttest Design) โดยกลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม และกลุ่มควบคุมใช้วิธีสอนแบบปกติ แบบแผนการวิจัยเขียนเป็นแผนภูมิ [7] ได้ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
E	T1	X	T2
C	T1	-	T2

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการวิจัย

X	แทน	ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง
E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control Group)
T1	แทน	การสอบก่อนที่จะทำการทดลอง (Pretest)
T2	แทน	การสอบหลังจากที่ทำการทดลองแล้ว (Posttest)

ในการทดลองครั้งนี้ ใช้เวลาดำเนินการทดลอง 16 ชั่วโมง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การทดลองนี้ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 8 สวนสนชะอำ (วันครู 2501) จำนวน 2 ห้องเรียน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

แผนจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การนำเสนอข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้สำหรับกลุ่มทดลอง จำนวน 5 แผน การจัดการเรียนรู้ รวม 16 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการสอนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานและเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม 3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การนำเสนอข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ เรียนรู้ด้วยการค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต เน้นฝึกการทำงานร่วมกับเพื่อนในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม และนำเสนอผลงานของตนเองพร้อมทั้งนำผลงานของตนเองไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังตารางที่ 1 จากนั้น 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.90 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ผลการทดลองพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม สามารถวัดผลได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ 6) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมไปจัดพิมพ์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้กับกลุ่มทดลองต่อไป

ตารางที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง	จำนวน (ชั่วโมง)
1	สืบค้นให้ตรงใจโดยใช้อินเทอร์เน็ต	3
2	รู้จักกัน...ผ่านไมโครซอฟต์เวิร์ด	3
3	โปรแกรมจัดการตัวเลข	3
4	นักพีเรนซ์คนเก่ง	3
5	นำเสนองานให้ปัง...ดึงดูดคนฟังตั้งแต่เริ่ม	4
รวม		16

ภาระงาน คือ ให้ผู้เรียนจับกลุ่มกับเพื่อน แล้วช่วยกันสร้างชิ้นงานโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม โปรแกรม Zappar เรื่อง โรงเรียนของเรา

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการสอนที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบปกติ 3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ 16 ชั่วโมง สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมและแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง การนำเสนอข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์ มีความแตกต่างกัน เปรียบเทียบได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับแบบปกติ

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม	การจัดการเรียนรู้แบบปกติ
<p>1. ขั้นก่อนปฏิบัติงาน</p> <p>ครูเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการปฏิบัติงาน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน กิจกรรมในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะเตรียมรูปภาพ เสียง วิดีโอ ที่จะใช้ในการปฏิบัติงานให้ผู้เรียนรับรู้ก่อนที่จะเรียน</p> <p>2. ขั้นปฏิบัติงาน</p> <p>2.1 ขั้นปฏิบัติ</p> <p>ครูผู้สอนสอนสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ แจ้งภาระงานให้ผู้เรียนทราบ พร้อมทั้งกำหนดเวลาในการปฏิบัติงานและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามภาระงาน</p> <p>2.2 ขั้นวางแผน</p> <p>ผู้เรียนวางแผนและเรียบเรียงข้อมูลตามกระบวนการที่ตนเองทำในภาระงาน ครูผู้สอนจะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้ผู้เรียน</p> <p>2.3 ขั้นรายงาน</p> <p>ผู้เรียนนำเสนอผลการปฏิบัติงานของตนเอง โดยใช้การพูดรายงานหน้าชั้น การเขียนเล่าเรื่อง หรือการใช้วีดิโอ ประกอบการรายงาน</p>	<p>1. ขั้นนำ</p> <p>ครูผู้สอนยกสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน และบอกเรื่องที่จะเรียนให้ผู้เรียนทราบ ครูทบทวนความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน</p> <p>2. ขั้นสอน</p> <p>ครูผู้สอนสอนตามแนวทางของกลุ่มการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ดังนี้ ครูผู้สอนบรรยายความรู้ให้ผู้เรียนฟัง โดยการใช้ หนังสือเรียน สื่อวีดิทัศน์จาก Microsoft PowerPoint พร้อมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ลงมือปฏิบัติ ทำงานร่วมกัน และร่วมกันแสดงความคิดเห็น ครูผู้สอนใช้เทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ความเข้าใจ ในการทำแบบฝึกหัดจากใบงาน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่ครูผู้สอนกำหนดให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน และนำเสนอผลงานของตนเองให้ครูผู้สอน และเพื่อนฟัง</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม	การจัดการเรียนรู้แบบปกติ
<p>3. ขั้นหลังปฏิบัติงาน</p> <p>3.1 ขั้นวิเคราะห์ ผู้เรียนทุกคนในห้องจะร่วมกันคิดวิเคราะห์จากผลงานการปฏิบัติภาระงาน โดยครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเท่านั้น</p> <p>3.2 ขั้นฝึกหัด ครูผู้สอนเน้นและให้เวลาผู้เรียนฝึกฝนตนเองให้มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติภาระงานให้มากยิ่งขึ้น</p> <p>3.3 ขั้นติดตามผล ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาระงาน ปัญหาอุปสรรค การแก้ไข การพัฒนาให้ดีขึ้น โดยครูผู้สอนอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตนเองให้ผู้อื่นในห้องเรียนได้ชมต่อไป</p>	<p>3. ขั้นสรุป ครูผู้สอนและนักเรียนอภิปรายความรู้จากเรื่องที่เรียนร่วมกัน โดยครูผู้สอนอาจใช้คำถามให้นักเรียนสรุปบทเรียนเป็นรายบุคคล หรือให้นักเรียนช่วยกัน สรุปบทเรียน</p>

3. แบบประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาแบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) 2) สร้างแบบประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ เลือกลงและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย, มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี, สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาตนเอง, ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์, มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 5 ข้อ 3) นำแบบประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.93 4) นำแบบประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเทศบาลเมืองชะอำ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่า แบบประเมินความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่นำไปใช้มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้วัดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

รูปที่ 1 ผลงานการปฏิบัติภาระงานของผู้เรียน เรื่อง โรงเรียนของเรา (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

รูปที่ 2 ผลงานการปฏิบัติการงานของผู้เรียน เรื่อง โรงเรียนของหนู...ขอบคุณ AR (ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมและวิธีสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

3. เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

กลุ่มทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	30	7.40	0.81	37.73*	0.00
หลังเรียน	30	13.40	0.72		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 มีค่า t-test เท่ากับ 37.73 ค่า Sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งเมื่อพิจารณาคะแนน t-test พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	S.D.	t	P
กลุ่มทดลอง	30	13.40	0.72	23.58*	0.00
กลุ่มควบคุม	30	8.57	0.86		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 มีค่า t-test เท่ากับ 23.58 ค่า Sig เท่ากับ 0.00 ซึ่งเมื่อพิจารณาคะแนน t-test พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการแจ้งเป้าหมายของภาระงานอย่างชัดเจน นักเรียนได้คิด ได้ปฏิบัติ และได้ทำงานอย่างเป็นขั้นตอนโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่เป็นการซ่อนภาพสามมิติที่ประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง หรือวิดีโอทับลงไปบนภาพที่มีสภาพแวดล้อมจริงในเวลานั้นเป็นพื้นหลัง เกิดเป็นการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้านเทคโนโลยีที่มีคุณค่า ส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของนุสรา ดาราพงษ์ [8] ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้การแปลงทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความสามารถในการปฏิบัติภาระงานของนักเรียนอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของสราลี หลงแยม [9] ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการฟัง พูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีทักษะการฟัง พูด ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานทำให้นักเรียนได้ฝึกสมองในการทำงาน ฝึกการแก้ปัญหา ฝึกการให้เหตุผลในการทำงาน รู้จักคิดอย่างเป็นระบบ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความเข้าใจที่ยาวนาน มีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของนงคราญ ศรีสะอาด [10] ได้ศึกษา เรื่อง การสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนจากเทคโนโลยีเสมือนจริงโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีเสมือนจริงทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมกับวิธีสอนแบบปกติ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ทำให้นักเรียนทราบถึงเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีการทำงานร่วมกับเพื่อน ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีผ่านการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เกิดความคงทนในการเรียนรู้มากกว่าการสอนแบบปกติที่เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการฟังครูผู้สอนบรรยายและได้ปฏิบัติงานเพียงเล็กน้อยในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตึงเครียด ไม่สนุกสนานในการเรียน ส่งผลให้เกิดการเบื่อหน่ายและปิดกั้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของดนูศักดิ์ เชาวศรีกุล [11] ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น โดยมีการเปรียบเทียบนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มละ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนุสรา ปัญญา [12] ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการ มีคะแนนความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนรูปแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อีกทั้งยังมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนคอมพิวเตอร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนทร์ บุญพร้อม [13] ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบผสมผสานด้วยเทคนิค การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีความพึงพอใจต่อบทเรียนแบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรเสริญ เลหาสถิต [14] ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียน วิทยาศาสตร์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สูงขึ้น นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันการ์ตูนเคลื่อนไหวอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น ได้คิด ปฏิบัติ ทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เกิดเป็น การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้านเทคโนโลยีที่มีคุณค่า นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังนั้นทางโรงเรียนควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้นำการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีต่อตัวแปรอื่น นอกเหนือจากความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ.2554-2563 ของประเทศไทย ICT 2020. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550; 2554.
- [2] รัชณี อมาตยกุล. การจัดการศึกษาท้องถิ่น ปฏิวัติการศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [1 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.facebook.com/localreformthailand/posts/1264851980289965/>
- [3] อานนท์ สายคำฟู. การเรียนการสอนคอมพิวเตอร์. [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [1 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <https://kruamon.blogspot.com/>
- [4] กระทรวงมหาดไทย. ข้อมูลการสอบสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย; 2561.

- [5] กระทรวงศึกษาธิการ. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์รับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์; 2560.
- [6] รัชพล ชนาณรงค์. สื่อเสริมการเรียนรู้โลกเสมือนผสมโลกจริง. วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2556; 41; 181; 28-31.
- [7] ชุศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2561.
- [8] นุสรดา ดาราพงษ์. การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2554.
- [9] สราลี หลงเข้ม. การพัฒนาทักษะการฟัง พูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2556.
- [10] นงคราญ ศรีสะอาด. การสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนจากเทคโนโลยีเสมือนจริงโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี; 2556
- [11] ดนุภักดิ์ เชาว์ศรีกุล. การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2558
- [12] นุสรดา ปัญญาณะ. การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย; 2558
- [13] ทศรินทร์ บุญพร้อม. การพัฒนาบทเรียนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2559
- [14] สรรเสริญ เลหาสถิต. การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียน ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2562; 9; (2): 18-29.

การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบุรีโดยบูรณาการภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษา

The Development of Activities for Learners Development to Improve
the Ability of Local Guides in Phetchaburi Province by Intergrating English
for Elementary students

กาญจนา เตียววานากูล* และ รักชนก โสภภาพิศ

Kanchana Tiewwanakool* and Rakchanok Sophaphid

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวักันครปฐม 73000

Curriculum and Supervision, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kanchana817@gmail.com

Received: 7 August 2020, Revised: 3 October 2020, Accepted: 13 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) เพื่อทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) เพื่อประเมินผลและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ทิวทัศน์ ความสามารถการเป็นมัคคุเทศก์ และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การวิจัยนี้เป็นเป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ The One-Shot Case Study โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี จำนวน 15 คน ที่ได้มาด้วยการเป็นอาสาสมัคร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมทิวทัศน์ 3) แบบประเมินความสามารถการเป็นมัคคุเทศก์ 4) แบบประเมินความสามารถในการพูดเพื่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลกาวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องการให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งเน้นการศึกษาจากสถานที่จริง ลงมือปฏิบัติตนเอง จากประสบการณ์ตรง ผ่านแหล่งเรียนรู้ วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จากตัวผู้เรียนเอง เพื่อน ครูผู้สอนและนักท่องเที่ยว 2) ผลการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) เป้าหมาย (3) แนวการปฏิบัติกิจกรรม (4) รูปแบบการจัดกิจกรรม (5) คำอธิบายรายวิชา (6) จุดประสงค์การเรียนรู้ (7) โครงสร้างการจัดกิจกรรม (8) สื่อ (9) การวัดและประเมินผล (10) แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 4 แผน ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยบูรณาการภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ 3) ผลการทดลองการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน (2) ช้่นศึกษา (3) ช้่นปฏิบัติ (4) ช้่นสรุป (5) ช้่นปรับปรุง (6) ช้่นประเมินผล พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ และความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์จากสถานที่จริงได้ดี และ 4) ผลการประเมินและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น พบว่า

(1) ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (2) ผู้เรียนมีความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (3) ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, มัคคุเทศก์ท้องถิ่น . การบูรณาการ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the fundamental data and needs for the development of activities for learners development to improve the ability of local guides in Phetchaburi province by integrating English of elementary students 2) develop learner development activities. 3) implement learner development activities, and 4) evaluate and improve learner development activities about knowledge about Wat Mahathat Worawihan, Phetchaburi province, ability to be a guide and ability to speak communicatively. This research was a research and development approach using the one-shot case study. The learner development activities were conducted with 15 elementary students at St. Joseph Phetchaburi School in the first semester of the academic year 2018 through the volunteer sampling. The instruments of this research were 1) the learner development activities, 2) knowledge assessment about Wat Mahathat Worawihan 3) evaluation of the ability to guide 4) speech assessment for communication. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were: 1) the studying of fundamental information found that the students and participants need to study about knowledge of Wat Mahathat Worawihan, ability to be a guide and ability to speak communicatively by practice from the actual location. Moreover, practice by yourself from direct experience through learning resources and real evaluation by students, friends, teachers and tourists. 2) the results of developments the learner development activities found that the learner development activities consisted of (1) principles (2) goals (3) guidelines of activities (4) patterns of activity (5) description of learning course (6) objectives (7) framework of activities (8) material / resources (9) measurement and evaluation, and (10) 4 lesson plans of learner development activities. Implement learning management to improve the ability of local guides by integrating English. 3) The implementation of learner development activities by experience-based learning management and focusing on practice 6 steps ; (1) introduction (2) analysis (3) practice (4) conclusion (5) improve, and (6) evaluation. The learners have a good interest and enthusiasm in performing as a tour guide from a real location. and 4) the evaluation and improvement of the learner development activities found that (1) knowledge assessment about Wat Mahathat Worawihan were at a good level (2) evaluation of the ability to be a guide were at a good level, and 3) speech assessment were at a good level.

Keywords : The Development of Activities for Learners , The Ability of Local Guides in Phetchaburi Province

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบัน ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นภาษาที่เป็นภาษาสากลที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย และมีบทบาทที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา การเมือง การค้า การท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และอื่น ๆ ทุกคนจำเป็นต้องเข้าใจภาษาอังกฤษ เพื่อสามารถใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง การที่ผู้เรียนจะเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการใช้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ข้อหนึ่งก็คือว่า ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม [1] [2] ทั้งนี้ในสังคมโลกการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะใช้ในการสื่อสาร การแสวงหาข้อมูล และเพื่อการประกอบอาชีพ ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือภาษาที่ใช้ในการสื่อสารที่นิยมใช้มากที่สุด การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน มุ่งเน้น

ความสามารถในการสื่อสารได้ โดยเฉพาะความสามารถในด้านการพูดเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งจะต้องเน้นไปถึงการมีส่วนร่วมทางภาษาให้มากที่สุด คือ ผู้เรียนต้องเรียนรู้การพูดอย่างเป็นธรรมชาติ จนเกิดความสามารถสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ และมีภาระโต้ตอบหรือพูดคุยกันอย่างมีประสิทธิภาพ [3] และทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C ในทักษะ Communications Information and media literacy (การสื่อสาร สารสนเทศและเท่าทันสื่อ) ผู้สอนจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมทางภาษาขึ้นในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาตามระดับความสามารถของตนเองอย่างแท้จริงผู้เรียนจะต้องใช้กิจกรรมการแสดงออกทางภาษา โดยเฉพาะการพูด การนำกิจกรรมทางภาษามาฝึกฝนความสามารถทางภาษา จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนและได้รับความรู้โดยไม่รู้ตัว [4]

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ดี ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุด ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของภาษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษา จึงควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ทั้งกิจกรรมการฝึกทักษะทางภาษาและกิจกรรมฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตนเองควบคู่ไปด้วย อันจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่พึ่งตนเองได้ (Learner Independence) และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ในการเรียนสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในการศึกษาต่อ รวมทั้งในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้สังคมโลกปัจจุบัน ภาษาต่างประเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารความรู้สึกนึกคิด เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกันในการศึกษาหาข้อมูลความรู้ และถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2551 เพื่อจัดภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนเลือกเรียนเป็นภาษาต่างประเทศที่หนึ่ง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ตามนโยบายของรัฐบาลในการเตรียมการพัฒนาหลักสูตรได้พบปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาคือ สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมีความหลากหลายมาก โดยเฉพาะการเริ่มจัดให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษนั้น โรงเรียนแต่ละสังกัดจัดให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษไม่พร้อมกัน จึงเกิดความวิตกกังวลในเรื่องความสามารถของผู้เรียนที่จะรับรู้ภาษาอังกฤษในขณะที่ต้องการเรียนภาษาแม่ด้วยรวมถึงความพร้อมของครูผู้สอนและความจำเป็นหรือต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับฝึกผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับชั้นที่ให้ความสนใจและสามารถต่อยอดในระดับสูงขึ้นได้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้จากจังหวัดของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของผู้เรียน เป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในด้าน ศิลปะ วัฒนธรรมและประวัตินอกเหนือจากนี้ตนเอง นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้สร้างรายได้ระหว่างเรียนด้วยการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวได้จริงและเกิดความภาคภูมิใจต้องการที่จะเผยแพร่ท้องถิ่นของตนให้กับนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเกี่ยวกับ การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
4. เพื่อประเมินความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความสามารถการเป็นมัคคุเทศก์ และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน ที่ได้มาด้วยการเป็นอาสาสมัครเข้าเรียนชมรมภาษาอังกฤษ และศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมจำนวน 20 ชั่วโมง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติวัดมหาธาตุวรวิหาร พระปรารค์ 5 ยอด วิหาร และอุโบสถ

2. ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรตามรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตัวแปรตาม คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร 2) ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ 3) ความสามารถการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ใช้แบบกลุ่มเดียวทดสอบหลัง (One –Shot Case Study) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่ได้จากการเป็นอาสาสมัคร(volunteer sampling) จำนวน 15 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมชมรมภาษาอังกฤษ มีการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยการบูรณาการภาษาอังกฤษ วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการศึกษาจากเอกสาร และศึกษาความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมเรียนรู้ การวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถาม ศึกษาความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูสอนภาษาอังกฤษ ปราชญ์ชาวบ้านและมัคคุเทศก์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การศึกษาความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผล และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วดำเนินการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนฉบับร่างที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) แนวการจัดกิจกรรม 4) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) คำอธิบายรายวิชา 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ 7) โครงสร้างการจัดกิจกรรม 8) สื่อ 9) การวัดและประเมินผล 10) หน่วยงานจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ประกอบด้วย 1) มาเรียนรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์กันเถอะ 2) การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว 3) ถิ่นเราเรารัก 4) ฝึกทำหน้าที่มัคคุเทศก์ ทำคู่มือพัฒนาผู้เรียนฉบับร่าง ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและความสอดคล้องในคู่มือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สร้างเครื่องมือดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบคุณภาพคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC โดยมีค่า 0.60 - 1.00 มีความสอดคล้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ และตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสมและตรวจสอบความสอดคล้องของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี จำนวน 15 คน โดยใช้แผนการวิจัยแบบ The One-shot Case Study ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยจัดกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งรายบุคคล และกระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วย การสนทนาซักถาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพูดคุยกับชาวต่างชาติ รวมถึงการศึกษานอกสถานที่และได้ลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมบทบาทสมมติ และใบความรู้ การศึกษาจากเอกสารและสื่อเทคโนโลยี เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมและฝึกฝนการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ หลังจากจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับนักเรียนจบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว ทำการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อไป เครื่องมือที่ใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ประเมินความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร โดยใช้แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. ประเมินความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ โดยใช้ ประเมินความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
3. ประเมินความสามารถการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยแบบประเมินความสามารถในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. ปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยนำผลการประเมิน ข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความสมบูรณ์และเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่าด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนต้องการให้จัดกิจกรรมการสอน โดยการศึกษานอกสถานที่ในการฝึกปฏิบัติเป็นมัคคุเทศก์ ด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับหลักการพูด และวิธีการเตรียมการพูด ด้านเนื้อหาเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ ด้านการวัดผลและประเมินผลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนต้องการการวัดผลและประเมินผล โดยใช้การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จากตัวนักเรียนเอง เพื่อน ครูผู้สอน รวมทั้งนักท่องเที่ยว ด้านบุคคลที่ผู้เรียนต้องการให้มาถ่ายทอดความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น นักปราชญ์ในท้องถิ่น และครูผู้สอน
2. ผลการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) แนวทางการจัดกิจกรรม 4) รูปแบบการจัดกิจกรรม 5) คำอธิบายรายวิชา 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ 7) โครงสร้างการจัดกิจกรรม 8) สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผล และ 10) แผนการจัดกิจกรรม จำนวน 4 แผน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 1 เรื่องมาเรียนรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์กันเถอะ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 2 เรื่อง การสื่อสารเพื่อการนำเที่ยว แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 3 เรื่อง ถิ่นเรา เรารัก แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 4 เรื่อง การฝึกปฏิบัติเพื่อการนำเที่ยว ใช้ในการ

จัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน เกณฑ์การประเมิน ควรระบุรายละเอียดให้ครอบคลุมและวัด ได้จริง ใช้ภาษาที่ง่ายในการสื่อสาร

3. ผลการทดลองจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยการบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นการปฏิบัติ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (2) ขั้นศึกษา (3) ขั้นปฏิบัติ (4) ขั้นสรุป (5) ขั้นปรับปรุง (6) ขั้นประเมินผล พบว่า ผู้เรียนบอกรายละเอียดของการทำหน้าที่มัคคุเทศก์ได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหา ตั้งใจศึกษาข้อมูล แสดงความคิดเห็น ชักถาม ในประเด็นที่สนใจ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพูด การพัฒนาบุคลิกภาพและศิลปะการพูด มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ได้รับความรู้เพิ่มเติมที่ชัดเจนจากสถานที่จริง กล้าแสดงออกในการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ได้ดี พูดได้ชัดเจน มีเพียงบางคนตื่นเต้น มีพูดติดขัดเล็กน้อย สามารถพูดโต้ตอบกับชาวต่างชาติและให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้

4. การประเมินผลและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยการบูรณาการภาษาอังกฤษ พบว่า

1) ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($= 2.40, S.D. = 0.48$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหารที่มีคะแนนสูงสุด คือ ความถูกต้องของข้อมูล อยู่ในระดับดี ($= 2.47, S.D. = 0.50$) รองลงมา คือ การศึกษาข้อมูลเกร็ดความรู้อื่น อยู่ในระดับดี ($= 2.40, S.D. = 0.49$) และความถูกต้องของการตอบคำถาม อยู่ในระดับพอใช้ ($= 2.33, S.D. = 0.47$)

2) ผลการประเมินความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี โดยการบูรณาการภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($= 2.51, S.D. = 0.49$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ที่มีคะแนนสูงสุด คือ การทำงานเป็นกลุ่ม อยู่ในระดับดี ($= 2.60, S.D. = 0.49$) รองลงมาคือ บุคลิกภาพ อยู่ในระดับดี ($= 2.53, S.D. = 0.50$) และความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับดี ($= 2.40, S.D. = 0.49$)

3) ผลการประเมินความสามารถการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยการบูรณาการภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($= 2.67, S.D. = 0.48$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการพูดที่มีคะแนนสูงสุดคือ การแสดงท่าทางที่เหมาะสมกับการพูด อยู่ในระดับดี ($= 2.73, S.D. = 0.49$) รองลงมา คือ การออกเสียงถูกต้องชัดเจน อยู่ในระดับดี ($= 2.67, S.D. = 0.47$) และการใช้ถ้อยคำและสำนวนที่ถูกต้อง อยู่ในระดับดี ($= 2.60, S.D. = 0.49$)

4) ผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปใช้ มีประเด็นที่ควรปรับปรุง 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร พบว่าในเนื้อหาที่มีคำศัพท์เฉพาะหลายคำ ส่งผลให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาฝึกมากขึ้น 2) ด้านความสามารถการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า จำนวนชั่วโมงในการจัดกิจกรรม ระยะเวลา 20 ชั่วโมง เป็นกิจกรรมในรายวิชามรรค มีเวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างจำกัด สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ส่งผลในการฝึกพูดขาดความต่อเนื่อง จึงได้ขยายเวลาในการจัดกิจกรรมเป็น 30 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมเพิ่มในภาคเรียนที่ 2 อีก 10 ชั่วโมง เพื่อให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนต้องการจะพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ

ความรู้วัฒนธรรมหาชาติวหาร การเป็นมัคคุเทศก์ การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ให้ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำชมวัดมหาธาตุวหาร เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม และเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเลือกที่จะเรียนตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรตามความจำเป็น และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นและสังคม [5,6,7] การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่า ในชุมชนของตนเอง โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การเรียนรู้ อันนำไปสู่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ [8] การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีจุดมุ่งหมายสร้างคุณภาพชีวิตและสภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างมีคุณภาพ [9] การสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลอนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม การเรียนรู้ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและระดมทรัพยากรทุกรูปแบบเพื่อการจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับวิถีชีวิต มีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น เห็นคุณค่าและการอนุรักษ์วัฒนธรรม อีกทั้งยังสามารถบูรณาการภูมิปัญญาไทยมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ [10] การพัฒนากิจกรรมอาสาสมัครเพื่อดูแลอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติ เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียน สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนกระทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ฝึกทักษะการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้มีความเหมาะสม ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามความคาดหวังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังผู้เรียนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวและการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครดูแลอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว [11]

2. จากผลการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความสอดคล้อง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) แนวการจัดกิจกรรม 4) รูปแบบการจัดกิจกรรม 5) คำอธิบายรายวิชา 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ 7) โครงสร้างการจัดกิจกรรม 8) สื่อการเรียนรู้ /แหล่งเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผล และ 10) แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 4 แผน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 1 เรื่องมาเรียนรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์กันเถอะ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 2 เรื่องการสื่อสารเพื่อการนำเที่ยว แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 3 เรื่อง ถิ่นเรา เรารัก แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ 4 เรื่องการฝึกปฏิบัติเพื่อการนำเที่ยว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามกระบวนการ ดังนี้ 1) นำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน คือ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวิเคราะห์หลักสูตร โรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี : กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสอบถามความต้องการของนักเรียน เกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ 2) วิเคราะห์เนื้อหาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทกับท้องถิ่น 3) แนวการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นที่การปฏิบัติ มาเป็นแนวทางการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการเชิญผู้รู้ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านมาให้ความรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร รวมถึงการพาไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง จากการสังเกต และการลงมือปฏิบัติ จนผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง มีการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาสาระ โดยการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งจากตัวผู้เรียนเอง เพื่อน ครูผู้สอน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความสามารถและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาและได้เรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น โดยมุ่งเน้นและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน[12]

3. ผลการทดลองจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเซนต์โยเซฟเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา พระปรารภ 5 ยอด วิหาร และอุโบสถของวัดมหาธาตุวรวิหาร ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ และหลักการพูด และวิธีการเตรียมการพูดสำหรับการเป็นมัคคุเทศก์ ผู้เรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ด้วยความตั้งใจ มีความสุข สนุกสนาน ด้วยกระบวนการกลุ่มและระบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทั้งนี้เพราะว่า เนื้อหากิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นเนื้อหาที่เกิดจากความสนใจและความต้องการของผู้เรียนที่จะศึกษา เรียนรู้เพื่อนำมาฝึกพูดในการเป็นมัคคุเทศก์ รวมทั้งพาผู้เรียนไปศึกษาสถานที่จริง และมีการเชิญผู้รู้ท้องถิ่น มาเป็นผู้ให้ความรู้ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ในสถานการณ์จริง ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร ประเมินความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ และ ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และเนื้อหาสาระที่เรียนรู้เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน ผู้เรียนเกิดความตระหนัก และความสำคัญในท้องถิ่น เกิดความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ความพยายามในการทำกิจกรรมอย่างมีความสุข และสนุกสนาน ในการเพิ่มพูนความรู้ และตอบสนองความสนใจของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากทำในสิ่งที่นอกเหนือจากในห้องเรียน หรือกิจกรรมนอกเหนือตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อเติมเต็มศักยภาพการเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน [13] และ การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้และทำเป็น เรียนรู้จากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ซึ่งแหล่งการเรียนรู้จะมีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา [14] ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นั้น ควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากที่สุด

4. ผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ผลการประเมินเกี่ยวกับความรู้วัดมหาธาตุวรวิหาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี คือ ความถูกต้องของข้อมูล มีคะแนนสูงสุด อยู่ในระดับดี และความถูกต้องของการตอบคำถาม มีคะแนนต่ำสุด อยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้ จัดเรียนรู้แบบประสบการณ์และเน้นที่การปฏิบัติ จากการศึกษาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีข้อมูลที่ถูกต้อง แต่เนื่องด้วยครูผู้สอนเป็นผู้เลือกแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและผู้เรียนศึกษาตามหัวข้อที่กำหนด ทำให้ผู้เรียนไม่ได้แสวงหาความรู้ในเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร ประกอบกับไหวพริบปฏิภาณ ในการตอบคำถาม ทำให้นักเรียนตอบคำถามได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงควรให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เลือกแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ และนักเรียนต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลให้ละเอียดและแม่นยำ จนสามารถจำได้ขึ้นใจ จึงเกิดความเชื่อมั่นตามมา การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนที่หลากหลาย ตามความนัดและความสนใจของผู้เรียน และการอ่านเป็นช่องทางสำคัญที่สุดทางหนึ่งที่จะทำให้คนเราได้รับความรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความคิดที่แน่นแฟ้น ดิดสมองไป เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป [15]

2. ผลการประเมินความสามารถในการเป็นมัคคุเทศก์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี การทำงานเป็นกลุ่มมีคะแนนสูงสุด อยู่ในระดับดี และ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีคะแนนต่ำสุด อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เรียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน และเข้าร่วมในการทำงานกลุ่ม มีการแบ่งงาน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จึงทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ แต่เนื่องจากผู้เรียนเกรงว่าจะจดจำข้อมูลได้ไม่ครบถ้วน จึงทำให้การพูดไม่เป็นธรรมชาติ จนบางครั้งมองว่าผู้เรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงต้องมีการพัฒนาความสามารถด้านการพูดให้เป็นธรรมชาติมากขึ้น การพูดมีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับมัคคุเทศก์เป็นอย่างยิ่ง บางครั้งอาจจะต้องพูดอย่างกะทันหัน ฉะนั้นเพื่อให้การพูดของมัคคุเทศก์แต่ละครั้งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี จำเป็นอย่างยิ่งที่มัคคุเทศก์จะต้องรู้จักเตรียมการพูดล่วงหน้าสำหรับกรณีต่าง ๆ [16]

3. ผลการประเมินความสามารถการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี คือ การแสดงท่าทางที่เหมาะสมกับการพูด มีคะแนนสูงสุด อยู่ในระดับดี และการใช้ถ้อยคำและสำนวนที่ถูกต้อง มีคะแนนต่ำสุด อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้ ผู้เรียนได้ลงไปสถานที่จริงคือวัดมหาธาตุวรวิหาร และมีผู้รู้เกี่ยวกับวัดมหาธาตุวรวิหาร เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้ และผู้เรียนได้ไปฝึกพูดสถานที่จริง ทำให้ผู้เรียนไม่ติดต่อกับสถานที่ สามารถแสดงท่าทางได้เหมาะสมกับการพูด แต่เนื่องจากนักเรียนไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ไม่รักษาเวลาในการฝึกพูด ประกอบกับคำศัพท์บางคำเป็นคำศัพท์เฉพาะ จึงให้นักเรียนใช้ถ้อยคำและสำนวนในการพูดไม่ดีเท่าที่ควร จึงควรเพิ่มเวลาให้นักเรียนได้มีโอกาสให้ได้ฝึกพูดมากกว่านี้ การสอนการพูดในโอกาสต่างๆ โดยใช้การสอน แบบบทบาทสมมุติ สามารถพัฒนาความสามารถความกล้าแสดงออก พัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่างๆ ของผู้เรียนให้ดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะความสามารถทั้งนี้ เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง จึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนชัดเจน ลึกซึ้งและใช้ภาษาที่เรียนในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งความสามารถในการพูดจะไม่เกิดขึ้นหากขาดการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง [17]

เอกสารอ้างอิง

- [1] กัทราวดี ขวนชื่น. การเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ และความสนใจในการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนตามแนว ธรรมชาติกับแนวการสอนแบบเดิม. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2556;2: 185-186.
- [2] สาลีดี๊ะ ดินนอม และคณะ. การศึกษาความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2553;2:70-71.
- [3] Graddol, D. English next. Why global English may mean the end of 'English as foreign language' London: British Council. The English Company (UK) Ltd, 2006.
- [4] วิจารย์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท ดาตา พับลิเคชั่น จำกัด; 2554.
- [5] หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ; 2551.

- [6] ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรมอาหารอาหาร จังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 52 ประจำปี พ.ศ. 2557; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: 2557. 41-47.
- [7] ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยตนเอง กรณีศึกษา ชุมชนวัดเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2563; 1:41-42.
- [8] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.จำกัด. 2551.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2553. กรุงเทพฯ : ปรักหวานกราฟฟิค .
- [10] สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- [11] วรารพร เจริญสุข การพัฒนากิจกรรมอาสาสมัครเพื่อดูแลอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต] นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2546
- [12] กรรณิกา ภูระหงษ์ การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเรื่อง รักษ์ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2547
- [13] Good, C.V. A Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill. 1973.
- [14] สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัยสุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. 21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์; 2553.
- [15] สานิต ชมภักย์. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภาษา การสื่อสาร และงานประพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา; 2554.
- [16] ฐิติรัตน์ คำกวีไทย. การสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงชั้นที่ 2 เพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาไทย ในการเป็นมัคคุเทศก์องค์พระปฐมเจดีย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต] นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2549
- [17] นพรัตน์ ใจกายา. การพัฒนาความสามารถด้านการพูดในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้การสอนแบบ บทบาทสมมุติ วิชาศิลปะการพูด ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยาลัยเทคโนโลยี พาณิชยและบริหารธุรกิจ, 2555.

ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน
เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Learning Achievement Development Results in Department of Social Studies,
Religion and Culture (Subject Matter 3, Economics) by Using Handouts
on Economics and Life in Grade 5

เรณู ศรีภักดิ์

Renu Khruekkhruen

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส
จังหวัดเพชรบุรี 76000

Department of social studies, religion and culture, Tessaban 3 Chumchon Watjantrawat School, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: renu9229582@gmail.com

Received: 15 October 2020, Revised: 30 November 2020, Accepted: 3 December 2020

บทคัดย่อ

ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส สังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวนนักเรียน 36 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) รูปแบบการศึกษาเชิงทดลอง โดยใช้ One group (Pre test – Post test) Control Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ 1) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 จำนวน 8 เล่ม 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิตจำนวน 40 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 เล่ม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.22/85.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียน เศรษฐศาสตร์กับชีวิต

Abstract

The learning achievement development results of social studies, religion, and culture department (subject matter 3, economics) by using handout on economics and life for grade 5. The purposes were to 1) study the effectiveness of handout on economics and life that meet the established efficiency criterion of 80/80, 2) compare the learning achievement on economics and life before and after using handout on economics and life, and 3) study the satisfaction of students toward learning activities by using handout on economics and life for grade 5. The sample group was 36 students who were in grade 5/3 of Tassaban 3 Chumchon Watjantrawat School, Phetchaburi Municipality, Mueang District, Phetchaburi Province, second semester, the academic year 2018 by using cluster random sampling. The experimental study model was used in one group Pre-test – Post-test control design. The research instruments were 1) 8 handouts on economics and life for grade 5, 2) 18 hours lesson plans 3) 40 items of achievement test in economics and life, 4) the questionnaire for students' satisfaction with learning activities by using the handout on economics and life. The statistics used in the study were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results were as follows: 1) The efficiency of economics and life that meet the established efficiency criterion on 87.22 / 85.90, which was higher than the established efficiency criterion on 80/80. 2) Learning achievement of grade 5 students who were teaching by using handout on economics and life after learning higher than before learning at the .01 level difference. 3) Grade 5 students were satisfied with learning activities by using the handouts on economics and life was at the highest level.

Keywords : Learning Activities, Study Handouts, Economics and Life

บทนำ

เศรษฐศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีขอบข่ายการเรียนรู้ที่มีสาระหลักเป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่างๆ หลายศาสตร์ คือ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม มุ่งให้ความเข้าใจในเรื่องสภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในโลกซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ เรื่องของคุณภาพและราคาค่าต้นทุนจึงเป็นปัจจัยของการผลิตที่ทำให้เกิดการแข่งขันขึ้น เพื่อให้สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ทิศทางการผลิตและพัฒนาคนของประเทศทั่วโลก [1] การจัดการเรียนรู้ในสาระเศรษฐศาสตร์ มุ่งให้นักเรียนได้เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากร ในการผลิตและบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ในสังคมโลกในด้านการเรียนรู้จึงต้องให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการแจกจ่าย และการบริโภคสินค้า การบริการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับประเทศและระดับโลกตลอดจนบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ มีความสามารถที่จะเลือก ประเมินคิดพิจารณาผลที่เกิดจากการเลือกและตัดสินใจอย่าง มีวิจารณญาณ [2]

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2559 และปีการศึกษา 2560 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.44 และ 74.89 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดร้อยละ 80 [3] ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้น อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นเนื้อหาและความจำมากกว่ากระบวนการ นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ ขาดสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน ซึ่งวิชาเศรษฐศาสตร์มุ่งให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพราะมนุษย์มีความต้องการและความจำเป็นที่ไม่จำกัด ในขณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด [4] การจัดการเรียนรู้ในสาระเศรษฐศาสตร์มุ่งให้นักเรียน

ได้เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริการ การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ [5]

เอกสารประกอบการเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนเพิ่มพูนความรู้จากเนื้อหาในหลักสูตร ทำให้ครูได้มีโอกาสให้ความสนใจดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น และอาจนำไปใช้ได้กับนักเรียนที่เรียนช้าหรือนักเรียนที่ยังไม่พร้อม ที่ต้องการความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากครู ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ในชั้นเรียนทั่วไป ครูผู้จัดการเรียนรู้อาจนำมาใช้สอนซ่อมเสริมอีกครั้งหนึ่งหรือหลาย ๆ ครั้ง ทำให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น [6] เอกสารประกอบการเรียนยังช่วยให้นักเรียนเห็นภาพประกอบต่าง ๆ ที่ชัดเจน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดี เพราะเป็นสื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจและเป็นเครื่องมือที่ใช้ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างแท้จริง [7] ผลงานวิจัยของไพศาล ตั้งสุวรรณมณี ได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก ผลการวิจัยพบว่า ค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีค่าเท่ากับ 84.08/81.93 [8] รวมถึงสาตี อุดมา ได้ใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ชุด เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเฉลี่ย 86.67/85.65 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ [9]

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้รายงานจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้กับครูผู้จัดการเรียนรู้และนักเรียนได้เกิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในการผลิตและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ มีคุณธรรม และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส สังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนนักเรียน 180 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส สังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวนนักเรียน 36 คน โดยการใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื้อหาออกเป็น 8 เล่ม ได้แก่

เล่มที่ 1 เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ

เล่มที่ 2 เรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภค

เล่มที่ 3 เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการในชุมชนท้องถิ่น

เล่มที่ 4 เรื่อง ตามรอยพ่อ...พอเพียง

เล่มที่ 5 เรื่อง โรงเรียนแห่งความพอเพียง

เล่มที่ 6 เรื่อง สหกรณ์

เล่มที่ 7 เรื่อง ธนาคาร

เล่มที่ 8 เรื่อง ระบบสินเชื่อ

4. ระยะเวลาในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 รวมเวลาดทดลอง 18 ชั่วโมง รวมกับการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ได้แก่ 1) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 เล่ม 2) แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน และเนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของเอกสารประกอบการเรียนและกำหนดพฤติกรรมตามที่ต้องการในครั้งนี้ คือ เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต

2. วิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ที่จะนำมาสร้างเป็นเอกสารประกอบการเรียน

3. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างเอกสารประกอบการเรียนจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. กำหนดกิจกรรมที่จะเขียน เรียบเรียงและลำดับเรื่องก่อนหลัง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นบท ให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัด

5. สร้างเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 เล่ม ซึ่งในแต่ละเล่มจะมีแบบทดสอบก่อนเรียนใบงาน และหลังเรียนประจำเล่ม เล่มละ 10 ข้อ

6. นำต้นฉบับของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ ความถูกต้องของภาษา เนื้อหา ระยะเวลาในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

7. นำต้นฉบับของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาหาค่าความเหมาะสมด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าน้อยกว่า 1.00 ซึ่งปรากฏว่าเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ 0.53

8. ผู้รายงานทำการตรวจสอบและแก้ไขเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิตกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครั้งสุดท้ายเพื่อทำฉบับสมบูรณ์

9. นำเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เพื่อหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน ตามขั้นตอนดังนี้

- การทดลองแบบ (1 : 1) นำไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน ได้แก่ นักเรียนเก่ง นักเรียนปานกลาง และนักเรียนอ่อน นำมาหาประสิทธิภาพได้เท่ากับ 64.58/60.83 แล้วนำข้อมูลมา ปรับปรุงเกี่ยวกับความยากง่ายของภาษา ความสอดคล้องของรูปภาพ ขนาดของตัวอักษร ขนาดของรูปภาพ จำนวนแบบทดสอบในแต่ละเล่ม และความเหมาะสมของเวลา

- การทดลองแบบ (1 : 10) นำไปทดลองกับนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 9 คน ได้แก่ นักเรียนเก่ง นักเรียนปานกลาง และนักเรียนอ่อน นำมาหาประสิทธิภาพ ได้เท่ากับ 76.53/71.94 แล้วสนทนา ซักถามข้อมูลในเรื่องความยากง่ายของภาษา และความเข้าใจของเนื้อหา ตกแต่งรูปเล่มให้น่าสนใจ และความเหมาะสมของเวลา การทดลองแบบ (1 : 100) นำไปทดลองกับนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน ได้แก่ นักเรียนเก่ง นักเรียนปานกลาง และนักเรียนอ่อน นำมาหาประสิทธิภาพได้เท่ากับ 80.96/83.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

10. นำเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จำนวน 36 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวมทั้งเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาวิธีสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากเอกสาร ตำราต่าง ๆ
3. ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาเพื่อจะนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
4. วิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ วิธีการวัดผลประเมินผล

5. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 แผน 18 ชั่วโมง รวมแผนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระ การเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของภาษา ความสอดคล้องของจุดประสงค์/ตัวชี้วัด

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระ การเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาหาค่าความเหมาะสมด้วย การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏว่าแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ 0.53

8. นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ที่เสร็จสมบูรณ์ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จำนวน 36 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการ เทคนิค และหลักเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือการวัดผลและประเมินผลต่าง ๆ
2. วิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อวางแผนการออกข้อสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและตัวชี้วัด
3. เลือกประเภทของแบบทดสอบที่จะวัด คือเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยเลือกตอบจำนวน 4 ตัวเลือก
4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 ข้อ (สำหรับการคัดเลือกให้เหลือแบบทดสอบที่สมบูรณ์จำนวน 40 ข้อ)

5. นำต้นฉบับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด

6. นำต้นฉบับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ซึ่งเมื่อคัดเลือกแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องอีกครั้ง ปรากฏว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงพิสัย มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 1 ชุมชนวัดจันทราวาส ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (x) และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ (Kuder – Richardson - 20) ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง

เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) มีความยากง่ายระหว่าง 0.22–0.66 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.29–0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และได้แบบทดสอบที่สมบูรณ์ 40 ข้อ

8. จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบ การเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. นำต้นฉบับแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงในเรื่องเกี่ยวกับสำนวนภาษาให้มีความรัดกุมเข้าใจง่าย

4. นำต้นฉบับแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาหาค่าความเหมาะสมด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยกำหนดเกณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าน้อยกว่า 1.00 ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ 0.56

5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบ การเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

วิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) แล้วรวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้ เมื่อทำจบในแต่ละเล่มแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละเล่ม แล้วรวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนระหว่างเรียน

3. หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) เรียบร้อยแล้วจนครบ 8 เล่ม แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ไปทดสอบนักเรียนแล้วรวบรวมคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังเรียน)

4. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ไปสอบถามนักเรียน

5. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน จากนั้นได้นำเอกสารประกอบการเรียนไปหาประสิทธิภาพอีกครั้งกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ค่าสถิติที (t-test for Dependent Samples)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 เล่ม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.22/85.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นการอภิปรายต่อไปนี้

1. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.22/85.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเอกสารประกอบการเรียนที่ผู้รายงานสร้างขึ้นนั้น ได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างมีระบบ โดย การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา หลักการ ทฤษฎีและเทคนิควิธีการเขียนเอกสารประกอบการเรียนสำหรับนักเรียน นอกจากนี้ยังได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านกระบวนการทดลองจากกลุ่มเล็ก กลุ่มกลาง และกลุ่มใหญ่ เพื่อหาประสิทธิภาพนั้น เมื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้จริงจึงส่งผลให้นักเรียนที่เรียนรู้มี

คะแนนจากการเรียนแต่ละเรื่องต่าง ๆ ทั้ง 8 เรื่อง โดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้ ดังจะเห็นได้ว่าเอกสารประกอบการเรียนมีประโยชน์ในการใช้เป็นตัวมือนักเรียนและครูสำหรับใช้พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของคันสนีย์ อรุณจิตร ได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ หน่วย เศรษฐศาสตร์เรื่องน่ารู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ หน่วย เศรษฐศาสตร์เรื่องน่ารู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพโดยรวม 87.14/86.70 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 [10] และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทา มุลทองน้อย ได้พัฒนาและใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษา พบว่า เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ [11]

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้รายงานได้พัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในเอกสารประกอบการเรียนมีการร่วมกันทำกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนมีแหล่งศึกษาค้นคว้าที่มีเนื้อหาใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด ทำให้นักเรียนเกิดความรู้และความจำได้ดียิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าเอกสารประกอบการเรียนที่สร้างขึ้นได้ดำเนินการอย่างมีกระบวนการ ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญและขึ้นวัดผลประเมินผล จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาว์ สาโร ได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุด มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุด มนุษย์กับสภาพแวดล้อม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้เอกสารประกอบการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [12] และสอดคล้องกับงานวิจัยของวันนา แกสมาน ได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าเต๊ะ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าเต๊ะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 [13]

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนมีความสุขเมื่อเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียนที่ครูแจกให้ เอกสารประกอบการเรียนเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เอกสารประกอบการเรียนมีภาพประกอบทำให้เข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น พอใจที่ได้ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนด้วยตนเอง เอกสารประกอบการเรียนมีขนาดตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน ซึ่งเอกสารประกอบการเรียนเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา ธิมาชัย ได้ศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด [14] และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราวรรณ กิจสุวรรณ ได้ใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ชุดเศรษฐศาสตร์น่ารู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ชุดเศรษฐศาสตร์น่ารู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด [15]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรนำเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น ไปประยุกต์ใช้ในการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง

1.2 การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่อาจตอบสนองหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน จึงควรพัฒนาควบคู่ไปกับกิจกรรมอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างเอกสารประกอบการเรียน ในเรื่องอื่น ๆ ของสาระอื่น ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน

2.2 ควรมีการส่งเสริมให้นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้น ไปพัฒนาร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ด้าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ฉัญญา คนคล่อง, กาญจนา บุญส่ง. การบริหารจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายสะเต็มสมทบในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2561;3:21-29.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2551.
- [3] ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส. เพชรบุรี : โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส; 2561.
- [4] ดรรดารณ กิจสุวรรณ. การใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ชุดเศรษฐศาสตร์น่ารู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. นครสวรรค์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1; 2558.
- [5] วันนา แกสมาน. การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าเต๊ะ. สตูล : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล; 2559.
- [6] ลักษณ์ คำอาษา. การพัฒนาบุคลากรด้านการทำเอกสารประกอบการสอนประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนมหาไถ่ศึกษา ขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2553.
- [7] สมลิน วางขุนทด. การจัดทำเอกสารประกอบการสอน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน; 2556.
- [8] ไพศาล ตั้งสุวรรณมณี. การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก. นครศรีธรรมราช : โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก ; 2557.
- [9] สาลี อุตมา. การใช้เอกสารประกอบการเรียน ชุด เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กำแพงเพชร : โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์; 2559.
- [10] ศันสนีย์ อรุณจิตร. การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ หน่วย เศรษฐศาสตร์เรื่องน่ารู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. นครศรีธรรมราช : เทศบาลนครนครศรีธรรมราช; 2561.

- [11] นันทา มูลทองน้อย. ผลการพัฒนาและใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25611231_110501_6556.pdf.
- [12] เขาว์ สาโร. การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุด มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กระบี่ : โรงเรียนอุตรกิจ; 2557.
- [13] วันนา แกสมาน. การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าเต๊ะ. สตูล : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล; 2559.
- [14] วัฒนา ชิมาชัย. ผลการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กาลสินธุ์ : มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์; 2559.
- [15] ดารารวณ กิจสุวรรณ. การใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ ชุดเศรษฐศาสตร์นำสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. นครสวรรค์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1; 2558.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรณการดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย

A Causal Model of Factors Influencing Environmental Behaviors of Employees Green Hotel in Thailand

วรรณชนก ไกรเพชร และ วัชร เวชประสิทธิ์

Wanchanok Kaiphet and Watchara Wetprasit

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Business Administration, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: banana_joob@hotmail.com, watchara.wet@mail.pbru.ac.th

Received : 26 September 2020 Revised : 7 November 2020 Accepted: 15 November 2020

บทคัดย่อ

การดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีการส่งเสริมแนวคิดโรงแรมสีเขียวเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของธุรกิจต่อไป การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และทดสอบโมเดลสมการ โครงสร้างเชิงสาเหตุของการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย เก็บรวบรวมจากพนักงาน ที่ปฏิบัติงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.939 ผลการวิจัย 1) พนักงานโรงแรมสีเขียวมีระดับผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร และการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน ส่วนความผูกพันต่อองค์กรไม่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน 3) โมเดลสมการ โครงสร้างตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกัน โดยมีค่า CMIN/DF = 0.911, p-value = 0.799, RMR = 0.007, GFI = 0.966, NFI = 0.988, CFI = 1.000, RMSEA = 0.000

คำสำคัญ : การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

Abstract

promote environmentally friendly operations. This will affect the success and sustainability of the business further. The research aimed to study the causal relationship and test the causal structural equation model of Corporate Social Responsibility for the Environment,

Perceived Organizational Support for the Environment, Organizational Commitment and Organization Citizenship Behavior for the Environment towards Environmental Performance of employees Green Hotel in Thailand. The samples were Employees Green Hotel in Thailand 400 peoples using a multi-stage sampling. Tool in this research was questionnaire with a confidence value of 0.939. The results were as followed: 1) Green hotel employees are aware Environmental performance of employees at the highest level is number one. Followed by the Organizational Commitment, Organization Citizenship Behavior for the Environment, Perceived Organizational Support for the Environment and Corporate Social Responsibility for the Environment, respectively. 2) Factor of the Corporate Social Responsibility for the Environment has a direct positive influence on Organizational Commitment. The Perceived Organizational Support for the Environment has a direct positive influence on Organizational Commitment. The Corporate Social Responsibility for the Environment has a direct positive influence on Organization Citizenship Behavior for the Environment. The Perceived Organizational Support for the Environment has a direct positive influence on Organization Citizenship Behavior for the Environment. The Organizational Commitment has a direct positive influence on Organization Citizenship Behavior for the Environment and the Organization Citizenship Behavior for the Environment has a direct positive influence on Environmental Performance, but Organizational Commitment has no direct influence on Environmental Performance. 3) The hypothesized structural equation model was consistent with the empirical data. CMIN/DF = 0.911, p-value = 0.799, RMR = 0.007, GFI = 0.966, NFI = 0.988, CFI = 1.000, RMSEA = 0.000

Keywords : Corporate Social Responsibility for the Environment, Perceived Organizational Support for the Environment, Organizational Commitment, Organization Citizenship Behavior for the Environment, Environmental Performance.

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทย โดยธุรกิจโรงแรมและที่พักเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความสำคัญ ข้อมูลจาก Ayutthaya Research Center [1] ระบุว่าภาพรวมสถานการณ์ธุรกิจโรงแรมมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องในระยะ 3 ปีข้างหน้า (ปี 2561 - 2563) ตามการเติบโตของภาคท่องเที่ยวดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมมีการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิการปล่อยน้ำเสีย อากาศเสีย การสร้างมลภาวะทางเสียง การทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น [2] ความต้องการที่มากขึ้นก็ยังเพิ่มจำนวนของสิ่งปลูกสร้าง ความเสื่อมโทรมจึงสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ดังนั้นทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม [3] ผลลัพธ์ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานเป็นตัวแปรตามที่เกิดขึ้นมาจากพฤติกรรมการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การใช้พลังงานไฟฟ้า น้ำ การกำจัดขยะมูลฝอย รวมทั้งการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจดูแลสังคมสิ่งแวดล้อม การเผยแพร่กิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมทำให้พนักงานรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณที่จะต้องห่วงใยในสวัสดิภาพความเป็นอยู่ขององค์กร บุคคลที่มีการรับรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านรักษ์สิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและยังช่วยบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากพนักงานมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ก็จะนำไปสู่พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรเหล่านั้น ถึงแม้บางครั้งจะมีความยากลำบากก็ตาม [4]

แนวคิดการแลกเปลี่ยนทางสังคมระหว่างองค์กรและพนักงาน เมื่อพนักงานรับรู้การแลกเปลี่ยนกับองค์กร มีความสมดุลรับรู้ว่าจะองค์กรให้การดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ที่ดี ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน พนักงานจึงตอบแทนด้วยการแสดงพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมจะสร้างความพึงพอใจ การยอมรับองค์กรและพัฒนาเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่พนักงานจะเต็มใจปฏิบัติงาน ในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและปฏิบัติงานนอกเหนือจากหน้าที่อย่างเต็มใจ [5] เช่น การรักษาผลประโยชน์และทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรด้วยความเต็มใจ [6]

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นทัศนคติของบุคคล ดังนั้น สิ่งที่องค์กรให้ความสำคัญคือแปลงความผูกพันต่อองค์กรของบุคคลซึ่งเป็นทัศนคติให้กลายเป็นพฤติกรรมที่มีผลในเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานและองค์กร โดยพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรถือว่าเป็นพฤติกรรมที่มีผลในเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานและองค์กรด้วยเช่นกัน [7]

ปัจจุบันธุรกิจโรงแรมหันมาให้ความสำคัญกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น นักธุรกิจและนักลงทุนรุ่นใหม่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความสนใจกับโรงแรมสีเขียว (Green hotel) ซึ่งเป็นโรงแรมที่มีการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมจึงมีเป้าหมายเพื่อนำพาท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาสมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อมต้องเริ่มต้นจากผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร คือพนักงาน หากธุรกิจโรงแรมสามารถลดมลภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อมลงได้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มความต้องการในกลุ่มลูกค้าที่มีความใส่ใจในสิ่งแวดล้อม (Green Customer) ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น [8] และยังเป็นเครื่องมือแข่งขันทางการตลาดที่ดีอีกด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดอย่างแท้จริงและเกิดความยั่งยืน รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบโมเดลสมการ โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในโรงแรม ภายใต้มาตรฐานโครงการใบไม้เขียว มลนิธิใบไม้เขียวในประเทศไทยปี 2561 ซึ่งมีโรงแรมจำนวน 218 โรงแรม (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2562) [9] ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวคิดของ Kline [10] กล่าวว่ากลุ่มตัวอย่างการวิเคราะห์เส้นทางควรมีจำนวน 10 เท่าของตัวแปรสังเกต ซึ่งการวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตจำนวน 31 ตัวแปร จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมจึงเท่ากับ 310 ตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Yuan and Bentler [11] ที่เสนอว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้าง ควรอยู่ระหว่าง 300-400 ตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจริงทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 6 ตอน 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีคำถาม 7 ข้อ 2) การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม มีคำถาม 6 ข้อ 3) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีคำถาม 5 ข้อ 4) ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านจิตใจ (Affective) ด้านการคงอยู่ (Continuance) และด้านบรรทัดฐาน (Normative) มีคำถาม 6 ข้อ 4) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น (Helping) ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy)

ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น (Sportsmanship) ด้านพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) และด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) มีค่าถาม 10 ข้อ และ 6) ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน มีค่าถาม 5 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนดังนี้ 1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดการวิจัย ตลอดจนนิยามศัพท์เฉพาะ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.6 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ [12] 2) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เพื่อยืนยันว่าแต่ละข้อคำถามเป็นตัวชี้วัดที่จัดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าระหว่าง 0.88-0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ [13] 3) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของคอนบราค [14] พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.939 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ [15]

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling-SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 54 มีอายุงานระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 59 ส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการมากกว่าพนักงานระดับหัวหน้า รองหัวหน้า ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายหรือแผนก คิดเป็นร้อยละ 52 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-19,999 บาทต่อเดือน มีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,000-29,999 บาท คือร้อยละ 37 และร้อยละ 36 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานอยู่ในสถานประกอบการธุรกิจ โรงแรมขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนห้องพักมากกว่า 150 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 72

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการรับรู้ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานมีระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 รองลงมาเป็น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 และการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.31 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลโดยภาพรวมพบว่า อิทธิพลของการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมที่กระทำผ่านความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน (TE=0.724) รองลงมาคือ ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรที่กระทำผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสูงกว่าอิทธิพลทางตรงของความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน (TE=0.540) โดยการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรซึ่งกระทำผ่านความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน ได้ร้อยละ 73 ($R^2=0.732$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรในตัวแบบการวิเคราะห์

Consequence variables	R ²	Effect	Antecedent			
			CSRE	POSE	OC	OCBE
ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (OC)	0.832	DE	0.863**	0.295**	-	-
		IE	0.000	0.000	-	-
		TE	0.863	0.295	-	-
พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม (OCBE)	0.829	DE	0.348**	0.126**	0.560**	-
		IE	0.484	0.165	0.000	-
		TE	0.832	0.291	0.560	-
ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของ พนักงาน (EP)	0.732	DE	0.000	0.000	0.123	0.743**
		IE	0.724	0.253	0.416	0.000
		TE	0.724	0.253	0.540	0.743

** p-value \leq 0.01 หมายถึง DE=Direct Effect, IE=Indirect Effect, TE=Total Effect

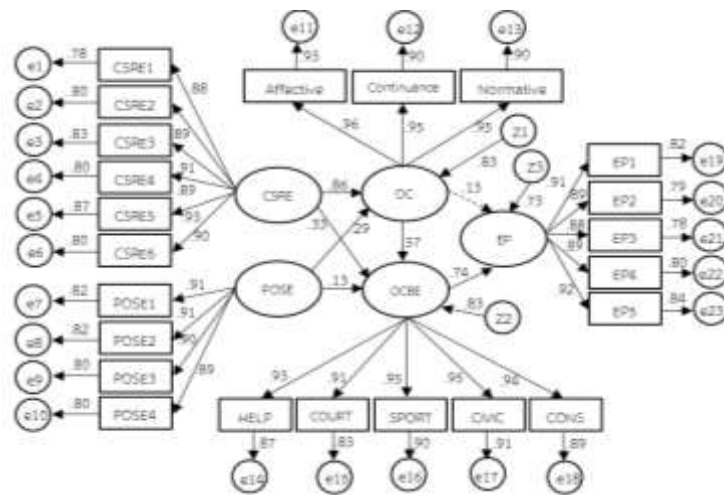
ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวแบบ

ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยค่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.160-0.203 มีค่าไม่ใกล้ศูนย์ 0 และมีค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 4.931-6.256 มีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัวแสดงว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity) ผลการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานการวิจัยพบว่า หลังจากผู้วิจัยปรับโมเดลค่า Modification Index (MI) แล้ว ตัวแบบมีสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ดี โดยค่า CMIN/DF เท่ากับ 1.035 ค่า p-value เท่ากับ 0.000 ค่า RMR เท่ากับ 0.009 ค่า GFI เท่ากับ 0.961 ค่า NFI เท่ากับ 0.986 ค่า CFI เท่ากับ 1.000 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.009 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลค่าสถิติของโมเดลระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลสมมติฐาน

ดัชนีความสอดคล้อง	CMIN/DF	p-value	RMR	GFI	NFI	CFI	RMSEA
เกณฑ์การพิจารณา	<3.00	>0.05	<0.05	>0.90	>0.90	>0.90	<0.08
ค่าสถิติ	1.035	0.356	0.009	0.961	0.986	1.000	0.009
ผลลัพธ์	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน

ที่มา : Hu & Bentler [16]

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	S.E.	t-value	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
H1: (CSRE→OC)	0.863**	0.034	23.540	ยอมรับ
H2: (POSE→OC)	0.295**	0.098	6.955	ยอมรับ
H3: (CSRE→OCBE)	0.348**	0.059	5.206	ยอมรับ
H4: (POSE→OCBE)	0.126**	0.091	3.293	ยอมรับ
H5: (OC→OCBE)	0.560**	0.068	8.415	ยอมรับ
H6: (OC→EP)	0.123	0.069	7.732	ปฏิเสธ
H7: (OCBE→EP)	0.743**	0.072	9.633	ยอมรับ

หมายเหตุ CSRE= การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม POSE= การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร
OC= ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร OCBE= พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม
EP= ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 อภิปรายผลการวิจัยของการรับรู้ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

1.1 พนักงานโรงแรมสีเขียวมีระดับการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมในระดับมากที่สุด เนื่องจากหัวหน้างานมีการชี้แจงเป้าหมาย มีการอธิบายข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็น การช่วยเหลือชุมชน เช่น ปลูกป่า บริจาคทุนการศึกษา รมรงค์สร้างจิตสำนึก พนักงานมีการรับรู้และมีจิตสำนึกอย่างสูงถึงการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมสอดคล้องผลงานวิจัยของ Kim, Song, and Lee [17] และ Holcomb & Hitt [18]

1.2 พนักงานโรงแรมสีเขียวมีระดับการรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรในระดับมาก เนื่องจากโรงแรมให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนและตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน มีการให้ความช่วยเหลือหรือมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างครบครัน รวมถึงมีการตอบแทนรางวัลเมื่อพนักงานดำเนินงานภายใต้การบริการที่

เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น เพิ่มเงินเดือน โบนัสประจำปี ค่าล่วงเวลา การได้รับรางวัลพนักงาน แรงผลักดันจากการส่งเสริมและสนับสนุนด้วยวิธีต่าง ๆ จากโรงแรมที่รักษาสีสิ่งแวดล้อม ข้อมก่อกำให้เกิดแรงจูงใจให้พนักงานเกิดการรับรู้และตระหนักถึงการสนับสนุนของโรงแรมตามไปด้วย โรงแรมเพิ่มการผลักดันสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมมาก พนักงานยังเพิ่มระดับการรับรู้มากขึ้นไปด้วย สอดคล้องผลงานวิจัยของสุพานี สฤกษ์วานิช [5] และ มุทิตา คงกระพันซ์และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ [19]

1.3 พนักงานโรงแรมสีเขียวมีระดับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด หากพิจารณารายมิติ พบว่าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากพนักงานมีการชื่นชมโรงแรมกับผู้อื่น ในฐานะโรงแรมที่มีระบบการทำงานยอดเยี่ยมและเป็นโรงแรมที่มีชื่อเสียงและภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานภายใต้โรงแรมนี้ การได้เป็นบุคลากรที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้โรงแรมสีเขียวส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กรอย่างสูง สอดคล้องผลงานวิจัยของ Daily et al. [6], Kim et al. [20], Sibarani & Genoveva [29] รองลงมาเป็นความผูกพันด้านการคงอยู่และด้านบรรทัดฐาน

1.4 พนักงานโรงแรมสีเขียวมีระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด พิจารณารายมิติพบว่า พนักงานมีพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากพนักงานชอบช่วยเหลือผู้ร่วมงานที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เสร็จตามกำหนด หรือมีงานล้นมือ ชอบช่วยอธิบายให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและช่วยแนะนำผู้มาปฏิบัติงานใหม่ในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รองลงมาเป็น พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ เนื่องจากพนักงานยอมรับกฎระเบียบและข้อกำหนดขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงคอยดูแลรักษาสีสิ่งแวดล้อมและทรัพย์สินของ โรงแรมอยู่เสมอ พนักงานโรงแรมสีเขียวปฏิบัติงานและช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างสูงเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องผลงานวิจัยของ สุพีร์ ดาวเรือง และชวนชื่น อัครกะวิษชา [22], Boiral & Paille [23]

1.5 พนักงานโรงแรมสีเขียวมีระดับผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงแรมมีการใช้น้ำลดลง มีส่วนแบ่งการตลาดที่ดีขึ้น มีชื่อเสียงในด้านโรงแรมสีเขียวเป็นโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการใช้ไฟฟ้าลดลง มีการลดต้นทุนโดยรวม นอกจากนั้นมีการลดปริมาณของเสีย เพื่อป้องกันมิให้เกิดขยะมูลฝอยจากทุกส่วนของโรงแรมอีกด้วย ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานมีประสิทธิภาพสูงเกิดจากการส่งเสริมแนวคิดโรงแรมสีเขียว การดำเนินงานของพนักงานโรงแรมที่ช่วยกันลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกระบวนการทำงาน รวมถึงส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของธุรกิจต่อไป ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานสอดคล้องผลงานวิจัยของ Baron & Kenny [24], สุกานดา กลิ่นขจรและขวัญกมล ดอนขวา [25], ปณิตา มงคลฤดี [26]

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัยของอิทธิพลของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย จากผลการวิจัยแสดงว่า สนับสนุนสมมติฐาน เนื่องจากโรงแรมสีเขียวให้ความสำคัญและส่งเสริมให้พนักงานเกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมทั้งภายในโรงแรมและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การช่วยเหลือชุมชน การรณรงค์สร้างจิตสำนึก กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมมาก จึงทำให้พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร เป็นส่วนหนึ่งในงาน มีความเต็มใจในการใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เกิดเป็นความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา หาญเจริญ [27] ที่พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานโรงแรมใบไม้เขียวมีความสัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างมากต่อความผูกพันของพนักงานในธุรกิจโรงแรม และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kim, Song, and Lee [17] ที่พบว่า การรับรู้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและการตลาดภายในองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Guptar, M [28] ที่พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความผูกพันของพนักงาน ผู้บริหารองค์กรควรมุ่งเน้นและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันในองค์กรมากยิ่งขึ้น

2.2 การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรมีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรของพนักงานโรงแรมสี่ดาวในประเทศไทย จากผลการวิจัยแสดงว่า สนับสนุนสมมติฐาน เนื่องจากโรงแรมสี่ดาวส่วนใหญ่มีนโยบายสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมและมีแผนกสำหรับดูแลสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ มีการชี้แจงเป้าหมายงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน รวมถึงการที่องค์กรเสนอการตอบแทนรางวัลเมื่อพนักงานดำเนินงานภายใต้การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้พนักงานรู้สึกว่าคุณค่ามีความหมายและจะต้องห่วงใยในสวัสดิภาพความเป็นอยู่ขององค์กร จึงทำให้พนักงานรู้สึกผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Glavas and Kelley [29] พบว่าการรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของรชฎ ชยสมมภ์ [30] ที่อธิบายว่าการรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรสามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กรได้ในระดับดีมาก

2.3 การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสี่ดาวในประเทศไทย จากผลการวิจัยแสดงว่า สนับสนุนสมมติฐาน เนื่องจากเมื่อพนักงานเกิดการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การรณรงค์ผู้มาใช้บริการใช้ผ้าเช็ดตัว ผ้าปูที่นอนและปลอกหมอนซ้ำกัน การติดตั้งอุปกรณ์ประหยัดพลังงานจำพวกหลอดไฟ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น การดำเนินงานดังกล่าวจะสร้างความตระหนักให้พนักงานใส่ใจสิ่งแวดล้อมทำให้พนักงานเกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน Ajzen [31] อธิบายว่าพฤติกรรมจะเกิดจากทัศนคติผ่านการรับรู้ ดังนั้นบุคคลที่มีการรับรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นเพื่อตอบสนองต่อการรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Stern [32] ที่พบว่าเมื่อบุคคลที่มีการรับรู้และจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านรักษ์สิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก และยังช่วยบรรเทาผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลงานวิจัยของ Paille and Mejia-Morelos [4], Paille, Mejia-Morelos, Marche-Paille, Chen, and Chen [33] ที่พบว่า หากพนักงานมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม การรับรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ก็จะนำไปสู่พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรเหล่านั้น

2.4 การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสี่ดาวในประเทศไทย จากผลการวิจัยแสดงว่า สนับสนุนสมมติฐาน เนื่องจากผู้บริหารและองค์กรที่ใส่ใจจะกระตุ้นให้พนักงานรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มเงินเดือน การมอบโบนัส การกล่าวคำชื่นชม ช่วยเหลือในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มาจากโรงแรมสี่ดาวที่ได้ร่วมเข้าแข่งขันตามมาตรฐานใบไม้เขียว ส่วนใหญ่เป็นโรงแรมประเภท 4-5 ดาว มีลักษณะเป็นโรงแรมเครือข่าย (hotel chain) จะมีนโยบายสนับสนุนองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและมีฝ่ายที่ดูแลรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง มีงบประมาณที่สนับสนุนเพียงพอ และมีการฝึกอบรมพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพของ วัชระ เวชประสิทธิ์ [34] พบว่าจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารด้านทรัพยากรมนุษย์พบว่าโรงแรมเครือข่าย (hotel chain) จะมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ชัดเจนเป็นระบบและมีงบประมาณที่สูง ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปพัฒนาในการปฏิบัติงานได้จริง เมื่อพนักงานเกิดการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมทำให้พนักงานตระหนักและเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Eric, Jennifer, and Cynthia [35] ที่พบว่าการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจในงาน

2.5 ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสี่ดาวในประเทศไทย จากผลการวิจัยแสดงว่า สนับสนุนสมมติฐาน ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่บริหารหรือหน้าที่ปฏิบัติการบริการ พนักงานที่มีความผูกพันสูงจะปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กรต่อไปและเป็นแรงผลักดันให้พนักงานในองค์กรมีพฤติกรรม

การทำงานที่ดีกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลีรินาด ตามวงษ์ววนและวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ [36] ที่พบว่าความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรมีอิทธิพลในทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในบริบทสิ่งแวดล้อมซึ่งนำแนวคิดของ Organ มาประยุกต์เกิดเป็นตัวแปรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Daily et al. [6], Paille and Boiral [37] ที่พบว่าพนักงานเกิดการรับรู้ความผิดชอบต่อสังคมมาก ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรส่งผลให้พนักงานมีพฤติกรรมที่ดีและทำให้ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมดีขึ้นด้วย

2.6 ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย จากผลการวิจัยแสดงว่า ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน ไม่สนับสนุนสมมติฐาน พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กร มีความภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความเต็มใจในการใช้ความสามารถที่มีอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Porter and Linde [38] ซึ่งอธิบายไว้ว่าความผูกพันต่อองค์กรเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กร โดยสมาชิกจะมีลักษณะและทัศนคติที่สอดคล้องกลมกลืนกับวัตถุประสงค์และค่านิยมขององค์กรเมื่อสมาชิกมีความผูกพันต่อองค์กรจะพร้อมใจในการปฏิบัติงานในองค์กรและปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กรตลอดไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความผูกพันเป็นความรู้สึกที่ส่งผ่านเป็นพฤติกรรมที่เต็มใจปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์และค่านิยมขององค์กรซึ่งเป็นลักษณะของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีซึ่งจะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานต่อไป ซึ่งไม่ส่งต่อผลการปฏิบัติงานโดยตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลงานวิจัยของ Tilleman [39] ที่พบว่า ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน ไม่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของพนักงาน อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในโรงแรมที่มีขนาดมากกว่า 150 ห้อง มีพนักงานหลายฝ่ายในแต่ละฝ่ายมีหน้าที่และความรับผิดชอบในลักษณะสายงานที่แตกต่างกัน พนักงานที่ปฏิบัติงานในโรงแรมแต่ละฝ่ายอาจมีความผูกพันต่อองค์กร แต่ไม่ส่งผลให้เกิดผลดีกับผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงแต่ความผูกพันของพนักงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานโดยภาพรวม [34] แต่ไม่ใช่ในบริบทของด้านสิ่งแวดล้อม เพราะจะส่งผ่านพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมไปยังผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน [20]

2.7 พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน จากผลการวิจัยแสดงว่า สนับสนุนสมมติฐาน เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่พนักงานให้ความสำคัญในการรักษาสภาพแวดล้อมนอกเหนือบทบาทที่ถูกกำหนดหรือตกลงไว้ อาจเป็นไปได้ที่พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมนี้อาจถูกระงับไว้ในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติแต่จะพบเพียงส่วนน้อยเท่านั้น พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองอย่างไม่เป็นทางการ โดยพนักงานมีความเต็มใจปฏิบัติเพื่อประโยชน์ขององค์กร จะส่งเสริมให้เกิดผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ การใช้น้ำลดลง การใช้ไฟฟ้าลดลง การลดปริมาณของเสีย เพื่อป้องกันมิให้เกิดขยะมูลฝอย รวมถึงจะส่งผลให้โรงแรมมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียง มีส่วนแบ่งการตลาดที่ดีขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Organ [40] ที่กล่าวว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรคือพฤติกรรมส่วนบุคคลที่แสดงออกด้วยความสมัครใจ โดยไม่ได้ตระหนักอย่างชัดเจนถึงระบบการให้รางวัลขององค์กร เป็นพฤติกรรมที่สนับสนุนประสิทธิผลในการปฏิบัติงานทั้งหมดขององค์กร ซึ่งด้านสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Daily et al. [6], Boiral and Paille [23] ที่พบว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 อภิปรายผลการวิจัยความเหมาะสมของตัวแบบ

โมเดลสมการ โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมสีเขียวในประเทศไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเส้นอิทธิพลระหว่างตัวแปรพบว่า โมเดลตามสมมติฐานก่อนการปรับปรุงยังไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับแต่ง

องค์ประกอบของโมเดลด้วยวิธีเชื่อมเส้นลูกศร เป็นการเพิ่มเส้นลูกศรแบบสองหัว เชื่อมระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนเพื่อให้ องค์ประกอบนั้นมีค่าสถิติที่ดียิ่งขึ้น ภายหลังจากการปรับ โมเดลพบว่า มีค่า $CMIN/DF = 0.911$, $p\text{-value} = 0.799$, $Root\ Mean\ Square\ Residual\ (RMR) = 0.007$, $Goodness\ of\ Fit\ Index\ (GFI) = 0.966$, $Normal\ Fit\ Index\ (NFI) = 0.988$, $Comparative\ Fit\ Index\ (CFI) = 1.000$ และ $Root\ Mean\ Square\ Error\ of\ Approximation\ (RMSEA) = 0.000$ ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งมีความสอดคล้องกับวรรณกรรมและข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารธุรกิจ โรงแรมสี่เขียวควรให้ความสำคัญกับการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ลูกค้า คู่ค้า และพนักงาน ได้มีส่วนร่วมในการเป็นส่วน หนึ่งของการช่วยเหลือสังคม ทั้งนี้ผลการวิจัยแสดงชัดเจนว่าการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบอย่าง มากต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อ ความสามารถในการแข่งขันและความสำเร็จของโรงแรมต่อไป

1.2 ผู้บริหารธุรกิจ โรงแรมสี่เขียวควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กร โดยผู้บริหารต้อง ทำให้พนักงานรับรู้ได้ว่าองค์กรมองเห็นคุณค่าการเสียสละในการทำงานพร้อมทั้งให้การช่วยเหลือและสนับสนุนความต้องการ พื้นฐานให้ดี ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกล่าวคำชื่นชม การตอบแทนรางวัล การเพิ่มเงินเดือน โบนัสประจำปี สวัสดิการพิเศษ การ ได้รับรางวัลพนักงานดีเด่น เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารธุรกิจ โรงแรมสี่เขียวควรให้ความสำคัญกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรทั้งด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่ ด้านบรรทัดฐาน ทั้งนี้ผลการวิจัยแสดงชัดเจนว่าความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเป็นตัวแปรเชื่อมโยงระหว่าง การรับรู้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ไปสู่ผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม

1.4 ผู้บริหารธุรกิจ โรงแรมสี่เขียวควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารควรส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีให้แก่พนักงาน โดยให้พนักงานรู้จักการแสดงน้ำใจและให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานอย่างเต็มที่ อาจจะเวียนส่งพนักงานเข้าร่วม โครงการจิตอาสาหรือเป็นตัวแทนขององค์กรช่วยเหลือสังคม และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำไปศึกษากับสถานประกอบการประเภทอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการสนับสนุนองค์ ความรู้เนื่องจากสถานประกอบการประเภทอื่น ๆ อาจมีบริบทที่แตกต่างกันไป

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ayutthaya research center. Business and industry trends 2017-2019. [Internet]. 2018 [cited 2018 December 22]. Available from: <https://www.krungsri.com/bank/th/Other/research/industry/industryoutlook.html?page=2>.
- [2] Kirk, R.E. Practical Significance: A Concept Whose Time Has Come. *Educational and Psychological Measurement*: 1996; 56: 746-759.

- [3] National Economic and Social Development Board. Direction of the 12th National Economic and Social Development Plan. [Internet]. 2018 [cited 2018 December 19]. Available from: <https://www.nesdb.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf>.
- [4] Paille, P., and Mejia-Morelos, J. H. Antecedents of pro-environmental behaviors at work: The moderating influence of psychological contract breach. *Journal of Environmental Psychology* 2014; 38: 124-131.
- [5] สุพานี สฤกษ์วานิช. พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2552.
- [6] Daily, B. F., Bishop, J. W., and Govindarajulu, N. A Conceptual Model for Organizational Citizenship Behavior Directed Toward the Environment. *Business & Society* 2009; 48: 243-256.
- [7] Riggio, R. E. *Introduction to Industrial/Organizational Psychology*. 4th ed. N.J.: Prentice-Hall; 2002.
- [8] Convention and Exhibition Promotion. Meeting and exhibition plan. [Internet]. 2018 [cited 2018 December 18]. Available from: <http://www.oic.go.th/ginfor/>.
- [9] Green Leaf Foundation. Green Leaf Project. [Internet]. 2019 [cited 2019 March 1]. Available from Retrieved from: http://www.greenleafthai.org/th/green_programs/.
- [10] Kline, R. B. *Principles and practice of structural equation modeling*. 3rd ed. New York: The Guilford Press; 2011.
- [11] Yuan, K. H., and Bentler, P. M. Finite normal mixture SEM analysis by fitting multiple conventional SEM models. In T. F. Liao ed. New York: Wiley; 2010.
- [12] สุวิมล ติรกานันท์. การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2546.
- [13] Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B. J., and Anderson, R. E. *Multivariate data analysis*. 7th ed. Upper Saddle River. N.J.: Pearson Education; 2010.
- [14] Cronbach, L. J. *Essentials of psychological testing*. New York: Harper and Row; 1970.
- [15] Jump, N. *Psychometric theory*. 2nd ed. New York: Mc Graw Hill; 1978.
- [16] Hu, L. T., and Bentler, P. M. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling* 1999; 6: 1-55.
- [17] Kim, J. S., Song, H. J., and Lee, C. Effects of corporate social responsibility and internal marketing on organizational commitment and turnover intention. *International Journal of Hospitality Management* 2015; 55: 25-32.
- [18] Holcomb, T. R. and Hitt, M. A. Toward a Model of Strategic Outsourcing. *Journal of Operations Management* 2007; 25: 464-481.
- [19] มูทิตา คงกระพันซ์และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรผ่านความผูกพันต่อองค์กร และความพึงพอใจในงานที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2554.
- [20] Kim, Y. J., Kima, W. G., Choi, H. M., and Phetvaroon, K. The effect of green human resource management on hotel employees' ecofriendly behavior and environmental performance. *International Journal of Hospitality Management* 2017; 76: 83-93.
- [21] Sibarani, L., and Genoveva, G. The Customer Pressure And Organizational Commitment On Environmental Performance Mediating Proactive Enviromental Strategies. *Archives of Business Research* 2019; 7: 222-232.
- [22] สุพีร์ ดาวเรืองและชวนชื่น อัครกะฉิมชชา. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเรื่องการรักษาสິงแวดล้อม: ผลกระทบของการไหลสัันจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตส่วนตั้ไปสู่อการทำงาน [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นครปฐม:มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2561.
- [23] Boiral, O. and Paille, P. Organizational Citizenship Behaviors for the Environment: Measurement and Validation. *Journal of Business Ethics* 2012; 109: 431-445.

- [24] Baron, R. M. and Kenny, D. A. The moderator-mediator variable distinction in social Psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology* 1986; 51: 1173-1182.
- [25] สุกานดา กลิ่นขจรและขวัญกมล ดอนขวา. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมสีเขียวและผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน: บทบาทของความได้เปรียบทางการแข่งขัน. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 2562; 42: 19-36.
- [26] ปณิดา มงคลฤดี. การจัดการสิ่งแวดล้อมกับผลการดำเนินการทางธุรกิจ กรณีศึกษาธุรกิจ โรงแรมในประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชัชมนบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2554.
- [27] วนิดา หาญเจริญ. ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานโรงแรมใบไม้สีเขียวกับความผูกพันของพนักงานในธุรกิจโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต* 2559; 12: 81-106.
- [28] Gupta, M. Corporate Social Responsibility, Employee-Company Identification, and Organizational Commitment: Mediation by Employee Engagement. *Current psychology (New Brunswick, N.J.)* 2015; 34: 101-109.
- [29] Glavas, A. and Kelley, K. The Effects of Perceived Corporate Social Responsibility on Employee Attitudes. *Business Ethics Quarterly* 2014; 24: 165-202.
- [30] รชฎ ชยสมภัก. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กร: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2550.
- [31] Ajzen, I. Constructing a TPB questionnaire: Conceptual and methodological considerations. [Internet]. 2006 [cited 2018 December 18]. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/0574/b20bd58130bae95d.pdf>.
- [32] Stern, P. C. Toward a Coherent Theory of Environmentally Significant Behavior. *Journal of Social Issues* 2000; 56: 407-424.
- [33] Paille, P., Mejia-Morelos, J. H., Marche-Paille, A., Chen, C. C., and Chen, Y. Corporate Greening, Exchange Process among Co-workers, and Ethics of Care: An Empirical Study on the Determinants of Pro-environmental Behaviors at Coworkers-Level. *Journal of Business Ethics* 2015; 136: 655-673.
- [34] วัชร เวชประสิทธิ์. ตัวแบบกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันและผลการปฏิบัติงานของพนักงานธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2557.
- [35] Eric, L., Jennifer, T., and Cynthia, E. K. Empowering Employee Sustainability: Perceived Organizational Support toward the Environment. *Journal of Business Ethics* 2015; 128: 207-220.
- [36] สิรินาถ ตามวงษ์ววนและวิโรจน์ เกษภูถักชัย. อิทธิพลของพลังขับเคลื่อนในการทำงาน การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรและความผูกพันที่มีต่อองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์* 2556; 24: 95-109.
- [37] Paille, P. and Boiral, O. Pro-environmental behavior at work: Construct validity and determinants. *Journal of Environmental Psychology* 2013; 36: 118-128.
- [38] Porter, M. E. and Linde, C. V. D. Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship. *Journal of Economic Perspectives* 1995; 9: 97-118.
- [39] Tilleman, S.G. Is Employee Organizational Commitment Related to a Firm's Environmental Sustainability Efforts. *Journal of Small Business & Entrepreneurship* 2012; 25: 283-306.
- [40] Organ, D. W. *Organizational Citizenship Behavior*. 4th ed. USA.: Richard D. Irwin Inc; 1991.

การประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

The Right Occupations in Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy For Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทศโต

Phrakhrasangharak Songphan Jayadatto

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70130

*Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College
Ratchaburi 70130*

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Songphanmcu@gmail.com

Received: 26 October 2020 **Revised:** 1 December 2020, **Accepted:** 12 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการณ์ปัจจุบัน 2) วิเคราะห์บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนา และ 3) นำเสนอกระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ประกอบด้วย การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ การประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด การเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน การเตรียมความพร้อมครัวเรือนเป้าหมาย การสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน และการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ 2) บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา และ 3) กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า สอดคล้องกับการกิจของหน่วยงานราชการที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ดังนี้ (1) การจัดทำ “หลักสูตรสังฆวิทยากรสัมมาชีพ” สำหรับพระสงฆ์ (2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือจัดอบรมสังฆวิทยากร (3) การสร้างหรือจัดตั้งทีมสังฆวิทยากรสัมมาชีพ (4) ประชาสัมพันธ์และคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความพร้อม (5) ดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนสันติสุขในลักษณะของวงจรกิจภาพ และ (6) จัดตั้งศูนย์การเสริมสร้างสัมมาชีพแนวพุทธในชุมชน

คำสำคัญ : สัมมาชีพ, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the current situation, 2) analyze the role of the Buddhist institute, and 3) present the process of driving the right occupations in accordance with the of the philosophy sufficiency economy for peaceful coexistence of ethnic groups in the West. The research methodology was the qualitative research that the in-depth interview and focus group discussion as the tool of data collection. The findings of the research were as follows: 1) The current situation of strengthening the right occupation in

accordance with philosophy of sufficiency economy for peaceful coexistence of ethnic groups in the west found that consists of the development of the right occupation leaders, the workshop on provincial community right occupation speakers, the preparation of the community right occupation speakers team at the village level, preparation for the target household, building community right occupation at the village level, and regarding the establishment and development of professional groups. 2) The role of the Buddhist institute in strengthening the right occupation according to the philosophy of sufficiency economy for peaceful coexistence of ethnic groups in the west based on Buddha Dhamma principle consists of the precepts, meditation, and intelligence. 3) The process of driving the right occupation in accordance with the of the philosophy sufficiency economy for peaceful coexistence of ethnic groups in the west was found that this process needed to operate in accordance with the mission of the government agencies that were already implemented as follows: (1) establishing a “Sangha Lecturer on right occupation course”, (2) organize a workshop or training for the Sangha lecturers, (3) establishing or setting up a right occupation team, (4) publicize and select ready villages, (5) proceeding on building a peaceful community in term of right occupation in the form of a quality cycle, and (6) establish a Buddhist right occupation strengthening center in the community

Keywords : Right Occupations, Philosophy of Sufficiency Economy, Peaceful Coexistence, Ethnic Groups

บทนำ

นับเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่าห้าทศวรรษ นับตั้งแต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงขึ้นครองสิริราชสมบัติและมีพระปฐมบรมราชโองการ อันนับได้ว่าเป็นสัญญาประชาคม พระราชทานนับแต่บัดนั้นมาว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นต้นมา พระองค์ก็ได้ทรงงานหนักตรากตรำเพื่อความผาสุก และเพื่อประโยชน์สุขแห่งปวงพสกนิกรมาโดยตลอดทรงอุทิศพระวรกาย พระสติปัญญา และในบางโอกาสได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ดำเนินโครงการที่รู้จักกันดีว่า เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจวบจนบัดนี้ นับได้กว่า 3,000 โครงการ [1] ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎี อันเป็นพื้นฐานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกือบทั้งหมด ก็คือ ความพออยู่ พอกิน และความมีชีวิตอยู่ที่สมถะ พอเพียง ในทุกมิติของชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แนวความคิดนี้ หากวิเคราะห์ให้ดีแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่าประสานสอดคล้องต้องกันอย่างแนบแน่นกับหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการดำรงชีวิตที่ประเสริฐพอเหมาะพอควร และการเดินสายกลางตามสมมติสังขะใน โลกียธรรมด้วยวิถีแห่งพุทธ ครอบคลุมไปถึงระดับปรมัตถธรรม ส่วนการดำรงชีวิตอยู่ใน โลกียธรรม ธรรมดำเนินก็ให้รู้เท่าทันความเป็นไปและความเป็นจริงของโลก รู้จักประสานกลมกลืนกับโลก ชีวิตและธรรมชาติใช้ประโยชน์และนำกฎเกณฑ์ของธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เท่าที่จำเป็นและให้ก่อประโยชน์สูงสุดโดยไม่เป็นการทำลายและเบียดเบียนกัน[2] ขณะเดียวกันก็รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงตามกฎแห่งอริยสัจและไตรลักษณ์ ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีอิสรภาพ ไม่ถูกบีบคั้นด้วยความยึดมั่นถือมั่น และมีชีวิตอยู่ได้โดยมีปัญญา เป็นตัวกำกับอยู่ได้โดยไม่โลภ ไม่เบียดเบียน ไม่แก่งแย่งชิงดีและหลงใหลได้ปลื้มกับวัตถุนิยมจนสมควรจนกลายเป็นผู้ คลั่งใคล้ใน “วัตถุนิยม” และ “บริโภคนิยม”

สาระสำคัญและบริบทโดยรวมของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เห็นได้ชัดเจนว่าความ “พออยู่-พอกิน” กับ “ความพอเพียงและความพอดี” ที่ได้พระราชทานไว้ นั้น มีความหมายกว้างขวางกว่าที่เข้าใจกันโดยผิวเผิน และบางครั้งก็มีการตีความกันเพียงว่าคือการมีข้าวอยู่ในยุ้งฉาง ผักและปลาอยู่ในไร่ นา เพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น ซึ่งความเป็นจริงแล้ว “ความพอเพียง” นั้น มีความหมายกว้างขวางลุ่มลึกลงไปในมิติของชีวิตผู้คนรอบด้านทั้งมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์อีกด้วย เช่น ความพอเพียงทางด้านจิตใจ ซึ่งผูกพันสอดคล้องประสานไปถึงหลักพุทธธรรม พุทธปรัชญาและแนวคิดในการดำรงชีวิตของผู้คนชุมชนและสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมชาวพุทธในภาพรวมอีกด้วย ดังนั้นจึงไม่เป็นการเกินเลยที่จะกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐของประชาชนชาวไทยนั้น ทรงเป็น “นักคิด นักวางแผน และ นักพัฒนา” ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และทรงเป็นนักแก้ปัญหา ทรงนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

และแนวทางในการคิดแก้ไขปัญหาของชาติ โดยทรงวางหลักการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทรงงานเพื่อให้พสกนิกรมีความ “พออยู่-พอกิน” และมีชีวิตอยู่ในทางสายกลางตลอดมา แต่สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือการฝึกตนจะเป็นสิ่งที่สำคัญตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิปัญญา) จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกด้วยโดยนัยนี้ พระพุทธศาสนามีความหมายในการเป็นหลักแห่งระบบของการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั้งระดับพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยเป็นส่วนหนึ่งของระบบความสัมพันธ์ระหว่างชีวิต สังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถเป็นเครื่องมือในการประพฤติปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล (Individual) กับโลกภายนอก (Social) เพื่อเกื้อกูลระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงามและพึงปรารถนาอีกด้วย [3]

หากพิจารณาในบริบทภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย นับได้ว่ามีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และเผ่าพันธุ์อย่างมาก มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมประเพณี ทัศนคติและความเชื่อในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม อันเป็นลักษณะเด่นของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้โบราณกาล ทั้งนี้ เพราะสภาพภูมิประเทศที่เสริมให้ภาคตะวันออกเฉียงใต้เป็นอยู่แห่งรวมทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านลบเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยอยู่แต่เดิมแตก สลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกล้มเลิกและเริ่ม สูญหายไป จากผลด้านลบในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่จะหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งสามารถสรุปสภาพปัญหาได้เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลาย โดยการสำรวจและกำหนดสถานะบุคคลทางกฎหมายล่าช้ายังไม่แล้วเสร็จ ทำให้เสียสิทธิและขาดโอกาสในการพัฒนาหลายด้าน และไม่สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองไทยและการยอมรับในสังคม

2. การขาดความสมดุลมั่นคงในการดำรงชีวิต ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ยังมีสภาพยากจนและมีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ โดยส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอาชีพธรรมชาติเป็นหลัก แต่ขาดภูมิคุ้มกันในอาชีพเกษตรกรรม โดยมีปัญหาและข้อจำกัดเรื่องที่ดินทำกิน ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งและส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร รวมทั้งการเปลี่ยนสภาพสังคมสู่ความทันสมัยมากขึ้นวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ขณะที่ประชาชนบางส่วนปรับตัวไม่ทันและประสบปัญหาต่าง ๆ

3. จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการ การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์หลังปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. 2545 ขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ระบบข้อมูลขาดความสมบูรณ์และทันสมัย ขาดเครื่องมือและกลไกดำเนินงาน โดยขาดแผนแม่บท กฎระเบียบต่าง ๆ มีความหลากหลายไม่เป็นปัจจุบัน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ และขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน [4]

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และวิเคราะห์บทบาทของสถาบันทางสังคมในการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นฐานคิดสำคัญซึ่งนำไปสู่การสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนแม่บทการพัฒนาภาคพื้นดินในประเทศไทย ให้บรรลุเป้าประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาครอบคลุมการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และวิเคราะห์บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ** การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่น (2) นักวิชาการด้านศาสนา/พระสงฆ์ผู้มีบทบาทโดดเด่นในการเสริมสร้างสัมมาชีพแก่ประชาชน และ (3) หัวหน้าหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 15 ท่าน

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่น (2) นักวิชาการด้านศาสนา/พระสงฆ์ผู้มีบทบาทโดดเด่นในพื้นที่ และ (3) หัวหน้าหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 8 ท่าน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนาที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อสังเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ

สภาพการณ์ปัจจุบัน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มขนาดกลาง โดยอภิปรายโต้ตอบ แสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้เกิดข้อมูล หลั่งไหล (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะด้วยตนเอง และระหว่างผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ดำเนินการสนทนา

ผลการวิจัย

1. สภาพการณ์ปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

สภาพการณ์ปัจจุบันของการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ครอบคลุมการเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชน รวม 6 ด้าน ประกอบด้วย

1.1 ด้านการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ พบว่า มีการจัดอบรมผู้นำสัมมาชีพในรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรวิทยากรผู้นำสัมมาชีพ, มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและตัวชี้วัดการดำเนินงานที่ชัดเจน, มีการดำเนินงานด้วยความพร้อม ทักษะและประสบการณ์, มีหน่วยงานภาครัฐอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนเข้ามาสนับสนุน และมีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1.2 ด้านการประชมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด พบว่า มีผลผลิตเป็นแผนปฏิบัติการทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด, มีทีมสนับสนุนการดำเนินงานระดับจังหวัด, มีผู้แทนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมวิเคราะห์ข้อดีของแต่ละชุมชนเพื่อความสำเร็จในเชิงคุณภาพ มีการค้นหาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพ และมุ่งเป้าการดำเนินงานเชิงพื้นที่โดยสอดคล้องกันตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล ชุมชน และครัวเรือน

1.3 ด้านการเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน พบว่า ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้านเป็นคนในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นอย่างดี, มีการเพิ่มเติมปราชญ์ชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรสัมมาชีพระดับหมู่บ้าน โดยคัดสรรคนนอก เหนือจากที่เข้ารับการอบรมในระดับจังหวัด, เน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, มีการทบทวนแผนชุมชนก่อนลงภาคปฏิบัติการ แต่ยังคงขาดวิทยากรฝ่ายส่งเสริมที่มีความรู้ความ สามารถในศาสตร์ของสัมมาอาชีพะที่บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่

1.4 ด้านการเตรียมความพร้อมครัวเรือนเป้าหมาย พบว่า มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจหรือความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ, มีการลงพื้นที่ในเชิงรุกเพื่อเตรียมความพร้อมครัวเรือนเป้าหมาย, เน้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสัมมาชีพชุมชนในเบื้องต้นกับครัวเรือน โดยวิทยากรสัมมาชีพระดับหมู่บ้าน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งตัวแทนร่วมลงพื้นที่เยี่ยมเยือนครัวเรือนเป้าหมายด้วย และภายหลังการลงพื้นที่ที่มีการกลับมาเตรียมวัสดุสนับสนุนการฝึกอาชีพก่อนเริ่มการฝึกอบรมแก่ภาคครัวเรือน

1.5 ด้านการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน พบว่า มีการฝึกปฏิบัติการในครัวเรือนเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอาชีพ โดยมีทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้านให้การสนับสนุน, วิทยากรจะเป็นเจ้าของอาชีพหรือประกอบอาชีพนั้นเพื่อการเลี้ยงชีพ, มีการให้ความรู้ทางวิชาการในทฤษฎีและมีการสาธิตอาชีพในเบื้องต้นเป็นภาคปฏิบัติ, มีการศึกษาเพิ่มพูนความรู้จากการศึกษาดูงานตัวอย่างการประกอบสัมมาชีพภายนอกชุมชน และมีการวัดผลการดำเนินงานสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมรายงานตามลำดับไปถึงจังหวัด

1.6 การจัดตั้งและพัฒนาแก๊งอาชีพ พบว่า พัฒนากลุ่มอาชีพดั้งเดิมของคนพื้นถิ่นเป็นส่วนใหญ่, มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์รองรับการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ, มีการขอตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนจากกลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้นใหม่ พัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ โดยการขับเคลื่อนของกลุ่มแม่บ้านประจำชุมชน, สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่วมกับ

ภาคครัวเรือนมีบทบาทเพิ่มขึ้นในขณะที่วิทยาการสัมมาชีพลดบทบาทเป็นผู้สนับสนุน และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดตั้งกลุ่มอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพชุมชนเชื่อมโยงกับการตลาดและฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพตามแบบฟอร์มที่กำหนดโดยกรมพัฒนาชุมชน

2. บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม

บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย

2.1 ด้านศีล พบว่า มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์สนับสนุนการประกอบสัมมาชีพโดยตรง, มีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพด้วยความสุจริต, มีการส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพเป็นปกติก่อนที่ภาครัฐจะขับเคลื่อนโครงการสัมมาชีพชุมชน, มีการส่งเสริมให้งดเว้นการเบียดเบียนกันเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติ และมีการส่งเสริมให้ประชาชนงดเว้นอบายมุขเพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

2.2 ด้านสมาธิ พบว่า มีการส่งเสริมให้มีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการประกอบกิจการงาน, มีการส่งเสริมการทำจิตใจให้สงบเป็นสมาธิขณะทำงานหรือประกอบอาชีพ, มีการส่งเสริมการควบคุมสติให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความประมาท, มีการส่งเสริมการควบคุมอารมณ์ในคราวประชุมร่วมกัน และมีการส่งเสริมการมีสติในการกิน อยู่ และใช้ชีวิต

2.3 ด้านปัญญา พบว่า มีการอาศัยวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือพัฒนาปัญญา, มีการประพาศิตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง สันโดษ, มีการส่งเสริมให้ใช้สติพิจารณาการใช้จ่ายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง, มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา และมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ประจำชุมชนภายในวัด

3. กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก จำเป็นต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับการกิจของหน่วยงานราชการที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ดังนี้

3.1 จัดทำหลักสูตรสังฆวิทยาการสัมมาชีพ โดยมีกรอบการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ (1) องค์กรภาคคณะสงฆ์จัดทำหลักสูตรสังฆวิทยาการสัมมาชีพผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนาระดับประกาศนียบัตร ลักษณะ การศึกษานอกระบบ (90 วัน) (2) กำหนดเป้าหมาย 100 รูป และ (3) มุ่งหมายให้บุคลากรอุทิศตนในการส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนแนวพุทธและประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3.2 จัดตั้งทีมสังฆวิทยาการสัมมาชีพ โดยมีกรอบการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ (1) การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน (2) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทีม สังฆวิทยาการสัมมาชีพระดับจังหวัดเพื่อเตรียมความพร้อม และ (3) การจัดตั้งกลุ่มสังฆวิทยาการสัมมาชีพตามประเภทอาชีพและบริบทเชิงพื้นที่

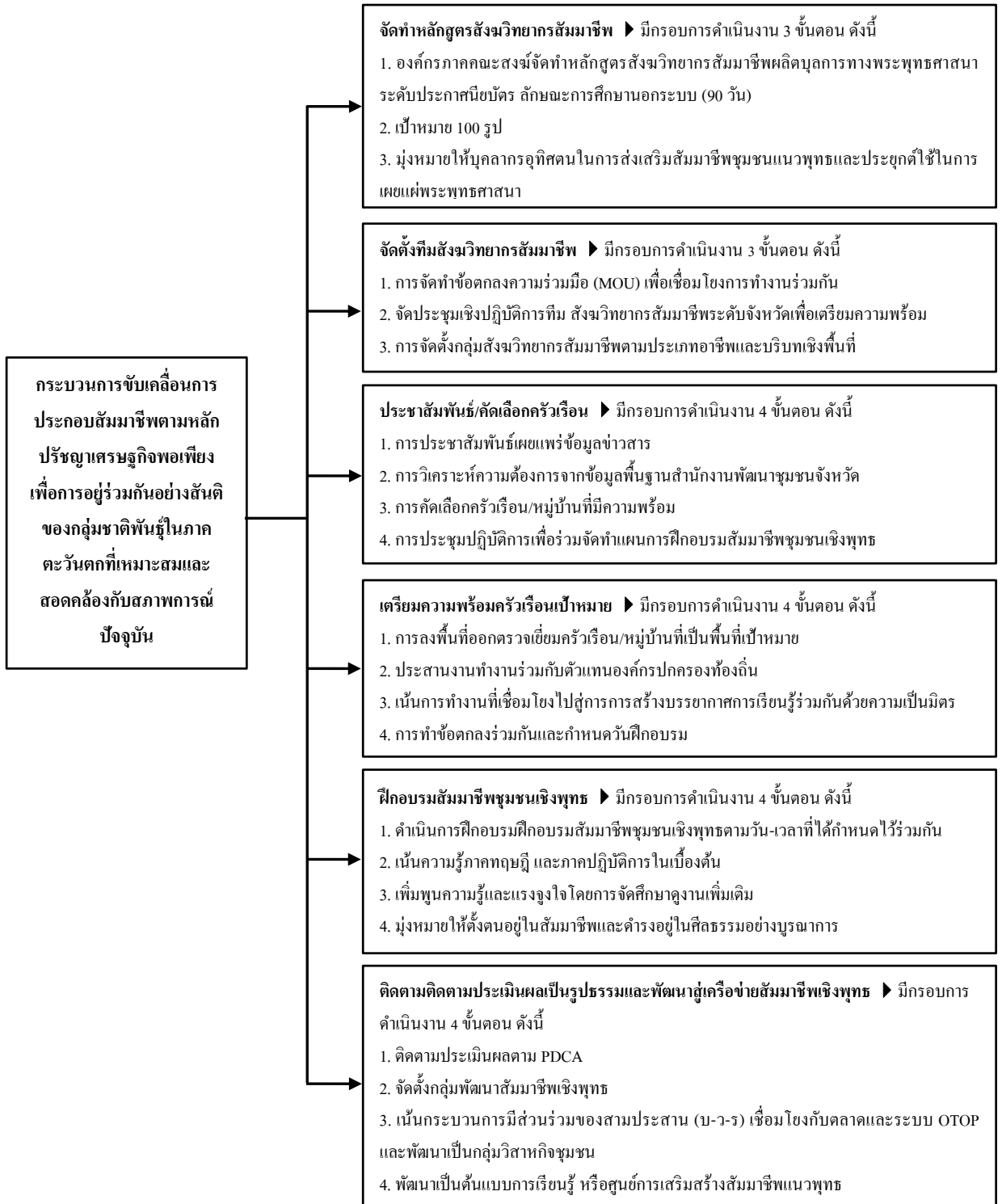
3.3 ประชาสัมพันธ์และคัดเลือกครัวเรือนที่มีความพร้อม โดยมีกรอบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ (1) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (2) การวิเคราะห์ความต้องการจากข้อมูลพื้นฐานสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด (3) การคัดเลือกครัวเรือน/หมู่บ้านที่มีความพร้อม และ (4) การประชุมปฏิบัติการเพื่อร่วมจัดทำแผนการฝึกอบรมสัมมาชีพชุมชนเชิงพุทธ

3.4 เตรียมความพร้อมครัวเรือนเป้าหมาย โดยมีกรอบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ (1) การลงพื้นที่ออกตรวจเยี่ยมครัวเรือน/หมู่บ้านที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย (2) ประสานงานทำงานร่วมกับตัวแทนองค์กรปกครองท้องถิ่น (3) เน้นการทำงานที่เชื่อมโยงไปสู่การสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันด้วยความเป็นมิตร และ (4) การทำข้อตกลงร่วมกันและกำหนดวันฝึกอบรม

3.5 ฝึกอบรมสัมมาชีพชุมชนเชิงพุทธ โดยมีกรอบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ (1) ดำเนินการฝึกอบรมฝึกอบรมสัมมาชีพชุมชนเชิงพุทธตามวัน-เวลาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน (2) เน้นความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติการในเบื้องต้น (3) เพิ่มพูนความรู้และแรงจูงใจโดยการจัดศึกษาดูงานเพิ่มเติม และ (4) มุ่งหมายให้ตั้งต้นอยู่ในสัมมาชีพและดำรงอยู่ในศีลธรรมอย่างบูรณาการ

3.6 ติดตามติดตามประเมินผลเป็นรูปธรรมและพัฒนาสู่เครือข่ายสัมมาชีพเชิงพุทธ โดยมีกรอบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ (1) ติดตามประเมินผลตาม PDCA (2) จัดตั้งกลุ่มพัฒนาสัมมาชีพเชิงพุทธ (3) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสามประสาน (บ-ว-ร) เชื่อมโยงกับตลาดและระบบ OTOP และพัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (4) พัฒนาเป็นต้นแบบการเรียนรู้ หรือ ศูนย์การเสริมสร้างสัมมาชีพแนวพุทธ

อภิปรายผล

รูปที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย (โดยผู้วิจัย)

กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก จำเป็นต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับการกิจของหน่วยงานราชการที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ดังนี้

- 1) การจัดทำ “หลักสูตรสังฆวิทยาการสัมมาชีพ” สำหรับพระสงฆ์ 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือจัดอบรมสังฆวิทยาการ โดยคัดเลือกพระสงฆ์ที่มีความสนใจและเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน จำนวน 100 รูป โดยแบ่งการอบรมออกเป็น 10 รุ่น รุ่นละ 10 รูป ทั้งนี้ มีมุ่งหมายให้พระสงฆ์ผ่านการอบรมมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสัมมาชีพตามแนวทางของพระพุทธศาสนา
- 3) การสร้างหรือจัดตั้งทีมสังฆวิทยาการสัมมาชีพ โดยให้มีบทบาทในการทำงานร่วมกับทีมวิทยาการสัมมาชีพชุมชนของฝ่ายราชการที่มีอยู่แล้ว ในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย 4) ประชาสัมพันธ์และคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความพร้อม อาทิ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP ธรรมวิถี เป็นต้น เพื่อพัฒนาสัมมาชีพชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนววิถีพุทธ 5) ดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนสันติสุข ในลักษณะของวงจรคุณภาพ หรือ PDCA ที่เน้นการดำเนินการระยะสั้นและมีอบรมให้ความรู้ การติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม และ 6) จัดตั้งศูนย์การเสริมสร้างสัมมาชีพแนวพุทธในชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้การขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สำหรับพื้นที่อื่นต่อไป ดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับที่ พระครูอุดมจารุวรรณ (คำได้ จารุวิโต) [5] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร ของมหาเถรสมาคม มีโครงการนำธรรมะเข้ามาบริหารตลาด เพื่อให้มีการนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการค้าขาย และการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามสมควรให้พระสงฆ์มีการเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ โดยควรมีการให้การศึกษาแก่พระสงฆ์เพื่อให้ทราบหลักเกณฑ์และกลไกอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับที่ บุรกรณ บรินุรณ์ และนายวิบูลย์ แมนสติกย์ [6] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำตนเองเข้าไปผูกพันกับชุมชนของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์นำตนเองเข้าไปผูกพันกับชุมชน ผลจากการผูกพันและทำงานเพื่อสังคมเห็น ทำให้ตนเองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งและนำมาสู่การกล่อมเกลادنตนเองต่อไป ในเวลาเดียวกัน พระสงฆ์ที่ทำงานเพื่อสังคมจะมีระดับความเข้มในคุณสมบัติแตกต่างกัน อย่างไรก็ดี แนวคิดนี้เป็นตัวชี้วัดที่สามารถอธิบายการทำงานของพระสงฆ์เพื่อสังคมได้อย่างดี และสอดคล้องกับที่ ศรคม เผือกผิววงศ์ [7] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัวอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนา ช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกันและความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงและมั่นคง สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนวัดคูบัวอนประกอบด้วย การปรับทัศนคติของชุมชนในการหวงแหนวัดเป็นสมบัติของชุมชน การสร้างกติกาอย่างมีส่วนร่วมและยึดเป็นแนวปฏิบัติที่ชุมชนต้องร่วมมือ การปรับใจเข้าหากันมองทุกอย่างด้วยเมตตา การพัฒนาทำที่การแสดงออกต่อกันด้วยเมตตา การสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เมตตาในชุมชน และการจัดสรรด้วยความเป็นธรรมในมุมมองประโยชน์ต่อส่วนรวม และสอดคล้องกับที่ ธวัชชัย เฟ็งพินิจ และ ชีระศักดิ์ ละม่อม [8] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน” จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน คือ เน้นเกษตรพอเพียง สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ขยายผลหลักสูตร สร้างต้นแบบเกษตรหรือปราชญ์รุ่นใหม่ ขยายเครือข่ายพหุภาคี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หน่วยงานภายนอกสนับสนุน มุ่งสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง ที่สำคัญคือ แนวทางการพัฒนาแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน ด้านกระบวนการ มุ่งเน้นปรับเปลี่ยนแนวคิด เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการประเมินผลวิทยากรกระบวนการตรวจเยี่ยม เน้นการทำจริง เน้นความสุข และสอดคล้องกับที่ พระมหาคำปอง สหุตวโร [9] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่ากรัง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาในชุมชนทั้งสองศาสนาที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางศาสนา และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ภายใต้ภาวะความต่างนั้นกลับเป็นการหลอมรวม และผสมผสานวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ของประชาชนในชุมชนทั้งสองศาสนาในชุมชน

แห่งนี้ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ จึงซึมซับและหลอมรวมกัน โดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติหรือศาสนาแบ่งกัน ประชาชนในชุมชนดำเนินชีวิตและอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่รอดส่วนหนึ่ง และเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่ง โดยการเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ ผู้ไม่รู้ และเห็น ได้จากการมีวิถีคิดเรื่องการยอมรับและเข้าใจความหลากหลายของกันและกัน และสอดคล้องกับที่ ศุภมาส เหล็นเรื่อง และคณะ [10] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ศึกษากรณีอำเภอนาคนิวาส จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาฐานเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการได้มากขึ้น ซึ่งหากมีความรู้ความเข้าใจที่ดีแล้วผู้เข้าร่วมโครงการก็จะสามารถประยุกต์ใช้กับกิจกรรมสัมมาชีพที่ครัวเรือนดำเนินการอยู่ได้ ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ชุมชน และสอดคล้องกับที่ วิชุดตา ชูศรีवास [11] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเพิ่มรายได้ในครัวเรือน จากการที่สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อขยายตลาดและกระจายผลผลิต ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. คณะสงฆ์ระดับจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในดำเนินงานเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชนเชิงพุทธ เพื่อเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันในลักษณะภาคีเครือข่าย
2. ทุกภาคส่วนควรสนับสนุนให้วัดประจำชุมชนเป็นสถานที่ตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพและแหล่งเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของชุมชน อาทิ แหล่งเรียนรู้อาชีพแขนงต่าง ๆ แหล่งทดลองอาชีพต่าง ๆ โดยเน้นการดำเนินงานที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม และเน้นการดำเนินการในเชิงสาธารณะที่ไม่แสวงหากำไร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบ กลุ่มทดลอง และความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลภายใต้การควบคุม
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การการจัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรสังฆวิทายากรสัมมาชีพระบบทวิภาค (Semester System) ระดับประกาศนียบัตร

เอกสารอ้างอิง

- [1] มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. จิตวิทยาตามแนวพระราชดำริ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.). แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซนจูรี่; 2540.
- [3] พระไพศาล วิสาโล. พระธรรมปฏิภักกับอนาคตของพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กองทุนมูลนิธิธรรม; 2542.
- [4] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนแม่บทการพัฒนาชุมชนชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. 2558-2560). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2558.
- [5] พระครูอุดมจารุวรรณ (คำได้ จารุวิโส). การพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมโครงการตลาดประชารัฐเพื่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. อุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2560.
- [6] นูรกรณ์ บริบูรณ์ และนายวิบูลย์ แมนสถิตย์. รูปแบบการนำตนเองเข้าไปผูกพันกับชุมชนของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาสังคม [รายงานการวิจัย]. อุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2554.

- [7] ศรีคม เพ็ญพิวงค์. แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัวอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. อุดรฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2560.
- [8] ธวัชชัย เฟื่องพิณีจ และ ชีระศักดิ์ ละม่อม. การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และพหุภาคีภาคีสาน. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2554;4(1):79-91.
- [9] พระมหาคำพอง สททวโร. การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. อุดรฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2560.
- [10] ศุภมาส เหล็นเรือง และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ศึกษากรณีอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม [รายงานการวิจัย]. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย; 2560.
- [11] วิชุดตา ชูศรีवास. การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม [รายงานการวิจัย]. นนทบุรี: สำนักส่งเสริมวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์; 2559.

กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์

Strategies for Managing Excellence in the Army Sponsor Schools

รณพงษ์ เรืองจ้อย* นภาเดช บุญเชิดชู และ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย

Ronnamong Ruangjui* Napadech Booncherdchoo and Jittirat Saengloetuthai

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Education Administration Division, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: ronnamong35@hotmail.com

Received: 5 October 2020, Revised: 3 December 2020, Accepted: 3 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ 2) ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ จำนวน 9 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี (PN_{modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1. จากสภาพแวดล้อมภายใน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.1335$) โดยด้านการจัดการกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x} = 4.1731$) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.4126$) โดยด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x} = 4.4434$) ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอก สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.7458$) โดยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x} = 4.1333$) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.7125$) โดยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x} = 4.7500$) เท่ากันกับด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.7500$)

2. จุดแข็งที่สำคัญคือ การวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ ($PN_{\text{modified}} = 0.0578$) ในส่วนของจุดอ่อนนั้นคือการวางแผนกลยุทธ์ ($PN_{\text{modified}} = 0.0744$) ด้านโอกาสนั้น ปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ ถือเป็นโอกาสที่สุด ($PN_{\text{modified}} = 0.1510$) ในส่วนของภาวะคุกคามที่สุดคือปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ($PN_{\text{modified}} = 0.4473$)

3. กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก, 23 กลยุทธ์รอง และ 107 แนวทางการดำเนินการ กลยุทธ์หลักได้แก่ 1) นำกลยุทธ์เชิงธุรกิจมาประยุกต์ในการจัดการสู่ความเป็นเลิศ 2) นำองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ 3) ปฏิรูปการบริหารงานวิชาการให้เข้มแข็ง 4) สร้างความโดดเด่นด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ และ 5) เสริมสร้างพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ

คำสำคัญ : กลยุทธ์ การบริหาร ความเป็นเลิศ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the current conditions and the desirable conditions of administration towards excellence of the Army sponsor schools) to study the strengths, weaknesses, opportunities, and threats in administration towards excellence of the Army sponsor schools 3) To develop the administration strategy towards excellence of the Army sponsor schools. The population

used in this research were 9 sponsored army schools. The research instruments were a document analysis, an interview, a questionnaire and a conversational record form from experts and relevant persons. Data were analyzed with a descriptive statistics, mean, percentage, standard deviation, PNI Modified, and content analysis.

The research results were as follows;

1. The internal environment in the current condition was at a high level ($\bar{x} = 4.1335$). The process management was at the highest average ($\bar{x} = 4.1731$). The desirable condition was at a high level ($\bar{x} = 4.4126$), with the highest average result ($\bar{x} = 4.4434$). The current condition was at a high level ($\bar{x} = 3.7458$). The political and the government policy were at the highest average ($\bar{x} = 4.1333$). The desirable condition was at the highest level ($\bar{x} = 4.7125$). The political and government policy were at the highest average ($\bar{x} = 4.7500$) and equal to the economic ($\bar{x} = 4.7500$)

2. An important strength was measurement, analysis and learning management (PNImodified = 0.0578). As for the weakness, strategic planning (PNImodified = 0.0744) for the opportunity, political factors and government policies were the highest opportunity (PNImodified = 0.1510). The highest threatening was the economic factors (PNImodified = 0.4473).

3. The management's strategies toward excellence in the army sponsor schools consisted of 5 main strategies, 23 secondary strategies and 107 implementation methods. The key strategies were: 1) Apply the business strategy to management towards excellence 2) Lead the organization towards excellence directly and efficiently. 3) Reform the academic administration intensely 4) Create a distinctive identity for the Army sponsor schools and 5) Strengthen the administrator, teachers and personnel to work professionally

Keywords : Strategy, Administration, Excellence

บทนำ

การศึกษาคือรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการ พัฒนาบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมให้เป็นผู้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตั้งแต่แรกเกิดและทุกช่วงชีวิต ถ้าบุคคลในสังคมเป็นผู้มีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วก็จะเป็นการทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ โดยรัฐมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพทั่วถึงและเพียงพอ

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งโดยการบริหารกลยุทธ์เป็นงานสำคัญของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแผนกลยุทธ์ขององค์กรและการนำกลยุทธ์นั้น ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้องค์กรมีแนวทางการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามด้วยสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาที่ไม่เป็นไปตามความคาดหมายผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่ปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ถ้าปราศจากกลยุทธ์ขององค์กรก็จะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานขาดแผนในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสภาพองค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้ สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นย่อมต้องอาศัยการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพในทุกด้าน โดยเฉพาะการกำหนดมาตรฐานหรือคุณภาพทางการศึกษาจะพิจารณาผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญงาน วิชาการจึงนับได้ว่าเป็นงานหลักในการบริหาร โรงเรียน เพราะเป็นงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ส่วนงานอื่นควรเป็นการสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปด้วยดีหรืออาจกล่าวได้ว่างานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน [1]

เนื่องจากโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ณ ปัจจุบัน มีหลายโรงเรียนต้องปิดหรือยุบเลิกกิจการไป หลายโรงเรียนได้โอนไปให้กระทรวงศึกษาธิการดูแลต่อ ก็ด้วยเหตุผลด้านการบริหารกิจการของโรงเรียนที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหาร โดยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารการศึกษา ซึ่งกองทัพบกเองไม่ได้มีความรู้ความชำนาญในด้านนี้โดยตรง ประกอบกับสภาพของสถานศึกษาในปัจจุบันที่ต้องมีการแข่งขันในด้านจำนวนนักเรียน ในอดีตหากโรงเรียนไหนไม่สามารถปรับตัวหรือมีกลยุทธ์ในการบริหารโรงเรียน โรงเรียนนั้นก็ไม่สามารถดำเนินกิจการอยู่รอดต่อไปได้ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำสภาพธรรมชาติของโครงสร้างการศึกษา ดังกล่าว มาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย สรุปลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศต่อไป

จากสภาพการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนประกอบกับการมีนโยบายกลยุทธ์จุดเน้นที่กำหนดแนวทางไว้อย่างหลากหลายทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สถานศึกษามีกลยุทธ์เป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ เกิดผลตามมาตรฐาน ทราบสภาพความต้องการการพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ว่ามีลักษณะอย่างไร ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์สู่ความเป็นเลิศ ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (mixed method) ประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ แหล่งข้อมูลในขั้นตอนนี้ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งภายในและต่างประเทศ โดยนำมาวิเคราะห์เอกสารและสังเคราะห์ แล้วจัดเป็นหมวดหมู่ และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความต้องการ เป้าหมาย นโยบายและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ที่ทำการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด จำนวน 9 แห่งโดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน กรรมการสถานศึกษา 1 คน และครูที่ปฏิบัติการโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ 9 แห่ง จำนวน 414 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 432 คน ใช้วิธีการแบบเจาะจง (purposive method)

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถ และมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ประกอบด้วย ประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานและบริบทของโรงเรียน จัดทำเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศ

2. แบบสอบถามกลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพื่อทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากปัจจัยภายใน 7 ด้านและปัจจัยภายนอก 4 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างและตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหา (Content validity) เพื่อพิจารณาความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

ความครอบคลุมและสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและ จุดประสงค์ของการสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .60-1.00 จากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

3. แบบวิเคราะห์ข้อมูล SWOT และ TOWS Matrix จัดทำเป็นตารางวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เป็นรายชื่อ ประกอบด้วย SO (จุดแข็ง - โอกาส) ST (จุดแข็ง - ภาวะคุกคาม) WO (จุดอ่อน - โอกาส) WT (จุดอ่อน - ภาวะคุกคาม) ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์

4. แบบบันทึกการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนเอกชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในวิชาชีพและความเชี่ยวชาญด้านความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา จัดทำคู่มือการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย คำชี้แจง ประเด็นการสัมมนาอิงกลุ่ม ประกอบด้วยประเด็นกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินการ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์ เป็นสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ แบบเลือกตอบ (check list)

5. แบบบันทึกการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นการประชุมเชิงนโยบาย (Policy meeting) ของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์เพื่อร่วมกันวิพากษ์ ร่วมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผลการวิจัยที่ดำเนินการแล้วในขั้นตอนที่ผ่านมา เพื่อกำหนดแนวทางในการนำกลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์ไปสู่การปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แบบวิเคราะห์เอกสาร คือ แบบศึกษา รวบรวมและสรุปข้อมูลที่ได้จากการสรุปกิจกรรม การศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นตารางบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อสกุล ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และตอนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ความต้องการ เป้าหมาย นโยบายและแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์

2. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ (percentage)

3. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดการวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน การจัดการกระบวนการ และผลลัพธ์ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนน [2] คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึงระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึงระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึงระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และ 1.00 - 1.50 หมายถึงระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์ Priority Need Index Modified (PNI_{modified})

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกอบุญถัมภ์

1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในในภาพรวม สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.1335$, S.D.=0.7607) เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการจัดการกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.1731$, S.D.= 0.6648) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวม สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.4126$, S.D.= 0.7140) เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.4434$, S.D.= 0.6022)

2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกภาพรวม สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.7458$, S.D.= 0.6236) เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.1333$, S.D.= 0.6578) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวม สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.7125$, S.D.= 0.4499) เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.7500$, S.D.= 0.4388) เท่ากันกับ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.7500$, S.D.= 0.4434)

2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์

1) จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภาพรวมนั้น การวางแผนกลยุทธ์ ถือเป็นจุดอ่อนของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ โดย มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PN_{\text{Imodified}} = 0.0744$) ในส่วนของจุดแข็งนั้น การวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ ถือเป็นจุดแข็งของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ โดย มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ($PN_{\text{Imodified}} = 0.0578$) ส่วนโอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ในภาพรวม นั้น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ถือเป็นภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ โดย มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PN_{\text{Imodified}} = 0.4473$) ในส่วนของโอกาสนั้น ปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ ถือเป็นโอกาสของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ โดย มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ($PN_{\text{Imodified}} = 0.1510$)

3. กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ประกอบด้วยกลยุทธ์แบ่งออกเป็น 5 กลยุทธ์หลัก, 23 กลยุทธ์รอง และ 107 แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 นำกลยุทธ์เชิงธุรกิจมาประยุกต์ในการจัดการสู่ความเป็นเลิศ เป็นกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม (WT) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดอ่อนที่สำคัญคือเรื่องของการนำองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์ ภายใต้ภาวะคุกคามจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์รองประกอบด้วย 1) กำหนดผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการ 2) สร้างความแตกต่างให้เป็นเลิศ วิธีดำเนินการ 3) กำหนดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้เหมาะสมกับฐานะผู้เรียน 4) ใช้กลไกทางการตลาดให้เหมาะสม 5) ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา และ 6) พัฒนาระบบงบประมาณ การเงินและการบัญชีที่มีประสิทธิภาพวิธีดำเนินการ

กลยุทธ์หลักที่ 2 นำองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ เป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข เพื่อเอาชนะจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส (WO) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดอ่อนที่สำคัญคือเรื่องของการนำองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์ จากโอกาสโดยปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ กลยุทธ์รองประกอบด้วย 1) กำหนดปรัชญา วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้โดดเด่น 2) สร้างนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ 3) นูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมาภิบาล ให้เข้ากับการบริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ 4) ปรับเปลี่ยนการจัดการองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) แสวงหาการสนับสนุนจากเครือข่ายในการจัดการศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 3 ปฏิรูปการบริหารงานวิชาการให้เข้มแข็ง เป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข เพื่อเอาชนะจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส (WO) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดอ่อนรองลงมาคือเรื่องของการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ จากโอกาสโดยปัจจัยด้านการเมือง

และนโยบายของรัฐ กลยุทธ์รองประกอบด้วย 1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความเป็นเลิศ 3) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นเลิศ 4) พัฒนา/สร้างระบบการนิเทศการสอนเพื่อความเป็นเลิศ 5) ส่งเสริมพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อความเป็นเลิศ และ 6) ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

กลยุทธ์หลักที่ 4 สร้างความโดดเด่นด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน โดยใช้จุดแข็งและหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม (ST) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดแข็งที่สำคัญคือ ในเรื่องของการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ ภายใต้ภาวะคุกคามจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์รองประกอบด้วย 1) บริหารภาพลักษณ์ของโรงเรียนให้มีความโดดเด่น 2) ส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความเป็นกันเอง มีความรัก ใส่ใจดูแลนักเรียนเสมือนเป็นบุตรของตน และ 3) สร้างเครือข่ายโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกัน

กลยุทธ์หลักที่ 5 เสริมสร้างพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ เป็นกลยุทธ์เชิงรุก โดยใช้จุดแข็งจากโอกาส (SO) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดแข็งที่สำคัญคือ ในเรื่องของการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ จากโอกาสโดยปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ กลยุทธ์รองประกอบด้วย 1) สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร 2) เสริมสร้างจิตความสามารถของผู้บริหาร ครูและบุคลากร และ 3) ปลุกฝังค่านิยมการทำงานเชิงรุกให้กับบุคลากรในโรงเรียน

อภิปรายผล

5.2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์

1) จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการจัดการกระบวนการมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า ด้านการจัดการกระบวนการ การบริหารองค์การเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และเพื่อความอยู่รอดขององค์การ [3] ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้า ผลการดำเนินการที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ผลการดำเนินการด้านการเงิน และการตลาด ผลิตภัณฑ์ด้านทรัพยากรบุคคลผลด้านการปฏิบัติงาน และธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังตรวจประเมินผลการดำเนินการขององค์กร โดยเปรียบเทียบกับคู่แข่งด้วย ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า ผลลัพธ์ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ผลลัพธ์ด้านการเงินและการตลาด ผลลัพธ์ด้านทรัพยากรบุคคล ผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพขององค์กร ผลลัพธ์ด้านธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนผลงานที่มีความเป็นเลิศ จะเป็นผลงานที่มีประโยชน์ มีความถูกต้องดีงาม เป็นผลงานที่สามารถแก้ปัญหาได้ หรือตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี อาจเป็นในนามธรรม ในลักษณะสิ่งหรือประเด็นที่วัดผลได้ ซึ่ง ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Specification ของผลผลิตสุดท้าย ซึ่งอาจจะจำแนกเป็นผลผลิตโดยตรง และผลกระทบบจากผลผลิตนั้น[3]

2) จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐนั้น รัฐบาลเห็นการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาและการแข่งขันของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคน มากกว่าจำนวนคนและทรัพยากรเช่นในอดีต ซึ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศ เกี่ยวข้องกับบุคลากรและผู้เรียนจำนวน หลายล้านคน ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย โดยให้ดำเนินการเรื่องการปฏิบัติธรรมของนักเรียนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เน้นการปลูกฝังเรื่องความมีวินัย การแบ่งหน้าที่การทำงาน จิตอาสา

การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากันกับ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากความต้องการให้รัฐมีนโยบายสนับสนุนการศึกษา จึงเน้นย้ำให้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนแนวทางวิธีการทำงานให้เหมาะสม และต้องมีบทบาทในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านอื่นด้วย รวมทั้งมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากขึ้น ส่วนด้านเศรษฐกิจนั้น ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลต่อตลาดแรงงานและตลาดการศึกษา เนื่องจากการกำหนดลักษณะของแรงงานที่ต้องการ อาทิ เศรษฐกิจใหม่ จะแข่งขันกันด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา ดังนั้น การศึกษาต้องพัฒนาคนให้มีทักษะการทำวิจัย ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า และเงินลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ต้องลดการกีดกันการแข่งขันเท่านั้น ยังต้องแข่งขันกันด้วยสินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ การบริหาร ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ[4]

5.2.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์

1) จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภาพรวมนั้น การวางแผนกลยุทธ์ ถือเป็นจุดอ่อนของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ โดย มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ด้วยจากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เห็นพร้อมกันว่าผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจและวางแผนนโยบายด้านการศึกษาคือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้บังคับหน่วยทหารที่จัดตั้งโรงเรียนไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง ขาดชำนาญในการบริหารอย่างมืออาชีพ อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลตามวาระที่ดำรงตำแหน่ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน ในส่วนของจุดแข็งนั้น การวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ ถือเป็นจุดแข็งของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ โดย มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวัดผล และประเมินผลมีรูปแบบ กฎเกณฑ์ ระเบียบการวัดผล เป็นมาตรฐานสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เห็นผลเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน

2) โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ภาพรวมนั้น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ถือเป็นภาวะคุกคามของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ โดย มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนว่า เงินอุดหนุนจากรัฐบาลไม่เพียงพอและอัตราการเกิดของเด็กลดลง ทำให้นักเรียนมีจำนวนน้อยลงส่งผลกระทบต่อรายรับของโรงเรียน อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การสนับสนุนการศึกษากับทางโรงเรียนกระทำได้ยาก อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภาระด้านหน้าทางการงาน และให้เวลากับการดูแลส่งเสริมการศึกษาเด็กน้อย ผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาเข้ากลับคาดหวังที่จะให้โรงเรียนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายทุกสิ่งทุกอย่างในการเรียนอยู่ตลอดเวลา ในส่วนของโอกาสนั้น ปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ ถือเป็นโอกาสของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์ โดย มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด สืบเนื่องมาจากนโยบายรัฐบาลที่ต้องการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยอย่างเร่งด่วนจึงเอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ [5]

5.2.3 กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพกูปถัมภ์

จากผลการวิจัยได้พัฒนากลยุทธ์โดยได้กลยุทธ์แบ่งออกเป็น 5 กลยุทธ์หลัก และ 23 กลยุทธ์รอง โดยมีประเด็นการอภิปรายที่ได้จากการพัฒนากลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 นำกลยุทธ์เชิงธุรกิจมาประยุกต์ในการจัดการสู่ความเป็นเลิศ

เป็นกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม (WT) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดอ่อนที่สำคัญคือเรื่องของการนำองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์ ภายใต้ภาวะคุกคามจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยการนำกลยุทธ์เชิงธุรกิจมาประยุกต์ใช้

ในการบริหาร โรงเรียนเพื่อ จัดภาวะคุกคามจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันเงินอุดหนุนจากรัฐบาลไม่เพียงพอและอัตราการเกิดของเด็กลดลง ทำให้นักเรียนมีจำนวนน้อยลงส่งผลกระทบต่อรายรับของโรงเรียน อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภาระด้านหน้าที่การงาน และให้เวลากับการดูแลส่งเสริมการศึกษาเด็กน้อย ผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาเข้ากลับคาดหวังที่จะให้โรงเรียนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายทุกสิ่งทุกอย่างในการเรียนอยู่ตลอดเวลา โดยนำกลยุทธ์เชิงธุรกิจมาประยุกต์ด้วยการ กำหนดผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการสร้างความแตกต่างให้เป็นเลิศ กำหนดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้เหมาะสมกับฐานะผู้เรียน ใช้กลไกทางการตลาดให้เหมาะสมลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา และพัฒนาระบบงบประมาณการเงินและการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเผชิญความท้าทายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปความต้องการของผู้ปกครองที่หลากหลายสภาพสังคมและค่านิยมของชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษาที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อก้าวถึงการตลาดสำหรับสถานศึกษา น้อยคนนักที่จะตระหนักถึงความสำคัญในความเป็นจริงแล้ว สถานศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนควรตระหนักถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชนเพื่อให้ได้ การยอมรับ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชนซึ่งการเรียนรู้และเข้าใจหลักการตลาดจะช่วยให้ผู้บริหาร สถานศึกษา สามารถกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ โครงการและจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ [6]

กลยุทธ์หลักที่ 2 นางองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ

เป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข เพื่อเอาชนะจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส (WO) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดอ่อนที่สำคัญคือเรื่องของการนำองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์ จากโอกาสโดยปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ โดยจุดอ่อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ทั้งทางด้านการนำองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์นั้น เกิดจากผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้บังคับหน่วยทหารที่จัดตั้งโรงเรียน ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง ขาดชำนาญในการบริหารอย่างมืออาชีพ อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลตามวาระที่ดำรงตำแหน่ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน จึงต้องกำหนดปรัชญา วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้โดดเด่น สร้างนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมาภิบาล ให้เข้ากับการบริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ ปรับเปลี่ยนการจัดการองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาการสนับสนุนจากเครือข่ายในการจัดการศึกษา ส่วนด้านการนำองค์กรของโรงเรียนอย่าง มีวิสัยทัศน์และค่านิยมมีแนวโน้มที่จะเป็นที่ได้รับความนิยมนิยมและยอมรับจากหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียนแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมาตรฐานสากลเห็นความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้เห็นภาพของความสำเร็จของโรงเรียนที่ต้องการจะเป็นหรือปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต ได้ชัดเจน การพัฒนาวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นหัวใจสำคัญของขบวนการเปลี่ยนแปลงองค์กร กล่าวได้ว่า ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์และนำวิสัยทัศน์มาผลักดันให้เกิดผลสู่การปฏิบัติ นางองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการตามวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์จึงเป็นการชี้แนวทางการพัฒนาองค์กรและในทำนองเดียวกันก็จะสะท้อน ถึงผู้นำด้วยจากวิสัยทัศน์นี้เอง เพราะวิสัยทัศน์จะเป็นทิศทางนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กร [7]

กลยุทธ์หลักที่ 3 ปฏิรูปการบริหารงานวิชาการให้เข้มแข็ง

เป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข เพื่อเอาชนะจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส (WO) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดอ่อนรองลงมาคือเรื่องของการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ จากโอกาสโดยปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ โดยจุดอ่อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ในด้านของการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ นั้นควร ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อความเป็นเลิศอย่างแท้จริง โดยการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความเป็นเลิศ พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นเลิศ พัฒนา/สร้างระบบการนิเทศการสอนเพื่อความเป็นเลิศ ส่งเสริมพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อความเป็นเลิศ และส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ คุณภาพผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพส่วนงานอื่น ๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมา และเป็นงานสนับสนุน [2] ยังกล่าวว่า งานวิชาการ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน ถือเป็นแก่นของการบริหาร โรงเรียน และถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และถือเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน [8]

กลยุทธ์หลักที่ 4 สร้างความโดดเด่นด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์

เป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน โดยใช้จุดแข็งและหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม (ST) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดแข็งที่สำคัญคือในเรื่องของการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ ภายใต้ภาวะคุกคามจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์มีจุดแข็งในด้านบุคลากร ครูและบุคลากรส่วนหนึ่งจะมาจากครอบครัวทหาร จึงมีความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กรการทำงานในแบบทหารอันส่งผลดีต่อเด็กในด้านของการมีระเบียบวินัยที่ดี การเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และระบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของค่ายทหารจึงมีความปลอดภัย สถานที่กว้างขวาง มีแหล่งเรียนรู้ในค่ายทหาร ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข อีกทั้งด้านเอกลักษณ์ในความเป็นโรงเรียนของทหาร ผู้ปกครองมีความมั่นใจในครูและบุคลากรของโรงเรียนที่เป็นบุคคลในองค์กรของทหารว่าเป็นผู้ที่สามารถสร้างเสริมระเบียบวินัย มารยาท ความเสียสละ ความอดทน ให้กับบุตรหลานของตนได้ โดยการบริหารภาพลักษณ์ของโรงเรียนให้มีความโดดเด่น ส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความเป็นกันเอง มีความรัก ใส่ใจดูแลนักเรียนเสมือนเป็นบุตรของตน และสร้างเครือข่ายโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกัน สถานศึกษาในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินกิจการเพียงลำพัง โดยปราศจากการสนับสนุนจากชุมชนและสังคมรอบ ๆ สถานศึกษา การที่สถานศึกษาจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก สถานศึกษามีความจำเป็นต้องรู้จักขึ้น เอกลักษณ์ที่แตกต่างของตนเอง [6]

กลยุทธ์หลักที่ 5 เสริมสร้างพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ

เป็นกลยุทธ์เชิงรุก โดยใช้จุดแข็งจากโอกาส (SO) โดยจากการวิจัยพบว่าจุดแข็งที่สำคัญคือ ในเรื่องของการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวัด การวิเคราะห์และจัดการเรียนรู้ จากโอกาสโดยปัจจัยด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ ซึ่งโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์มีจุดแข็งในด้านบุคลากร โดยครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เข้ารับการอบรมทั้งภายในโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก ครูส่วนหนึ่งจะมาจากครอบครัวทหารจึงมีความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กรการทำงานในแบบทหารอันส่งผลดีต่อเด็กในด้านของการมีระเบียบวินัยที่ดี การเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม โดยแสวงโอกาสจากการที่กองทัพบกเล็งเห็นความสำคัญในด้านการศึกษาและต้องการพัฒนาครูเพื่อการพัฒนาบุตรหลานของข้าราชการทหาร โดยให้การสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ อีกทั้งการสนับสนุนจากหน่วยทหารในพื้นที่ ให้ความร่วมมือสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา รวมทั้งให้ความร่วมมือกับโรงเรียนดีมาทุก ๆ เรื่อง ด้วยการสร้างแรงจูงใจผู้บริหาร ครูและบุคลากรเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้บริหาร ครูและบุคลากร และปลูกฝังค่านิยมการทำงานเชิงรุกให้กับบุคลากรในโรงเรียน องค์กรประกอบในการพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศที่สำคัญคือองค์กรประกอบด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล และยังคงคล้อยกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาครูของ โรงเรียน The Pearl River School District ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้รับรางวัล MBNQA Winner ประจำปี ค.ศ.2003[9] ซึ่งเห็นความสำคัญและมีวิธิดำเนินการในด้านการผูกใจผูกปฏิบัติงานเพื่อให้ครูอาจารย์และพนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ทุกคนต้องทำแผนพัฒนาตนเองโดยผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ เป็นผู้ทบทวนแผนดังกล่าวให้สอดคล้องกับแผนของเขต และสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกคนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ [10] อีกทั้งเสริมสร้างพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะ โดยการให้ความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากสมรรถนะนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้ตรงกับความต้องการหรือจุดประสงค์ของกลุ่มองค์กรเป็นอย่างมาก [11]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ควรนำกลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ลงสู่การปฏิบัติด้วยการบูรณาการวิธีการดำเนินงานการบริหารสู่ความเป็นเลิศกับ โครงการ/กิจกรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการเมืองและนโยบายการศึกษาของรัฐเป็น โอกาสของการบริหาร

โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้รัฐบาลต้องการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยอย่างเร่งด่วนจึงเอื้อต่อ การพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย 4.0 มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

1.2 ผู้บริหาร โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ควรรู้ ความสำคัญในเรื่องของการนำกลยุทธ์เชิงธุรกิจมาประยุกต์ในการ บริหารจัดการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ อันเนื่องมาจากผลกระทบจากภาวะคุกคามด้านเศรษฐกิจ อันเกิดจากสภาพปัจจุบันที่เงินอุดหนุนจากรัฐบาลไม่เพียงพอและอัตราการเกิดของเด็กลดลง ทำให้นักเรียนมีจำนวนน้อยลงส่งผลกระทบต่อรายรับของโรงเรียน การสนับสนุนการศึกษากับทางโรงเรียนกระทำ ได้ยาก อีกทั้งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีภาระด้านหน้าที่การงาน และให้เวลากับการดูแลส่งเสริมการศึกษาเด็กน้อย ผู้ปกครองที่นำบุตร หลานมาเข้ากลับคาดหวังที่จะให้โรงเรียนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายทุกสิ่งทุกอย่างในการเรียนอยู่ตลอดเวลา

1.3 ผู้บริหาร โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ควรรู้ ความสำคัญในเรื่องของการนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างมีทิศทาง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพื่อช่วยแก้ปัญหาจากจุดอ่อนด้านการนำองค์กร และการวางแผนกลยุทธ์ อันเกิดจากสภาพปัจจุบันที่ผู้บริหาร โรงเรียนซึ่งเป็นผู้ บังคับหน่วยทหารที่จัดตั้งโรงเรียน ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง ขาดชำนาญในการบริหารอย่างมืออาชีพ อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลตามวาระที่ดำรงตำแหน่ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับโรงเรียนเอกชนหรือ โรงเรียนของรัฐบาล เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเผชิญความท้าทายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรมของ ผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปความต้องการของผู้ปกครองที่หลากหลาย สภาพสังคมและค่านิยมของชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษาที่อาจ ส่งผลต่อผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อกล่าวถึงการตลาดสำหรับสถานศึกษา น้อยคนนักที่จะตระหนักถึงความสำคัญ ในความเป็นจริงแล้ว สถานศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนควรตระหนักถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชนเพื่อให้ได้ การยอมรับ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชนซึ่งการเรียนรู้และเข้าใจหลักการตลาดจะช่วยให้ผู้บริหาร สถานศึกษา สามารถกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ โครงการและจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา[6]

2.2 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งแม้ว่าจะได้วิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถาม และความเห็นจากคำถามปลายเปิดแล้วก็ตาม ซึ่งหากต้องการรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติมให้ลึกซึ้งมากขึ้น ควรได้ลง พื้นที่เพื่อเจาะลึกเชิงคุณภาพกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ของโรงเรียนต่าง ๆ เพราะจะทำให้ได้ตัวชี้วัดที่สามารถ อธิบายถึงบริบทของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนและพัฒนาครู โรงเรียนมาตรฐานสากลแบบเข้มข้น (Intensive) เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเพราะเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อน โรงเรียนมาตรฐานสากลสู่ความเป็น เลิศ

เอกสารอ้างอิง

- [1] ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ; 2543.
- [2] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน; 2553.
- [3] จันทรานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บุก พอยท์; 2555.
- [4] สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).[อินเตอร์เน็ต]; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mua.go.th/users/bpp/main/download/plan/EducationPlan12.pdf>
- [5] ธนิก คุณเมธิกุล. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยุ บัณฑิต] กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2552.

- [6] กุลพร พูลสวัสดิ์ และ อนุชิต จูรีเกษ. กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับสถานศึกษา.[อินเทอร์เน็ต]; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2563]. เข้าถึงได้จาก:[http://static.trueplookpanya.com/hash_cmsblog/201611/52234/1477987029/FILE_1477987029 .pdf](http://static.trueplookpanya.com/hash_cmsblog/201611/52234/1477987029/FILE_1477987029.pdf).
- [7] Kotter, John P. Leading Change. Boston: Harvard Business Press; 1996.
- [8] Hoy, W.K. and Miskel, C.G. Education and Administration Theory, Research, and Practice. 6 th ed. New York : McGraw Hill; 2001.
- [9] สุภลักษณ์ เศษระพานิช. การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎีบัณฑิต] กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
- [10] สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. เรียนจากแชมป์เพื่อเป็นแชมป์สำหรับองค์กรการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. บริษัท จีรวัฒน์ เอ็กซ์เพรส จำกัด; 2549.
- [11] ฉัตรนรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรกับการเพิ่มประสิทธิผลองค์กร.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560;7(2) : 12-18.

รูปแบบการบริหารต้นทุนกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนดของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเพชรบุรี

Model of Cost Management for Jaggery Palm Sugar Producers of Community Enterprise in Phetchaburi

รัตนารณณ์ ปริดาศักดิ์ และ รัชชิดา กุฎีศรี

Ratanaporn Predasak and Ranchida Kudisi

สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Accounting Major, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi, 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Ranchida-15@hotmail.com

Received: 25 August 2020, Revised: 16 September 2020, Accepted: 29 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญและแนวทางของการบริหารต้นทุนในแต่ละด้านของกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนด วิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี และศึกษารูปแบบการบริหารต้นทุนของกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนดวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี เก็บข้อมูลจากประชากรทุกหน่วยซึ่งเป็นกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนดวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ 1)วิสาหกิจชุมชนวังตาล 2)วิสาหกิจชุมชนตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง 3)วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ทำน้ำตาลโตนดบ้านท้ายหลวง 4)วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ผลิตน้ำตาลโตนดบ้านโป่งสลอด 5)วิสาหกิจชุมชนทองม้วนน้ำตาลโตนด 6)วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ตาลโตนดตำบลคอนยาง 7)วิสาหกิจชุมชนขวัญเพชรขนมทองม้วนน้ำตาลโตนด และ 8) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง โดยสอบถามจากสมาชิกผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารต้นทุนกลุ่มจำนวน 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการบริหารต้นทุน และพบว่าต้นทุนที่วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญและมีผลต่อการดำเนินธุรกิจมากที่สุด คือ ต้นทุนด้านการผลิต รองลงมาคือ ต้นทุนด้านการเงิน ต้นทุนด้านการจัดการ และ ต้นทุนด้านการตลาดเป็นลำดับสุดท้าย โดยมีแนวทางการบริหารต้นทุนหลักคือ วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการบริหารต้นทุนด้านการผลิตมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการจัดการ และด้านการเงิน ตามลำดับ

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารต้นทุน น้ำตาลโตนด วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research was a mixed research of quantitative and qualitative research; studied about priority sequencing, procedure and model of cost management for jaggery palm sugar producers of community enterprise in Phetchaburi. Data were collected from all population units, which were palm sugar processing groups, 8 community enterprises in Phetchaburi Province, namely: 1)Wang Tan Community Enterprise. 2) Ban Dong Huay Luang, Palm Sugar Community Enterprise, 3) Ban Thai Luang, Palm Sugar Producing Community Enterprise, Conservation Group, 4) Ban Phong Salot, Palm Sugar Producing Community Enterprise, Conservation Group 5) Palm Sugar Thong Muan, Community Enterprise, 6) Don Yang Subdistrict, Palm Sugar Products Community Enterprise, 7) Palm Sugar Thong Muan Dessert, Kwan Petch Community Enterprise, and 8) Ban Dong Huai Luang, Palm Sugar group Community enterprise. Inquiring by 30 members who involved in the cost management. Samples were specific selected and interviewed by open-ended structured

questionnaire. General data and cost management were analyzed using descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research found that: community enterprises had affected to cost management. The costs of community enterprises value had the most impact on business operations, such as production costs, followed by finance costs, management costs, and marketing costs. Within the main cost management approach which was community enterprises affected to production cost management, followed by marketing, management, and financial, respectively.

Keywords : Model of Cost Management, Palm Sugar, Community Enterprise

บทนำ

จังหวัดเพชรบุรี หรือที่รู้จักกันในนามเมืองพริบพรี เมืองพลิบพลี หรือเมืองเพชร นับเป็นอีกหนึ่งจังหวัดในประเทศไทยที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า รวมไปถึงมีเอกลักษณ์ที่หลากหลายในท้องถิ่น เช่น แหล่งโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ สกุลช่างเมืองเพชร ประเพณี วิถีชีวิต การละเล่นพื้นบ้าน ภาษา ภูมิปัญญา อาหาร และอาชีพ สะท้อนให้เห็นถึงการสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้ส่งต่อกันมายังชนรุ่นหลัง จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งนับว่าเป็นวิถีชีวิตอันทรงคุณค่าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรค่าแก่การดำรงรักษาไว้ [1] โดยลักษณะทางกายภาพของจังหวัดมีความเหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำและมีชายฝั่งทะเล จึงทำให้คนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก อาทิ การทำนา ทำสวน ทำการประมง เลี้ยงสัตว์ การทำน้ำตาลโตนด และผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด ซึ่งตาลโตนดถือเป็นพืชเศรษฐกิจเก่าแก่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรีที่ถูกค้นพบมาเป็นเวลานานนับพันปี [1] มีส่วนสำคัญในการสรรสร้างภูมิปัญญาที่หลากหลายในการใช้ประโยชน์ตั้งแต่ปลายรากจนถึงใบหลายร้อยชนิด อีกทั้งยังมีจำนวนมากจนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ [2] ได้พิจารณาคัดเลือกจังหวัดเพชรบุรีเป็น 1 ใน 10 จังหวัดเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) ในด้าน “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด”

ตาลโตนด (Asian palmyra palm) เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี จัดเป็นไม้ตระกูลปาล์มเก่าแก่ตระกูลหนึ่ง จนกลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี ที่เกี่ยวพันกับวิถีชีวิต ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งตาลโตนดมีจุดเด่นมากมาย ทั้งการเป็นส่วนหนึ่งของอาหารคาวหวาน นอกจากนี้ยังมีผลผลิตจากตาลโตนด เพื่อเพิ่มมูลค่าตาลโตนดและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด ซึ่งจะทำให้มีปริมาณผลิตภัณฑ์ด้านอาหารแปรรูปจากตาลโตนดมากขึ้น เช่น น้ำตาลไซรัป น้ำดื่มสายชู วิตามิน น้ำตาลโตนดผง และขนมหวานประเภทต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งมีผลิตภัณฑ์แปรรูป เครื่องใช้ไม้สอยจากตาลโตนดมากขึ้น เช่น โคมไฟ พวงกุญแจ ของใช้ ของฝากหรือของที่ระลึก นอกจากนี้ ตาลโตนดยังใช้ประโยชน์ได้มากมายตั้งแต่รากจนถึงยอดและใบ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า ตาลโตนด มีศักยภาพหลายด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านอาหารการกิน ด้านของประดับตกแต่งที่ผลิตจากต้นตาล ด้านอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น ซึ่งสร้างรายได้จำนวนมากให้กับประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี [3]

การนำส่วนต่าง ๆ ของต้นตาลโตนดมาแปรรูปนั้น สามารถทำได้หลากหลาย ผลผลิตหลักที่ได้จากตาลโตนดที่เป็นที่รู้จักกันดีและมีชื่อเสียงอย่างแพร่หลายมากที่สุดคือ น้ำตาลโตนด [4] โดยในปัจจุบันได้มีการนำน้ำตาลโตนดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มีการคิดแปลงให้เข้ากับยุคสมัยและความนิยมของผู้บริโภคได้มากขึ้น อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการค้ารักษาอนุรักษ์ และสานต่อเอกลักษณ์ของการผลิตน้ำตาลโตนดอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีให้คงอยู่ต่อไป โดยสิ่งหนึ่งที่รัฐบาลได้ดำเนินการ คือ การผลักดันนโยบายจากรากหญ้าสู่รากแก้ว ซึ่งให้ความสำคัญในการมุ่งเสริมสร้างศักยภาพสินค้าและเพิ่มมูลค่าทางด้านการผลิตและบริการ โดยการผลิตหรือจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นในสามารถจำหน่ายทั้งตลาดภายในและ

ต่างประเทศได้ [5] ทั้งนี้จึงได้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นองค์กรประชาชนภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ขึ้น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีอยู่แล้วจำนวนหนึ่งให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ การพัฒนาการรวมตัวในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมได้ในอนาคต ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการสร้างระบบแบบพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้หลักการริเริ่มและดำเนินการโดยชุมชนด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ก่อเกิดนวัตกรรม มีการดำเนินการแบบบูรณาการ มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญ รวมไปถึงการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพของชุมชน มุ่งเน้นจุดสำคัญให้เกิดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ [6]

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงนับได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการผลักดันในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมั่นคงและเกิดความยั่งยืน ก่อให้เกิดรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับผลตอบแทนเพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในการบริหารจัดการสามารถแบ่งออกได้หลายส่วน เช่น การจัดการแรงงาน การตลาด และการบริหารต้นทุน [7]

การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ถือเป็นการตอบสนองต่อ กระบวนการบริหารสมัยใหม่ ในสภาพการณ์การ แข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน ผู้บริหารได้ตระหนักถึง ความสำคัญของข้อมูลทางบัญชี ข้อมูลต้นทุน จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ซึ่งนักบัญชีต้อง พัฒนาแนวทางในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ต่อผู้บริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารต้นทุน เชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาท และทวีความสำคัญมากขึ้น ในปัจจุบันการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลต้นทุน โดยมุ่งเน้นให้ข้อมูลต้นทุนนั้นสำคัญต่อการบริหารองค์การ และการตัดสินใจในการตั้งราคาขาย ซึ่งเป็นการ ตัดสินใจเชิงกลยุทธ์มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต และการขายสินค้า ตลอดจนรายได้และต้นทุนขององค์กร [8]

ในด้านของการบริหารต้นทุน ในส่วนของการบริหารต้นทุนการผลิตถือเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการเพื่อให้ต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ลดลง ทำให้กำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งหากผู้ประกอบการสามารถบริหารต้นทุนได้อย่างมีคุณภาพจะเป็นผลทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางการตลาด มีโอกาสที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จมากกว่าได้ผลกำไรตามเป้าหมาย และมีความพร้อมในการรับมือความเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป ทั้งยังส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมการผลิตน้ำตาลโตนดอันเป็นเอกลักษณ์เก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรีให้สืบทอด คงอยู่ เป็นอาชีพของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการยกระดับการบริหารต้นทุนการแปรรูปน้ำตาลโตนดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการต้นทุนให้ชุมชนมีแนวทางสำหรับจัดการและบริหารต้นทุนการผลิตน้ำตาลโตนด โดยจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาที่มักเกิดขึ้นในกระบวนการคำนวณต้นทุนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลกำไรที่มากขึ้น มีกำลังใจในการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ประกอบการจัดทำแผนงบประมาณสำหรับสนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นรวมถึงกลุ่มเกษตรกรให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

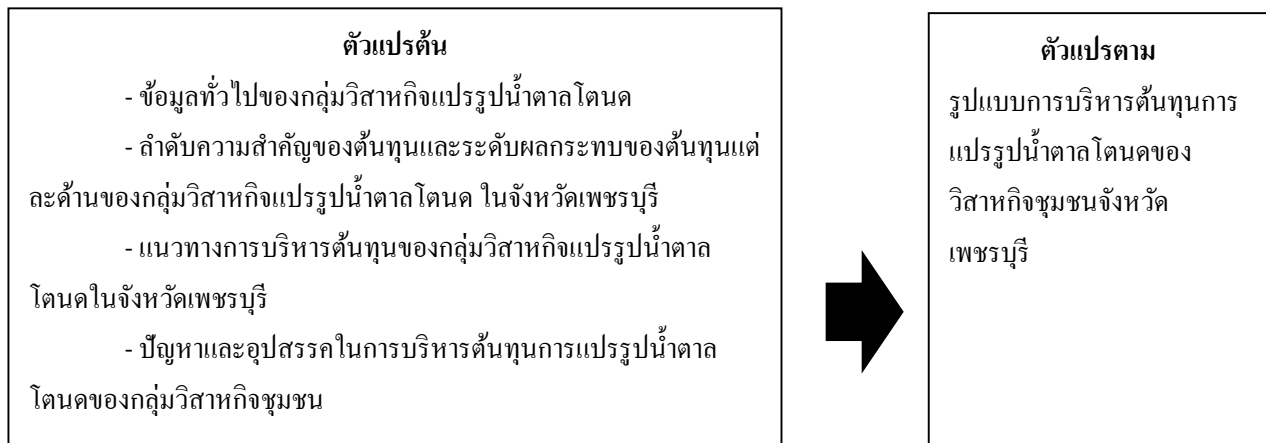
1. เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญและแนวทางการจัดการต้นทุนในแต่ละด้านของกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนด วิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารต้นทุนของกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนด วิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยเป็นวิจัยแบบผสมระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งศึกษาข้อมูลแบบรอบด้าน เพื่อทำความเข้าใจบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้แปรรูปน้ำตาล โดนดในจังหวัดเพชรบุรี โดยเก็บรายละเอียดและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการเกี่ยวกับต้นทุน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การวิจัยพัฒนา และแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการค้นคว้าจากวารสารเอกสาร ตำรา และข้อมูลจากสื่อออนไลน์ตลอดทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอธิบายผลของการวิจัยให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มแปรรูปน้ำตาล โดนดวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนวังตาล 2) วิสาหกิจชุมชนตาล โดนดบ้านดงห้วยหลวง 3) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ทำน้ำตาล โดนดบ้านท้ายหลวง 4) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ผลิตน้ำตาล โดนดบ้านโปร่งตลอด 5) วิสาหกิจชุมชนทองม้วนน้ำตาล โดนด 6) วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ตาล โดนดตำบลคอนยาง 7) วิสาหกิจชุมชนขวัญเพชรขนมทองม้วนน้ำตาล โดนด และ 8) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำตาล โดนดบ้านดงห้วยหลวง

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของต้นทุน ระดับผลกระทบของต้นทุน แนวทางการบริหารต้นทุน และปัญหาในการบริหารต้นทุนที่เกิดขึ้นปัจจุบันในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้แปรรูปน้ำตาล โดนดจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นจึงนำข้อมูลในแต่ละส่วนมารวบรวม สรุป แก้ไขและปรับปรุงด้วยวิธีและทฤษฎีทางวิชาการเพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารต้นทุนการแปรรูปน้ำตาล โดนดและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นสำหรับกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาล โดนดในจังหวัดเพชรบุรี

3. การสร้างเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นให้ได้มาซึ่งข้อมูล และคำตอบที่เป็นจริง ครอบคลุมประเด็นอย่างสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคหลายเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในชุมชนที่ศึกษา รวมทั้งเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสสนทนากันมากขึ้น มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นเสมือนผู้วิจัยเป็นคนในชุมชน เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ โดยข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและ รวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ข้อมูลทางด้านเอกสาร ค้นคว้าและข้อมูลโดยการค้นหาทาง Internet จาก Website ต่าง ๆ รวมไปถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเสริม การสัมภาษณ์เชิงลึกในลักษณะสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยผู้วิจัยติดต่อด่วนและเวลาสำหรับเข้าสัมภาษณ์รวมถึงเก็บข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชมกระบวนการแปรรูปน้ำตาล โดนดในวิสาหกิจชุมชนทั้ง 8 กลุ่ม ไว้ล่วงหน้าก่อน

สำหรับการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลจากตัวแทนผู้เกี่ยวข้องการบริหารต้นทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยในส่วนของแบบสอบถามจะใช้เกณฑ์การประเมินคะแนนตามแบบของลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ระดับคะแนน 1 – 5 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลในขณะการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์สามารถตอบได้อย่างเป็นอิสระตามความเหมาะสม ทั้งนี้การเก็บข้อมูลจากประชากร มีรายละเอียดครอบคลุม 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 รายละเอียดทั่วไปของข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย จำนวนสมาชิก อายุของกิจการ จำนวนเงินลงทุน และแหล่งเงินทุน ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านผลกระทบการบริหารต้นทุน ลำดับความสำคัญของต้นทุน และระดับผลกระทบของต้นทุนแต่ละด้านของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลโตนด ในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ต้นทุนด้านการตลาด ต้นทุนด้านการผลิต ต้นทุนด้านการเงิน และต้นทุนด้านการจัดการ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) และปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อที่จะให้ผู้ตอบได้ตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ และแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เกี่ยวกับการจัดการต้นทุน รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงให้เข้ากับการบริหารต้นทุนในวิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลโตนด ส่วนที่ 3 คำถามประกอบการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แนวทางการบริหารต้นทุน และ ปัญหาในการบริหารต้นทุนการแปรรูปน้ำตาลโตนดของกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาลโตนดในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อที่จะให้ผู้สัมภาษณ์ได้ตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ และแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เกี่ยวกับการจัดการต้นทุน รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงให้เข้ากับการบริหารต้นทุนในวิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลโตนด ส่วนที่ 4 ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาลโตนด จังหวัดเพชรบุรี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและ/หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการบริหารต้นทุนของกลุ่ม และจากแหล่งทุติยภูมิซึ่งได้จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ หนังสืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลทั้งหมดใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มกราคม- เมษายน 2562

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และลำดับต้นทุนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS Version 22 ซึ่งสามารถอธิบายวิธีการทางสถิติและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นอกจากนี้ยังวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการบรรยายและรายงานผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการต้นทุนการแปรรูปน้ำตาลโตนดของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนแบบเดิม ลำดับความสำคัญของต้นทุน ปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมไปถึงแนวทางแก้ไขให้วิสาหกิจสามารถบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. การสังเคราะห์ นำผลวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วถอดองค์ความรู้ สรุปประเด็นปัญหา และนำเข้าสู่การแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการต้นทุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำตาลในกลุ่มผู้ผลิตขนาดเล็กและกลุ่มชุมชน โดยนำเสนอต่อชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารต้นทุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำตาลโตนด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

1. ส่วนข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีและ/หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการบริหาร
ต้นทุนของกลุ่ม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=30)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	40.00
หญิง	18	60.00
อายุ		
20 - 30 ปี	0	0.00
31 - 40 ปี	1	3.33
41 - 50 ปี	14	46.67
50 ปีขึ้นไป	15	50.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	12	40.00
มัธยมศึกษา/ปวช.	14	46.67
ปวส.	0	0.00
ปริญญาตรี	4	13.33
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
จำนวนปีที่ดำเนินการ		
น้อยกว่า 3 ปี	6	20.00
3 - 6 ปี	12	40.00
7 - 10 ปี	0	0.00
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	12	40.00
จำนวนสมาชิก		
1 - 5 คน	0	0.00
6 - 10 คน	11	36.67
11 - 15 คน	7	23.33
มากกว่า 15 คนขึ้นไป	12	40.00
จำนวนเงินลงทุน		
น้อยกว่า 50000 บาท	24	80.00
50001 - 100000 บาท	6	20.00
100001 - 150000 บาท	0	0.00
มากกว่า 150000 บาทขึ้นไป	0	0.00
แหล่งเงินทุน		
สหกรณ์	1	3.33
ธนาคารพาณิชย์	1	3.33
กรรมการ/สมาชิก	4	13.34
อื่นๆ	24	80.00

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50 จบปีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40 และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.33 และส่วนใหญ่เปิดดำเนินการ เป็น วิสาหกิจชุมชนเป็นระยะเวลาคือ 3 – 6 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ในด้านจำนวนสมาชิก พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก มากกว่า 15 คนขึ้นไป มีจำนวนเงินลงทุน น้อยกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80 โดย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่นๆ นอกจาก สหกรณ์ สมาชิก และธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80

2. ข้อมูลเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของต้นทุน

ตารางที่ 2 ลำดับความสำคัญของต้นทุนและการส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ

ต้นทุน	ให้ความสำคัญ		ให้ความสำคัญ		ให้ความสำคัญ		ให้ความสำคัญ	
	เป็นอันดับที่ 1		เป็นอันดับที่ 2		เป็นอันดับที่ 3		เป็นอันดับที่ 4	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการตลาด	0	0	0	0	0	0	30	100
ด้านการผลิต	24	80	6	20	0	0	0	0
ด้านการเงิน	6	20	12	40	12	40	0	0
ด้านการจัดการ	0	0	12	40	18	60	0	0

จากการการสัมภาษณ์และสังเกตจากเอกสารรายการค้าของกลุ่มวิสาหกิจ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลโตนด ให้ความสำคัญต้นทุนด้านการผลิตมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือต้นทุนด้านการเงินเป็นอันดับที่ 2 ต้นทุนด้านการจัดการเป็นอันดับที่ 3 และต้นทุนด้านการตลาดเป็นอันดับสุดท้าย และเมื่อทำการวิเคราะห์ระดับของผลกระทบจากการบริหารต้นทุนในส่วนต่าง ๆ จะพบว่า เมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลโตนดมีการบริหารจัดการ ค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ กิจการจะได้รับผลกระทบระดับที่ต่างกัน ดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการต้นทุนค่าบรรจุก๊าซส่งผลกระทบต่อต้นทุนด้านการตลาด, การบริหารจัดการที่ต้นทุนค่าวัสดุส่งผลกระทบต่อต้นทุนด้านการผลิต, การบริหารจัดการต้นทุนเก็บรักษาสินค้าส่งผลกระทบต่อต้นทุนด้านการเงิน, และการบริหารจัดการที่ต้นทุนค่าสวัสดิการสมาชิกผลกระทบต่อต้นทุนด้านการจัดการได้มากที่สุด โดยในส่วนของวิเคราะห์แนวทางในการบริหารต้นทุนสามารถหาข้อสรุปจำแนกตามการบริหารต้นทุนแยกรายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านการตลาด กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาลโตนด มีการบริหารต้นทุนโดย การร่วมจัดตั้งสมาคมผู้ประกอบการเพื่อป้องกันการแข่งขันด้านราคามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.42 รองลงมาคือ เลือกลูกข่ายสินค้าให้กับผู้ซื้อที่เสนอราคาสูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.75 รองลงมาคือ ขยายเครือข่ายร้านค้าในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 รองลงมาคือ ลดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.43 รองลงมาคือ ลดส่วนลดการค้าและยกเลิกส่วนลดการค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.00

ด้านการผลิต กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาลโตนด มีการบริหารต้นทุนโดย ทำการผลิตแบบผสมผสานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.83 รองลงมาคือ จัดการด้านคุณภาพเพื่อลดผลเสีย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 รองลงมาคือ ทำการผลิตแบบผสมผสานด้วยการปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.72 รองลงมาคือ วางแผนบำรุงรักษาเครื่องจักรเชิงป้องกันแทนเชิงแก้ไข มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.60 และพัฒนาพันธุ์ต้นตาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33

ด้านการเงิน กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาลโตนด มีการบริหารต้นทุนโดย ผลิตสินค้าให้เพียงพอกับความต้องการของลูกค้าเพื่อลดต้นทุนในการเก็บรักษาสินค้ามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.90 รองลงมาคือ ทำบัญชีรายรับและรายจ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.96

รองลงมาคือ ชำระเจ้าหน้าที่ตรงตามกำหนดเวลา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.45 รองลงมาคือ จัดหาแหล่งเงินกู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.55 รองลงมาคือ จัดทำงบประมาณ และประมาณกระแสเงินสดประจำปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.17 และลดระยะเวลาการให้เครดิตกับลูกค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.00

ด้านการจัดการ กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปน้ำตาลโตนด มีการบริหารต้นทุนโดย มีการคิดค้นหาวิธีในการนำเศษซากวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.81 รองลงมาคือ ใช้ประโยชน์จากบุคลากรในพื้นที่ที่มีความชำนาญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.47 และมีการฝึกอบรมสมาชิกให้มีความรู้ความชำนาญในการผลิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77

3. ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสัมภาษณ์พบว่า รายได้ของกลุ่มวิสาหกิจทั้งหมดจะอยู่ประมาณ 27,000 บาท – 60,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยจะอยู่ที่ 37,400 บาท ต่อเดือน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจระบุว่ามียาได้ดังกล่าวเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนของกิจการ ในส่วนของการบริหารจัดการต้นทุนกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่มีการบริหารต้นทุนโดยการเลือกซื้อวัตถุดิบจากในพื้นที่เพื่อลดค่าขนส่งและสามารถเลือกวัตถุดิบที่ต้องการได้อย่างมีคุณภาพมีการสั่งซื้อในปริมาณที่เหมาะสมต่อกำลังการผลิตในแต่ละช่วงเพื่อควบคุมต้นทุนด้านวัตถุดิบอีกทางหนึ่งด้วย ในส่วนการควบคุมต้นทุนในกระบวนการด้านการผลิตกลุ่มวิสาหกิจทั้งหมดมีการใช้วัตถุดิบที่เหมาะสมต่อการผลิตสินค้าตามรอบคำสั่งซื้อจึงทำให้สินค้าที่ผลิตเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า ในขณะที่ทางด้านการตลาด กลุ่มวิสาหกิจทั้งหมดที่ให้การสัมภาษณ์ยังไม่มีการบริหารต้นทุนทางด้านการตลาดเนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่สนใจที่จะเพิ่มยอดขายเองจากกำลังจากการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นผลให้ไม่มีการทำการตลาดและไม่มีการลงทุนทางการตลาดอยู่ในระดับที่ต้องบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจทั้งหมดที่ให้การสัมภาษณ์มีความพึงพอใจในตัวสินค้าของกลุ่มแล้ว และคิดว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำตาลโตนดอื่น ๆ ไม่มีผลกระทบเนื่องจากน้ำตาลในแต่ละพื้นที่มีคุณภาพและราคาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสินค้ามีการเพิ่มราคาขึ้นตามราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้น และกลุ่มวิสาหกิจทั้งหมดสามารถยกระดับรายได้ให้คนในชุมชนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากคนในชุมชนที่ทำอาชีพทำนาเป็นหลักสามารถแบ่งเวลาทำงานกับกลุ่มวิสาหกิจเพื่อเป็นอาชีพเสริมได้อีกด้วย

อภิปรายผล

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยดังกล่าวมาในข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการศึกษาร่วมกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาลำดับความสำคัญของต้นทุนในแต่ละด้านของกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลโตนด พบว่ากลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลโตนดให้ความสำคัญกับต้นทุนด้านการจัดการมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือต้นทุนด้านการผลิตเป็นลำดับที่ 2 ให้ความสำคัญกับต้นทุนด้านการเงินเป็นลำดับที่ 3 และให้ความสำคัญกับต้นทุนด้านการตลาดเป็นลำดับที่ 4 โดยผลวิจัยมีความแตกต่างกับการศึกษาวิจัยของ ดวงสมร พิกสังข์ [9] ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนของกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงครามที่พบว่า กลุ่มผู้ผลิตให้ความสำคัญกับต้นทุนด้านการผลิตมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการตลาด ซึ่งสาเหตุของความแตกต่างอาจเนื่องมาจากต้นทุนวัตถุดิบและอัตราการแข่งขันในตลาดของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากน้ำตาลโตนดมีการแข่งขันในตลาดต่ำโดยมีผู้ผลิตน้อยรายเนื่องจากขั้นตอนการผลิตมีความยุ่งยากในขณะที่ความต้องการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยข้อสรุปจากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล อังควานิช และ นภสมน นิจรัตน์ [10] ที่ศึกษาเรื่อง การทำน้ำตาลโตนดในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และพบว่าอาชีพการทำน้ำตาลโตนดแบบดั้งเดิมมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากความยุ่งยากในการผลิต

2. ผลจากการวิเคราะห์แนวทางการบริหารต้นทุนของกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลโตนดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรีพบว่า ต้นทุนด้านการผลิต กลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลโตนดจะใช้แนวทางทำการผลิตแบบผสมผสานร่วมกับจัดการด้านคุณภาพเพื่อลดผลเสีย ในด้านการตลาดใช้แนวทางเลือกขายสินค้าให้กับผู้ซื้อที่เสนอราคาสูงสุดร่วมกับการจัดตั้งสมาคมผู้ประกอบการเพื่อป้องกันการแข่งขันด้านราคามากที่สุด และเลือกขายสินค้าให้กับผู้ซื้อที่เสนอราคาสูงสุด ซึ่งผลการวิจัยมีความขัดแย้งกับ

งานวิจัยของ ชีรรัตน์ มงคลโสฬส และ ชนิศรา แก้วสุวรรณ [11] ที่พบว่า ผู้ประกอบการน้ำตาลโตนดมีความคิดเห็นมุ่งเน้นการพัฒนาและการแข่งขันด้านการตลาดโดยการสร้างความแตกต่าง พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับการนำไปใช้งานควรมีการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้มีการผลิตที่สม่ำเสมอเพื่อให้ผู้บริโภคจกสินค้ามากขึ้น ซึ่งเป็นกรขยายฐานลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้น และควรปรับปรุงตราผลิตภัณฑ์ให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น

ในด้านการเงิน กลุ่มวิสาหกิจมุ่งใช้แนวทางผลิตสินค้าให้เพียงพอับความต้องการของลูกค้าเพื่อลดต้นทุนในการเก็บรักษาสินค้ามากที่สุดร่วมกับทำบัญชีรายรับและรายจ่าย และ ในด้านการจัดการใช้แนวทางการคิดค้นหาวิธีในการนำเศษซากวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์รวมถึงใช้ประโยชน์จากบุคลากรในพื้นที่ที่มีความชำนาญ

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้แปรรูปน้ำตาลโตนดไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแข่งขันด้านการตลาด เนื่องจากในปัจจุบันมีกำลังการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น กลุ่มผู้ผลิตอาจจำเป็นต้องให้ความสนใจในด้านการเพิ่มและบริหารกำลังการผลิต เพื่อให้กลุ่มสามารถผลิตสินค้าออกมาตอบสนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม

2. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและผู้สนใจในศึกษาเกี่ยวกับการแปรรูปน้ำตาลโตนด อีกทั้งยังสามารถใช้เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจและเปรียบเทียบในการลงทุนธุรกิจแปรรูปน้ำตาลโตนด

เอกสารอ้างอิง

- [1] กาญจนา บุญส่ง. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องตาลโตนดเมืองเพชรสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2554.
- [2] กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. “เมืองเพชร” เมืองตาลโตนดเพิ่มมูลค่าผ่านแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. [อินเทอร์เน็ต]. 2554. [เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://www.komchadluek.net/news/economic/100708>
- [3] สุขเกษม วงศ์สุวรรณ. ตาลโตนด : เส้นทางจากหัวไร่ปลายนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสารเศรษฐกิจและสังคม 2556; 50(1): 37;2556. 37-40.
- [4] โสภภาพ กล้าสกุล และคงขวัญ ศรีสะอาด. การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษา น้ำตาลสดเมืองเพชรบุรี. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 2560; 12(1): 191-213.
- [5] กรมการพัฒนาชุมชน. สรุปรายงานขอจดจำนำสินค้า OTOP (แยกตามประเภทผลิตภัณฑ์). [อินเทอร์เน็ต]. 2554. [เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก http://203.114.112.231/cddcenter/cdd_report/otop_r07php?&year=2554&month_id=9
- [6] สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. ความเป็นมาสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. [อินเทอร์เน็ต]. 2561. [เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb1.htm>
- [7] ดวงสมร พิกสังข์. การบริหารต้นทุนของกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม. [รายงานวิจัย]. กรุงเทพฯ; มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2555.
- [8] วัฒนา วงเกียรติรัตน์. การวางแผนกลยุทธ์ : ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. กรุงเทพฯ; 2552.
- [9] ดวงสมร พิกสังข์. การบริหารต้นทุนของกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม. [รายงานวิจัย]. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันวิจัยและพัฒนา; 2555.
- [10] สุวิมล อังควานิษ และ นกสมน นิจรินทร์. การทำน้ำตาลโตนดในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี: การเปลี่ยนแปลง ทางสังคมวัฒนธรรม การปรับตัว สู่แนวโน้มการประกอบอาชีพ. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ 2556; 32: 1-16.
- [11] ชีรรัตน์ มงคลโสฬส และ ชนิศรา แก้วสุวรรณ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดเพื่อเพิ่มมูลค่า กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. บทความงานวิจัย 2559-1 วิทยาลัยพาณิชย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; 2560. 1-6.

การศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

A Study of Physical Activity Level of Secondary School Students in Bangkok Metropolitans

ธำรงค์ บุญพรหม* สุธนะ ดิงสภทีย์ และ รัชณี ขวัญบุญจัน

Thamrong Boonprom* Suthana Tingsabhatl and Rajanee Quanboonchan

สาขาวิชาสุขภาพศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพฯ 10330

Program in Health and Physical Education, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Chulalongkorn University,

Bangkok 10330

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: thamrong_3@hotmail.com

Received: 15 September 2020, Revised: 23 November 2020, Accepted: 1 December 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,200 คน เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,089 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,111 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นสองขั้นตอน (Two-stage Stratified Random Sampling) คือ การสุ่มโรงเรียนจำแนกตามสังกัดโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stage Stratified Random Sampling) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย รวม 15 โรงเรียน และการสุ่มนักเรียน (จาก 15 โรงเรียน) สุ่มนักเรียนตามระดับชั้น โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stage Stratified Random Sampling) ตามลำดับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามกิจกรรมทางกายที่พัฒนาจากแบบสอบถาม PAQ-A และปรับให้เข้ากับบริบทกิจกรรมทางกายของเด็กไทย โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีความเที่ยง รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น คือ นักเรียนชายและหญิงมีคะแนนเฉลี่ยมีค่า 40.34 และ 39.84 คะแนนตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 7.71 และ 7.19 ตามลำดับ
2. คะแนนเฉลี่ยกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ นักเรียนชายและหญิงมีคะแนนเฉลี่ยมีค่า 40.97 และ 39.97 คะแนนตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 7.86 และ 7.79 ตามลำดับ
3. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 46.2 2) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 44.2 และ 3) ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive) ร้อยละ 5.4
4. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 50.7 2) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 43.3 และ 3) ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive) ร้อยละ 3.5
5. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ได้แก่ 1) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 47.6 2) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 44.7 และ 3) ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive) ร้อยละ 4.4

6. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ 1) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 49.3 2) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 40.5 และ 3) ระดับหนัก (Vigorously active) ร้อยละ 5.8

7. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ 1) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 49.2 2) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 41.8 และ 3) ระดับหนัก (Vigorously active) ร้อยละ 5.1

8. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ได้แก่ 1) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 45.7 2) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 44.7 และ 3) ระดับหนัก (Vigorously active) ร้อยละ 5.5

สรุปว่า ระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัศึกษามีระดับกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอตามคำแนะนำที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดเอาไว้ และนักเรียนหญิงมีแนวโน้มของการมีระดับกิจกรรมทางกายที่ลดลง ด้วยเหตุนี้ WHO จึงให้กิจกรรมทางกายเป็นตัวชี้การส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรค ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะเรียนรู้ระดับของกิจกรรมทางกายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาสุขภาพที่สำคัญ

คำสำคัญ : ระดับกิจกรรมทางกาย กิจกรรมทางกาย นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of the research was to study physical activity level of secondary school students in Bangkok. The population and the sample were secondary school students. The samples were 1,089 lower-secondary school students and 1,100 high-secondary school students. Samples were selected by simple random sampling and ever stratum were selected by two-stage stratified random sampling. Research tool was questionnaire with IOC ranged of 0.8-1.00 and reliability was 0.92. Data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows:

1. The scores of physical activities of lower-secondary school students were male (mean = 40.34, S.D. = 7.71) and female (mean = 39.84, S.D.= 7.19)

2. The scores of physical activities of high-secondary school students were male (mean = 40.97, S.D. = 7.86) and female (mean = 39.97, S.D.= 7.79)

3. The physical activity level among male lower-secondary school students were; moderately active level (46.3%), light active level (44.2%) and extremely inactive level (5.4%).

4. The physical activity level among female lower-secondary school students were; light active level (50.7%), moderately active level (43.3%) and extremely inactive level (3.5%).

5. The physical activity level of lower-secondary school students were; light active level (47.6%), moderately active level (44.7%) and extremely inactive level (4.4%).

6. The physical activity level among male high-secondary school students were; moderately active level (49.3%), light active level (40.5%) and vigorously active level (5.8%).

7. The physical activity level among female high-secondary school students were; light active level (49.2%), moderately active level (41.8%) and vigorously active level (5.1%).

8. The physical activity level high-secondary school students were; moderately active level (45.7%), light active level (44.7%) and vigorously active level (5.5%).

The research concluded that the physical activity level of secondary school students has insufficient physical activity levels as recommended by the World Health Organization (WHO). Female students tend to have a lower physical activity level. For this reason, WHO uses physical activity as a health promotion pointer for disease prevention. Therefore, it is essential to learn the level of physical activity of secondary school students for the critical development of health.

Keywords : Physical Activity Level, Physical Activity, Secondary School Students

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาภาวะสุขภาพของประชาชนไทยในทุกกลุ่มวัยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การสร้างเสริมสุขภาพ เพราะการสร้างเสริมสุขภาพนั้นเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ องค์การอนามัยโลกระบุว่าสาระสำคัญประการหนึ่งของการสร้างเสริมสุขภาพ คือ การส่งเสริมกิจกรรมทางกาย (Promoting Physical Activity) [1] เพราะการขาดกิจกรรมทางกาย เป็นสาเหตุอันดับที่ 4 ของการตาย นอกจากนั้นเป็นสาเหตุการตายเกิดจากการเจ็บป่วย [2] ดังนั้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการมีกิจกรรมทางกายให้เพียงพอจึงเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้น ๆ ของการสาธารณสุขระดับโลก [3]

กิจกรรมทางกาย หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายในอิริยาบถต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการใช้พลังงานจากกล้ามเนื้อ ที่ครอบคลุม 3 ลักษณะกิจกรรม คือ กิจกรรมทางกายเกี่ยวกับการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน การเดินทางในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมทางกายในยามว่าง โดยที่กิจกรรมทางกายในยามว่าง มีความหมายครอบคลุมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาด้วย[1] ประโยชน์การมีกิจกรรมทางกายที่พอเพียง ส่งผลต่อการลดความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพที่สำคัญ อาทิ ความเสี่ยงต่อการเสียชีวิต ก่อนวัยอันควร โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวานประเภท 2 ภาวะโรคอ้วน ภาวะโรคกระดูกพรุน และโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ [4] และปัญหาของการมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอนี้ก็เริ่มตั้งแต่วัยเด็กเป็นต้น ไปและมีแนวโน้มที่จะลดลงตามอายุและการลดลงมากขึ้นเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่น[5]

ประเทศออสเตรเลีย มีการสำรวจข้อมูลกิจกรรมทางกายของเด็กช่วงอายุระหว่าง 13-17 ปี พบว่า ร้อยละ 8 มีเด็กที่มีกิจกรรมทางกายในเวลาว่างอยู่ในระดับที่แนะนำ คือ มีกิจกรรมทางกายที่ระดับปานกลางถึงระดับหนักต่อ อย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อวัน และ 1 ใน 5 (ร้อยละ 20) มีกิจกรรมทางกายในเวลาว่างที่เป็นพฤติกรรมเนือยนิ่ง คือ มีพฤติกรรมที่ทำกิจกรรมกายนั่งนาน เช่น การนั่งดูทีวีผ่านโทรศัพท์มือถือ การใช้งานคอมพิวเตอร์ และพฤติกรรมเนือยในเด็กนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุด้วย [6] สอดคล้องกับการศึกษาสำรวจในประเทศแคนาดา ที่ส่งเสริมให้วัยเด็กมีกิจกรรมทางกายความหนักระดับปานกลางถึง ระดับหนักให้มากกว่า 60 นาทีต่อวัน และช่วงอายุระหว่าง 12-17 ปี ถึงตามการส่งเสริมได้เพียงร้อยละ 31 ซึ่งไม่ได้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ [7] ในประเทศไทยข้อมูลของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล [8] พบว่า วัยเด็กและวัยรุ่น หากใช้เกณฑ์กิจกรรมทางกายที่เพียงพออย่างน้อย 150 นาทีต่อสัปดาห์ จะมีกิจกรรมทางกายเพียงพอ ร้อยละ 60 แต่หากใช้เกณฑ์ กิจกรรมทางกายที่เพียงพอของเด็ก อย่างน้อย 60 นาทีต่อวัน ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) จะมีกิจกรรมทางกายเพียงพอ ร้อยละ 30 เท่านั้น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่ทัศนคติและรูปแบบพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่กำลังพัฒนาไปเป็นในแง่ของวิถีชีวิต ความคิด และนิสัย[9] และเด็กและวัยรุ่นที่มีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอในช่วงนี้มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอเช่นกัน[10] นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างระหว่างเพศ ยกตัวอย่างเช่น การมีกิจกรรมทางกายที่ลดลงในกลุ่มเด็กผู้หญิงในช่วงวัยรุ่นเนื่องจากอิทธิพลทางสังคมและการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมกลายเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการมีกิจกรรมทางกาย [11]

การมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ นอกจากเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพโดยตรงแล้วยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวัยเด็ก และวัยรุ่นด้วย โดยมีหลักฐานทางวิชาการที่มาจากงานวิจัยจากต่างประเทศหลายเรื่อง ซึ่งให้เห็นถึง การมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ ส่งผลต่อการเรียนรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม การเรียนรู้ในคาบเรียน มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้ผู้กำหนดนโยบาย และจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายในสถานศึกษา ทั้งในการจัดการเรียนพลศึกษา การมีเวลาว่างให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ การเรียนนอกห้องเรียน การเปลี่ยนอาคารเรียนระหว่างวัน การใช้บันไดการส่งเสริมการเดินหรือปั่นจักรยานมาโรงเรียน เป็นต้น [12][13]

จากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสถานการณ์ ในการแข่งขันในปัจจุบันที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิต ก่อให้เกิดการลดการเคลื่อนไหวของร่างกาย การไม่เห็นถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมทางกาย และการขาดการส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางกายอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญของการศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของ นักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีการพัฒนารอบด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยี ด้านคมนาคม ด้านครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ทำให้นักเรียนระดับ มัธยมศึกษามีโอกาสทางกิจกรรมทางกายที่เข้าถึงยากและซับซ้อนมากขึ้น และผลของการวิจัยนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญเกี่ยวกับการ ส่งเสริมกิจกรรมทางกายซึ่งสะท้อนภาวะสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครจำแนกตามระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) และสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562 ซึ่งงานวิจัยนี้เป็น ส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาด ตัวอย่างโดยอาศัยแนวคิดของ Hair, และคณะ (อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย) [14] ที่เสนอว่าในการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้างเชิงเส้น ขนาดตัวอย่างการวิจัยควรเป็น 10-20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ที่ปรากฏในโมเดล ในการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัย กำหนดขนาดตัวอย่าง 20 เท่าจำนวนพารามิเตอร์ ในงานวิจัยครั้งนี้โดยมีตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยทั้งหมด 7 ตัวแปร มีพารามิเตอร์ที่ ต้องประมาณค่าทั้งหมด 52 ตัว ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงควรมีอย่างน้อย 1,040 คน เนื่องจากงานวิจัยนี้มีการ ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล จึงปรับจำนวนตัวอย่างวิจัยในแต่ละกลุ่มให้มีอย่างน้อยอย่างกลุ่มละ 1500 คน เพื่อ ป้องกันการสูญหายและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมและเหมาะสมในการเป็นตัวแทนที่ดีมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยต้องเก็บ ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งสิ้น 3,000 คน การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นสองขั้นตอน (two-stage stratified random sampling) มีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. หน่วยการสุ่ม โรงเรียน ดำเนินการสุ่มโรงเรียนโดยจำแนกแต่ละสังกัดโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stage Stratified Random Sampling) คือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 7 โรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 5 โรงเรียน และสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป. อว.) จำนวน 3 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย รวมทั้งสิ้น 15 โรงเรียน

2. หน่วยการสุ่ม นักเรียน ดำเนินการสุ่มนักเรียนจาก 15 โรงเรียนที่มาจากการสุ่มขั้นที่ 1 ดำเนินการสุ่มนักเรียนตามระดับชั้น โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stage Stratified Random Sampling) คือ โดยแต่ละโรงเรียนจะทำการเก็บข้อมูลโรงเรียนละ 200 คน จำแนกเป็นนักเรียนตามระดับชั้น มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 100 คนและมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 100 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 3,000 คน และได้แบบสอบถามกลับคืนมา 2,200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.33 เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,089 ฉบับ แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 523 ฉบับ นักเรียนหญิง 566 ฉบับ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,111 ฉบับ แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 568 ฉบับ นักเรียนหญิง 543 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการมีกิจกรรมทางกาย เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมทางกาย 15 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนการมีกิจกรรมทางกายที่โรงเรียน (ครอบคลุมด้านกิจกรรมทางกายเกี่ยวกับการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน และด้านการเดินทางในชีวิตประจำวัน) จำนวน 5 ข้อ ส่วนการมีกิจกรรมทางกายที่บ้าน (ครอบคลุมด้านกิจกรรมทางกายเกี่ยวกับการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน ด้านกิจกรรมทางกายในยามว่าง) จำนวน 5 ข้อ และส่วนการมีกิจกรรมทางกายที่เป็นพฤติกรรมเนือยนิ่ง (ครอบคลุม ด้านกิจกรรมทางกายในยามว่าง) จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนของการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแบบวัดกิจกรรมทางกายในนักเรียนเพื่อพัฒนาและสร้างแบบสอบถามกิจกรรมทางกาย และผู้วิจัยได้ทำการการพัฒนาแบบสอบถามกิจกรรมทางกาย จากแบบสอบถาม The Physical Activity Questionnaire for Adolescents (PAQ-A) ของ Kent C Kowalski และคณะ โดยผู้วิจัยทำการติดต่อทางอีเมลกับเจ้าของแบบสอบถามเพื่อทำการขออนุญาตพัฒนาแบบสอบถาม ซึ่งเจ้าของแบบสอบถามได้อนุญาตให้ผู้วิจัยทำการพัฒนาได้โดยให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย

2. ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาได้ร่วมพัฒนาแบบสอบถามกิจกรรมทางกาย จนได้แบบสอบถามกิจกรรมทางกายทั้งหมด โดยจะมี 2 ตอนในแบบสอบถาม คือ ตอนที่ 1 ความถี่ของการทำกิจกรรมทางกาย ตอนที่ 2 แบบวัดระดับ กิจกรรมทางกาย มีจำนวน 15 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน 1) การมีกิจกรรมทางกายที่โรงเรียนจำนวน 5 ข้อ 2) การมี กิจกรรมทางกายที่บ้านจำนวน 5 ข้อ และ 3) การมีกิจกรรมทางกายที่เป็นพฤติกรรมเนือยนิ่ง จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลในด้านการมีกิจกรรมทางกายที่โรงเรียนและการมีกิจกรรมทางกายที่บ้าน ให้คะแนนตามคำตอบ คือ เลือกตอบ ข้อ 1 ได้ 1 คะแนน เป็นไปตามลำดับ ส่วนด้านการมี กิจกรรมทางกายที่เป็นพฤติกรรมเนือยนิ่ง ให้คะแนน คือ เลือกตอบ ข้อ 1 ได้ 5 คะแนน เป็นไปตามลำดับ โดยคะแนนรวมของแบบสอบถาม เริ่มต้นที่คะแนน 15 คะแนน และคะแนนเต็มของแบบสอบถาม คือ 75 คะแนน และผู้วิจัยได้พัฒนาระดับเกณฑ์คะแนนของกิจกรรมทางกาย มี 5 ระดับ คือ 1. ระดับเบาที่สุด (Extremely Inactive) ช่วงคะแนน 15-27 คะแนน 2. ระดับเบา (Light Active) ช่วงคะแนน 28-40 คะแนน 3. ระดับปานกลาง (Moderately Active) ช่วงคะแนน 41-53 คะแนน 4. ระดับหนัก (Vigorously Active) ช่วงคะแนน 54-66 คะแนน และ 5. ระดับหนักที่สุด (Extremely Active) ช่วงคะแนน 67-75 คะแนน

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนพัฒนาเครื่องมือกับอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน ทดลองทำมาตรวัด รวมทั้งสอบถามนักเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในภาษาและสำนวนที่ใช้ แล้วจึงปรับแก้สำนวนภาษาที่นักเรียนไม่เข้าใจ

4. นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 5 ท่านประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสรีรวิทยาการออกกำลังกาย 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสุขศึกษาและพลศึกษา 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาหรือเชี่ยวชาญด้านกิจกรรมทางกาย 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิที่สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของ โครงสร้างเนื้อหาความเหมาะสมของปริมาณ ข้อคำถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Item Objective Congruence ; IOC) ตรวจสอบการใช้ภาษาและรูปแบบการพิมพ์ นำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิมาตรวจสอบแก้ไข จนได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.00

4. นำแบบสอบถาม จำนวน 50 ชุดไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 50 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ได้แก่ ด้านการมีกิจกรรมทางกายที่โรงเรียน มีค่าเท่ากับ 0.86 ด้านการมีกิจกรรมทางกายที่บ้าน มีค่าเท่ากับ 0.91 ด้านการมีกิจกรรมทางกายที่เป็นพฤติกรรมเนือยนิ่ง มีค่าเท่ากับ 0.91 และรวมทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.92

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนกลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และได้รับรองจากคณะกรรมการฯ รวมทั้งทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเสนอเรื่องขออนุมัติในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียน ติดต่อบริษัทในกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่ง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. ผู้วิจัยเข้าพบและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนแต่ละกลุ่ม ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยตามความสมัครใจของนักเรียน

7. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง รวมถึงอธิบายถึงสิทธิรวมทั้งการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

8. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

9. นำข้อมูลที่วิเคราะห์มาทำการศึกษาระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง พบว่า

ตารางที่ 1 คะแนนกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษา

เพศ/ระดับช่วงชั้น/จำนวน	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (523 คน)	21	67	40.34	7.71
นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (566 คน)	20	61	39.84	7.19
นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (568 คน)	17	65	40.97	7.86
นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (543 คน)	19	64	39.97	7.79

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนกิจกรรมทางกายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนสูงสุด 67 คะแนน และนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนต่ำสุด 17 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนเฉลี่ย 40.97 คะแนน รองลงมาเป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ย 40.34 คะแนน นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนเฉลี่ย 39.97 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เป็นนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ย 39.84 คะแนน

ตารางที่ 2 ระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษา

ระดับกิจกรรมทางกาย	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
	(จำนวน/ร้อยละ)			(จำนวน/ร้อยละ)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive)	28	20	48	25	21	46
(15-27 คะแนน)	(5.4)	(3.5)	(4.4)	(4.4)	(3.9)	(4.1)
ระดับเบา (Light active)	231	287	518	230	267	497
(28-40 คะแนน)	(44.2)	(50.7)	(47.6)	(40.5)	(49.2)	(44.7)
ระดับปานกลาง (Moderately active)	242	245	487	280	227	507
(41-53 คะแนน)	(46.2)	(43.3)	(44.7)	(49.3)	(41.8)	(45.7)
ระดับหนัก (Vigorously active)	21	14	35	33	28	61
(54-66 คะแนน)	(4.0)	(2.5)	(3.2)	(5.8)	(5.1)	(5.5)
5. ระดับหนักที่สุด (Extremely active)	1	0	1	0	0	0
(67-75 คะแนน)	(0.2)	(0.00)	(0.1)	(0.00)	(0.00)	(0.00)
รวม	523	566	1089	568	543	1111
	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ () คือ ค่าร้อยละ

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับเบา (Light Active) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.6 เมื่อแบ่งแยกตามเพศพบว่า นักเรียนชายอยู่ในระดับปานกลาง (Moderately Active) มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 46.2 นักเรียนหญิง อยู่ในระดับเบา (Light Active) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.7

ระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับปานกลาง (Moderately Active) มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 45.7 เมื่อแบ่งแยกตามเพศพบว่า นักเรียนชายอยู่ในระดับปานกลาง (Moderately Active) มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 49.3 นักเรียนหญิง อยู่ในระดับที่ 2 ระดับเบา (Light Active) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.2

สรุปผลการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น คือ นักเรียนชายและหญิงมีคะแนนเฉลี่ยมีค่า 40.34 และ 39.84 คะแนนตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 7.71 และ 7.19 ตามลำดับ

2. คะแนนเฉลี่ยกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ นักเรียนชายและหญิงมีคะแนนเฉลี่ยมีค่า 40.97 และ 39.97 คะแนนตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 7.86 และ 7.79 ตามลำดับ

3. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 46.2 2) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 44.2 และ 3) ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive) ร้อยละ 5.4

4. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 50.7 2) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 43.3 และ 3) ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive) ร้อยละ 3.5

5. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ได้แก่ 1) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 47.6 2) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 44.7 และ 3) ระดับเบาที่สุด (Extremely inactive) ร้อยละ 4.4

6. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ 1) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 49.3 2) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 40.5 และ 3) ระดับหนัก (Vigorously active) ร้อยละ 5.8

7. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ 1) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 49.2 2) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 41.8 และ 3) ระดับหนัก (Vigorously active) ร้อยละ 5.1

8. การมีระดับกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ได้แก่ 1) ระดับปานกลาง (Moderately active) ร้อยละ 45.7 2) ระดับเบา (Light active) ร้อยละ 44.7 และ 3) ระดับหนัก (Vigorously active) ร้อยละ 5.5

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

ระดับการมีกิจกรรมทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับเบา (ร้อยละ 47.6) และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 45.7) แต่เมื่อพิจารณาระดับการมีกิจกรรมทางกายในระดับเบาและระดับเบาที่สุด พบว่าเป็นครั้งหนึ่งของระดับการมีกิจกรรมทางกายทั้ง 5 ระดับ ซึ่งยังมีค่าไม่เพียงพอกับคำแนะนำที่องค์การอนามัยโลก (WHO) [1] ซึ่งได้ให้คำแนะนำของการมีกิจกรรมทางกายใน ข้อที่ 1) เด็กและวัยรุ่น อายุ 5-17 ปี ควรมีกิจกรรมทางกายที่ความหนักระดับปานกลางและระดับหนักสะสม 60 นาทีของทุกวัน และข้อที่ 2) การมีกิจกรรมทางกายที่ความหนักระดับปานกลางและระดับหนักโดยใช้ระยะเวลาในการสะสมที่มากกว่า 60 นาทีในทุกวันจะเกิดสุขภาพผลดีมากกว่าการมีกิจกรรมทางกายที่เพียง 60 นาทีต่อวัน แต่ลักษณะกิจกรรมหรือกิจวัตรของนักเรียนนั้นเอื้อต่อวิถีชีวิตต่อการเคลื่อนไหวร่างกายน้อย คือ การนั่งเรียนในห้องเรียนประมาณวันละ 6-8 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้น จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเนือยนิ่งจนกลายเป็นลักษณะนิสัยในที่สุด

เมื่อพิจารณาแยกตามเพศนักเรียนชายทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีระดับกิจกรรมทางกายอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 46.2 และร้อยละ 49.3 ตามลำดับ) ส่วนนักเรียนหญิงทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีระดับกิจกรรมทางกายอยู่ในระดับเบา (ร้อยละ 50.7 และร้อยละ 49.2 ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Cooper A.R. และคณะ [11] ว่าเพศมีผลต่อระดับการมีกิจกรรมทางกายซึ่งเพศหญิงมีระดับกิจกรรมทางกายอยู่ในระดับเบาสูงกว่าเพศชาย และแนวโน้มของเพศหญิงเมื่อมีอายุมากขึ้นจะมีกิจกรรมทางกายที่ลดลง ดังนั้น โรงเรียนควรมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายด้วยการจัดการศึกษาที่กระตุ้นให้นักเรียนมีกิจกรรมทางกายที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างกระฉับกระเฉง และต่อเนื่องเพื่อปรับทัศนคติ ความคิด นิสัย ให้มีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอตามช่วงวัย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Herman K.M. และคณะ [10] ว่าวัยเด็กและวัยรุ่นที่มีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอในช่วงนี้มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างยังมีกิจกรรมทางกายที่ยังไม่ถึงคำแนะนำของ WHO สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมทางกายในช่วงเวลาว่างแม้กระทั่งรูปแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้มีการเคลื่อนไหวร่างกายระหว่างเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีระดับ กิจกรรมทางกายที่ถึงตามคำแนะนำ

2. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางกายที่นักเรียนมีความสนใจจริง เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีเครือข่ายในกลุ่มเพื่อนทั้งภายในห้องเรียน ระหว่างห้องเรียน รวมถึงระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้เกิดการมีระดับกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมทางกายที่สร้างสรรค์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีกิจกรรมทางกายที่นักเรียนทำเป็นกิจวัตรประจำวันเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการทำกิจกรรมทางกายที่เป็นลักษณะนิสัยของนักเรียน

2. ควรศึกษาการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] World Health Organization. Global Recommendations on Physical Activity for Health. World Health Organization, Geneva, Switzerland; 2010.
- [2] Kohl HW, Craig CL, Lambert EV, et al. The pandemic of physical inactivity: global action for public health. *Lancet* 2012; 380: 294–305.
- [3] WHO. Global Action Plan on Physical Activity 2018–2030: More Active People for a Healthier World, World Health Organization, Geneva, Switzerland, 2018. [Internet]. 2020 [cited 2020 February 2]. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272722/9789241514187-eng.pdf>.
- [4] Hallal PC, Andersen LB, Bull FC, et al. Global physical activity levels: surveillance progress, pitfalls, and prospects. *Lancet* 2012;380:247–257.
- [5] Varma VR, Dey D, Leroux A, et al. Re-evaluating the effect of age on physical activity over the lifespan. *Prev Med* 2017; 101: 102–108.
- [6] Australian Government Department of Health. Australian 24-hour movement guidelines for children (5-12 years) and young people (13-17 years): an integration of physical activity, sedentary behaviour, and sleep. Canberra: Australian Government Department of Health. 2019. [Internet]. 2020 [cited 2020 January 25]. Available from [https://www1.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/4FA4D308272BD065CA2583D000282813/\\$File/Australian%2024%20Hour%20Guideline%20Development%20Report%20for%20Children%20and%20Young%20people.pdf](https://www1.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/4FA4D308272BD065CA2583D000282813/$File/Australian%2024%20Hour%20Guideline%20Development%20Report%20for%20Children%20and%20Young%20people.pdf)
- [7] The Canadian Health Measures Survey (CHMS). The health fact sheet, "Physical activity and screen time among Canadian children and youth, 2016 and 2017". 2019. [Internet]. 2020 [cited 2020 January 15]. <https://www.statcan.gc.ca/eng/survey/household/5071>
- [8] สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. รายงานการสำรวจการมีกิจกรรมทางกายของคนไทย พ.ศ.2559. พิมพ์ ครั้งที่ 1. นครปฐม:สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล;2559.
- [9] Mize TD. Profiles in health: multiple roles and health lifestyles in early adulthood. *Soc Sci Med.* 2017;178:196–205.
- [10] Herman KM, Craig CL, Gauvin L, et al. Tracking of obesity and physical activity from childhood to adulthood: the physical activity longitudinal study. *Int J Pediatr Obes* 2009;4:281–288.
- [11] Cooper AR, Page AS, Goodman A, et al. Objectively measured physical activity and sedentary time in youth: the international children's accelerometry database (ICAD). *Int J Behav Nutr Phys Act* 2015;12:113-122.
- [12] Centers for Disease Control and Prevention (CDC). The association between school based physical activity, including physical education, and academic performance Atlanta, GA.(2010) [Internet]. 2020 [cited 2020 February 10]. Available from https://www.cdc.gov/healthyyouth/health_and_academics/pdf/pa-pe_paper.pdf.
- [13] Center for Chronic Disease Prevention (CDC). Comprehensive School Physical Activity Programs: A Guide for Schools; 2013. [Internet]. 2020 [cited 2020 February 15]. Available from https://www.cdc.gov/healthyschools/professional_development/e-learning/cspap/_assets/FullCourseContent-CSPAP.pdf.
- [14] นางลัดดา วัชรชัย. โมเดลลิשראל: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ;2542.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Guidline for Develop the Quality of Education in Schools which has an Unstable Number of Teacher Problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1

กาญจนา บุญส่ง¹ ไพรซ์ มณีโชติ² นวรัตน์ ประทุมตา¹ และ ชานานูช เงินทอง²
Kanchana Boonsong¹, Pairach Maneechote², Nawarat Pratomta¹ and Chananut Ngentong²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

²สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Division of Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

²Institute for the Research and Promotion of Arts and Cultures, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kan.kanchanaboonsong@gmail.com

Received: 6 September 2020, Revised: 29 November 2020, Accepted: 19 December 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวโน้มการคงอยู่ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุของการย้ายของครูในโรงเรียนที่มีการคงอยู่ไม่ต่อเนื่องของครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 3) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครูในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการย้ายของครู ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง และขั้นตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 2) การศึกษาข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1 คน และ 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน คัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์อยู่ในโรงเรียนที่มีครูย้ายอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และแบบบันทึกข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โรงเรียนที่มีครูย้ายในรอบ 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2561 มีจำนวน 47 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 120 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.17 และพบว่า มีโรงเรียนที่มีครูย้าย ในรอบ 6 ปี (ปี 2556-2561) แบ่งออกเป็น 8 ประเภท คือ 1) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 5 ปี จำนวน 1 โรงเรียน 2) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 4 ปี จำนวน 4 โรงเรียน 3) โรงเรียนที่มีครูย้าย 4 ปี (ไม่ต่อเนื่อง) จำนวน 1 โรงเรียน 4) โรงเรียนที่มีครูย้าย

ต่อเนื่อง 3 ปี จำนวน 1 โรงเรียน 5) โรงเรียนที่มีครูย้าย 3 ปี (ไม่ต่อเนื่อง) จำนวน 4 โรงเรียน 6) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 2 ปี จำนวน 5 โรงเรียน 7) โรงเรียนที่มีครูย้าย 2 ปี (ไม่ต่อเนื่อง) จำนวน 4 โรงเรียน และ 8) โรงเรียนที่มีครูย้าย 1 ปี จำนวน 27 โรงเรียน

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุการย้ายของครูในโรงเรียนที่มีการคงอยู่ไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มี 2 สาเหตุ คือ 1) การย้ายกลับภูมิลำเนา และ 2) การย้ายเพื่อไปดูแลบิดาและมารดา

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง 2) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านคุณภาพครู และ 4) ด้านความพร้อมของผู้ปกครอง

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า 1) ควรมีการวางแผนระยะยาว ในการผลิตครูจากคนในท้องถิ่น 2) ควรมีการบรรจุครูทดแทนทันทีที่มีครูย้าย 3) ควรจัดสวัสดิการให้ครูบรรจุใหม่เรื่องที่พัก และ 4) ควรมีการเลื่อนเงินเดือนกรณีพิเศษทุกปี ถ้าบรรจุในสถานศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร และมีครูไม่ครบ

คำสำคัญ : แนวโน้มการคงอยู่ของครู คุณภาพการศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณภาพ

Abstract

The research was the process to develop the quality of the unstable number of teacher's schools (the school that had an unstable number of teacher problems) in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 which was qualitative research. The objectives of this research were 1) to study trends of teacher's persistence inschools which were in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 2) to study causal factors of teacher's migration in schools which had an unstable number of teacher problemsin Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 3)to study the factors that were affected to the quality of education in schools which had an unstable number of teacher problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 4) to develop the quality of education in schools which had an unstable number of teacher problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1. There were 4 steps to observe this research as following; step 1: studying trends of teacher's persistence in schools, step 2: studying causal factors of teacher's migration in schools, step 3: studying the factors that were affected to the quality of education in schools, and step 4: develop the quality of education in schools, which had an unstable number of teacher problems. There were 2 processes of data collection as following; 1) the empirical data, 2) the data by discussing with 8 people were consisted of a director of Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 and 7 directors of schools who was collected by the experts in schools which had an unstable number of teacher problems for at least 5 years. The research instruments were the issue of discussion of interview form which had the consistency was between 0.67-1.00, empirical data recording form, content analysis and checking the data triangulation.

The results of the research were as follows:

1. The results showed that trends of teacher's persistence in schools which were in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1was found that in 120 schools, there were 47 schools the schools which had an unstable number of teacher (representing 39.17 percent) and there were consist of 8 types of schools that had teacher's migration at least 6 years (since 2013 – 2018) as following 1) There was a school that had teacher's migration continuously at least 5 years. 2) There were4 schools that had teacher's migration continuously at least 4 years. 3) There was a school that had teacher's migration discontinuously at least 4 years. 4) There was a school that had teacher's migration at least 3 years. 5) There were 4 schools that had teacher's migration discontinuously at least 3 years. 6) There were 5 schools that had teacher's migration continuously at least 2 years.7) There were 4 schools that had teacher's migration discontinuously at least 2 years, and 8) There were 27 schools that had teacher's migration at least 1 year.

2. The result of studying teacher's migration in schools which had an unstable number of teacher problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 were 2 factors as following; 1) teacher's migration to return to native habitation, and 2) teacher's migration for taking care of parents.

3. The result of the factors that were affected to the quality of education in schools which had an unstable number of teacher problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 found that there were 4 factors as following; 1) the trends of teacher's persistence in schools discontinuously 2) leadership of the school administrators 3) teacher's quality, and 4) parents' readiness.

4. The result of studying to develop the quality of education in schools which has an unstable number of teacher problems in Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 found that 1) there should be long-term planning 2) there should be a replacement of teachers as soon as teachers had move 3) new teachers should be provided for accommodation, and 4) there should have special salaries every year if the teacher worked in remote school and there were not enough teachers.

Keywords : Trends of Teacher's Persistence, Quality of Education, Develop the Quality of Education

บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงกดดันจากภายใน จากสภาวการณ์และการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาเองก็มีปัญหาหลายประการ อันได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากระบบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา กฎ ระเบียบและการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ [1]

คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มสาระและผลคะแนนจากการทดสอบโครงการประเมินนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน ปัญหาเหล่านี้เกิดจากข้อจำกัดเรื่องหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน ที่เน้นการสอนเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ บังคับสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและครูที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล[1] และยังมีปัญหาซ้ำซ้อนคือบางโรงเรียนมีปัญหาการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง [2]

บุคลากรนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการบริหารงาน (Administrative Resource) เพราะว่างองค์กรไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน แม้จะมีเงิน วัสดุ และระบบการจัดการที่ดีเพียงใดก็ตาม ถ้าปราศจากซึ่งคณะบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์แล้ว องค์กรนั้นก็ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ [3] ในการบริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน การทำงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษานั้น ผู้บริหารจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารโรงเรียนให้ราบรื่น กิจกรรมต่าง ๆ จะก้าวหน้าด้วยดี ผู้บริหารจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากครู คณาจารย์ บุคลากรสนับสนุน ตลอดจนผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนในการดำเนินงานทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะขึ้นกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งในโรงเรียนที่มีครูคงอยู่อย่างต่อเนื่องจะไม่มีปัญหาเรื่องของการขาดช่วงในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเรียนรู้ของนักเรียน แต่ในโรงเรียนที่มีปัญหาเรื่องการคงอยู่ของครู จะทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีผลกระทบในเรื่องของคุณภาพ ซึ่งการคงอยู่ของบุคลากรในองค์กรจะมีปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในองค์กร ดังงานวิจัยของศรีชัย พิมพ์ทอง [4] ที่พบว่า

ความผูกพันต่อองค์กร ความพึงพอใจในงาน การรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรและนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของบุคลากรในองค์กร ซึ่งการคงอยู่ของครูในโรงเรียนของรัฐ ควรมีการศึกษาเพื่อหาคำตอบและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องต่อไป

ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2567 ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวนไม่น้อยกว่า 1.9 แสนคน หรือครึ่งหนึ่งของครูทั้งหมดจะเกษียณอายุราชการ โรงเรียนจะต้องคัดเลือกครูใหม่ประมาณ 1.56 แสนคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 47 ของจำนวนครูทั้งหมดในปี 2568 (ข้อมูลจากคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา) เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคาดการณ์ว่าจะลดลงเป็น 6.2 ล้านคน (ข้อมูลจากสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สพฐ.) ความหวังในการปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครูรุ่นใหม่ ภาครัฐจึงควรวางแผนรองรับการเกษียณโดยเร่งดำเนินนโยบายด้านบุคลากรครู ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการคงอยู่ของครู 2 ประการ ดังนี้ [5]

- 1) ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเพื่อเลือกสรรครูเก่งตรงกับความต้องการของโรงเรียน และ 2) จัดสรรครูให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่ง การที่โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอ และการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีปัญหาด้านการย้ายของครู ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีจำนวน 47 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 120 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.17 ซึ่งถือว่ามีจำนวนมากพอสมควร และบางโรงเรียนมีการย้ายออกของครู 5 ปีการศึกษาต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการย้ายของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ เป็นการวิจัยเชิงพื้นที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. ด้านเนื้อหา เป็นการวิจัยสาระเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง โดยมีการศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครู ปัจจัยเชิงสาเหตุของการย้ายของครู และแนวทางการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ผู้วิจัยศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์จากงานบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เกี่ยวกับข้อมูลการย้ายของครูในสถานศึกษาในสังกัดในรอบ 6 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2561 และนำมาวิเคราะห์แนวโน้มการคงอยู่ของครู โดยพิจารณาจากการคงอยู่ของครูในโรงเรียนโดยพิจารณาข้อมูลย้อนหลัง 6 ปี หากมีการย้ายของครูต่อเนื่อง 3 ปีย้อนหลังแบบต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาบริบทของโรงเรียนดังกล่าว ในประเด็นที่ตั้งของโรงเรียน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ข้อมูลด้านบุคลากร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ครูและข้อมูลค่านักเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่องในรอบ 6 ปีย้อนหลัง (ปี พ.ศ. 2556-2561) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 47 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการย้ายของครูในโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการย้ายของครูในโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีครูย้ายอย่างต่อเนื่อง จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาจากการดำรงอยู่ในสถานศึกษาที่มีครูย้ายมาอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ ประเด็นการสนทนากลุ่มที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเด็นการสนทนากลุ่มมีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุมเขาส้อมหมวก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

3.1 ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ใช้ 2 วิธีการ คือ 1) การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) วิธีการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีครูย้ายอย่างต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาจากการดำรงอยู่ในสถานศึกษาที่มีครูย้ายมาอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเด็นการสนทนากลุ่มมีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุมเขาส้อมหมวก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

3.2 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนที่มีการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 47 โรงเรียนประกอบการวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม ในข้อ 3.1 นำมาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 มาศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีครูย้ายอย่างต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาจากการดำรงอยู่ในสถานศึกษาที่มีครูย้ายมาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเด็นการสนทนากลุ่มมีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุมเขาล้อมหมวก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวโน้มการคงอยู่ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โรงเรียนที่มีครูย้ายในรอบ 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2561 มีจำนวน 47 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 120 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.17 และมีโรงเรียนที่มีครูย้าย ในรอบ 6 ปี (ปี 2556-2561) แบ่งออกเป็น 8 ประเภท คือ 1) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 5 ปี จำนวน 1 โรงเรียน 2) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 4 ปี จำนวน 4 โรงเรียน 3) โรงเรียนที่มีครูย้าย 4 ปี (ไม่ต่อเนื่อง) จำนวน 1 โรงเรียน 4) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 3 ปี จำนวน 1 โรงเรียน 5) โรงเรียนที่มีครูย้าย 3 ปี (ไม่ต่อเนื่อง) จำนวน 4 โรงเรียน 6) โรงเรียนที่มีครูย้ายต่อเนื่อง 2 ปี จำนวน 5 โรงเรียน 7) โรงเรียนที่มีครูย้าย 2 ปี (ไม่ต่อเนื่อง) จำนวน 4 โรงเรียน และ 8) โรงเรียนที่มีครูย้าย 1 ปี จำนวน 27 โรงเรียน

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุการย้ายของครูในโรงเรียนที่มีการคงอยู่ไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มี 2 สาเหตุ คือ 1) การย้ายกลับภูมิลำเนา และ 2) การย้ายเพื่อไปดูแลบิดาและมารดา

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง 2) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านคุณภาพครู และ 4) ด้านความพร้อมของผู้ปกครอง

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแนวโน้มการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า 1) ควรมีการวางแผนระยะยาวในการผลิตครูจากคนในท้องถิ่น 2) ควรมีการบรรจุครูทดแทนทันทีที่มีครูย้าย 3) ควรจัดสวัสดิการให้ครูบรรจุใหม่เรื่องที่พัก และ 4) ควรมีการเลื่อนเงินเดือนกรณีพิเศษทุกปี ถ้าบรรจุในสถานศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร และมีครูไม่ครบ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า แนวโน้มการคงอยู่ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โรงเรียนที่มีครูย้ายในรอบ 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2561 มีจำนวน 47 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด

120 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.17 อันเนื่องมาจาก โรงเรียนส่วนใหญ่ที่มีครูย้ายอย่างต่อเนื่องอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และครูใหม่ที่มาบรรจุส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด เมื่อครบวาระที่สามารถย้ายได้ จะย้ายเพื่อกลับภูมิลำเนา เป็นการลดค่าใช้จ่าย เนื่องจากการบรรจุครั้งแรกจะไม่สามารถเบิกค่าเช่าบ้านได้ และบ้านพักครูมีไม่เพียงพอ ซึ่งครูเหล่านี้จะไม่มีเวลาพักผ่อนต้องคัดสรรสวดคล้องกับงานวิจัยของสุพยาน แวมือซาบ[6] ได้วิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ห้วงแรกปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี พบว่า ตัวแปรระยะเวลาการปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรจำแนกกลุ่มครูที่ยังอยู่ในโรงเรียนแบบกลุ่มครูที่ได้ลาออกจากโรงเรียน และครูมีความต้องการให้โรงเรียนดูแลสวัสดิการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ พิมพ์ทอง[4] ได้วิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการในประเทศไทย พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะคงอยู่ในองค์กร

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุการย้ายของครูในโรงเรียนที่มีการคงอยู่ไม่ต่อเนื่องของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มี 2 สาเหตุ คือ 1) การย้ายกลับภูมิลำเนา และ 2) การย้ายเพื่อไปดูแลบิดาและมารดา อาจเนื่องมาจาก ครูที่สอบบรรจุส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด เมื่อครบวาระที่สามารถย้ายได้ก็จะขอย้ายกลับภูมิลำเนา และมีบางส่วนที่บิดาและมารดาอายุมาก จำเป็นที่จะต้องย้ายกลับไปดูแลบิดาและมารดา สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลรัตน์ คันธวัฒน์ [7] ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสาเหตุการย้ายของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า มีสาเหตุการย้ายเพราะด้านครอบครัว ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในอันดับแรก

3. จากผลการวิจัย พบว่า การคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่องส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อันเนื่องมาจาก การย้ายของครูทำให้เกิดความขาดแคลนในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การย้ายของครูทำให้บางช่วงเวลา โรงเรียนขาดครูบางกลุ่มสาระ และระยะเวลาที่จะได้รับครูมาทดแทนต้องใช้เวลาานพอสมควร ดังนั้นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนการสอนอันเนื่องมาจากการย้ายของครูทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง

4. จากผลการวิจัย พบว่า ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อันเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำทางวิชาการ จะมุ่งมั่นและบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงาน ทำให้บรรยากาศการทำงานของครูมีความมุ่งมั่นในผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนบ้านทุ่งกระโดน และโรงเรียนบ้านหนองห้วยผาด ที่แม้โรงเรียนจะอยู่ห่างไกล และด้วยผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นแบบอย่างของครู โดยการสอนในวิชาหลัก ๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนน O-NET สูงกว่าร้อยละ 50.00 ทุกกลุ่มสาระและทุกปีอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ ม่วงทอง [8] เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้นำ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน ปัจจัยวัฒนธรรมของโรงเรียน ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงาน ปัจจัยการสื่อสาร และปัจจัยความผูกพันของครู ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยรวม ร้อยละ 60

5. จากผลการวิจัย พบว่า คุณภาพครูส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนกลุ่มสาระที่ตรงกับวุฒิการศึกษาถือว่าเป็นครูที่มีคุณภาพ และสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้นักเรียน การที่โรงเรียนมีครูครบทุกกลุ่มสาระในโรงเรียน แสดงถึงคุณภาพครูที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนน O-NET สูงกว่าร้อยละ 50.00 ทุกกลุ่มสาระและทุกปีอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น โรงเรียนบางสะพาน และโรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์ [9] ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยด้านนักเรียน ครูและโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ : การวิเคราะห์ห่อภิมานด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่นและวิธีการของกลาส พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านนักเรียน รองมา ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ ยศรุ่งโรจน์ และณรงค์ศักดิ์ จันทร์นวล [10] ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของผู้บริหาร

สถานศึกษา และคุณภาพของครูผู้สอน ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตพัฒน์ มณฑา [11] ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัวแปรด้านครู

6. จากผลการวิจัย พบว่า ความพร้อมของผู้ปกครองส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาสูง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะสามารถดูแลเอาใจใส่บุตรหลานร่วมกับโรงเรียนได้ดีกว่าผู้ปกครองที่ไม่มีความพร้อมในการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี จะไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลาน ขาดการส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้ของบุตรหลานร่วมกับทางโรงเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งโรงเรียนที่มีการคงอยู่ของครูไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะไม่มีความพร้อมในการดูแลส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้ของบุตรหลาน มีเพียง 4 โรงเรียนที่ผู้ปกครองมีความพร้อมในการดูแลส่งเสริมบุตรหลานในการเรียนรู้ร่วมกับทางโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งกระโดน โรงเรียนบ้านหนองห้วยผาด โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ และโรงเรียนบางสะพาน โดยเฉพาะ โรงเรียนบางสะพาน ผู้ปกครองจะมีความพร้อมสูงมาก เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ทำงานบริษัทสหวิริยา มีการศึกษาสูง และฐานะเศรษฐกิจดี และให้เวลาในการดูแลบุตรหลาน ทำให้ผลการเรียนรู้ของบุตรหลานมีคุณภาพ ส่งผลให้ผลการสอบ O-NET ของนักเรียนโรงเรียนบางสะพานมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50.00 ทุกกลุ่มสาระอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประวิดา มีเปี่ยมสมบูรณ์ [12] ที่วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม ที่พบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ด้านผู้บริหาร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านผู้เรียน สามารถร่วมกันพยากรณ์มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน โดยรวมได้ร้อยละ 44.7

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ที่ขอย้ายมีสาเหตุมาจากการกลับภูมิลำเนา ดังนั้นในการบรรจุครู รัฐควรมีนโยบายในการบรรจุครูในท้องถิ่น โดยมีการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นที่เป็นคนดี คนเก่งที่มีความประสงค์จะเรียนครูได้มีโอกาสเรียนครู เพื่อกลับมาเป็นครูในท้องถิ่น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่มีครูครบทุกกลุ่มสาระ จะเป็นโรงเรียนที่ไม่ขาดแคลนครูทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากผลการสอบ O-NET ทุกกลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 50.00 ทุกปีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น รัฐควรพิจารณาแก้ปัญหาให้โรงเรียนที่ขาดแคลนครูทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพให้มีความพร้อม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้น รัฐควรให้ความสำคัญกับการสร้างผู้บริหารให้เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยมีหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารในเชิงวิชาการ สามารถช่วยชี้นำครูในเชิงวิชาการได้

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ความพร้อมของผู้ปกครองส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น รัฐควรลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของคนไทย และเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง จะได้มีศักยภาพในการดูแลบุตรหลานให้มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงพัฒนาในเสริมสร้างศักยภาพผู้นำทางวิชาการให้กับผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค;2560.
- [2] ไพรัช มณีโชติ. สัมภาษณ์ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 วันที่ 6 สิงหาคม 2561.2561.
- [3] สุรพล สุวรรณแสง. ปัจจัยการคงอยู่ของครู โรงเรียนเอกชนในระบบที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 2[วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต;2553.
- [4] ศรีณย์ พิมพ์ทอง. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสาขาวิชาการในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ 2557; 37(142) : 16-32.
- [5] สุกัญญา ศศิวิวัฒน์. สถาบันวิจัยการเรียนรู้เสนอ 3 ข้อปฏิรูป สพฐ. ภายในปี 2567. หนังสือพิมพ์แนวหน้า. ฉบับวันที่ 20 มกราคม 2559.: 2559.
- [6] สุพานา แวบือชา. การวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2556.
- [7] วิไลรัตน์ คันธวัฒน์.การศึกษสาเหตุการย้ายของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.
- [8] ไสภิน ม่วงทอง.ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 2556;7(1) : 18-29.
- [9] อธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์. อิทธิพลของปัจจัยด้านนักเรียน ครูและโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ : การวิเคราะห์ห่อภิมาณด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับคลัสเตอร์และวิธีการของกลาส [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
- [10] วชรินทร์ ชครุ่งโรจน์ และณรงค์ศักดิ์ จันทร์นวล. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33. พิษณุสวรรค์สาร 2560; 13(1) : 97-115.
- [11] กัตตพัฒน์ มณฑา. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร[วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม; 2561.
- [12] ประวิดา มีเปี่ยมสมบูรณ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 2556;7(1) : 91-102.

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

Culture Awareness Participation for Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western

พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)

Phrabhamvatee (Suthep Phussadhammo)

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70130
Buddhist Management Division, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College,
Ratchaburi 70130

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: ppklar999@hotmail.com

Received: 6 September 2020, Revised: 28 October 2020, Accepted: 8 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 2) วิเคราะห์พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ 3) นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมให้ส่งต่อการศึกษาค้นคว้า, มีการส่งเสริมความตระหนักรู้ในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ มีการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ชุมชน โดยเน้นกลุ่มเด็กและเยาวชน และมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยบูรณาการร่วมกับการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า 2) พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และ 3) กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษารวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the general condition of culture awareness participation of ethnic groups in the western 2) to analyze the behavior of culture awareness participation of ethnic groups in the western, and 3) to present the process of culture awareness participation for peaceful coexistence of ethnic groups in the western. The research methodology was the mixed research method that the questionnaire, interview and focus group discussion as the tool of data collection. The Findings of the Research were as follows: 1) The general condition of culture awareness participation of ethnic groups in the western found that arts and cultural information was collected for an easy study and there as promotion awareness of the value of local arts and culture in order to preserve ethnic identity, there was public relations for the stakeholders to realize the importance of local arts and culture, exchange of knowledge and arts in each locality with the support of government agencies and educational institutions in the area, there was a dissemination of knowledge on the conservation of local arts and culture to the community by focusing on children and youth groups, and the promotion of organizing activities and exhibitions of local arts and culture by integrating with the movement of the 5 precepts village project. 2) The behavior of culture awareness participation of ethnic groups in the western found that in overall, it was in the high level with an average of 3.92, when considering in each aspect found that it was at the high level in all aspects, as followed: creation of attitude, knowledge and understanding aspect had an average of 3.98, promoting the people of all groups to realize the value aspect had an average of 3.94, expanding the scope of participation in culture aspect had an average of 3.92, education or research aspect had an average of 3.91, establishment of the cultural information network aspect had an average of 3.89, art and culture exchange promotion aspect had an average of 3.39, and 3) The process of culture awareness participation for peaceful coexistence of ethnic groups in the western found that by focusing on participation of stakeholders consisting of communities, government agencies, private agencies, educational institutions, including tourists or outsiders, covering the components of the participation cycle.

Keywords : Participation, Culture Awareness, Peaceful Coexistence, Ethnic Groups

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นวิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมา มีการอบรมถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ [1] วัฒนธรรมจึงเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนผสมของประสบการณ์ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยใ้มนุษย์ในสังคมนั้นอยู่รอดและเจริญสืบต่อไป วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามสืบมาและเป็นเนื้อตัวของความเจริญงอกงามที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็พื้นฐานของความเจริญงอกงามต่อไป [2]

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ [3] วัฒนธรรมคือส่วนประกอบที่ซับซ้อนทั้งหมดของลักษณะอันชัดเจนของจิตวิญญาณ สติปัญญา และอารมณ์ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคมหรือหมู่คณะ ซึ่งหมายรวมถึงฐานนิยมต่าง ๆ สิทธิพื้นฐานต่าง ๆ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ยิ่งในปัจจุบัน วัฒนธรรมมีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ส่งผลให้ทุกประเทศต่างพยายามหาสิ่งที่แตกต่างและโดดเด่น วัฒนธรรมจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกฝายนำมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน [4] อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติของสังคมมนุษย์ สังคมและวัฒนธรรมของทุกสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถหยุดยั้งได้ ดังที่ เฮราคลิตุส (Heraclitus) ปรัชญาเมธีชาวกรีก ได้เคยกล่าวว่า เราไม่สามารถจุ่มเท้าลงในสายน้ำเดียวกันได้ถึงสองครั้ง ทุกครั้งเมื่อหวนกลับมาสายน้ำก็เปลี่ยนแปลงไปแล้ว สายน้ำไม่มีวันไหลกลับ เวลาไม่มีวันหวนคืน [5]

ปัญหาสำคัญที่น่าเป็นห่วง คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจัดเป็นกระบวนการที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม หากจะแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องวิธีการและลักษณะของการเปลี่ยนแปลง สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตนั้นเป็นไปอย่างช้า ๆ เนื่องจากการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ยังมีน้อย และระบบการสื่อสารคมนาคมยังไม่ค่อยพัฒนาก้าวหน้าเท่ากับปัจจุบัน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจึงเป็นไปค่อนข้างยาก แต่เมื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศของทุกสังคมมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นค่อนข้างรวดเร็วและเกิดขึ้นตลอดเวลา เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถควบคุมได้ และปัจจัยที่กำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ แรงกดดันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม [6] อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมมีความเสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตามกาลเวลา วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยต้องแท้

ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic) ซึ่งได้แก่กลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกันและสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน เช่น มอญ กะเหรี่ยง เขมร ขวน ลาวเวียง ไทยทรงดำ เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเด่น คือ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบุคคลที่มีลักษณะทางเชื้อชาติที่เหมือนกัน รวมถึงบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม ผู้อยู่ในชาติพันธุ์เดียวกันย่อมมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อม ๆ กันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคล และขณะเดียวกันชาติพันธุ์ก็สามารถสร้างความเข้มแข็งอันหนึ่งอันเดียวได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่มากขึ้น ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีไหลบ่าเข้ามาหลายครอบครัวย้ายอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่วิถีชีวิตแตกต่างกันไป ความคิดไม่สอดคล้องกันดังเช่นในอดีตปัญหาความขัดแย้งจึงตามมา ดังนั้น เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่มากขึ้น จำเป็นต้องมีข้อตกลงเกี่ยวกับวิถีชีวิต การประพฤติปฏิบัติและความคิดความเชื่อจึงเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเรียกรวม ๆ ว่า วัฒนธรรม ที่เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา พัฒนา และรักษาให้ยั่งยืนสืบไป

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พร้อมทั้งพฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาค

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ครอบคลุม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัย 2) ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า 3) ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม 4) ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ และ 6) ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม [7]

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของ ประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์ขวน ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาวเวียง, ชาติพันธุ์ ลาวโซ่ง ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) จำนวน 518,484 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่ จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์ขวน ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์ลาวโซ่ง ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) ซึ่งได้ทำการสุ่มมาจากประชากร โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณ (กรณีที่ทราบจำนวนประชากร) ที่ระดับ ความคลาดเคลื่อน 0.05 จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ ตัวแทนสถาบัน การปกครอง ตัวแทนสถาบันการศึกษา และตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทโดดเด่นในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่ม ที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ท่าน

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ ตัวแทนสถาบันการปกครอง ตัวแทนสถาบันการศึกษา และตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทโดดเด่นในการ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามลักษณะ การเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยได้ดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) ในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จากนั้นได้นำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยได้ทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9341

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ได้เลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ท่าน

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มสนทนาขนาดกลาง โดยการอภิปรายได้ตอบ แสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนากำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลล้นไหล (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ด้วยกันเอง และระหว่างผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้วิจัย โดยฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

สภาพทั่วไปของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า

1.1 ด้านการศึกษา คันทวี หรือวิชัย พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่กระจัดกระจายให้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระเบียบเพื่อง่ายต่อการศึกษาคันทวี มีการจัดให้คนชุมชนได้ศึกษาคุณค่ามรดกของศิลปวัฒนธรรมเพื่อสร้างความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้เยาวชนได้ศึกษาคันทวีความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมเพื่อการรักษาวิถีการดำรงชีวิต มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังความหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม และมีการจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมศึกษาในสถานศึกษาประจำท้องถิ่นในลักษณะหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า พบว่า มีการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่าด้วยการให้ความรู้แก่ชุมชนด้านคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ มีการให้ความสนับสนุนจากหน่วยงานของสงฆ์และหน่วยงานจากภาครัฐในการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม มีการส่งเสริมผลักดันให้นำขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นกลับคืนสู่สังคม มีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีความใส่ใจในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนต่อไปเพื่อเป็นมรดกแก่นุชนรุ่นหลัง และมีการส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแก่บุคคลภายนอกด้วย

1.3 ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เอกชน และหน่วยงานภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการชักชวนประชาชนและเอกชนตลอดจนหน่วยงานรัฐให้ร่วมกันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการให้ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการชักชวนคนในชุมชนให้ร่วมรณรงค์ในการทำกิจกรรมป้องกันศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น และมีการเผยแพร่เกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นทางสื่อออนไลน์

1.4 ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม พบว่า มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานรัฐหรือเอกชนในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น มีการติดตามประเมินวัฒนธรรมท้องถิ่นกับร่วมกัน มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อป้องกันความเสื่อมสลายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีโอกาสร่วมเสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และมีการจัดประชุมร่วมกันในการติดตามผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกชุมชนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.5 ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ พบว่า มีการแนะนำเกี่ยวกับความรู้ความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ชุมชน มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางวัฒนธรรม มีการปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของชุมชน มีมาตรการป้องกันรักษาศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของชุมชน และมีการเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่

1.6 ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม พบว่า มีการจัดนิทรรศการกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยบูรณาการร่วมกับโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 มีการตั้งศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้สิทธิและหน้าที่ในการอนุรักษ์และฟื้นฟู มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจสามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิต และมีข้อมูลศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในระบบเครือข่ายสารสนเทศออนไลน์

2. พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

พฤติกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.324) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.400) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.462) และด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.385)

3. กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงของปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น/ให้ข้อมูลปัญหา ร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมรับรู้นโยบายสาธารณะ ร่วมจัดทำแผนงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นสำหรับปรับปรุง และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์แผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน ร่วมสนับสนุนวัสดุสิ่งของ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน ร่วมสังเกตการณ์ ร่วมประเมินความสำเร็จ และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น รายได้ เป็นต้น, ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงของปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น/ให้ข้อมูลปัญหา ร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมรับรู้นโยบายสาธารณะ ร่วมจัดทำแผนงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นสำหรับปรับปรุง และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์แผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน ร่วมสนับสนุนวัสดุสิ่งของ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน ร่วมสังเกตการณ์ ร่วมประเมินความสำเร็จ และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น รายได้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ ธนพร นุตสารและคณะ [8] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตการค้าอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากผลการวิจัยพบว่า ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 กลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมาเพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการตั้งกฎหมายท้องถิ่นมีความ

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรมกฎหมายเข้ามาปรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และสอดคล้องกับที่ สม จะเปา [9] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากได้รับการยอมรับการเป็นชนเผ่าชีวิตความเป็นอยู่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ วัฒนธรรม และประเพณีของชนชาติพันธุ์ละติน ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่เปิดกว้าง สามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผย เช่น ด้านวัฒนธรรม ประเพณีการแต่งกาย ภาษา และประเพณีการเดินรำ แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถยอมรับตามกฎหมาย และสอดคล้องกับที่ วรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปรรณง [10] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากผลการวิจัยพบว่า การพูดภาษาลาวเวียงและมีความภาคภูมิใจในการเป็นชาวลาวเวียงแม้ว่าความทรงจำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่จดจำจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการแพ้สงคราม การถูกกวาดต้อนก็ไม่ได้ทำให้รู้สึกถึงความด้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ทำให้ชุมชนลาวเวียงแห่งนี้มีความเข้มแข็ง พยายามรักษาและฟื้นฟู และสร้างอัตลักษณ์ลาวเวียงขึ้นเพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง ความทันสมัย รวมทั้งกระแสการท่องเที่ยวชุมชนที่กำลังได้รับความนิยม และสอดคล้องกับที่ สุธี จันทร์ศรี [11] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี จากผลการวิจัยพบว่า การสืบทอดในลักษณะคงสภาพดนตรีแบบดั้งเดิม แม้จะสามารถดอกรักษาจิตสำนึกความเป็นไทดำได้ดี แต่กลายเป็นข้อจำกัดในการธำรงอยู่ท่ามกลางบริบทสังคมสมัยใหม่ ในขณะที่การปรับเปลี่ยนสะท้อนถึงการต่อรองผ่านการนำองค์ประกอบและเทคโนโลยีในสังคมกระแสหลักมาปรับใช้ ทำให้การขับเคลื่อนมีความทันสมัยและมีคุณค่าเชิงสุนทรียะมากขึ้น จึงมีแนวโน้มของการเรียนรู้และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำในพื้นที่ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตต่อไปได้ และสอดคล้องกับที่ วศิน โต้ะสิงห์ [12] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี พบว่า ขั้นตอนแรกจำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมจากสถาบันครอบครัว โดยการเริ่มต้นจากพ่อแม่ ที่ควรปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีของสังคม การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมประเพณีบุญกลางบ้านหรือการจัดให้มีการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินรำ การประกวดร้องเพลงการเดินขบวนพาเหรด การแข่งขันการจักสาน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น ขั้นตอนต่อมา คือ การจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีบุญกลางบ้านในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังและสั่งสมความรู้และส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้าน และความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ขั้นตอนต่อมา คือ การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และขั้นตอนสุดท้าย คือ การส่งเสริมประเพณีอย่างต่อเนื่องพร้อมการพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดงานหรือการออกนิทรรศการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าของชุมชน และสอดคล้องกับที่ สิทธิโชค วิบูลย์, สุเทพ บุญซื่อน และปิยะวรรณ เลิศพานิช [13] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี จากผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญชุมชนบ้านศาลาแดงเหนือ เป็นการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญในการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ วิถีชาวมอญทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่ยังถือได้ว่าชุมชนศาลาแดงเหนือยังมีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ คือ คนในชุมชนยังคงปฏิบัติประเพณีหลัก ๆ เช่น ประเพณีเป็งสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีทำบุญกลางบ้าน คติความเชื่อทางศาสนา ส่วนวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต เช่น ภาษา การแต่งกาย การประกอบอาชีพของคนในชุมชนมีการอนุรักษ์ลดน้อยลง เนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศ ไปสู่ความเป็นสากลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป หรือระบบการศึกษาแผนใหม่ทำให้มีการใช้ภาษามอญ ในชีวิตประจำวันลดน้อยลงไป อย่างไรก็ตามชาวมอญชุมชนศาลาแดงเหนือ ยังมีแนวทางในการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมโดยการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน โดยให้ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับเยาวชนได้สืบทอดต่อไป สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ชุมชนศาลาแดงเหนือจำเป็นต้องอาศัยทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชน มาพัฒนาโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เส้นทางท่องเที่ยว โปรแกรม

การท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับที่ ฌรัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปนกรณ์ ทองคำนุช [14] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการจัดการด้านการท่องเที่ยว นั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการ จัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ชุมชนจะมีส่วนแค่การแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการวางแผน คิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และด้านบุคลากร ประชาชนหรือคนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมมาก แต่ในส่วนของ การจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากใน ปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัว และสอดคล้องกับที่ นางเยาว์ ทองสุข [15] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกกระบวนการ ทั้งด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วม ในการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับที่ สรคม เฟือกผิววงศ์ [16] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือใน ชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัวอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและ แนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนา สามารถช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งจะช่วยใน การสร้างสันติสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชน ได้อย่างแท้จริงและมั่นคง ด้วยความเป็นธรรมในมุมมองประโยชน์ต่อส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ ศึกษาองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในส่วนของการศึกษาในระบบและนอกระบบ
2. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้องค์กร พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการสอดแทรกค่านิยมการอนุรักษ์ในกิจกรรมหรือประเพณีประจำท้องถิ่น
3. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนหรือวัยรุ่น ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้สืบสานด้านการอนุรักษ์
4. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจ การเผยแพร่วัฒนธรรมในระบบเครือข่ายสารสนเทศออนไลน์
5. ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังวัฒนธรรมประจำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้พื้นที่ของวัดประจำชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยบูรณาการร่วมกับการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5
2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ ต้นแบบหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- [1] สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2546.
- [2] สามารถ จันทร์สุริย์ และประทีป อินแสง. การศึกษากับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; 2541.
- [3] วีระ บำรุงรักษ์. ระบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมสำหรับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์; 2540.
- [4] กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศของกระทรวงวัฒนธรรม: โครงการรากวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม; 2556.
- [5] ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2540.
- [6] นิเทศ ดินณะกุล. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2549.
- [7] กรมศิลปากร. อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม; 2555.
- [8] ธนพชร นุดสาระและคณะ. วิธีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน [รายงานการวิจัย]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2559.
- [9] สม จะเปา. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ 2560; 8(2):69-77.
- [10] วรณพร บุญญาสถิต, จันทัส เพ็ชรธรรม และเทพธิดา ศิลปประเลง. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา 2560; 11(1):26-38.
- [11] สุทธิ จันทร์ศรี. ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี. วารสารภาษาและวัฒนธรรม 2561; 37(1):97-116.
- [12] วศิน ไต้ะสิงห์. คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; 2559.
- [13] สิทธิโชค วิบูลย์, สุเทพ บุญซ้อน และปิยะวรรณ เลิศพานิช. การศึกษาการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี [รายงานการวิจัย]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2554.
- [14] ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปนกรณ์ ทองคำนุช. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี [รายงานการวิจัย]. นครบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ; 2556.
- [15] นายเยาว์ ทองสุข. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเสนา จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2558; 1(3):9-15.
- [16] สรคม เมื่อกศิวงค์. แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัว เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2560.

การพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเอง
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

The Development of Health Media, Changing Self-Care Behaviors to Improve
the Quality of Life of the Aged, Samorplue District, Phetchaburi Province

โสภภาพร กล่ำสกุล

Sopaporn Klamsakul

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Communication Arts Program, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sopaporn_s@yahoo.com

Received: 26 October 2020, Revised: 15 December 2020, Accepted: 27 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาด้านโรคและพฤติกรรมอันเสี่ยงต่อการเกิดโรคของผู้สูงอายุ 2) พัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพ และ 3) ประเมินสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้สูงอายุจำนวน 222 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน และใช้แบบประเมินเพื่อประเมินสื่อสร้างเสริมสุขภาพกับผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบสื่อสร้างเสริมสุขภาพสำหรับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนสื่อที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุคือ สื่อบุคคล และป้ายโปสเตอร์ รณรงค์ โรคที่พบมากในผู้สูงอายุ 3 อันดับแรกได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคไขข้ออักเสบ โดยมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคคือการกินอาหารรสหวาน มัน เค็มจัดมากที่สุด 2) การพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพจัดกระทำแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การสังเคราะห์ข้อมูล พบว่าสื่อส่งเสริมสุขภาพต้องมีประโยชน์ ถูกต้องเปิดรับได้สะดวกและใช้ภาษาเข้าใจง่ายสามารถดูซ้ำได้บ่อยครั้งปฏิบัติตามได้ง่าย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสื่อควรทำในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ โดยสามารถผลิตเป็นโปสเตอร์ ป้ายไว้นิต หรือภาพที่สามารถส่งในกลุ่มไลน์ได้ รูปแบบสื่อสร้างเสริมสุขภาพประกอบด้วยสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคไขข้ออักเสบ และ 3) การประเมินสื่อสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนาสื่อ สื่อเสริมสร้างสุขภาพ คุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) to study media exposure behaviors problems and risk behaviors of the aged 2) to develop health promotion media, and 3) to evaluate health promotion media for modifying on ability of self-care health behavior of the aged in Samorplue district, Phetchaburi province. Questionnaires were used to collect the data from 222 samples. Data were analyzed by using

computer program. Semi-structured were conducted with open framework to obtain in-depth interview from 10 key informants by purposive sampling. The tools were questionnaires evaluate media a sample of 30 stakeholder. Synthesizing statistical analysis based on the elements to develop health media, changing self-care behaviors to improve the quality of life of the aged, Samorplue district, Phetchaburi province.

The results of the study were as follow :1) Most of the aged received information from the television media. The media plays the most important role in understanding health. Most of the elderly media were personal media and posters. Diseases that were found in the top 3 aged people groups were high blood pressure, diabetes and hyperlipidemia. Most risk behaviors of disease mellitus was e ating the strong-flavored food. 2) The development of health promotion media, media characteristics must be useful, accurate, and easy to view repeatedly. Appropriate media were posters, vinyl signs or pictures that can be sent in line groups. By creating media about 3 diseases, including high blood pressure, diabetes and hyperlipidemia, and 3) The results of the evaluation of the health media developed in the elderly were suitable at the highest level and could be used for real purpose.

Keywords : Media Development, Health Promotion Media, the Quality of Life, the Aged

บทนำ

สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทยจะมีโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยปี 2557 ประชากรวัยแรงงานจะมีจำนวนสูงสุดและเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา คุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำขณะที่คนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพในวัยผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ [1] ซึ่งแนวโน้มสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านประชากรศาสตร์พบว่า ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2547 และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2567 รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 เกี่ยวกับนโยบายเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีความสำคัญ ของนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานหรือกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคต โดยจัดเตรียมระบบการดูแลในบ้าน สถานพักฟื้นและโรงพยาบาล ที่เป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว รวมทั้งพัฒนาระบบการเงิน การคลังสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ [2]

การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรในมิติการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมีผลกระทบอย่าง กว้างขวาง โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว ทำให้อัตราส่วนภาระพึ่งพิง หรือภาระโดยรวมที่ ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยที่ยังมิได้คำนึงถึงเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูซึ่งสูงขึ้นตามอายุ ซึ่งขณะที่อัตราส่วนภาระพึ่งพิงของประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น อาจจะ นำไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงปัญหาในด้านสุขภาพของผู้สูงอายุด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่ ปลายของชีวิต เป็นวัยที่ต้องพึ่งพาบุตรหลาน เพราะมีภาวะด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง มีความเสื่อมของร่างกาย อวัยวะต่างๆทั่วไปเริ่มอ่อนแอและเกิด โรคภัย ปัญหาด้านสุขภาพที่พบได้บ่อยๆในผู้สูงอายุ ได้แก่ เกิดภาวะ กระดูกหักง่าย สายตาไม่ดี หูตึง ฟันไม่ดี เป็นลมบ่อย เหนื่อยง่าย เบื่ออาหาร หลงลืมบ่อย หัวใจและหลอดเลือด และปัญหาทางอารมณ์ ผู้สูงอายุเป็นวัยที่พึ่งพาตนเองได้น้อยลง มีภาวะด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะของการพัฒนาการ ซึ่งมีภาวะร่างกายที่เสื่อมถอยลง มีโอกาสที่จะเจ็บป่วยได้ง่าย ภูมิคุ้มกันโรคน้อยลง รวมถึงมีการ เปลี่ยนแปลงทางจิตใจและสังคม สาเหตุเนื่องจากผู้สูงอายุและครอบครัวให้ความสำคัญในการดูแลรักษาสุขภาพน้อยลง เช่น เรื่องการบริโภคอาหาร การขาดการออกกำลังกาย การไม่ได้มีส่วนร่วมกันในครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น [3] ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคชุมชนและภาคครัวเรือนจึงควรตระหนักถึงคุณค่าและสุขภาพของผู้สูงอายุมถึง เข้าใจสภาพปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในทุกๆ ด้านดังที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตช่วงสูงวัยอย่างมีความสุข

ตำบลสมอพลี ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ประกอบไปด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสมอพลี หมู่ 2 บ้านท่าไทร หมู่ 3 บ้านไร่คา หมู่ 4 บ้านนาพอง หมู่ 5 บ้านห้วยเสือ หมู่ 6 บ้านดอนพลับ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร มีโครงสร้างการเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ โดยการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลสมอพลี ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งถือว่าการจัดสวัสดิการ โดยการจัดบริการสาธารณะจะต้องถือปฏิบัติ ตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด และต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะนโยบายในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทางตำบลสมอพลีได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลสมอพลีอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และมีกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ได้มุ่งเน้นในด้าน การส่งเสริมพัฒนาเกี่ยวกับสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและครอบครัว และเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุ การต่อยอด การพัฒนาผู้สูงอายุไปสู่เป้าหมายให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพทางสังคม โดยไม่เป็นภาระต่อสังคมและครอบครัวต่อไป แต่ในการดำเนินงานยังขาดการสื่อสารข้อมูล ความรู้ด้านสุขภาพที่หลากหลายและเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุเข้าถึงง่ายสามารถปฏิบัติตามได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดังนั้นจึงควรศึกษาและพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ผู้สูงอายุในตำบลสมอพลีได้รับรู้ และเข้าใจวิธีปฏิบัติตนเองที่ถูกต้องเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี ลดความเสี่ยงจากภาวะอันตรายของโรค จึงต้องพัฒนาสื่อที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายอันจะส่งผลถึงการยอมรับและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่ถูกต้องด้วยตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในช่วงวัยให้มีคุณภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาด้าน โรคและพฤติกรรมอันเสี่ยงต่อการเกิด โรคของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อประเมินสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

1. การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกัน โรคในผู้สูงอายุ

เมื่ออายุมากขึ้นร่างกายย่อมเริ่มมีโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย ถ้าผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีจะช่วยป้องกันโรควิธีหนึ่ง หรือถึงแม้บางโรคอาจป้องกันไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็เป็นการลดปัญหาที่อาจเกิดจากความเจ็บป่วยนั้นลง ตามกฎหมายประเทศไทยกำหนดไว้ว่า ผู้สูงอายุ คือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคที่สำคัญในผู้สูงอายุประกอบด้วยสิ่งที่ควรปฏิบัติ [4] ดังนี้ การให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพด้านต่าง ๆ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคที่เป็นปัญหาในผู้สูงอายุ การรับประทานยาป้องกันโรคบางชนิด ซึ่งควรปรึกษาแพทย์ ไม่ควรซื้อมารับประทานเอง เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละคน อาจไม่เหมาะกับยาบางตัวก็ได้ และการตรวจสุขภาพประจำปี

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

การเปิดรับข่าวสารของมนุษย์นั้นเกิดจาก การที่ประสาทสัมผัสถูกกระตุ้น โดยสิ่งเร้า ซึ่งผู้รับสารจะเป็นผู้เลือกเองว่าสิ่งเร้าใดตรงกับความต้องการของเขาและจะหลีกเลี่ยงการเปิดรับสิ่งที่เร้าตน ไม่ต้องการ ไม่สนใจ และเห็นว่าไม่สำคัญ และหากผู้รับสารเลือก ก็จะเกิดกระบวนการเปิดรับ ทั้งนี้กระบวนการเปิดรับจะมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการรับสารด้วย โดยที่ความสนใจ (Interest) และความเกี่ยวข้อง (Involvement) ของผู้รับสารกับสิ่งเร้า นั้นจะสะท้อนออกมาในระดับของความตั้งใจ (Attention) ที่ผู้บริโภครู้สึกกับสิ่งเร้า นั้น [5] ซึ่งบุคคลที่เปิดรับข่าวสารมาก ย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมาก ย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย อย่างไรก็ตาม บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้น ข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้นมักจะถูกคัดเลือกลดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร [6]

3. ทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสารตรงกับภาษาอังกฤษว่า Communication มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Communication แปลว่า Make Common ซึ่งมีความหมายแปลเป็นภาษาไทยได้ว่าทำให้มีสภาพร่วมกันหรือทำให้เหมือนกัน ดังนั้นจึงสามารถอธิบายต่อได้ว่าการสื่อสารเป็นการทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและตรงกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 [7] ให้ความหมายไว้ว่า "สื่อสาร" หมายถึง นำหนังสือหรือข้อความของฝ่ายหนึ่งส่งให้อีกฝ่ายหนึ่งการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัตหรือมีการเคลื่อนไหว (Dynamic) เปลี่ยนแปลง (Changing) อย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบทุกส่วนของกระบวนการสื่อสารมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีผลกระทบ (Affect) ซึ่งกันและกันและต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา (Adaptive) องค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร มี 4 ประการ ด้วยกัน คือผู้ส่งสาร (Source/sender) สาร (Message) สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Media/channel) และผู้รับสาร (Receiver)

4. ทฤษฎีการรับรู้

มนุษย์มีประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทั้งรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัส ในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วสามารถแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่ การมีสิ่งเร้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า และส่งกระแสประสาทไปยังสมอง เพื่อการแปลความตามกระบวนการ (Process) ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision making) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เข้ามาในชีวิต การรับรู้ของบุคคลนั้นจะส่งข้อมูล (Raw data) สู่การตีความในสมองจนเกิดการรับรู้หรือจิตภาพ (Perception) การรับรู้เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจัดองค์ประกอบ และแปลความหมายถึงรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสเพื่อให้มีความเข้าใจภายใต้สภาพแวดล้อมของเขา การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคลเพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกระบวนการรับรู้ กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision making) [8]

5. แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปแล้วคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน (Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมพัฒนาด้วย การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมแบ่งตามระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมได้ 4 ประเภท [9] คือ แจกข้อมูลเพื่อทราบ การปรึกษาหารือ การเป็นหุ้นส่วน และการบริหารจัดการตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนรับเบี้ยผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่รับบำนาญ รวมทั้งสิ้น 557 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกมาจากประชากร กำหนดความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 222 คน โดยการเก็บข้อมูลจะใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ห้องจัดการบริหารส่วนตำบลสมอพลีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ผู้นำชุมชน ผู้แทนผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้น 10 คน ร่วมระดมความคิดเห็นและออกแบบสื่อ

1.2.2 ผู้ประเมินสื่อ คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้สูงอายุที่เป็นคณะกรรมการและสมาชิกผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ประเมินความเหมาะสมของชุดสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาด้านโรคและพฤติกรรมอันเสี่ยงต่อการเกิดการเจ็บป่วยในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ คิดค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.961 โดยแบบสอบถามมี 4 ส่วน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้สูงอายุ 3. ปัญหาด้านโรคและพฤติกรรมอันเสี่ยงต่อการเกิดการโรค 4. ความต้องการเกี่ยวกับลักษณะสื่อเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ และ 5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ สร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ถามเกี่ยวกับลักษณะสื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ผู้สูงอายุตำบลสมอพลีต้องการ ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนรับเบี้ยผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่รับบำนาญ รวมทั้งสิ้น 557 คน (ข้อมูล องค์การบริหารส่วนตำบลสมอพลี ณ วันที่ 24 พ.ค. 2562) ได้กลุ่มตัวอย่างตามการคำนวณจากสูตรขนาดตัวอย่างของทาโร ยามานะ (Yamane) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 222 คน จึงจะสามารถมีความเป็นตัวแทนผู้สูงอายุได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 222 คน โดยการเก็บข้อมูลจะใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และหลังจากพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยใช้แบบประเมินเพื่อประเมินความเหมาะสมของชุดสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีที่พัฒนาขึ้น

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสนทนากลาง- ตอบกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ห้องจัดการบริหารส่วนตำบลสมอพลีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ผู้นำชุมชน ผู้แทนผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาสื่อ

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้คำตอบตามประเด็นในแต่ละข้อกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บข้อมูลจะใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เมื่อกรอกข้อมูลครบถ้วนหลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบว่ามีข้อผิดพลาดหรือไม่เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการตั้งแคะระห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสนทนา มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสื่อเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการพัฒนาโดยการสัมภาษณ์พูดคุยและจัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ให้กลุ่มบุคคลที่ถือเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม เสนอแนะและร่วมพัฒนาร่างรูปแบบสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลือ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสมอพลือที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ผู้นำชุมชน ผู้แทนผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยการคัดเลือกแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 10 คน

3.3 แจกแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยการคัดเลือกแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของสื่อเสริมสร้างสุขภาพที่พัฒนาขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามและแบบประเมินทั้งหมดลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis and Synthesis) ตีความหมาย (Interpret) เพื่อสร้างเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลือ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลือ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาด้านโรคและพฤติกรรมอันเสี่ยงต่อการเกิดโรคของผู้สูงอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60.5 ช่วงอายุระหว่าง 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.5 อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 46.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ โดยพบว่าการดำเนินชีวิตผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.8 รองลงมาเปิดรับสื่อบุคคล เช่น ญาติ พี่-น้อง เพื่อนบ้าน อสม. อบต. คิดเป็นร้อยละ 22.6 ตามมาด้วยสื่อเฉพาะกิจ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 9.9 และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตำบลจากสื่อบุคคล (เช่น อสม. เจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่ รพ.สต.) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.1 รองลงมาได้แก่ ป้ายโปสเตอร์ ผนังรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 26.5 สำหรับสื่อของตำบลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกระตุ้นความสนใจและสร้างความเข้าใจในการรับรู้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ หรือการดูแลสุขภาพโรคร้ายต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้แก่ สื่อบุคคล (เช่น อสม. เจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่ รพ.สต.) คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาได้แก่ ป้ายโปสเตอร์ ผนังรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 27.5 ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาได้แก่ โรคไขข้ออักเสบคิดเป็นร้อยละ 29.7 ตามด้วยโรคเบาหวานคิดเป็นร้อยละ 16.1 โดยภาวะเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรังคือเรื่องการกินอาหารรสหวาน/มัน/เค็มจัดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมาได้แก่ ภาวะความดันโลหิตสูงคิดเป็นร้อยละ 15.2 ตามด้วยมีไขมันในเลือดสูงคิดเป็นร้อยละ 13.5

ลักษณะสื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุตำบล ผู้สูงอายุมีความต้องการสื่อเสริมสร้างสุขภาพที่มีคุณลักษณะ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.57 (S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะสื่อรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุต้องการสื่อมีคุณลักษณะให้ข้อมูลที่มิใช่ประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพในระดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 (S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่แหล่งข้อมูลมีความรู้ความสามารถด้านสุขภาพที่น่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 (S.D. = 0.67) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามด้วยสะดวกรวดเร็วง่ายต่อการเข้าถึง สามารถดูซ้ำได้บ่อยครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 (S.D. = 0.67) อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พัฒนาจากการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่า ควรจัดทำสื่อที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันหรือกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังกลุ่มโรค NCDs (Non-Communicable diseases) โดยสื่อที่พัฒนาต้องสามารถให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพ ต้องถูกต้องและสามารถอ้างอิงแหล่งข้อมูลทางการแพทย์ที่เชื่อถือได้ โดยผู้สูงอายุต้องการเปิดรับที่สะดวกและใช้ภาษาเข้าใจง่ายสามารถดูซ้ำได้บ่อยครั้งปฏิบัติตามได้ง่าย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสื่อควรทำในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ โดยสามารถผลิตเป็นโปสเตอร์ป้ายไวนิล หรือภาพที่สามารถส่งในกลุ่มไลน์ได้ซึ่งสะดวกและเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการสื่อสารกับผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน ดำเนินการพัฒนาโดยผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะและร่วมพัฒนารูปแบบสื่อสร้างเสริมสุขภาพ 1 ชุดประกอบด้วย 3 กลุ่มโรค ได้แก่ 1) สื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคความดันโลหิตสูง 2) สื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคเบาหวาน และ 3) สื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคไขมันในเลือดสูง ซึ่งเป็นโรคที่ผู้สูงอายุตำบลสมอพลีเป็นมาก 3 อันดับแรก

3. การประเมินความเหมาะสมของสื่อสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่าสื่อส่งเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคความดันโลหิตสูงสื่อที่เหมาะสมมากที่สุดได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.60 สื่อส่งเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคเบาหวาน สื่อที่เหมาะสมมากที่สุดได้รับคะแนนเฉลี่ยที่ 4.66 และสื่อส่งเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี : โรคไขมันในเลือดสูง มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยสื่อได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่คะแนนเฉลี่ย 4.40 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีข้อเสนอแนะจากผู้ประเมิน คือ สื่อที่จะใช้เป็นตัวแบบในการผลิตเพื่อนำไปใช้สื่อส่งเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ควรใส่รายละเอียดของระดับค่ามาตรฐานทางการแพทย์ประกอบไว้ในเนื้อหาด้วย จากผลการประเมินและข้อเสนอแนะสามารถนำมาปรับปรุงเป็นร่างต้นแบบชุดสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ 1 ชุดประกอบด้วยสื่อส่งเสริมสุขภาพ 3 โรค ดังนี้

รูปที่ 1 สื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nussbaum, J.F. and Baringer, D. [10] ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสาร สำหรับการสื่อสารแต่ละช่วงวัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุหรือฟังเพลง สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมยามว่างอย่างอื่น ๆ ของผู้สูงอายุ ในส่วนสื่อของตำบลสมอพลีที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกระตุ้นความสนใจและสร้างความเข้าใจในการรับรู้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ หรือการดูแลสุขภาพโรคร้ายต่างๆ ของผู้สูงอายุได้แก่ สื่อบุคคล เช่น อสม. เจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่ รพ.สต. รองลงมาได้แก่ ป้ายโปสเตอร์ ผนังรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะสื่อบุคคลมีคุณลักษณะโดดเด่นที่สามารถสื่อสารสองทาง (Two-way communication) ทั้งฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง (Direct) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and others [11] ที่ว่าการเปิดรับข่าวสารเป็นพื้นฐานหนึ่งในการวัดระดับความสนใจ นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ที่มีส่วนร่วมในการแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดทางการสื่อสารสามารถช่วยสร้างความสนใจและก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสารได้ ซึ่งการสื่อสารสุขภาพผ่านสื่อบุคคลเป็นที่สนใจเนื่องจากผู้สูงอายุสามารถสอบถามสิ่งที่สงสัยได้ ในขณะที่การสื่อสารระหว่างกัน ในส่วนของ ป้ายโปสเตอร์ ผนังรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ด้านสุขภาพ จัดอยู่ในสื่อ (Specialized media) จากข้อค้นพบทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีการเปิดรับสารจากสื่อนี้เพื่อสร้างความเข้าใจ ทั้งนี้สามารถพัฒนาเนื้อหาเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเรื่องราว โดยเฉพาะ จึงสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย (Target audience) ที่แน่นอน มีการส่งเนื้อหาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่ม การผลิตไม่ยุ่งยาก การนำเสนอเนื้อหาเป็นไปอย่างง่ายๆ [12] นอกจากนี้สามารถดูซ้ำได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ที่ติดต่อกับสื่อไว้โรคในผู้สูงอายุส่วนมากเกิดอายุที่มากขึ้นและจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือที่เรียกว่า กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังหรือกลุ่มโรค NCDs (Non - communicable diseases) ซึ่งโรคที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในตำบลสมอพลีเป็นมาก 3 อันดับแรกได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเส้นเลือดสูง และโรคเบาหวาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโรคในผู้สูงอายุจากหลายหน่วยงาน เช่น World Health Organization [13] ที่ศึกษาบริบทสังคมสูงวัย พบว่าความเสื่อมโทรมทางสุขภาพที่ปรากฏมากที่สุดและผู้สูงอายุนั้นไม่ใช่โรคติดต่อ เป็นโรคทำให้สมรรถภาพร่างกายเสื่อมถอย เช่น โรคหลอดเลือด โรคหัวใจ ปวดเมื่อย เบาหวาน ความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ โดยหากมีการจัดทำสื่อเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุต้องการสื่อที่มีคุณลักษณะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพในระดับสูงสุด และมีความรู้ความสามารถด้านสุขภาพที่น่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Atkin [6] ที่ว่าบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารที่นำเสนอ น่าเชื่อถือ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร

การพัฒนาสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองของผู้สูงอายุตำบล พัฒนาจากการสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการผสมผสานการตั้งคำถามและการใช้คำถาม การรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นถือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดี รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลข่าวสารหรือข่าวสารซึ่งบุคคลหรือหน่วยงานได้รวบรวม จัดเก็บ เรียบเรียงแล้วสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชัชรี นฤทุม [14] ในเรื่องกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การวิจัยนี้ผู้วิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุชุมชนสมอพลีอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีแนวคิดในการพัฒนาร่วมกันคือ สื่อที่พัฒนาต้องสามารถให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพ ต้องถูกต้องและสามารถอ้างอิงแหล่งข้อมูลทางการแพทย์ที่เชื่อถือได้ โดยผู้สูงอายุต้องการเปิดรับที่สะดวกและใช้ภาษาเข้าใจง่ายสามารถดูซ้ำได้บ่อยครั้งปฏิบัติตามได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Dimmick, Chen, & Li [15] เกี่ยวกับการใช้สื่อใหม่และสื่อดั้งเดิม พบว่าอย่างไรก็ตามสื่อที่นำเสนอยังคงเป็นไปตามแนวคิดการสร้างควมน่าสนใจ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อ โดยสื่อที่นำเสนอต้องสามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับสารได้

การวิจัยมีกระบวนการนำสื่อที่พัฒนาขึ้นไปประเมินความเหมาะสม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pearse & Stiefel cited in Pongquan [16] เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สมาชิกควรได้ร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ร่วมการดำเนินงาน (Implementation) ร่วมผลประโยชน์

(Benefits) และร่วมการประเมินผล (Evaluation) เพื่อได้สื่อและเนื้อหาที่ตรงตามความต้องการของผู้รับสาร รวมทั้งการพัฒนาสื่อ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and Becker [17] ที่ว่าบุคคลแต่ละคนมีการเปิดรับข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้และเหตุการณ์ (Surveillance) ต่างๆ เพื่อการตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและการพูดคุยกับผู้อื่นได้ และเพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ ตัว สื่อส่งเสริมสุขภาพที่พัฒนาขึ้นนี้จึงมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองให้มีคุณภาพชีวิตลดภาวะการเกิดโรคไข้มันในเลือดสูง โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานได้ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางสู่การกำหนดกิจกรรมด้านสุขภาพและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

สื่อส่งเสริมสุขภาพที่พัฒนาขึ้น โดยนักวิจัย ผู้สูงอายุและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรนำไปใช้ประโยชน์โดยเป็นเครื่องมือหนุนเสริมความรู้ให้ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตามได้ง่ายในชีวิตประจำวัน และควรติดตามประเมินสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง หลังจากปฏิบัติตามสื่อส่งเสริมสุขภาพเพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อและสุขภาพผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยสามารถนำสู่ นโยบายสาธารณะด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. ร่วมกำหนดแผนและกิจกรรมเพื่อลดและบรรเทาการเกิดโรค ไม่ติดต่อเรื้อรังหรือกลุ่มโรค NCDs (non - communicable diseases) ในผู้สูงอายุให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อรูปแบบและเนื้อหาของสื่อส่งเสริมสุขภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการผลิต และการเผยแพร่สื่อเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยอมรับและร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อประโยชน์ในการนำมาประกอบการวางแผนส่งเสริมการการจัดกิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐต่อไป

3.3 ควรมีการศึกษาในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร ที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อทราบทิศทางของข่าวสารด้านต่างๆ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการสื่อสารเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยอมรับ มีทัศนคติที่ดีและตัดสินใจร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามที่ภาครัฐมีนโยบายยิ่งขึ้น

3.4 ควรประเมินผลสื่อสร้างเสริมสุขภาพปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลสมอพลี อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี หลังจากให้นำไปใช้งานจริงว่าสามารถสร้างหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้สูงอายุให้มีสุขภาพดีขึ้นอย่างไรเพื่อจะได้นำผลประเมินการใช้งานมาเป็นแนวทางปรับปรุงสื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ; 2559.
- [2] กรมกิจการผู้สูงอายุ. นโยบายรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.dop.go.th/laws/1/29/769>.

- [3] เจ๊ะอูมา คีอราแม. ผู้สูงอายุสุขภาพดีชีวิที่มีสุข. สงขลา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12; 2560.
- [4] วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในผู้สูงอายุ. เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.si.mahidol.ac.th/project/geriatrics/knowledge.html>.
- [5] Assael, H. Consumer behavior and marketing action. New York: South-Western; 1985.
- [6] Atkin, Charles K. New Model for Mass Communication Research. New York: The Free Press; 1973.
- [7] ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์; 2538.
- [8] Robbins, Stephen P. Organization Behavior. 10 th ed. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, Inc; 2003.
- [9] ปรีชาดิ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช; 2552.
- [10] Nussbaum, J.F. and Baringer, D. Message Production Across the Life Span: Communication and Aging. Communication Theory 2000; 10: 200-209.
- [11] McCombs, M. and others. The News and Public Opinion. United Kingdom: Polity Press; 2011.
- [12] อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2552.
- [13] World Health Organization. 10 facts on ageing and health. [Internet]. 2017 Retrieved June 1, 2020 from <http://www.who.int/features/factfiles/ageing/en/>
- [14] ชัชรี นฤทุม. การพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2551.
- [15] Dimmick, Chen, Li . (2004). Competition Between the Internet and Traditional News Media: The Gratification-Opportunities Niche Dimension .The Journal of Media Economics 2004; 17: 19-33.
- [16] Pearse, Amdrew chemoche & Stiefel, Malthias. Inquiry into pathicipation : aresearch approach Geneva ; United Research Institute for Social Development; 1979.
- [17] McCombs and Becker. Using Mass Communication Theory, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N. J.148; 1919.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

The Development of Training Course Curriculum in Learning Management Design Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)

เมธา พาทีทิน และ สุดาพร พงษ์พิชญ

Mata pateetin and Sudaporn Pingpisanu

สาขาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น กรุงเทพฯ 10900

Curriculum and Learning Management Major, Philosophy and Education College, Faculty of Education,

Saint John's Bangkok University, Bangkok 10900

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Mpateetin@gmail.com

Received: 13 September 2020, Revised: 1 November 2020, Accepted: 15 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม เรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนศึกษาปัญญา ก่อนและหลังการฝึกอบรม 2) ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ครูโรงเรียนศึกษาปัญญา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1) หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

จากการศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยภาพรวมของครูมีความพึงพอใจในระดับดีมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80, S.D = 0.60)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการฝึกอบรม

Abstract

The purposes of this research were to:(1) compare the achievement of training about learning management with the teachers at Suksapanya School; and (2) study about satisfaction with the teachers of Suksapanya School that related with training curriculum about the development of training in learning management based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (improved in 2560).

The populations in this research were thirty teachers of Suksapanya School, Muang District, Phetchaburi Province. The research sample was chosen by the purposive sampling. The research instruments were: (1) Training curriculum in learning management based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (improved in 2560); (2) Achievement test in learning management based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (improved in 2560); and (3) The satisfaction's questionnaire for the teachers that affect to the training curriculum in learning management based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (improved in 2560).

The findings of this research were as follows: (1) the comparison result from the achievement after training by using curriculum about learning management based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (improved in 2560) had development in statistical significance at 0.05 ($t = 21.95$, $Sig = 0.00$); and (2) the comparison result from thirty teachers of Suksapanya School found that they have satisfaction with learning management based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (improved in 2560) in excellent level (Mean 4.80, S.D = 0.60).

Keywords : Learning Management, Basic Education Core Curriculum, Training Course

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ครูยุคใหม่ สถานศึกษา รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ใหม่ และระบบการบริหารจัดการใหม่ ต้องอาศัยการดำเนินการพัฒนา ในกระบวนการต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน ทั้งกระบวนการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้อุทิศและประเมินผล ซึ่งเน้นในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ [1]

การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน และปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ “ครู” เพราะครูถือว่าเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดของการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดอาชีพหนึ่งในโลก สรรพวิทยาการทั้งหลายของมวลมนุษย์ถูกถ่ายทอดจาก “ผู้รู้” สู่ “ผู้เรียน” มากที่สุด ไม่ว่าจะอยู่ในระบบหรือนอกระบบ ระบบการเรียนการสอนที่หัวใจของการพัฒนาของมนุษย์เป็นไปอย่างรวดเร็ว การถ่ายทอดด้วยระบบการเรียนรู้ของมนุษย์ใช้เวลาเพียงไม่กี่ปีเท่านั้น มนุษย์รุ่นใหม่ก็จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ต่อขอดออกไปได้อย่างไม่รู้จบ ภาระหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจึงเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่อยู่ตลอดเวลา [2] นอกจากนี้ จากกระบวนการต้นเดิมที่ครูเป็นผู้มอบความรู้ก็จะเปลี่ยนเป็นช่วยกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน นั่นคือ “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” เป้าหมายของการเรียนรู้จะมีใช้ที่ตัวความรู้ก็ออกไป เพราะตัวความรู้นั้นมีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะมอบให้นักเรียนแต่ละชั้นได้ [3] นักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีหนทางค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมและอินเทอร์เน็ต ที่ควรทำคือ มีกระบวนการต้นใหม่ที่พัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นจะเห็นว่า การเรียนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต่างตระหนักดีถึงบทบาทของตนจะต้องดำเนินต่อไป [4] การพัฒนาคุณภาพของครูในการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด [5] การให้ความรู้เพิ่มเติมกับครูในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ให้มีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย พัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และคำนึงถึงศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความเปลี่ยนแปลงของสังคม พร้อมทั้งสอดแทรกทักษะการดำรงชีวิต คุณธรรม จริยธรรม แต่ปัญหาการขาดแคลนครู ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่ขาดแคลนมาก คือ ครูที่มีความสามารถในการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะหากครูไม่มีโอกาสรับการพัฒนาอย่างเต็มที่จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด [6] การจัดการเรียนรู้ของครูต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี

ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญตามตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ ความเป็นรูปธรรมชัดเจนจะปรากฏขึ้นได้จากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพราะหน่วยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติ [7] การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ครูจำเป็นต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตลอดจนสาระการเรียนรู้แกนกลางเพื่อกำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระและกิจกรรมร่วมกันในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานเป็นภาพตลอดแนวของรายวิชาให้ผู้เรียนเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ฟังรู้และปฏิบัติได้” เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด [8]

การฝึกอบรมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประโยชน์เพื่อการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคนิค วิชาการและความชำนาญการเพื่อประสิทธิภาพของหน่วยงานแล้ว ยังสามารถแก้ปัญหาในองค์การฝึกอบรมเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่มีวัตถุประสงค์เจาะจง เน้นถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของงานซึ่งตัวบุคคลนั้นปฏิบัติอยู่หรือจะปฏิบัติต่อไปในระยะยาว [9] เนื้อหาของเรื่องฝึกอบรมจะเป็นเรื่องที่มุ่งเน้นให้ตรงกับงานที่กำลังปฏิบัติอยู่หรือกำลังจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การฝึกอบรมจะต้องเป็นเรื่องที่จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดลงอย่างแน่นอน โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งสามารถประเมินผลได้จากการปฏิบัติงานหรือผลงาน [10] หลังจากได้รับการฝึกอบรมสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนตามทฤษฎี Constructionism ของซีมัวร์ พาร์เพิร์ต (Seymour Papert, 1991) ที่ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติหรือสร้างงาน [11] ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้สัมผัสแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากการปฏิบัติงานที่มีความหมายต่อตนเองและสอดคล้องกันและในขณะเดียวกันจะเกิดผลแก่ครูผู้สอนให้เกิดความเข้าใจ และถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้ การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ [12] ความสามารถในการทำงานเฉพาะอย่าง อาจจำแนกวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมได้ 4 ประการได้แก่ 1) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ให้มีความรู้ หลักการ ทฤษฎี แนวคิดในเรื่องที่อบรมเพื่อนำไปใช้งาน 2) เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ เป็นลักษณะที่ต่อเนื่องจากความรู้ กล่าวคือ เมื่อรู้ในหลักการและทฤษฎีแล้วสามารถตีความ แปลความ ขยายความ และอธิบายให้คนอื่นทราบได้ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้ 3) เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ทักษะคือความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยอัตโนมัติ และ 4) เพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ คือความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ การฝึกอบรมมุ่งให้เกิดหรือเพิ่มความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อหน้าที่รับผิดชอบ การฝึกอบรมต่างจากการศึกษาคือ การศึกษาจะมุ่งพัฒนาในส่วนตัว แต่การฝึกอบรมจะเป็นการฝึกให้แก่บุคคลเพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง [13]

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่ทำการสอนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ขาดการพัฒนาด้านการออกแบบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนการสอนค่อนข้างบ่อย เพราะครูลาออกหรือไปประกอบอาชีพอื่น และในขณะเดียวกัน ครูที่รับผิดชอบทางด้านงานวิชาการยังไม่มี ความชำนาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ครูที่อยู่ภายในบังคับบัญชาไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยเห็นควรเสริมสมรรถนะด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการจัดทำแผนการเรียนรู้อให้แก่ครูภายในโรงเรียน โดยการจัดฝึกอบรม เพื่อให้ครูภายในโรงเรียนมีคุณภาพในการออกแบบการเรียนรู้อและการจัดทำแผนการเรียนรู้อให้เป็นไปตามมาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นและเสริมสร้างประสิทธิภาพความเป็นครูให้ครบถ้วนสมบูรณ์ [14]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนศึกษาปัญญา ก่อนและหลังการฝึกอบรม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ครูโรงเรียนศึกษาปัญญา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สำหรับครูโรงเรียนศึกษาปัญญา
 - 2.2 ตัวแปรตาม
 - 2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก่อนและหลังการฝึกอบรม
 - 2.2.2 ความพึงพอใจของครู โรงเรียนศึกษาปัญญา ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)
3. เนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ใช้เวลาจำนวน 286 วัน ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

1. หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1950) มีขั้นตอนในการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ [15]

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์

ดำเนินการโดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการวิเคราะห์หลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้ครูผู้สอนเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)
- 2) เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบการสอนและจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)
- 3) เพื่อให้ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีในการออกแบบการสอนและจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้

ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดองค์ประกอบในหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

ขั้นที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้กำหนดแนวทางของการฝึกอบรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เน้นกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 2) เน้นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ และเพื่อที่จะตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรจะมีการปรับแก้ในส่วนใดบ้าง โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

- 1) กำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง
- 2) วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น
- 3) ศึกษาสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม
- 4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดโดยใช้เกณฑ์ ความเป็นปรนัย (objectivity) ความเที่ยง (reliability) และความตรง (validity)
- 5) การพิจารณาผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่จะต้องปรับแก้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความดียิ่งขึ้น

1.2 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

ผู้วิจัยดำเนินการนำร่างหลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 ท่านและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินจำนวน 1 ฉบับ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ความหมายของระดับคะแนนและเกณฑ์

1.3 การปรับปรุงหลักสูตรก่อนไปทดลองใช้

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่านมาพิจารณาปรับแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้

1.4 การทดลองใช้หลักสูตร

หลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (ครูโรงเรียนศึกษาปัญญา) จำนวน 30 คน ดำเนินการฝึกอบรมระหว่างวันที่ 18 – 19 ตุลาคม 2562 สถานที่ในการอบรม ห้องประชุมโรงเรียนศึกษาปัญญา จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้เชิญนางสุภัคญาณี สุขสำราญ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลเป็นวิทยากร

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

2.1 การสร้างแบบทดสอบ เรื่องหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
- 2) วิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา ให้ค่าน้ำหนักและกำหนดจำนวนข้อสอบ
- 3) กำหนดชนิดของแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

จำนวน 30 ข้อ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ภาษาที่ใช้และความถูกต้องของแบบทดสอบ วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective: IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องต้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 จึงถือว่าแบบทดสอบนั้น มีความสอดคล้องกันและสามารถนำไปใช้ได้

2.3 การปรับปรุงแบบทดสอบก่อนไปทดลองใช้

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่านมาพิจารณาปรับแก้ไขแบบทดสอบให้มีความเหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้

2.4 การทดลองใช้แบบทดสอบ

- 1) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับครู โรงเรียนศึกษาปัญญา ที่เคย จำนวน 30 คน
- 2) นำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 - 1.00 จากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เข้ารับการอบรม เรื่องหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.37 - 0.73 และอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30 - 0.95
- 3) หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.90
- 4) จัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดสอบจริงในการฝึกอบรม

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ

3.1 การสร้างแบบสอบถาม

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 2) กำหนดรายการที่จะสอบถาม ได้แก่ ระยะเวลา กิจกรรม เนื้อหา สื่อที่ใช้ ความรู้และทักษะของวิทยากร
- 3) สร้างแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

การตรวจสอบคุณภาพของสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ภาษาที่ใช้และความถูกต้องของแบบสอบถาม วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective: IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าแบบสอบถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้

3.3 การปรับปรุงแบบสอบถามก่อนไปทดลองใช้

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่านมาพิจารณาปรับแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้

3.4 การทดลองใช้แบบสอบถาม

1) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับ จำนวน 30 คน
 2) หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrach' Alpha) สำหรับเกณฑ์การพิจารณาว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงสูง ควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้น มีค่าความเที่ยงสูงสามารถนำไปใช้ได้

3) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบไม่มีอิสระ (t- test for dependent)
 2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 21.95$, $Sig = 0.00$)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยภาพรวมของครูเห็นด้วยในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.80)

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก่อนและหลังการฝึกอบรม ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก่อนและหลังการฝึกอบรม

คะแนน	N	X	S.D.	D	t	df	Sig.
ก่อนอบรม (pretest)	30	10.47	3.95				
หลังฝึกอบรม (posttest)	30	27.07	2.36	16.06	21.95*	29	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.5

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.5

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของครูโรงเรียนปัญญาศึกษา ที่มีต่อหลักสูตรการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของครูโรงเรียนปัญญาศึกษา ที่มีต่อหลักสูตรการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	4.83	0.77	มากที่สุด
2. ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.68	0.73	มากที่สุด
3. กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.85	0.45	มากที่สุด
4. กิจกรรมทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้มากขึ้น	4.58	0.49	มากที่สุด
5. การจัดเรียงเนื้อหา มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน	4.80	0.40	มากที่สุด
6. สื่อที่ใช้ประกอบการอบรมเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	4.58	0.76	มากที่สุด
7. วิทยากรมีความรู้และทักษะในเนื้อหาการอบรมเป็นอย่างดี	4.93	0.41	มากที่สุด
8. การนำเสนอเนื้อหาของวิทยากรสามารถเข้าใจง่าย	4.85	0.68	มากที่สุด
9. วิทยากรมีการบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.88	0.72	มากที่สุด
รวม	4.80	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของครูโรงเรียนศึกษาปัญญา ที่มีต่อหลักสูตรการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ในภาพรวมพบว่า ครูโรงเรียนศึกษาปัญญา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิทยากรมีการบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 รองลงมาได้แก่ด้านการนำเสนอเนื้อหาของวิทยากรสามารถเข้าใจง่าย มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ที่ได้มาจากการฝึกอบรมครูโรงเรียนศึกษาปัญญา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และคุณครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา พบว่าครูสามารถนำเนื้อหาที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การที่ครูมีผลสัมฤทธิ์หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม เป็นเรื่องชี้ว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะที่จะนำไปใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมกระบวนการทุกขั้นตอน และหลักสูตรการฝึกอบรม โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญนั้น [16] เนื่องมาจากหลักสูตรจัดอบรมครูที่เป็นครูผู้สอนนั้นมีความรู้พื้นฐานเดิมอยู่แล้ว เพียงแต่เข้ามาอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์จากความรู้เดิมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนซึ่งกันและกัน โดยวิทยากรจัดให้ครูฝึกปฏิบัติขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดทำโครงสร้างรายวิชา การเขียนคำอธิบายรายวิชา การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายของวิทยากรที่เน้นการลงมือปฏิบัติส่งผลให้ครูสามารถนำ

หลักการเหล่านี้ไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับซูซัย สมิทกร ไกร ที่กล่าวว่า หลักการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ให้มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้อย่างเต็มศักยภาพ และส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอน ได้มีการปรับปรุงและพัฒนา นวัตกรรมการสอนใหม่ๆ ขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน [17]

2. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรม ฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

จากผลวิจัยที่พบว่า ในภาพรวมครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.60 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ นอกจากนี้ยังเลือกเนื้อหาในการฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในรายวิชา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษาและวิทยาการคำนวณ มีการยกตัวอย่างที่หลากหลาย และลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจน ซึ่งผู้รับการอบรมเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การฝึกอบรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ครูได้ทำงานร่วมกันในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้รับการอบรมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมสมอง และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประวีณา เอี่ยมยี่สุน [18] และสอดคล้องกับไพบุลย์ อ่อนมั่ง และคณะ ที่กล่าวขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้ 1. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม ต้องพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันที่มีปัญหาเกิดขึ้น และคาดการณ์อนาคตได้อย่างถูกต้องใกล้เคียง เพื่อจะได้วางแผนการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม 2. กำหนดวัตถุประสงค์ ในการฝึกอบรมโดยทั่วไปจะมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติและทักษะ ดังนั้นในการกำหนดวัตถุประสงค์จึงควรกำหนดให้ครอบคลุม คุณลักษณะที่คาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในผู้รับการอบรม 3. เลือกเนื้อหาในการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา และควรเลือกพิจารณาเลือกเนื้อหาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ น่าสนใจและเหมาะสมกับระดับของผู้รับการอบรม 4. ออกแบบการจัดการเรียนการสอน ต้องกำหนดขั้นตอนต่างๆ ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรม วิธีการสอน การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น [19]

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการฝึกอบรม เรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีการออกแบบการอบรมและผลสัมฤทธิ์ทางการอบรม ได้ตามเกณฑ์ด้วยเหตุนี้ทางโรงเรียนศึกษาปัญญา จึงควรขยายผลการฝึกอบรมไปยังโรงเรียนบริเวณใกล้เคียง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ในทุกหัวข้อก็ตาม แต่ผู้รับการอบรมได้เสนอแนะให้มีการขยายเวลาในการอบรมให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอื่นๆ เช่น หลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อะไรก็ตามที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

[1] วิชัย ดิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น; 2535.

[2] อารัง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์; 2532.

[3] บุญเลี้ยง ทูมทอง. การพัฒนาหลักสูตร Curriculum Development. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554.

- [4] จันทิมา แสงเลิศอุทัย. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต] กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.
- [5] ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร หลักการแนวปฏิบัติ.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสตินเพรส; 2539.
- [6] รุจิรี ภู่อาระ. การพัฒนาหลักสูตร ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ: บุก พอยท์; 2546.
- [7] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์; 2558. เซ็นเตอร์; 2546.
- [9] อุทัย บุญประเสริฐ. หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอสดี เพรส; 2540.
- [10] เขวาคี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์.พิมพ์ครั้งที่11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
- [11] กมลชนก เชื้อเมฆ. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2558.
- [12] กมลวรรณ ตั้งชนกานนท์. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
- [13] จุติพร จิมพาลีและคณะ. ความพร้อมของการจัดการศึกษาหลักสูตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. Veridian E-Journal, Silpakom University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 2559;9(2):502-518.
- [14] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด; 2557.
- [15] ภัทรพล มหาจันทร์. การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2550.
- [16] วีรภัทร ไม้ไหว. การพัฒนาฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ 2560;2:3-8.
- [17] ชูชัย สมितिไกร. การสรรหาคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:วีพริ้น; 2552.
- [18] ประวีณา เอี่ยมยี่สุน. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิครั้งที่ 1; 22 มิถุนายน 2559; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. จังหวัดสมุทรปราการ: 2562;1-22.
- [19] ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. การประเมินผลหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2544.

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

Factors Affecting Efficiency of Tax Collection of Local Administrative Organization in Ratchaburi Province

อังคณา ทัพไพฑูรย์* กิ่งพร ทองใบ และ นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ

Angkana Thupyai* Kingporn Thongbai and Niphan Henchokchaichana

สาขาวิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

Management Science Major, Business Administration, Sukhothai Thammathirat University, Nonthaburi 11120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: arexandna@gmail.com

Received: 10 October 2020, Revised: 15 December 2020, Accepted: 23 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีอากรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี และ 3) เสนอแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ บุคลากรกองคลังสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ใน 10 อำเภอ จำนวน 112 แห่งๆ ละ 4 คน รวมเป็น 448 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง 87 แห่ง จำนวน 348 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.06 ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา 4.02 และด้านโครงสร้างของภาษีอากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.86 2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีประกอบด้วย 2.1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน 2.2) ปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การวางแผน ดำเนินงานจัดเก็บภาษี และการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.06 การติดตามควบคุมผลการดำเนินงานจัดเก็บภาษีมีค่าเฉลี่ย 4.02 และร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ได้ร้อยละ 31.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านโครงสร้างภาษีควรปรับปรุงอัตราการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีมาตรการบังคับการจัดเก็บภาษีสำหรับผู้หลีกเลี่ยงการเสียภาษี ปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เป็นระบบ สามารถจัดเก็บได้ถูกต้องและเป็นธรรม ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สร้างจิตสำนึกในการให้บริการทุกคนอย่างเสมอภาค สร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และด้านบรรยากาศที่เอื้อให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ควรมีมาตรการจูงใจให้

ประชาชนเต็มใจมาชำระภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความรู้แก่ประชาชนในการนำเงินภาษีมาใช้พัฒนาท้องถิ่นสร้างค่านิยมรักท้องถิ่นของตนเอง และควรเพิ่มช่องทางการให้บริการชำระภาษีผ่านทางธนาคาร ไปรษณีย์ หรือระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อความสะดวก รวดเร็ว

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ การจัดเก็บภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level efficiency of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province 2) to study factors affecting the efficiency of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province, and 3) to propose guideline to strengthen efficiency of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province. This research was the survey research. The population and the sample groups was personnel in the finance division of the local administrative organization from 112 locations consisted of 4 staffs for each location, total 448 people . The sample size was calculated by Taro Yamane. The samples of 348 people was recruited by 87 locations using the simple random sampling .The instruments was questionnaires,

the statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, frequency, t-test , One way ANOVA, stepwise multiple regression analysis and content analysis.

Research finding showed that 1) the level efficiency of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province was overall and in each individual aspect at a high level, efficiency of tax collection of local administrative organization, the location and materials were at high level mean 4.06, budget side the mean followed by 4.02 tax structure has the lowest mean of 3.86 2) factors affecting the efficiency of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province, 2.1) Personal characteristic factors in terms of gender, age, position, education, field of study or degree, different work experiences affect the taxation efficiency that were different, and 2.2) The methods of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province at a high level were providing guidelines in the development of tax collection, operation planning at a high level and mean of 4.06 and controlling the mean of 4.02. The variance were analyzed for the efficiency of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province which was found at 31.5%, at the 0.05 level of significance. 3) The guidelines to optimize the efficiency improvement of tax collection of local administrative organization in Ratchaburi province consisted of revenue structure, the improvement of tax rate, the legal measures to combat tax evasion, the staffs working on tax collection should be trained annually in order to enhance their knowledge as well as skills, build their consciousness in equitable service, propose the morale for job performance, create the organizational climate, drive tax incentives for supporting taxpayers' willingness, the leaders in local community should enrich people's awareness in local styles and the channels for taxpayers should be increased such as banking, mailing or internet.

Keywords : Efficiency , Tax Collection, Local Administrative Organization

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดเก็บรายได้ของตนเองคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายรับทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมากขึ้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถพึ่งรายได้ของตนเองได้ ยังต้องพึ่งพาเงินช่วยเหลือจากรัฐเนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ [1] โดยเปรียบเทียบจากข้อมูลการจัดเก็บรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559- พ.ศ. 2560

ตารางที่ 1 ข้อมูลการจัดเก็บรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 (หน่วย:ล้านบาท)

ลำดับที่	ชื่อ อำเภอ	จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	รัฐจัดสรร (ล้านบาท)	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)
1	อำเภอเมือง	230.57	1,235.84	842.47	2,308.88
2	อำเภอบ้านโป่ง	101.67	568.46	555.90	1,226.03
3	อำเภอโพธาราม	60.77	482.33	474.37	1,017.47
4	อำเภอจอมบึง	18.91	183.94	161.79	364.64
5	อำเภอดำเนินสะดวก	52.16	289.45	272.15	613.76
6	อำเภอบางแพ	14.05	163.82	139.54	317.41
7	อำเภอปากท่อ	19.77	224.02	188.68	432.47
8	อำเภอวัดเพลง	2.68	56.97	42.33	101.98
9	อำเภอสวนผึ้ง	8.8	124.53	114.13	247.46
10	อำเภอบ้านคา	5.5	60.58	67.95	134.03
	รวม	514.88	3,389.94	2,859.31	6,764.13

ที่มา: ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2559 (2559: 210-212)

ตารางที่ 2 ข้อมูลผลการจัดเก็บรายได้ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (หน่วย:ล้านบาท)

ลำดับที่	ชื่อ อำเภอ	จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	รัฐจัดสรร (ล้านบาท)	เงินอุดหนุน (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)
1	อำเภอเมือง	224.78	791.04	973.70	2327.77
2	อำเภอบ้านโป่ง	88.54	298.32	318.84	692.40
3	อำเภอโพธาราม	55.08	459.82	481.83	998.06
4	อำเภอจอมบึง	16.50	177.36	179.01	372.80
5	อำเภอดำเนินสะดวก	52.9	289.61	275.14	624.65
6	อำเภอบางแพ	13.43	154.94	140.25	309.12
7	อำเภอปากท่อ	17.01	207.67	180.16	404.86
8	อำเภอวัดเพลง	5.03	54.73	33.70	93.45
9	อำเภอสวนผึ้ง	5.05	116.73	120.91	246.58
10	อำเภอบ้านคา	5.75	56.86	67.88	130.49
	รวม	484.07	2607.08	2771.42	6,200.18

ที่มา: ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2560 (2560: 207-210)

ขณะที่การจัดหาสาธารณูปโภคให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีความจำเป็นที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งประสบปัญหาเรื่องการมีรายได้จำกัด จึงทำให้การจัดหาสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ ไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นการค้นหาโอกาสและทางเลือกในการพัฒนารายได้ที่สอดคล้องกับสภาวะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับการควบคุมค่าใช้จ่ายให้มีระดับที่เหมาะสม เป็นการแก้ปัญหาที่ทำให้

ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น การเพิ่มหารายได้หลักจากการรับจัดสรรจากรัฐ ทำให้สถานการณ์คลังขององค์กรปกครองท้องถิ่นไม่มั่นคงในระยะยาวจะพึ่งพาตนเองไม่ได้ ควบคู่ไปกับการกระจายอำนาจการปกครองจากราชการส่วนกลางไปยังราชการส่วนท้องถิ่น และส่วนกลางยังมีการโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองมากขึ้นความสามารถและประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้หรือภาษีก็ทวีความสำคัญ และเป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง [2]

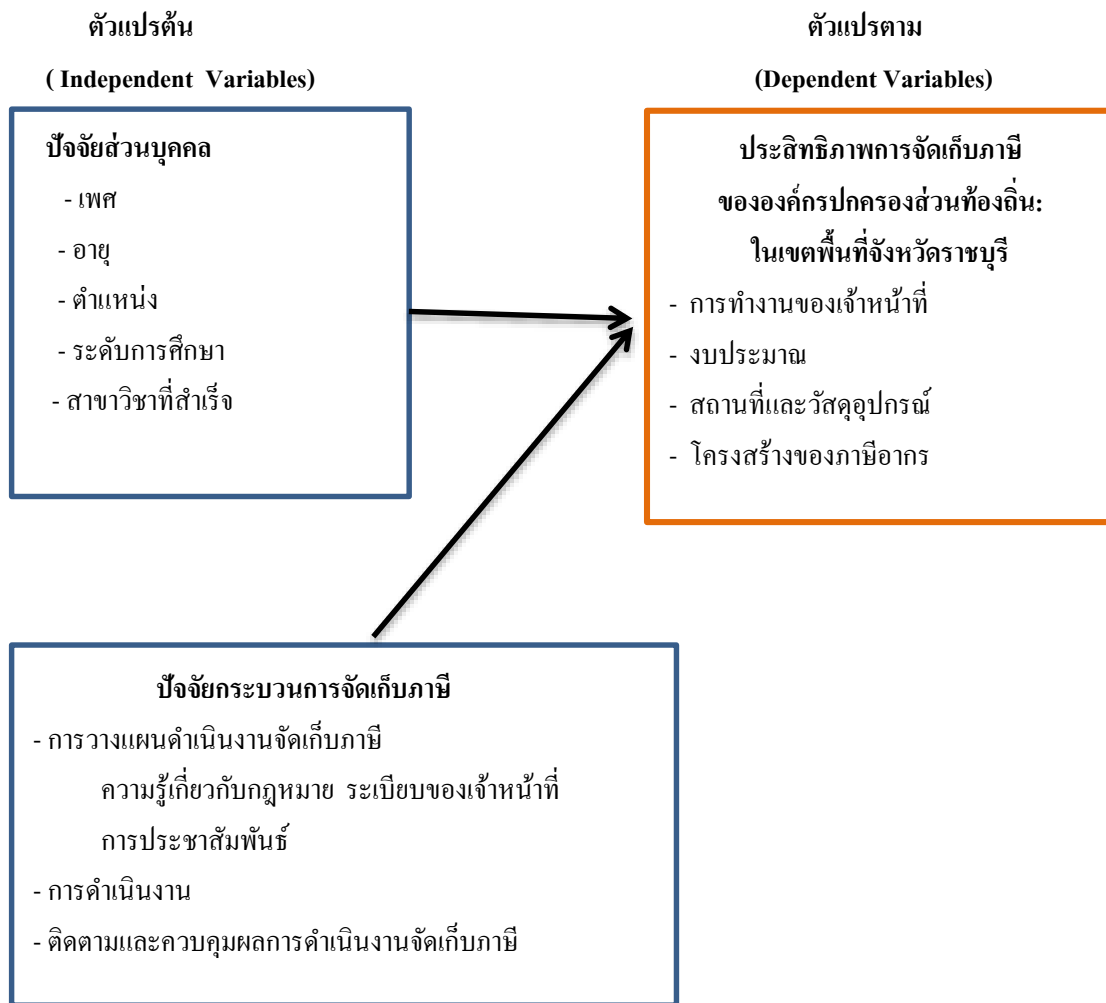
ด้วยเหตุดังกล่าวปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นพนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในฐานะพนักงานส่วนตำบลสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า การจัดเก็บภาษีอากรของแต่ละปีขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีการจัดเก็บไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น มีลูกหนี้ค้างชำระภาษี ผู้ทำหน้าที่เสียภาษีอากรต้องเสียค่าปรับเนื่องจากชำระเงินล่าช้ากว่ากำหนด ปัญหาประชาชนผู้เสียภาษีอากรขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดเก็บภาษีอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมาชำระภาษีอากรตามหน้าที่ของพลเมืองดี ปัญหาขาดแคลนเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาความรวดเร็วในการให้บริการ ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ปัญหาเจ้าหน้าที่ยังขาดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรให้ครบตามทะเบียนคุมผู้ชำระภาษี ประชาชนผู้เสียภาษีอากรขาดจิตสำนึกในการเสียภาษีอากรและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยปัญหาดังกล่าวถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีอากร ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

กลุ่มประชากร คือ บุคลากรกองคลังสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี จำนวน 112 แห่ง ๆ ละ 4 คนรวมเป็น 448 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีใน 10 อำเภอ จำนวน 87 แห่งๆ ละ 4 คน รวม 348 คน ด้วยสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์การทำงาน จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 เรื่อง จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 เรื่อง จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ที่ทำการศึกษารวมจำนวน 348 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.59 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.24 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ คิดเป็นร้อยละ 52.59 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 43.68 สำเร็จสาขาวิชาการเงิน คิดเป็นร้อยละ 37.93 และมีประสบการณ์การทำงานด้านการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.69

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.06 รองลงมาด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 4.02 ด้านการทำงานของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.94 และโครงสร้างของภาษีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.86

หน่วยงานจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่ไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน ตำแหน่งที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน สาขาที่สำเร็จส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน

ปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.98 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านการวางแผนดำเนินงานจัดเก็บภาษี และการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.06 รองลงมาการวางแผนดำเนินงานจัดเก็บภาษีในเรื่องความรู้เกี่ยวกับ กฎหมาย ระเบียบมีค่าเฉลี่ย 4.04 การติดตามและควบคุมผลการดำเนินงานจัดเก็บภาษี มีค่าเฉลี่ย 4.02 และการวางแผนดำเนินงานจัดเก็บภาษีในเรื่อง การประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3.76

แนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านโครงสร้างภาษีควรปรับปรุงอัตราการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีมาตรการบังคับการ จัดเก็บภาษีสำหรับผู้หลีกเลี่ยงการเสียภาษี ปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เป็นระบบ สามารถจัดเก็บได้ถูกต้องและเป็นธรรม ด้าน เจ้าหน้าที่จัดเก็บควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สร้างจิตสำนึกในการให้บริการทุกคน อย่างเสมอภาค สร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และด้านบรรยากาศที่เอื้อให้ปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ควร มี มาตรการจูงใจให้ประชาชนเต็มใจมาชำระภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความรู้แก่ประชาชนในการนำเงินภาษีมาใช้ พัฒนาท้องถิ่นสร้างค่านิยมรักท้องถิ่นของตนเอง และควรเพิ่มช่องทางการให้บริการชำระภาษีผ่านทางธนาคาร ไปรษณีย์ หรือ ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อความสะดวก รวดเร็ว

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

	ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี				
	b	SE _b	B	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.033			4.380	0.000
การวางแผนดำเนินงาน	0.314	0.336	0.283	4.077	0.000
การดำเนินงาน	0.252	0.327	0.229	4.340	0.000
การติดตามและควบคุม	0.158	0.325	0.149	2.259	0.025

R = 0.562 R² = 0.315 S.E. = 0.325 F = 52.813 Sig. = 0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางพบว่า กระบวนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงานจัดเก็บภาษี การดำเนินงาน การติดตามและควบคุมผลการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีและร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของระดับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร้อยละ 31.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.562 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (S.E.) เท่ากับ 0.325

ตารางที่ 4 แสดง ระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมข้อความ	n = 348		ระดับประสิทธิภาพ
	\bar{X}	S.D.	
1 การทำงานของเจ้าหน้าที่	3.94	0.09	มาก
2 งบประมาณ	4.02	0.12	มาก
3 สถานที่และวัสดุอุปกรณ์	4.06	0.12	มาก
4 โครงสร้างของภาษี	3.86	0.76	มาก
รวม	4.00	0.45	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.06 และด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา 4.02 และระดับที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านโครงสร้างของภาษีมียค่าเฉลี่ย 3.86

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างตามนโยบายของรัฐในการปฏิรูประบบราชการที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดเล็กลง แต่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ระดับประสิทธิภาพในการเก็บภาษีอยู่ในระดับมาก เช่น มีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการทำฐานข้อมูลและกระบวนการจัดเก็บภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยอดย้ง รัตต์ชัย [3] ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของพนักงานในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนิภา กัญญาหัตถ์

[4] ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์ [5] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการเงิน และบัญชี กรมชลประทาน อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ จันทรสขุ [6] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สำนักงานคลังจังหวัด ตำแหน่งที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ นนทะสัน [7] ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร องค์กรบริหารส่วนตำบล ตามทัศนคติของพนักงานส่วนตำบล ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสาธิต แก้วรามุก [8] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล สาขาที่สำเร็จส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑกานต์ หวังถนอม [9] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ในอำเภอทับสะแก และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของยอดยี่ง รักสัตย์ [10] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

จากการศึกษาปัจจัยกระบวนการจัดเก็บภาษีอากรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีพบว่า

ด้านการวางแผนการดำเนินงานจัดเก็บภาษี เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาเป็นรายชื่อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ จัดทำแผนในการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษี ให้บรรลุตามจุดประสงค์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ดำเนินงาน งบประมาณ อัตราค่าจ้าง และระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน และแจ้งให้ผู้ที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สิน สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม ทุม โฆสิต [11] โดยกล่าวว่า ประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีต้องมีการวางแผน เป้าหมายและวิธีการให้ชัดเจน ง่ายและสะดวกต่อการจัดเก็บ ระบบฐานข้อมูลที่แจ้งให้ผู้ที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ที่ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ จะไม่สามารถติดตามการเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณพิลาส สมศรี [12] ได้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความถูกต้องของแบบประเมินภาษีกับทรัพย์สินของผู้เสียภาษีในการชำระภาษีทุกรายและมีการจัดทำคู่มือปรับปรุงทะเบียนผู้เสียภาษี ทะเบียนโรงเรือนและภาษีป้าย ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดเก็บ มีความเอาใจใส่และให้บริการแก่ผู้เสียภาษีเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนน้อย จันทรสขา [13] โดยกล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีคือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบและได้รับการอบรมอยู่ประจำทุกปี และสอดคล้องกับงานวิจัยของทนงศักดิ์ รัตนโสภณ [14] ซึ่งพบว่า การประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อตามสายเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดและมีการสนใจในรูปแบบการแจกซอง หรือจับสลากรางวัลจากใบเสร็จรับเงิน

ด้านการดำเนินงาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพการ จัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาเป็นรายชื่อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ จัดทำป้ายแสดงขั้นตอนการชำระภาษีไว้อย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย จัดเตรียมสถานที่ไว้ให้กับผู้เสียภาษีอย่างเพียงพอ ออกบริการรับชำระภาษีนอกสำนักงานและรับชำระภาษีผ่านธนาคารหรือช่องทางอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิระศักดิ์ เครือเทพ [15] ได้กล่าวถึง การปรับปรุงการให้บริการสำนักงาน ได้แก่ การส่งเอกสารเพื่อแจ้งจำนวนภาษีที่ต้องชำระให้แก่ประชาชนผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษี การแจ้งกำหนดออกหน่วยรับชำระภาษีเคลื่อนที่ตามสถานที่ที่กำหนด เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษี

ด้านการติดตามและควบคุมผลการดำเนินงานจัดเก็บภาษี เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาเป็นรายชื่อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ปฏิบัติหน้าที่ ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัดด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ออกหลักฐานการรับเงินครบถ้วน สรุปผลการทำงานของเจ้าหน้าที่การจัดเก็บภาษีทุกวันเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ เขมวรัตน์ [16] ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบและจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต เพราะเป็นสิ่งสำคัญต่อความเชื่อถือของประชาชน ฉะนั้นจึงต้องระมัดระวังมิให้เกิดการทุจริตในด้านการเงินขึ้น นั่นคือต้องมีการตรวจสอบ ควบคุมเงินภาษีที่เก็บได้ให้ถูกต้องตรงกับ หลักฐานและสรุปผลการทำงานการจัดเก็บภาษีทุกวันเป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ โดยการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอและมีทักษะการพูดและสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ มีความเท่าเทียมกันในการให้บริการแก่ประชาชน เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจที่จะอำนวยความสะดวก และประเมินภาษีได้ถูกต้องตามกฎหมาย
2. งบประมาณ ควรเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ที่ทันสมัย โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อรองรับรูปแบบการจัดเก็บภาษีทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพ
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี ควรมีการปรับปรุงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักเกณฑ์เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณภาษีอย่างเหมาะสมและเกิดความยุติธรรมในการดำเนินการทั่วประเทศ
4. การประชาสัมพันธ์ ควรจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ การออกชำระภาษีนอกสถานที่ที่เป็นประจำทุกปีเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการชำระภาษีแก่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ; 2551
- [2] โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เอ็ดเยอร์เน็ท ; 2550.
- [3] ยอดชัย รักสัตย์. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ; 2553
- [4] พรนิภา กัญญาหัตถ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 3 : 56-65
- [5] กนกวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการเงินและบัญชี กรมชลประทาน [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2556
- [6] พรพรรณ จันทรสข. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการเงินและบัญชี กรมชลประทาน [การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2556
- [7] วสันต์ นนทะสัน. การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล ตามทรรศนะของพนักงานส่วนตำบล ในเขตอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต].ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2558
- [8] สาธิต แก้วรากมุก. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ; 2556
- [9] มณฑกานต์ หวังถนอม. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2557

- 10] ยอดยิ่ง รักศักดิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ; 2553
- [11] อุดม ทุมโฆสิต. การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : แชนัวร์พรีนติ้ง ; 2555
- [12] พรรณพิลาส สมศรี. การสำรวจความคิดเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต].ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา ; 2555.
- [13] เดือนน้อย จันทรสชา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2553.
- [14] ทนงศักดิ์ รัตนโสภณ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารการจัดเก็บรายได้ของ เทศบาล เมืองลำพูน [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น . มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2554.
- [15] วีรศักดิ์ เครือเทพ. คู่มือการส่งเสริมสุขภาพทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์ ; 2554
- [16] ณรงค์ เขมวีรัตน์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง ; 2553

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ

Action Learning

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย* ปัญญา ทองนิต นภาเดช บุญเชิดชู ชัยยุทธ มณีรัตน์ โยธิน ศรีโสภา และ มุทิตา ทาคำแสน
Jittirat Saengloetuthai*, Panya Thongnin, Napadech Booncherdchoo, Chaiyut Maneerat, Yothin Srisopha and Mutita Takomsane

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sjittirat@gmail.com

Received: 2 September 2020, Revised: 25 October 2020, Accepted: 12 November 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งมีความเชื่อ ในการศึกษาที่ยึด การปฏิบัติที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่รวมการคิดวิเคราะห์กับประสบการณ์เข้าไว้ด้วยกัน บทความนี้จะนำเสนอ สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ได้แก่ ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หลักการและแนวคิดของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และ การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

คำสำคัญ : การเรียนรู้, การปฏิบัติ

Abstract

The purpose of academic article presents the main point of action learning which based on educational in practice and knowledge creation-based approach that include analytical thinking and experience method. In addition, this academic article presents action learning content, such as action learning meaning, benefit of action learning, action learning principle, action learning process, factor of action learning process and action learning evaluation.

Keywords : Learning, Action

บทนำ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความหมาย โดยการสนับสนุนของกลุ่มหรือทีมและเป็นการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง จากการปฏิบัติจริงโดยสมาชิกในกลุ่มหรือทีม โดยกลุ่มสามารถเรียนรู้ปัญหาจากผลการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาพร้อมกันและสามารถถ่ายทอด ช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิก กลุ่มอื่นด้วย [1] นอกจากการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจะช่วยให้การเรียนรู้ปัญหาและกระบวนการ/วิธีการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม ดังนั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างปฏิบัติกับแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีได้อย่างเหมาะสม จนสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยยังคงความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมไว้ และนำความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติมาผสมผสานได้อย่าง

ลงตัว โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของการยอมรับ การให้เกียรติ และความเสมอภาคของสมาชิกในกลุ่มหรือทีม ดังนั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงได้รับการยอมรับให้เป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์ การพัฒนาบุคคลและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพ

ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์หรือการปฏิบัติของตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ/ทักษะ เจตคติ ของตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาของตนเองและแสวงหาคำตอบผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง หรือศึกษาจากสถานการณ์จริง จากประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองหรือกลุ่ม การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่มีความชัดเจน จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังที่ McGill & Brockbank [1] และ McGill & Beaty [2] ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สรุปได้ว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ หมายถึงกระบวนการเรียนรู้และการสะท้อนความคิด ด้วยการสนับสนุนจากกลุ่ม โดยการเรียนรู้ร่วมกันบนความสัมพันธ์ระหว่างการสะท้อนความคิดกับการปฏิบัติ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่เพื่อหาแนวทางใหม่ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ นอกจากนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สรุปได้ว่า [3], [4] การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่บุคคลปฏิบัติงานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาผนวกรวมกับองค์ความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้นด้วยขั้นตอนที่เป็นระบบ การเรียนรู้จากการปฏิบัติทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หลอมรวมความรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ได้ทั้งของครู ผู้เรียนและกลุ่ม โดยมีครูเป็นที่เล็งและให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ถูกนำไปใช้ในวงการศึกษามากมาย เช่น การที่ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติด้วยตนเองและการเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาของตนเองและแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติในสถานที่และประสบการณ์จริง

ประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและทีม เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสะท้อนคิด ดังนี้ [4]

1. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้หรือแนวทางการแก้ปัญหาที่พบเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ
2. ผู้เรียนเกิดความสามารถหรือทักษะในการอธิบาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุป สร้างองค์ความรู้ การจัดการและการจัดเก็บข้อมูล
3. ผู้เรียนสามารถพัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ เจตคติ และการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาของตนเองห้องเรียนและโรงเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างเหมาะสม

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้เป็นอย่างดีส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงสามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้

1. การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนบุคคลให้ปฏิบัติตามความสนใจ ความสามารถและความต้องการของบุคคล โดยการสนับสนุนให้บุคคลนั้นฝึกปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความเชี่ยวชาญเกิดความเชื่อมั่นและมีความมั่นใจว่าตนเองสามารถทำได้และเกิดเจตคติและแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งนั้นด้วยตนเองหรือกลุ่ม

2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนการทำงานร่วมกัน โดยการให้สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากการปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรง รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการ/วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทันสมัย ตามสถานการณ์ปัจจุบัน จนก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการสร้างนวัตกรรม พัฒนาบุคคล ผู้การเป็นบุคคลแห่งการสร้างนวัตกรรม โดยอาศัยการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน ทำให้บุคคลในองค์กรมีการพัฒนาตนเองและสามารถพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้จากการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปสู่บุคคล องค์กร หรือหน่วยงานอื่นได้

4. การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถนำไปใช้เป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ของบุคคล ผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 ได้ เนื่องจากการพัฒนาบุคคลให้มีความพร้อมในการอยู่ร่วมกันในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องอาศัยทักษะที่สำคัญคือ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

หลักการและแนวคิดของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเกิดขึ้นได้ทั้งจากฐานความรู้เดิมและจากการถาม ดังที่ McGill & Brockbank [1] ได้กล่าวถึงหลักการการเรียนรู้จากการปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

1. การสมัครใจ การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการทำงานร่วมกัน ดังนั้นผู้เข้าร่วมการเรียนรู้จากการปฏิบัติต้องมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและความสำเร็จในงานที่ร่วมกันทำหรือการปฏิบัติ

2. การไว้วางใจและความเชื่อถือ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของการยอมรับและความเสมอภาค การรักษาความลับของกลุ่มหรือทีม การไม่เปิดเผยข้อมูลของสมาชิกในกลุ่มให้กับบุคคลอื่นได้รับทราบ ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้งานนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การยอมรับ การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกียรติซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อว่า การยอมรับในความสามารถของบุคคลอื่นและตนเองจะเป็นสิ่งสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนางานได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

4. การมีอิสระ การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยเริ่มต้นที่แต่ละคนนำมาปัญหาของตนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม จากนั้นจึงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน มีการฟังพาดพิงกันทั้งภายในกลุ่มและผู้อำนวยกรกลุ่ม ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ การปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

5. การเรียนรู้ทางสังคมและการร่วมมือ ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ การยอมรับว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้การเรียนรู้ยังมีความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ ทำให้บุคคลหรือกลุ่มสามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้

6. การแสดงความพร้อม สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะมีทรัพยากรและความพร้อม เพื่อนำมาใช้ให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยสมาชิกในกลุ่มจะนำประสบการณ์ทั้งหมดที่ตนเองเคยเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหา

7. การสร้างความแตกต่าง การเรียนรู้จากการปฏิบัติทำให้เกิดแตกต่างและความคิดสร้างสรรค์ ในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงาน การสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ดีที่สุดที่บุคคลหรือกลุ่มยังไม่ได้ปฏิบัติ การทำงานร่วมกันทำให้สมาชิกในกลุ่มมีมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม มองเห็นความจริงที่แตกต่างกันออกไป และเกิดมุมมองเชิงบวกในชีวิตหรือการปฏิบัติงาน

8. การรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ สมาชิกในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบต่อปัญหาที่ตนเองนำเข้ามาสู่กลุ่มสมาชิก ผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ได้ทำความเข้าใจกับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความเชี่ยวชาญในปัญหาที่ตนเองนำเสนอและสามารถประเมินสถานการณ์ของตนเองและของกลุ่มได้

9. การสนับสนุนและความท้าทาย การเรียนรู้จากการปฏิบัติเกิดขึ้นได้เสมอจากเหตุการณ์ในการปฏิบัติงานจริง การสนับสนุนจากกลุ่มและผู้อำนวยความสะดวกเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น การให้การสนับสนุนที่ดีกับข้อตกลงร่วมกันและการมองไปข้างหน้าเป็นสิ่งที่ยาก

10. การปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือ การสร้างความเข้าใจของสมาชิกในกลุ่มหรือทีมทั้งในด้านสถานะของสมาชิก สภาพแวดล้อมและความรู้สึกเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือจะทำให้สมาชิกสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ความสำเร็จของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือกัน

11. การตั้งใจในการเรียนรู้ร่วมกัน ความตั้งใจของสมาชิกในกลุ่มและความสนใจในประเด็นที่สมาชิกรับเสนอ และมีภาระที่สอนผลการเรียนรู้ร่วมกันด้วยความตั้งใจและมีส่วนร่วม จะส่งผลการกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

12. การใช้ระยะเวลา การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาจใช้เวลาในการดำเนินการมากกว่าการดำเนินการอื่น เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มจะมีการอภิปรายในประเด็นที่ต้องการพัฒนา การแก้ปัญหา ซึ่งต้องมีการพิจารณาตรวจสอบระหว่างการดำเนินการกิจกรรมและเมื่อได้ข้อสรุปแล้วจึงจะสามารถนำไปดำเนินการต่อไป

13. การสร้างแรงจูงใจ การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ และการพัฒนาการเรียนรู้ได้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของบุคคลและนำไปใช้ในปัญหาที่เกิดขึ้น โดยตัวผู้ปฏิบัติหรือผู้เรียนได้

การเรียนรู้จากการปฏิบัติมีแนวคิดและหลักสำคัญคือความสมัครใจและความตั้งใจในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยความไว้วางใจและความเชื่อถือ การยอมรับที่จะเรียนรู้และแก้ปัญหาพร้อมกัน และความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกัน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้การเรียนรู้จากการปฏิบัติประสบความสำเร็จได้

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ การระบุปัญหา การกำหนดกลุ่มการเรียนรู้ การกำหนดกระบวนการ การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการเรียนรู้ และการชี้แนะหรือสอนงาน สรุปได้ดังนี้ [5]

1. การระบุปัญหา ในการเรียนรู้จากการปฏิบัติการระบุปัญหาเป็นข้อสงสัยหรือข้อขัดแย้ง งานหรือหน้าที่ ที่ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน การเรียนรู้เกิดขึ้นในบริบทที่สะท้อนวิธีการได้มาซึ่งความรู้และการใช้ในสถานการณ์ประจำวัน การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้เมื่อบุคคลเกิดปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้

2. การกำหนดกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะประกอบด้วยคน 4-8 คน โดยกลุ่มจะสร้างสรรค์ความเข้าใจร่วมกัน แก้ปัญหาพร้อมกัน พิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลจริงจึงต่อการแก้ไขปัญหา โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความสามารถด้านการรับฟัง การจับประเด็น การซักถาม คิดเชิงบวกทั้งนี้กลุ่มหรือทีมควรมีประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อก่อให้เกิดมุมมองใหม่ในการแก้ปัญหา

3. การกำหนดกระบวนการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามและการสะท้อนคิด โดยสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะเรียนรู้ผ่านกระบวนการถาม การไตร่ตรองและการเรียนรู้แบบร่วมคิดร่วมทำ สรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการตัดสินใจและการปฏิบัติต่อไป โดยสมาชิกจะสังเกตและตั้งคำถามเพื่อพัฒนาหรือต่อยอดความรู้ ตลอดจนจนถึงการนำไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

4. การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติจริง การสร้างความรู้เป็นไปเพื่อเป็นทางแก้ที่นำไปสู่การปฏิบัติและการแก้ไขปัญหา โดยการปฏิบัติเชิงสะท้อนความคิดที่เน้นเนื้อหาและกระบวนการและการสะท้อนข้อเสนอแนะอย่างตรงไปตรงมาที่ปราศจากอคติ

5. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้แบบเป็นพลวัตที่ไม่หยุดนิ่งในการค้นหาข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการศึกษา ค้นคว้าจะต้องมีการคิดวิเคราะห์สภาพปัญหา ทบทวน แสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อการแก้ไขและประเมินผลการแก้ปัญหา

6. การสนับสนุนการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อสมาชิกในทีมเพียง หนึ่งคนหรือหลายคนทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะหรือเป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม

7. การชี้แนะหรือสอนงาน การเรียนรู้จากการปฏิบัติต้องอาศัยผู้ชี้แนะหรือผู้สอนงานที่คอยให้คำแนะนำกับกลุ่มเพื่อให้ สมาชิกในกลุ่มสามารถเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและถูกทาง ผู้ชี้แนะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหา ทั้งช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และตั้งประเด็นการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาด้วย

องค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและสะท้อนให้เห็นถึง กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยเริ่มต้นจากการระบุปัญหาพร้อมกันอย่างชัดเจน การกำหนดกลุ่มการเรียนรู้ การกำหนด กระบวนการ การลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการเรียนรู้และการชี้แนะหรือสอนงาน

ขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีกิจกรรมที่สำคัญได้แก่ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ 2) การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง 4) กลุ่มสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน จากกิจกรรมดังกล่าว สามารถกำหนดเป็นขั้นตอนการปฏิบัติสรุปได้ดังนี้ [6]

1. การกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา
2. การกำหนดกลุ่มหรือทีมในการเรียนรู้ร่วมกัน
3. การกำหนดพันธสัญญาในการทำงานร่วมกัน
4. การกำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม
5. การวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
6. การดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่กำหนดไว้
7. การนำเสนอผลการเรียนรู้และข้อปฏิบัติในการนำไปใช้ต่อไป

จากการศึกษารายงานการวิจัยเรื่องผลการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อ ความรู้ ความสามารถและเจตคติของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย [7] ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปใช้เป็นกระบวนการศึกษาผลการใช้รูปแบบการนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

ขั้นที่ 1.1 ประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติจริง

ขั้นที่ 1.2 ผู้บริหาร ครู และชุมชน ร่วมกันสำรวจและศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนและท้องถิ่น ร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือหน่วยการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สารระเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนและการศึกษาค้นคว้าอิสระให้เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวบรวมบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านให้ เข้ามา มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ วางแผนการกำกับติดตามและประเมินผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ระบบที่เที่ยงและการให้คำปรึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นที่ 1.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้ (ครูแต่ละคนแต่ละ โรงเรียนอาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน)

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ

ขั้นที่ 2.1 ประชุมสรุปผลการเตรียมความพร้อมจากขั้นตอนที่ 1

ขั้นที่ 2.2 ทดสอบความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู

ขั้นที่ 2.3 ผู้บริหาร ครู ประชาชนชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่ง การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2.4 ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยการนำรูปแบบการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติใน 7 ขั้น ดังนี้ 1) การกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา 2) การกำหนดกลุ่มหรือทีมในการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การกำหนดพันธสัญญาในการทำงานร่วมกัน 4) การกำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม 5) การวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 6) การดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่กำหนดไว้ 7) การนำเสนอผลการเรียนรู้และข้อปฏิบัติในการนำไปใช้ต่อไป

ขั้นที่ 2.5 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกำหนดแผนการนิเทศ ระยะเวลา กระบวนการ วิธีการ ผู้นิเทศโดยใช้ระบบที่เลี้ยงและให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 2.6 ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

1) แบ่งครูกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกันหรือโรงเรียนใกล้เคียง กลุ่มละ 4 คน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม (การกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้การกำหนดกลุ่มหรือทีมในการเรียนรู้ร่วมกันและการกำหนดพันธสัญญาในการทำงานร่วมกัน)

2) กลุ่มครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและวางแผนการแก้ปัญหา กำหนดแนวทางการแก้ปัญหา (การวางแผนการแก้ปัญหา) และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม (การกำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม) กับบริบทของปัญหาในแต่ละกลุ่มที่พบร่วมกัน

3) ครูในแต่ละกลุ่มนำสิ่งที่ได้เรียนรู้และแผนการแก้ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาและแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในแต่ละ โรงเรียน (การดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่กำหนดไว้)

4) ครูในแต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันและผลการแก้ปัญหาและสรุปแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อนำไปปรับปรุงแผนการ (การนำเสนอผลการเรียนรู้และข้อปฏิบัติในการนำไปใช้ต่อไป)

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และครูมีเจตคติที่ดีต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับดี และนอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ จากบันทึกการเรียนรู้ของผู้วิจัย พบว่าเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

1. การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถสร้างความรู้ ความสามารถและเจตคติเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยครูได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ การมีส่วนร่วม การสร้างเจตคติที่ดีจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีม ในช่วงแรกอาจมีครูที่สนใจไม่มากนัก แต่การเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จะเป็นขยายผลการนำรูปแบบไปใช้ได้เป็นอย่างดี

2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติช่วยค้นหาส่งเสริมการค้นหาต้นแบบของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อการถ่ายทอดและแนะนำประสบการณ์ในสถานการณ์จริงเพื่อขยายผลต่อสถานศึกษาอื่น

3. การเรียนรู้จากการปฏิบัติส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระเพื่อวางแผนการทำงานตามรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้

4. การเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทำให้ครูและนักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำกิจกรรม ความรับผิดชอบและการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติต่อไป

5. การเรียนรู้จากการปฏิบัติส่งเสริมการสร้างตระหนักรู้และความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้ทั้งกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง และการกำหนดเป็นนโยบายให้มีการนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

จากรายงานการวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูและนักเรียนโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถและเจตคติของตนเองขึ้นมา และเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้คิดแก้ปัญหาของตนเองและแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเองและกลุ่มและเรียนรู้จากการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนจากการปฏิบัติในสถานที่จริงเรียนรู้จากประสบการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยการประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติ กระบวนการปฏิบัติรายบุคคล กลุ่มและผู้อำนวยการกลุ่ม สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยการประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จะถูกออกแบบตามจุดมุ่งหมาย กระบวนการและผลลัพธ์ของการปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้ [1]

1. กระบวนการที่ส่งเสริมความสำเร็จ โดยพิจารณาจากบริบทของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการที่สนับสนุนการเรียนรู้

2. การพัฒนาของกลุ่มหรือทีม เป็นการสร้างความเข้าใจและแก้ปัญหาร่วมกัน สร้างแนวทางการแก้ปัญหาย่างมีเหตุผล สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความสามารถในการพัฒนาตนเองและกลุ่มพร้อม ๆ กัน

3. การพัฒนาความรู้ ความสามารถ/ทักษะ เจตคติที่ผู้ปฏิบัติแต่ละคนได้รับ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะพัฒนาความรู้ ความสามารถ/ทักษะ เจตคติของผู้ปฏิบัติให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยกระบวนการของการปฏิบัติ

การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้านความรู้ ทักษะ/ความสามารถในสภาพที่เป็นจริงตามบริบทของการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้ [8]

1. การประเมินผู้ปฏิบัติ การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติ จะพิจารณาจากผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามคุณลักษณะหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยก่อนที่จะมีการประเมินผู้ประเมินจะต้องแจ้งรายละเอียดให้ผู้ปฏิบัติได้ทราบก่อนการดำเนินงาน

2. การประเมินการพัฒนาของกลุ่ม กลุ่มแต่ละกลุ่มจะต้องมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งกระบวนการที่ง่ายต่อการปฏิบัติงานด้วย ดังนั้นการประเมินพัฒนาการของกลุ่ม จึงต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่ม ทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม

3. การประเมินผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการกลุ่ม เป็นผู้ที่มิบทบาทในการตั้งคำถามและวางแผนการทำงานร่วมกัน รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องมุ่งไปให้สำเร็จเมื่อพบกับอุปสรรค

การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการประเมินทั้งผู้ปฏิบัติ กลุ่มและผู้อำนวยการกลุ่มหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วย คุณค่าของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงอยู่ที่การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการประเมิน ดังนั้นการออกแบบการประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จึงเป็นการออกแบบที่สะท้อนผลการปฏิบัติและข้อคิดเห็นของผู้ปฏิบัติ กลุ่มและผู้อำนวยการกลุ่มหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย การเรียนรู้จากการปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะที่สำคัญคือการประเมินผู้ปฏิบัติ การประเมินการพัฒนาของกลุ่มและการประเมินผู้อำนวยการกลุ่ม นอกจากนี้การวัดสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพจริงซึ่งพบว่าสอดคล้องกับการประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามสมรรถนะของบุคคล สรุปได้ดังนี้ [9]

1. สมรรถนะด้านความรู้ เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้านวิชาการซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับทักษะการคิดขั้นสูงหรือสมรรถนะที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติ

2. สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้การสื่อสารและความร่วมมือ การแบ่งปันและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ภาวะผู้นำ การมีวิสัยทัศน์สำหรับอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลายได้

3. สมรรถนะภายในตนเอง เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่จะมีความคิดที่เปิดกว้างซึ่งจะเป็นพลังขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้วิธีเรียน ความสามารถในการกำหนดวิธีการ แก้ปัญหา การตรวจสอบประเมินผลความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ โดยมีแรงจูงใจภายในเป็นแรงขับให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีความสอดคล้องกับการประเมินสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสมรรถนะภายในตนเอง ดังนั้น การประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงต้องมีการประเมินที่รอบด้านทั้งวิชาการ ทักษะและเจตคติ ด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความต่อเนื่อง เน้นการประเมินกระบวนการตามแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน ทั้งเสนอแนะรูปแบบ วิธีการประเมินและการประเมินตนเองทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล เช่น การประเมินสมรรถนะครูในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการนำหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ และเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ด้านความตระหนักในคุณค่าหรือประโยชน์ ด้านความรู้สึกลึก ที่อยากจะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระของตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ นอกจากนี้ การประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติควรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบผลการประเมินเพื่อจะได้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ได้ การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติควรดำเนินการเป็นระยะตลอดการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสตรวจสอบ ความรู้ ความสามารถของตนเองและหากพบข้อบกพร่องจะได้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองต่อไปได้

สรุป

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นหลักและเป็นการเรียนรู้จากกันและกันด้วยการกระทำด้วยกัน คิดและลงมือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ได้มาซึ่งทางแก้ปัญหาและความรู้ใหม่ ทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์จำลอง โดยใช้การวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวนและการสะท้อนความคิดของตนเองออกมาในสถานการณ์จริงในการทำงาน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา การกำหนดกลุ่มหรือทีมในการเรียนรู้ร่วมกัน พันธสัญญาในการทำงานร่วมกัน การกำหนดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม การวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่กำหนดไว้และการนำเสนอผลการเรียนรู้และข้อปฏิบัติในการนำไปใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] McGill, L. & Brockbank, A. The action learning handbook. London: RoutledgeFalmer; 2004.
- [2] McGill, L. & Beaty, L. Action learning: A guide to professional management & educational development (2nd ed.). London: Kogan Page; 2002.
- [3] สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์. (หน้า 57-59). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2558.
- [4] บุญเลี้ยง ทุมทอง. ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอส.พรินติ้ง ไทย แฟคตอรี; 2556.
- [5] Marquardt, M. J. Action learning in action: Transforming problems and people for world-class organizational learning. Palo Alto: Dares-Black Publishing; 1999.
- [6] จิตศิริตัน แสงเลิศอุทัย. ผลการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อความรู้ ความสามารถ และเจตคติของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2. [รายงานวิจัย]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม; 2561.
- [7] จิตศิริตัน แสงเลิศอุทัย. ผลการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมายใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อความรู้ ความสามารถและเจตคติของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 2561;8(1): 231-241.
- [8] Santrock, J. W. Educational psychology (6th ed.). New York: McGraw-Hill; 2018.
- [9] อนุวัติ คุณแก้ว. การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแนวใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.

คำแนะนำ

การส่งบทความต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์

ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาวิชานั้นๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และ ผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้ต้นฉบับหรือผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม *สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* เปิดรับบทความวิชาการ (review article) และบทความวิจัย (research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
- ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
- ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เวอร์ชัน 2003 หรือ 2007 หน้ากระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 8-10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ 2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้า ที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

- ชื่อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อผู้เขียนภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด

- ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด

- หน่วยงาน สถานที่ทำงาน หรืออีเมลล์ของผู้เขียนพิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า
- บทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาในบทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ ซึ่งควรประกอบด้วยรายละเอียดโดยสรุปของวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย และผลของการวิจัยเป็นต้น

คำสำคัญ 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องขึ้นด้วยเครื่องหมาย comma โดยเว้นห่างจากบทคัดย่อ 1 บรรทัด

- Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาใน Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อและการเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้านภาษา

Keywords มี 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt เว้นห่างจาก abstract 1 บรรทัด

- บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงลำดับเหมือนกันดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้เขียน, หน่วยงาน, บทคัดย่อ, คำสำคัญ, Abstract และ Keywords จากนั้นจึงตามด้วยเนื้อเรื่อง

- เนื้อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์

- เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ คอลัมน์ 1 คอลัมน์

- ตารางและภาพประกอบ

ตาราง

ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ขีดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิกจากน้อยไปมากตามลำดับ (ตารางที่ 1 ตารางที่ 2, Table 1, Table 2) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา)

ภาพประกอบ

ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ได้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (รูปที่ 1 รูปที่ 2, Figure 1, Figure 2) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปลงตัวเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายใต้ภาพด้วยความดังนี้ “(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ในบทความโดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- เอกสารอ้างอิง ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงตามพจนานุกรม และใช้วิธีการอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างหรือถูกกล่าวในบทความ การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบแวนคูเวอร์โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

เมื่อสิ้นสุดข้อความที่ต้องการอ้างอิง ใส่หมายเลขอ้างอิงไว้ในวงเล็บใหญ่ โดยใช้เลขอารบิก เช่น [1] หรือ [1, 5] หรือ [1-3]

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร ปีที่พิมพ์; เล่มที่:หน้าแรก-หน้าสุดท้าย. เช่น

[1] นवलจันทร์ วันเพ็ญผ่อง. การบูรณาการข้อมูลประชากร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2554;3:20-29.

[2] จิราภรณ์ จันทร์จร. การใช้โปรแกรม EndNote: จัดการเอกสารอ้างอิงทางการแพทย์. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2551; 52:241-53.

[3] Kane RA, Kane RL. Effect of genetic for risk of Alzheimer's disease. N Engl J Med 2009; 361: 298-9.

หากเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ชื่อสกุลก่อน ตามด้วยอักษรย่อตัวหน้าตัวเดียวของชื่อตัวและชื่อรองกรณีมีผู้พิมพ์มากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อเพียง 6 คนแรก และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma-) แล้วตามด้วย et al. (ในภาษาอังกฤษ) หรือ และคณะ (ในภาษาไทย).

[1] Mitchell SL, Teno JM, Kiely DK, Shaffer ML, Jone RN, Prigerson HG, et al. The clinical course of advanced dementia. N Engl J Med 2009; 361:1529-38.

[2] จริยา เลิศอรธรรมณี, เอมอร รัชมณี, อนุพันธ์ ต้นตวงศ์, กรุณา บุญสุข, อิงอร นิลประดับ, พุทธิพรณี วรกิจ โภคาทร, และคณะ. ความเสี่ยงและประสิทธิผลของการผ่าตัดต่อมลูกหมาก. จดหมายเหตุมหาวิทยาลัย 2545;85:1288-95.

2.2 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง [ประเภท/ระดับปริญญา]. เมืองที่พิมพ์: มหาวิทยาลัย; ปีที่ได้ปริญญา. เช่น

[1] เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.

[2] Kaplan SJ. Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis, MO: Washington University; 1995.

2.3 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน. ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. เช่น

[1] น้าทิพย์ วิภาวิน และนางเยาว์ เปรมกมลเนตร. นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอที โซลูชั่น; 2551.

[2] Janeway CA, Travers P, Walport M, Shlomchick M. Immunobiology. 5th ed. New York: Garland Publishing; 2001.

หนังสือที่ผู้แต่งเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

[3] ภาณุมาศ ทักษณา, บรรณาธิการ. รอยยิ้มของในหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำพูน: ฌัฐพลการพิมพ์; 2553.

[4] Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.4 อินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปีที่พิมพ์ [เข้าถึงเมื่อ ปี เดือน วันที่]. เข้าถึงได้จาก URL address เช่น

[1] จิราภรณ์ จันทร์จร. การเขียนรายงานการอ้างอิงในเอกสารวิชาการทางการแพทย์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551[เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2554]. เข้าถึงได้จาก: <http://lib.med.psu.ac.th/libmed2557/images/Libservice/van1nov1.pdf>

[2] Greenly W, Sandeman-Craik C, Otero Y, and Streit J. Case Study: Contextual Search for Volkswagen and the Automotive Industry. [Internet]. 2011 [cited 2011 November 22]. Available from:<http://www.w3.org/2001/sw/sweo/public/UseCases/Volkswagen/>

2.5 รายงานการประชุม (conference proceeding)

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อการประชุม; วัน เดือน ปีที่ประชุม; สถานที่จัดประชุม. เมืองที่พิมพ์: ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

[1] จิตพิพรรณ บรรลือทรัพย์, ปัญญา ทองนิล, กาญจนา บุญส่ง. การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ทำเรื่อน้ำลึกทวายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อการเปลี่ยนแปลงกาญจนบุรี; 7 กันยายน 2561; มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. จังหวัดกาญจนบุรี: 2561. 220-231.

การส่งต้นฉบับ

ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณาลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทาง เว็บไซต์ <http://journal.pbru.ac.th/> หรือ E-mail: kanunn_ksupranee@hotmail.com

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail: pichitsud@gmail.com

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.สรिता บัวเขียว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาล บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์ มยุรี วัคแก้ว	18 ค.คลองกระแซง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
รองศาสตราจารย์ นิภา เพชรสม	120/52 ต.ต้นมะม่วง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา ทองนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิศิษฐ์สรรค์ดี	107 ม.8 ต.นาุ้ง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พันธุ์เอี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พิษิธรนารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ นิลดวงดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เฟือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัฒน์ มูเก็ม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา เดชถกิง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญา ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
อาจารย์ ดร.ยุพิน ยืนยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.ณัฐกร ดวงพระเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อาจารย์ ดร.นงนภัทร รุ่งเนย	วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า
อาจารย์ ดร.อัญชญา จุลศิริ	วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า
อาจารย์ ดร.เอี่ยมพร โดภาณูร์กัญกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.กฤษฎา วรพิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี